

นี่บุญหนักหากได้มาปะฉั้น
เราเป็นญาติกันมากี่ช้านาน
เชิญสำนักพักผ่อนนอยาร้อนจิก
การเท่านี้มีพอที่จะเป็นไร

๑ ครานันนวลนางศรีมาลา

ปากว่าทาคูอยู่เป็นนาน
อยู่มาช้านานท่านย่ำ
สมณะพระสงฆ์องค์นี้
บุญของเราได้เข้ามาพบปะ
ลงเป็นเหยื่อเสื่อข้างกลางโพรวัน

๑ ขอบกบตงกเรื่องในเมืองลาว

นางเวสสิวิมาลาอย่าใจ
เสียทัพยบขุนพระยา
ท้องลำบากยากแค้นแสนทวี
ยามกินนอนอาวรณ์ถึงผิวใหม่
นารีเจ้ามีบุตรสุกใสภา
แน่นน้อยนำรักกันกหนา
อายุได้หกปีกับสี่วัน
ท่านแม่พาตัวไปฝากวัด
ตั้งหน้าเพียรเรียนกฎวัฏชา
สถานศิษย์วัดที่จักเรียนหนังสือ
เที่ยวรุกได้ไถ่จากหน้ากุฎ
พบเจ้าพลายสุริยันมีนมรมคำ
เสียงแซ่แซ็กตึกค้ำยกันมากมาย

หาไม้ก็พากันเที่ยวหลงบ้าน
ไม่แจ้งการว่าอยู่แห่งตำแหน่งใด
แล้วค่อยกิดฝันแปรแก้ไข
จงอกใจไว้อย่าหมองไม่ต้องการ ฯ

ฟังว่ากลายทุกข์ค่อยสุขสานต์
อ้อมเมียท่านพลายชุมพลยังอยู่ที่
มิได้รู้ที่เคียวเจียวพ่าผี
คุณหน้ากาทำทักก็เหมือนกัน
หาไม้จะทองวิโยคโศกสัลย์
แม่นมันตั้งจิกกิกครึกโคร ฯ

ที่แหลวแหลกแตกลาวคราวใหญ่
ไปอาศัยสรว้อยระย้านารี
ทุกขร้อนจระจากบุรีศรี
ไว้ญาติชากที่พึ่งพา
แก่นใจคงใครทักเกศา
ชื่อว่าเจ้าพลายสุริยัน
พักตราสวยสมกมสัน
มารคานันท์รักใคร่คงนิยนา
ให้เขียนหัดลายมือหนังสือหนังสือ
แก่นับมาจนกุมารได้แปดปี
มันคงคือไม้่น้อยร้อยสี่
อาจารย์เขียนแก่ละทีเกือบเขียนตาย
ว่าชาติโพธิ์ไว้บิคนำใจหาย
เกิดเกื่องซุ่นุ่นวายหลายวันมา ฯ

๑ ครานนี้จึงโถมเจ้าพลายน้อย
เสียใจในอารมณ์กรรมอุรา
ครันรุ่งเช้าขั้วพระเคนพระ
พอพระฉันเสร็จสรรพขั้วกับมี
ครันอ้อมหน้าสำเร็จเสร็จดี
เข้าก็กราบกรานอาจารย์พลัน

๑ ครานนี้ท่านอาจารย์สมภารเฒ่า
แสนถวิลยินดีช่วยปรึกษา
โถมเจ้าพลายผายหนีออกจากวัด
ไม่ช้านานถึงบ้านตัวเร็วพลัน
ทุกวันนั้นลูกมีความทุกข์ร้อน
อยากจะถามความขุบขนนี้
ตั้งแต่ลูกเกิดมาก็อาภัพ
ไม่เห็นหน้าว่าบิดาเป็นอย่างไร

๑ ครานนี้เวสวันารี
อีกอันทันใจในอุรา
นี่แน่สกรรักแม่จกแจ่ง
พ่อเจ้าชื่อพลายเพชรไม่เช็กใคร
อยู่ด้วยกันสามบี้งมีเจ้า
ยกมาเนืองปลันเมืองเฉาพารา
แม่อ้อมท้องเจ้ามากับย่าหนี่
วิบลักคักบ้านย่านตำบล
พ่อของเจ้านั้นแต่ก็แตกทัพ
แม่ไม่แจ้งว่าไปแห่งใดนา

แถมซ้อยนำรันทกหนา
โศกาไม่เป็นสมประคี
ไม่เกะกะเพราะตัวกลัวบักดี
สถานศิษย์ถ้วนดีก็กินพลัน
เจ้าพลายน้อยถ้วนดีเกษมสันต์
ขอลาท่านไปเยี่ยมพระมารดา ฯ

เป็นครูเก่าคั้นเด็กได้ศึกษา
มิได้ว่าตามใจให้ไปพลัน
เกิดลัทธิรับวิธีมีขมัน
กราบไหว้ท่านมารดานารี
จะนั่งนอนไม่สนุกเป็นสุข
ท่านบิดาฉันนี้อยู่แห่งไร
ขุบขนจนยากลำบากใหญ่
จงแกลงแจ้งไซ้ให้ลูกยา ฯ
ครันได้ฟังวาทีลูกถามว่า
นางโศกาแล้วบอกเนื้อความไป
เจ้าอย่าแห่งในจิตกิดสงสัย
ได้ครอบครองเชียงใหม่หม่นนานมา
มอดูมันเขาคีเชียงใหม่ศึกใหญ่กล้า
เวลาสามยามกว่าเงียบผู้คน
หลบโพรีเข้าในบ้ำพนาสณฑ์
ประชาชนไม่แจ้งแห่งกิจจา
ขุบขนแสนลำบากยากหนักหนา
วาชวีหาหรือยังเป็นไม่เห็นกัน

เจ้าพลายทั้งชนนีให้วิตก
ครีครวกรองนงน้ากาพลางจาบดิษฐ์
ครั้นจะบอกชนนีให้ดีถ้วน
เป็นแม่นแท้ทุกแม่ไม่ให้อำ
อย่ากระนั้นเลยจะไม่บอกให้รู้
จะจากวักลัดกตงเข้าพงพี
เที่ยวสืบสาวข่าวคราวเชียงใหม่
ถ้าแม่นว่ามีคยาวยาวช้ำ
ก็พลางแล้วทางกราบลา
รีบรัดกลับไปวักลัดปล้น
สุริยันตะวันเย็นลงรอนรอน
พอพลบค่ำอำเียนไม่เห็นกาย
เกินกัลลภมุ้งท่งกว้าง
จนดาวเคลื่อนเคือนคับลับเมฆี
เสียงดังค่างบางชะนีผีโปิ้ง
เย็นสยของพองเกล้าคร่ำใจ
พอเช้าครู่สุริยาฟ้าสว่าง
เขียวช่อ่มท่มไม้ในคองคาน
ล่องคำบลพินถิ่นไพรสาณฑ์
เข้าพุกจากับทรรกเลี้ยงควาย
เด็กเหล่านี้สำคัญว่าหมู่เพื่อน
หาข้าวปลาให้กินพลันพากันจร

ช้ำในอกแทบช้ำาจะอาสัญ
จะผ่อนผันตามบิการีบกลาไกล
คงจะกวนเกศก่อเป็นช้อใหญ่
ก็ผ่อนผันฉันทโจจึงจะดี
อาจารย์ก็ไม่ได้เจียวฟ้าผี
กั่วนั้นกั่วนเราจะไกลกลา
ให้พบท่านพลายเพชรบิการ้า
จะครีครวแกกัณฑ์ทศแทนมัน
ท่านผู้มารดาแล้วผายผัน
ผ่อนผันครองความคามสบาย
เจ้าพลายร้อนใจระทมอารมณ์หมาย
เจ้าพลายนั้นผันผายจากภูฏี
เข้าไปทางชายเนินคีรีศรี
เจ้าพลายน้อยไต่ก็ตามทางไป
เสื่อไคร่งเห็นกระตังจิ้งได้
เสียงจิ้งหรีดเรไรระหริ่งนาน
เห็นหนทางป่าใหญ่ไพรสาณฑ์
ทิวอาหารบอบช้ำระกำกาย
เห็นหมู่บ้านผู้คนอยู่มากหลาย
ตำราฎกายเฮฮาพากันจร
ก็ชวนชวนไปสำนักพักผ่อน
ช่วยเลี้ยงควายร้องละคอนตำราฎใจ

พักอยู่นั้นนานครันหลายเวลา
จากบ้านนั้นผายผันเข้าสู่ไพร
เคหะผืนสาธางไม้
กำบังไว้มิให้ภัยมาบีฑา
สืบหาวันคืนคืนในกองคอน
ตุลิกล้ำปากดำทางเข้าไป
เวลาเที่ยงแคววอันหฤกษ์ก่อนพัก
เห็นพระพายชายพักกระพือพา
เห็นคเห็นอ้อยเมื่อยอ่อนนอนหนึ่ง
บ้านละนีพระมารดาयाใจ
ลูกจากมาน้ำกาแม่กงคก
ทวนคะเนงว่าพึงกนิจนิวันคร

๑ ครานั้นเทวในน้ำกว้าง

ต่างก็มาปรึกษากันทันที
ท้วงทมิใช่ตระกูลไพร
ชาติเสือเชื้อทหารชาญจกรรจ์
จำเราจะช่วยกันแก้ไข
เพราะที่นี้มีธำแสนสำราญ
แม้ผู้ใดใครล้างเวทมนตร์
จึงจะได้ใบลานทองของดี
ล่องหนทนกงศาสตรา
จะทำการสิ่งไรคามใจกค

เจ้าพลายวีรโคธกลาไม่ซ้ำได้
เที่ยวไปคนเที่ยวเปลี่ยวอุรา
เจ้าไพรเขาเงินเนินผา
เสือสาธางน้ำไม่ทำไม
มาถึงสิงขรก่อนโคธ
ร่วมไม้เย็นวันขึ้นอุรา
แรมสำนักเขาเงินเนินผา
หอมหวานสุมาลาให้จับใจ
ใจประวิงถึงความยากลำบากใหญ่
จะโทษให้กคถึงลูกผูกพัน
จะถือคบนั้นเพื่อละเมอฝัน
เจ้าพลายนั้นหลับไปหน้ากคี่ ๖
รักษาทางน้ำใหญ่ในไพรศวี
กุมารนี้เหตุผลชอบกลครัน
น้ำใจกล้าหาญชาญชยัน
แม้ปลดปล่อยให้ผายผันมิเป็นการ
บอกไซแนะนำคามบรรพการ
วิชาการลานทองของดีก็
เช่นฆ่าผ้าพยนต์ทั้งสี่
วิชามิทำได้หลายชนิด
ถึงจะแทรกพสุธาที่ประสิทธิ์
ได้คังจิตทุกอย่างต่างต่างมี

จำจะแนะนำให้ไซแก่
รบรบกับผ้าพยนต์มี
กิศพลางแล้วทางเข้านั่งซิค
ทามสิ่งที่จริงในน้ำใจ
นี่แหละเจ้าเอาไว้สำหรับคน
พอสังเสร็จสำเร็จพลันทันที

๑ ครวานั้นเจ้าพลายสุริยัน
ลืมเนกรชินพลันทันใด
สมก่งใจที่เราได้นิมิกแน
หวังถวิลยินดีปรีดา
เห็นน้ำพุทะลุไหลหลัง
ลงลุล้างกายก็ใจจวัน
หยก่รังคังทำกว่าไม่มี
เกินว่าเข้ากุหาทันที
วาวแววหินแก้ววิเชียรช่วง
ที่สีขาวก็ขาวาวไว
บ้างที่เขียวก็เขียวฉิ่ง
กั้งจะหยดสดสุกมุกดา
เอะถานที่จะเป็นกายสิทธิ์
ทุกอย่างสารพันทั้งนั้นมี

๑ ครวานั้นจะกล่าวถึงผ้าพยนต์
กัศกรามคำรามร้องก้องไกล

ผันแปรเท็กน้อยให้รู้ที่
ก้อคักกับมันให้ทันใจ
มือสะกิดเล่าบออกอกความให้
เอาระบองวางไว้ข้างกาย
รบราผ้าพยนต์ให้มันมี
เจ้าโพศรีกับเทวาก็คลาไกล ๆ
นิมิกผันประหลาดจิกคิกสงสัย
แต่เห็นไม้กายสิทธิ์ทรงฤทธา
ก็แท้เห็นประจักษ์คันทักหนา
เจ้าพลายคั้นนิทราด้วยเร็วพลัน
วิมทางระง่อนสิงจรดขันธ์
เสร็จสรรพฉบับพลันทันที
มันใจโคกผิงยังมี
เที่ยวชมกวีสำราญใจ
แก่นดวงสุกแดงแสงไส
ตั้งอุทัยส่องสว่างกระจ่างตา
สอกลีเหลื่องสลับกับแผ่นผา
สว่างจ้าเห็นกระจ่างทางคิริ
พระอินทรามา นิมิกไว้กับที่
คู่เป็นที่เพลิกเพลิดนเจริญคา ๆ

แต่เห็นคนมุ่มมองจ้องหน้า
ปานประหนึ่งภูษาจะแตกพลัน

หุนหันเวียงถลันเข้าขวางหน้า
ไม่หลีกหลบขบเขี้ยวเคี้ยวฟัน
เจ้าพลายขยายท่าว่าเข้ารับ
ข้างฝ่ายพยนต์ักษ์มีศกกา
ดาโถมโจมตีจับสัประยุทธ์
อีกทีก็อีกหาญชาญชัย

๑ ครานั้นเจ้าพลายร้ายกาจ
สัประยุทธ์แกว่งอาวุธกระบองที
ฝ่าพยนต์คนหนึ่งนั้นเป็นนาค
แก่ตะกั่วไม่กลัวใครชัยชาญ
ฝ่าพยนต์คนหนึ่งเป็นเสือร้าย
แยกเขี้ยวเคี้ยวฟันไม่พริ้วไทร
ฝ่าพยนต์อีกคนหนึ่งตัวคือ
เจ้าพลายบึ้นชิตโกธไม่ไว้วาง
พยนต์สี่พลายสู้เข้ารับรับ
ทั้งสองข้างค่างรับจับประจัญ

๑ ครานั้นเจ้าพลายสุริยัน
แกว่งกระบองเทวัญบ้องกันกาย
ค่ายเคชะกระบองกายสิทธิ์
ก็ต้องพยนต์สกนธ์ตี
เจ้าพลายชมว่าสนใจถวิล
เห็นประจักษ์ศกคัสสิทธิ์ฤทธิไกร

โกรธาเลี้ยวลัดศกคักกัน
ดาโถมโรมรันกุมาร
หมายส้าทับประจัญตีไม่หนีหน้า
โกรธาคักรวมคำรามไป
อุกคุดเสียงลั่นสนั่นไหว
เข้าใกล้รบรุกคดกุกตี ฯ

ไม่ชยาคพวกพยนต์ย่อนหนี
สิงคสิทธิ์วันประจัญบาน
เลื่อยกรากขบเขี้ยวเลี้ยวประหาร
แก่ลัวกล้าสามานย์องอาจใจ
ว่างกายลยคร่ำท่าใหญ่
ลูกไล่หมายฆ่าชีวิตวาง
เป็นกระบืออึกแวงกะแกงข้าง
อยู่ในกลางคิริที่สำคัญ
เจ้าพลายจับพยนต์เบี่ยงเคียงหัน
เสียงโหรวานเพียงถ้าจะทำลาย ฯ

หุนหันโกรธใจเป็นมากหลาย
เคืองชุ่นวุ่นวายรบราวี่
เวียงฤทธิเกรียงโกรธาชาญชัยศรี
กลายอินทรีย์เป็นพญาไปทันไค
พยนต์สิ้นสูญชีพิตักษัย
สำราญใจยินดีปรีดา

จึงดำเนินเค้นย่องเข้าห้องหับ
ลายสมีฉวีโมรา
เป็นช่องซันหลังนลคกคกเกี่ยว
เข้าในห้องกุหาไม้ช้านาน
หยิบมากูก็รู้ว่าของดี
เรื่องฤทธิ์ประสิทธิ์ประเสริฐใจ
ล่องหนทนทงศาสตรา
เวียนแล้วทรหคให้ทกลอง
จะผูกหุ่นวุ่นวังสิ่งกลี
สารพัดจักแจงแปลงกายา
เจ้าพลายนิมสมจิกคิกคกวิล
สารพัดชักชาญช้านาญใจ
ทกลองไค้กล่องคังใจนิก
เสยอาศัยในถ้ำพนาลี
ทวนคะนึ่งคิกถึงมารคา
พอสายแสงขึ้นแจ้งโพยมมาน
จับกระบองของคือนวิเศษ
ออกจากถ้ำดำเนนเค้นไป
ลัดเลาะเสาะหาผลาผล
ดำเว็จเสวีจสรรพรับประทาน
ลัดทุ่งมุ่งมาในบ้ำกว้าง
ร่วมระวันพันทรายกรวกรายไป

วาววับด้วยแก้วแววผา
วาววับจับตาช้ชวาล
เค้นระลิกนิกเจดีย์วเสียวช่าน
แลเห็นลานทองคำอาไฟ
สิ่งสำคัญนั้นมีเวทมนตร์ใหญ่
ทำสิ่งไรก็ไค้คังใจปอง
จะชำแรกทสุธาไค้เกล้ากล่อง
คามทำนองที่แนะนำแก่เคิมมา
เรียกฝูงหีบี่ศาจอาจากถ้ำ
รบราฆ่าพันไม้บวรลย์
เวียนสันเวทมนตร์จนจำไค้
ฤทธิ์ไกรหาญกล้าการวาวี
จะกำหราบปราบศึกไม่เก็กหนี
ทุกราศรีแสนสนุกสุขสำราญ
เสียวอรุรวับวาวชานช่าน
ลนลานจากกุหาคลาไกล
ที่เทเวศเรื่องฤทธิ์ประสิทธิ์ให้
เข้าในโพชมพฤษณ์แสนตำราญ
ที่วังหล่นสูงกอมหอมหวาน
ไม้ช้านานวิบเค้นดำเนินไป
ไม้สูงขยงขางแลไสว
เสียงจ้งหรีทเวโรระหรีงมา ๆ

ตอนที่ ๕๗

พลาญสุริยันไฉนางบัวทอง

๑ ขอยกบทกกล่าวราวเรื่อง

ถึงโจรช่องโน้ท้องพนาวา
เอาพงพีเป็นที่บ้านช่อง
บั้นทยาเกหาอำโอฟาร
เจ๊กไทยหลายภาษาพม่าแขก
มอญช่ามาแค้ไกลโพ้ผู้คี่
นายช่องท้าวคี่มีฤทธิ์รณ
พากเพียรเวียนครุฑูร์ช่านาญ
มีบุตรสาวราวชำล้าของ
อายุเจ้าเข้าสิบสี่ศักรัน
มารคานางบัวทองห้องแฉ้ว
ชื่อกึ่งเกศเนตรขนงเป็นวงคี่
ครันเวลาพลบค่ำอำช้อง
คามโคมไฟบัวโพ้ค้ำชกา
บ้างก็เกราะเกาะไม้คังลัน
อ้ายพวกลาวกีนกบชบเซา
เจ้าพลายงหลงทางมากลางบ้ำ
ผลจะได้คู่ครองประคองกัน

ให้ประเทืองพอประเท้งที่กั๊งชา
แกลัวล้าร้ายกาจชาติพาล
คังเป็นช้องคิกกักหลักฐาน
ฝักกระทานโน้ตำแหน่งกำแพงมี
แปดกแปดญวนลาวชาวกรุงศรี
เจ้าอยู่ที่ปลุกเกหาน้ำสำราญ
ชื่อว่าหมื่นประจัญศักกาหาญ
กุมทวยหาญมากมายหลายพัน
ชื่อบัวทองสวยสมกมสัน
เจ้าพลายนั้นล่องอายุสิบห้าปี
มีลูกแล้วยังสวยสมท่มสี่
โสภีคังหล่อล่ออกา
โน้บ้านช้องหมื่นประจัญคนกล้า
มีทังเสือบ้ำพวกแมวเซา
สูบกัญซาพากันเผาเต้า
มีนเมาเหล้าอูคู้กัน
เทเวศชักพาให้ผายผัน
มาถึงน้นยามเศษสังเกตุ

เห็นผู้คนล้มหลามตามไต้
เกลื่อนเกลุ้มสาวหนุ่มพรังพรู
แลดูถิ่นฐานคังบ้านเมือง
เกษมสุขสนุกสนานสำราญครัน
อะบ้านใครเหตุใดอยู่ในป่า
ตุเกหากี่ฝากระดานมี
แน่แล้วสิที่นี้เป็นที่ช่อง
แม่นแท้แน่ักประจักษ์ใจ
จะสะกดยุคนชนทั้งนั้น
คงจะมีเงินทองของศฤงคาร
กิกกลางแล้วทางศฤงคาร
เวลาสี่ทุ่มเศษสังเกกใจ
เข้าแฝงคนอ่านมนตร์มหาสะก
เสกสามร้อยคาบแล้วกราบกราน

๑ ครานนี้ไทยลาวชาวบ้านช่อง
กังก้องยาพิษมีฤทธิ์
เห็นเงียบเหงาหลายเข้าไปในบ้าน
ซบกุศผีสังนางไม้
ทั้งพระภูมิเจ้าที่กัเห็นจร
ผีเหย้าท้าวเวรเอนที่คุค
เที่ยวเดินตุ่มบ้านทั้งใหญ่กว้าง
เห็นผู้คนบ่นเพ้อละเมอไป

ไทยเจ๊กเต๊กผู้ใหญ่หลายหมู่
นั่งอยู่ยักเยียดเบียดเสียดกัน
ทุ่งเพื่องคังในไอศวรรย์
ผู้คนทั้งนั้นก็มี
หรือจะมากังรับทัพกรุงศรี
ท่วงทีพิกลเป็นพันใจ
มีบ้านช่องไทยลาวลาวใหญ่
คำวันนี้จะเข้าไปให้รู้การ
ให้พากันเงียบหลบลอดคบ้าน
เราจะตุให้รู้การประจักษ์ใจ
ฟ้าเบิกนภางค์กระจ่างใส
เห็นพอได้ฤกษ์ล้าจะทำการ
ตามกำหนดกลานทองของบวรหาร
ไม่ช้านานเข้าไปในทันที ๆ

ครันว่าคังมนตร์เวทวิเศษศรี
เกล็ดอินทรีผอยพับหลับไป
แล้วโอมอ่านพระเวทเพกไสย
ด้วยเวทมนตร์คลโจททุกอย่างมี
ซุกซ่อนกลลวคนบ่นมี
รับหนืออกเป็นจุมเว้งวุ่นไป
แลสล้างล้วนบวรคาเคหาใหญ่
หลับไหลไม่เป็นสมประคิ

หญิงชายบัวไพร่แน่นหนา
ผ้าผ่อนล่อนด้อยไม่มีคี่
เจ้าพลาย่างชนหอขวางทันที
แต่งจักษุคฤปุพรม
โตะเก๊าที่ตึงนั่งนอน
กระดางแถวแก้วเกศกรรณิการ
ทิกุลยี่สุนุ่นนาค
ใส่กระดางคังเคียงเรียงกันไป
ถึงหอขวางหนทางประคูปัก
จะผลัดใส่ก็ไม่ไหวเต็มประกาศา
เจ้าพลาย่ำยามนกรั่มหาสะเคาะ
เบียดประคุดแลดูไปทันที
อักษกลับแลระยับไฟสว่าง
ตรงเข้าแหวกม่านชั้นใน
มีพี่เลี้ยงเคียงข้างนางหลับ
ผิวหนังมั่งสาตั้งทาทอง
พิศดูโฉมทรูนางบัวทอง
คะดังแลรูปโฉมประโลมदान
พิศดูผมหรือก็สมทรงสันทัก
คังวอนกัหนึ่งศรพระอินทรา
นี่นวลเองหรือเจ้าแกลังเอาเบ็งผัด
กมขำดำเลิกประเสวีรุกวัน

นอนละเมอเพื่อว่าเหมือนบ้ำจ
นอนห่มสี่พริ้งเพริศเบทันม
พื้นที่คู่สาวรวยสวยสม
สาวาญมยนิ่งเด่นเย็นอุรา
ฟูกหมอนเคียงคังทังหลังหน้า
สาวหยุกฟูกจำปาจำบีไทย
คุมกาทาฝากนอຍใหญ่
สาวาญใจเคินเที้ยวทักนา
มิคชิตใส่สลักแน่นหนักหนา
คนรักชานอนหลับกับชรด
ดิมกลอนถอนเผาะออกจากที่
ไม่เห็นมีผู้คนประหลาดใจ
แจ่มกระจ่างคังจันทร์จำรัสไซ
แลเห็นทรวามวัยนางบัวทอง
งามระยับวิสุทธุ์ผุดผ่อง
นวลละอองคังนางในวิมาน
ด้ายของผุดผากสะอาทสะอ้าน
หาหญิงโกลเปรียบปานลักขณา
บรรจงคังงามสรรพวิบวงหน้า
เนตรขนงวงหน้าเป็นนวลจันทร์
บรรจงจักแก่งว่างคังนางสวรรค์
สองถันคังคอกปทุมมา

หลับสนิทหน้าซมผ้าห่มหลุค
กำเว็บริกัร่อนหนักในอุรา
แล้วเจ้าพลายกวางกรขึ้นบนเตียง
เอนอ่อนกรขยับเข้าทับนาง
ให้เสียวข่านกาลเคือกตัวรสรัก
นึกจะปลุกงามปลื้มให้ลืมคา
ก็พรันตัวกลัวว่าจะเกิดความ
นวลละอองก็ค้องมนตร์บันกาลใจ
จะกลาศกลาอุ้มพาเจ้างามสรรพ
ไว้ในถ้ำล้ำเลิศประเสริฐศรี
กิดพลางแล้วทางสองกรกุม
รีบลักคักตรงเข้าคงคาน
มาถึงถ้ำล้ำเลิศประเสริฐศรี
กำเว็บริกัรหนักใจในอุรา

๑ ครานั้นจึงโฉมนางบัวทอง
กรันสร้างมนตร์ที่คดใจพลัน
เอะผิกที่ที่นี้มี ไซ่บ้าน
แก้วเราหลับสนิทนอนนิทรา
นางกิดผิกประหลาดให้หวากหวน
เห็นชายชิกยังกิดยังทกใจ
เจ้าพลายแอบแนบน้องประคองข้าง
นางชวนหยิกพลิกผลักไม่พุกจา

เพียงแสนสุดที่เรียมเส่นหา
ประหนึ่งว่าได้เข้าประคองนาง
นั้งเคียงนวลน้องไม่ห่างข้าง
จุมพิทพลางค้องเข้าพุกมา
อกแทบหักเสียวเพราะชิกชนิษฐา
พุกจาหยอกเอ็นให้เพลินใจ
ลุดลามาก่อเหตุกรวามใหญ่
หลับไหลไม่เป็นสมประคี่
ไปทิ้งหลับแนบชมประสมศรี
มิให้มีราคี่มาแผ้วพาน
โอบอุ้มบัวทองจากสถาน
พระสุริย์ฉานแจ่มแจ้งกระจ่างคา
เข้าสู่ที่เคยอยู่ในคูลา
แก๊สะกคแก้วคาค้วยเร็วพลัน ฯ

นวลละอองผู้ยอกสาวสรรพ
จอมขวัญลืมเนครขึ้นทักนา
เป็นถิ่นฐานที่อยู่ในคูลา
สุธาอยู่ในบ้านสำราญใจ
อกสันครันตัวคั่งเป็นไซ่
หวนไหวไปทั่วทั้งกายา
ไม่เห็นห่างชมชิกชนิษฐา
เม็นหน้าเสียมมิได้จะโยคี่ ฯ

๑ ครานั้นจึงเจ้าพลายสุริยัน
กล่าวสุนทรพจน์งามตามไมตรี
จึงได้พาแก้วตามาจากบ้าน
ไม่ยอ้นนอกหลอกชมด้วยสมถวิล
ขอเชิญน้องผินหน้ามาหาพี่
นิจจาใจไม่สมเพชเวทนา
นางพึงคำซ้ำจิกคั่งพิษศร
แก่นกิกเพียงชีวิตจะวางวาย
น้อยหรือนั้นกลั่นกล้าช่างสามารถ
ถ้าแม่ทราบถึงบิคาไม่ช้านาน
อย่ามาต้องนะจะร้องเจียวฟ้าผ่า
จนบรรลัยไม่ขอร่วมประเวณี

๑ เจ้าพลายพึงกำลังรักทักว่าเพราะ
ถึงจะร้องให้ก้องในคงคาน
ไม่รับรักพักนี้หรือร้องซึ่ง
ถึงผู้ใดใครจะคิกคิกตามมา
ว่าพลางประคองนางขึ้นวางทัก
พี่รักเจ้าเท่าเทียมดวงชีวิต
นางพลิกผลัดรักทรานด้วยหาญกล้า
ผลัดเจ้าพลายวุ่นวายกระหน่ำไป

๑ ครานั้นจึงเจ้าพลายสุริยัน
ปลอบเท่าไรไม่หายวายโศก

รับขวัญปลอบน้องอย่าหมองศรี
ตัวของพี่รักนางไม่สร้างทรวง
เขามาตย์แม่อย่าได้ห้ามทรวง
แท้ก็รักหนักหน่วงในอุรา
โยโศกชลงนัยน์ไหลอาบหน้า
ควรหรือมาตักอาวีของพี่ชาย
พะวงอนเสียใจมิใคร่หาย
จึงภิปรายตอบความไปถามการ
ไต่เห็นดีชีวิตามจะสังขาร
คงวายปราณบ่ลงเป็นผงกลี
อย่างน้ำหน้าใจไพรชาดูชัยศรี
เชิญฟ้าคพื้นชีวิตให้วายปราณ ฯ

ช่างเหมาะเจาะเจรจากุลล่าหาญ
ใช้ก่งการของผู้ใดใครจะมา
คงไม่พึงแม่นแท้แน่หนักหนา
คงรบราต่อสู้เห็นตักัน
จูบพัศตร์ปลอบน้องอย่าหมองขวัญ
ขอรับขวัญเสียสักหน่อยเถิดกลลยใจ
ตะโกนก้องร้องคำไม่ปราศวัย
ครั้นปราศวัยก็ไม่รับความอาวี ฯ

เห็นนางนั้นชุ่นช้องหมองศรี
เห็นนารีเจ้าจะไม่ปลงใจ

จำเราจะเป่ามณฑปมหาชลวย
คงไต้ชมสมหวังกึ่งทั้งใจ
กึกพลางแล้วทางประนมกร
เข้าไต้นางพลางเข้าซึ่งมนครา

๑ ครานั้นจึงโฉมนางบัวทอง
ค่อยเหือกหายกลายแก่นแสนทวี
อะไรนี้พี่ชามาลามลอน
เช่นนี้หรือพี่ชาววักกัน
แม้รักจริงแล้วอย่านิ่งอยู่ช้านาน
สู้ขอให้แม่พ่อท่านเห็นใจ
นี้ทำเล่นเช่นไม่มีพ่อแม่
น้องเป็นหญิงไรจะทิ้งความสัตย์จา
นิจจาง้องใยไม่กรองคูใจพี่
พี่พลัดพรากจากบ้านมานานครั้น
ทั้งบิดมารดาคนาญาติ
ไม่รู้จักผ่อนผันทำนใจ

๑ ครั้นฟังถ้อยขอกสรว้อยกึกสงสาร
พลายชบับจับต้องประคองกร
เสียวซาบปลาบปลื้มลิ้มหลง
อัครจริยหวั่นไหวทั้งโลกา
เรือกลไฟมาในมหาสมุทร
คลื่นระทมลมถึงเสียงบึงบึง

ไต้หงวยหลงรักไม่ผลักไต้
จะไต้พาทรมวยเจ้าไต้กลดา
อรุณร้อนอยู่ด้วยรักหนักหนา
ให้ถูกต้องกายาเจ้านาวี ฯ

นวลละอองก้องเวทวิเศษศรี
แล้วนางมีสุนทรอันวอนพลัน
ก่อกวนทำให้น้องหมองขวัญ
ไม่ผ่อนผันทำให้น้องหมองน้ำใจ
พากันคืนไปบ้านที่อาศัย
ไม่ยกให้น้องจะตามฟ้องมา
อย่าก่อกอไต้หงษ์น้ำหน้า
แม้เหมือนว่าแล้วเช่นนี้คงก็ครั้น
ทุกวันนี้ความร้อนไม่ผ่อนผัน
ยังไม่ผ่อนผันโศกด้วยโรคใจ
หลุกหลากครั้งนี้ห้ามไม่
ไม่เห็นคอกแทบใจจะชาครอน ฯ

ฤดีกาลอยู่ด้วยรักไม่พักผ่อน
แล้วชวนนางงามงอนสู่ไสยา
งวยงอยู่ด้วยรักนั้นหนักหนา
คืนฟ้าเดือนต้นสนนั้นกึ่ง
อุตุลทุกทั้งกับทันท่านฝรั่ง
แขกฝรั่งในกำปั้นก็หวั่นใจ

สองสำราญคงไต่ผ่านพิมานมุข
สมสู่อยู่คู่หาพานาลัย

๑ ครานั้นจึงทำหมั้นประจัญ
เสียมหายคลายพระเวทวิทยา
ลุกออกมาเห็นเกหาห้องนอน
ประศุในบึงไ้วสนิท
ลืมกลอนถอนหลุกออกจากที่
นึกสงสัยไต่ถามความสำคัญ
เบื่อกม่านมองขุนนางบัวทอง
เอะใจนโยลกน้อยแก้วกลอยใจ
ทวามเซยเจ้าไม่เคยตื่นแต่เช้า
สงสัยไต่ถามคามสงกา
จึงปลุกสองนารีผู้พี่เลี้ยง
สองควมเมียเข้าสนับด้วยพรันใจ
เป็นช้านานเขาวมาลัยจึงพลิกพิน
ยังงง่วงคันทรวงเต็มประศา
หมั้นประจัญเห็นชอบภลผิตประหลาด
อ้อปรีขันธ์มิ่งเป็นฉันทโค

๑ ครานั้นนางแฝงกับนางพัก
ท้าวสันไม้ทันล้างซึ่งหน้าคา
ทันอกกันใจคุณนายชา
ผ่นว่าเที่ยวไปไล่จับปู

กำจัดทุกขวิเวคร้อนค้อยผ่อนไต่
กินแต่ผลไม้ทุกเวลา ฯ

สุริยนสายแสงสว่างหล้า
ตื่นนิทราพร้อมกันด้วยทันที
ฟักเบาะเมาะหมอนออกบ้นบี
น้อาเพศเทศมีอย่างไรกัน
เหตุใหญ่ก็มีเป็นแม่่มัน
บ่าวไพร่ทั้งนั้นไม่แจ้งใจ
แลเห็นห้องเปล่าจิกคิกสงสัย
ไปทนแห่งไต่ใจโนนา
เอะลูกเราผิตที่พี่ผ่า
บ่าวขามิแจ้งยิ่งแกล้งใจ
ที่นอนเคียงนั้นกำลังยังหลับไหล
มิไต่ไทวนอนนิ่งถึงกายา
ลืมคาตื่นจากที่นอนผ่อนสุธา
เสียวซาบซ่าด้วยมนกร์ยังคลใจ
ร้องทวาคเสียงหลงงูงใหญ่
ถูกอะไรมันเข้าหรือเมายา ฯ
พียงนายชั๊กกใจเป็นหนักหนา
ร้องว่าเป็นบีสังยังบู้
ซ้อยน้อยมานอนหลับล้มจับบู้
พบหม่มหนักก็เอาเกือบกาย

หมิ่นประจักษ์ว่าชอบกลประหลาดละ
มีคนตีมาเข้าบ้านหัวหาญกาย
นางกึ่งเกศว่าอึเปรคนนี้ไม่เบา
มีงนอนกับลูกกุกอยู่ห้องใน
ฟุกเบาเอมาหอมอนตลอดเรือน
ลูกสาวกุกอยู่ไหนโยไม่มี

๑ ครานนี้ฮักกับฮักอึ้ง
เหลียวหน้าแลคูกากันว่าไป
ประเทียจะหลังลายลูกหวายละ
เหตุไฉนไม่บอกออกกวาท
ทั้งสองนางต่างคิกจิกงวยง
ฮ้อยนอนอยู่ฮ้อยความสำคัญ

๑ ครานนี้จึงทำหมิ่นประจักษ์
ลูกรักหายไปไหนไสยา
กรรมเอัยเคยสร้างแต่ปางไหน
จำเพาะเคราะห์ร้ายเมื่อปลายปี
นางกึ่งเกศหน้าเนครหลังไหลนอง
คือกฟกซำระกำใจ
บ่าวไพร่ในบ้านก็คาลเคือก
สงสารนางกึ่งจะคันสันชีวิต

๑ ครานนี้จึงทำหมิ่นประจักษ์
ให้เร่งรักจักกันในทันใด

วันนี้จะเกิกเหตุเภทฉิบหาย
สะกตเราบ่าวนายนอนหลับไป
อึปรียฮักเขาเสียดกใหญ่
บิวทองสายใจไม่เห็นมี
กลั่นเกลื่อนกระจายรายจากที่
นางหนีไปอยู่แห่งตำแหน่งใด ๆ
ไม่แจ้งในจิกคิกสงสัย
นายค่าว่าใช้ฮักอึ้ง
ทำเกะกะเป็นอย่างไรไม่รู้ที่
ประเทียวันนี้จะไคเล่นให้เห็นกัน
บอกตรงตามจริงทุกสิ่งสรรพ
นายเขียนฉันทก็เจ็บเปล่าไม่เข้ายา ๆ

เห็นชอบกลผิดใจเป็นหนักหนา
แสนโกรธาฮุนจิกคิกทวิ
เขียนให้ฮ้อยฮ้อยอยู่กับที่
ครั้งนี้ลูกรักกุกหายไป
หมิ่นหมองเศร้าสรว้อยละห้อยให้
จะผอนผันฉันทไคจึงจะค
ประหนึ่งเคือกคานองหมิ่นหมองศรี
บ้างโศกก็แน่ชบสลดไป ๆ

สั่งซักคนหัวร้อฮ้อยใหญ่
ยกตามไปให้ทันวันเวลา

เกี่ยวกระเบื้องโคควายหลายอย่าง
เสร็จปล้นให้ทันกูปัญชา
แม้ประสบพบทนอายคนร้าย
จับเป็นมาให้เห็นหมกค้ำยกัน

๑ ครานันไพร่นายฝ่ายกองโจร
เขยแครงค์สงครามตามที
รับค่านายกราบไหว้ค้ำยั้งก
ผูกข้างผูกม้าเกณฑ์ข้าไทย
บ้างหุงข้าวเผาบั้งปลาจี
เร็วไวไต่ยามตามกันมา

๑ ครานันจึงทำหมิ่นประจัญ
ถือหอกคำมคร่ำทองของโบราณ
เห็นฤกษ์ค้ำยมาแล้วสิ้นห้อย
รีบสกัดกั้นทุ่งมุ้งตรง
แยกย้ายรายคนกันจนจบ
กำลังหยุคนอนค้ำยอ่อนใจ

๑ ครันเข้าตุ้สุริยงส่งเวหน
นั่งนึกกรีกครองหมองอรุรา
ต้องกลับหลังไปยังเคหาก่อน
สืบเสาะศึกษามทราบวัย
คิดพลางทางสั่งบ่าวข้า
ท่างรีบรั้งจัดสรรค้ำยทหาร

ม้าข้างเป็นกระบวณถ้วนหน้า
พวกเสือบ้าแมวเขาจงเอาไป
อย่าฆ่าให้ชีวาวายสิ้นอาสัญ
กูจะไต่ถามมันค้ำยสักที ๗

โลกโฉนทะยานจิกไม่คิกหนี
กงกระพันชาตรีไม่กลัวใคร
เหงือกค้ำยหน้าไม่ปราศรัย
น้อยใหญ่ตามกระบวณล้วนศาสตรา
หม้อมีพร้อมพรังทั้งยาพล่า
ไม่ทันซ้ำได้เสร็จสำเร็จการ ๗

แ่งคนสวดยกรากลงจากบ้าน
สวมเครื่องอาณมยกลล้วนทนคง
พากองโจรใหญ่เข้าไพรระหง
เข้าในคองบ้ายางคามทางไป
จะประพบเจ้าพลายก็หาไม่
สมไฟกั้นทุกหมวกตรวจตรา ๗

หมิ่นประจัญคนช้านาญหาญกล้า
ไม่รู้ว่าจะทันไปหนใด
คิกหันม่อนค้ำยแแต่แก้ไข
เงินทองให้ผู้คนเที้ยวนบาน
ให้เด็กโยธากลับมาบ้าน
จากสถานแนวบ้ำกลาไกล

ถึงถิ่นฐานแล้วท่านหมื่นประจัญ
แล้วเที่ยวสืบเสาะตามคึกคักไป

๑ ครานั้นจึงเจ้าพลายสุริยัน
ไม่กลากเคลื่อนสามเดือนแค้นนับมา
หวนจิกคิกกังวลถึงชนนี้
เมื่อจากมาไม่ได้ลาไกลไกล
ให้บั้นบัวนกรวงคู่อ่านอนไม่หลับ
กะหนึ่งนึกกรีกทรงหมองอุรา
พຽ່ງนี้เข้าตัวเราจะซักพา
ไปเยี่ยมพระชนนีที่สบาย
แล้วฝากฝังร้อยชั่งไว้กับแม่
เที่ยวสืบตามคึกคักพระบิคา
แล้วรุกรานราววีถีเชียงใหม่
พຽ່ງนี้เข้าเราค่อยชวนแจ่มจันทร์
ครันสว่างส่องแสงสุริยัน
ว่าครันนี้มีทุกข์ไม่สุขใจ
พระชนนีของพินันคกยาก
เสียเมืองเคืองขุนมุนอุรา
ที่หวังว่าจะพาแก้วกาจ
จะเป็นสุขหรือทุกข์ภัยสิ่งไรมี

๑ ครานั้นจึงโฉมนางบัวทอง
ความรักกลัวว่าตัวต้องตามไป

พักผ่อนช้ำคนน้อยใหญ่
ยังไม่ไ้ช่าวนางกัลยา ฯ

ชมขวัญสมสู่ในกุหา
สุชาสำราญบานฤทัย
บ้านฉะนี้จะเครว้าสร้อยละห้อยให้
จำจะต้องกลับไปเยี่ยมมารดา
จนก้าวเคลื่อนเคื่อนลับพระเวหา
ประหนึ่งว่าจะชากชีวาคม์วาย
กัลยาแรมไพรเหมือนใจหมาย
ผ่อนกายอยู่สักสามเวลา
คึกไรแก่คับร้อนผ่อนสุชา
ไม่นานช้ำคงพบประสมกัน
ให้สมใจกับร้อนผ่อนผัน
พอกคักแล้วท่านนั้นก็หลับไป
ผ่อนผันพุดจาอชฌาสัย
จะผ่อนผันฉันใดโดนนา
ลำบากแก่กันชคัสหัสสา
ชันช่าวปลาจะกินก็ไม่มี
ไปเยี่ยมพระมารดาให้ถึงที่
ทุกวันนี้แสนยากลำบากใจ ฯ
หม่นหมองอยู่ด้วยรักไม่ผลักไส
อยู่โยให้คนเขานินทา

เราชั่วจิกกินอกใจพ่อแม่
ตามบุญตามกรรมที่ทำมา
ก็พลางทางคอบสามี
ไปเยี่ยมพระมารดาในบ้ำนั้น

๑ เจ้าพลายทั้งทั้งไ้แก้วผลึก
ปลอบนวลชวนขวัญกัลยา
ถึงปากถ้ำพลายเข้าปลุกพยนต์
กัมเกศอ่านพระเวทเกรียงไกร

๑ ครานั้นพยนต์คนทั้งสี่
กลายกายก็เหมือนแต่เดิมมา
พลายน้อยกล่าวถ้อยประภาษสั่ง
แม้คนคมีอิทธิฤทธิ์ไกร
จึงจะได้ลานทองของวิเศษ
เสร็จสถาปสรค์พลายนั้นแปรมปรีชา
ร่วมระรื่นพันไม้โนไพรกว้าง
สนสัตว์รักษาสาวภิ
บุษนาคกระบาทกระเบาคง
เทิงวังทั้งเวียงเคียงราย
นกหกกุกู่อยู่จอแจ
นกพริกจับจิกกินปลี
นกเอี้ยงจับเอื้องข้าวเลื่องตุ
สองภีรมย์ชมเพลินเจริญใจ

นี้เนื้อแท้เชื่อว่ากรรมมาซ้ำซ้ำ
แม้ไม่วายชีวาคงพบกัน
ว่าคัวพี่จะไกลคลาพาดัน
ตามใจท่านเด็กไม้ซัดอธยา ฯ

สมนึกที่เรามาขอพรารณา
พอบ่ายแสงสุริยาออกเดินไพร
หุ่มนนทร์ทั้งสี่ฤทธิ์ใหญ่
เบ้าไปท่องพยนต์คัวยมนตรา ฯ
มีฤทธิ์เร็วแรงกลับแรงกล้า
อยู่รักษาถ้ำกายสิทธิ์ฤทธิ์ ไกร
เจ้าระวังอย่าให้ ไกรเข้ามาได้
ฆ่าพยนต์สี่คนให้มรณา
เวียนพระเวทตามความปรารณา
ชวนแก้วคาเดียบเคินเนินคิริ
ยุงยางม่วงโมกโกศกศรี
หอมมาลีสมโสรขึ้นสบาย
ปรุงปรุงนन्हวีมีมากหลาย
อยู่ริมชายบวรพาทพนาดี
เชิงแซ่กก็ก้องท้องวิถี
โผผินบินวีลงชายไพร
นกเขาเกล้ากู่เป็นหมู่ใหญ่
มาในกลางบ้ำพนาวัน

ฝูงสัตว์จับบาทกลาตเกลื่อน
เสือเหลืองเขื่องย่องมองกัน
หยุกหย่อนผ่อนพักสำนักัน
ขึ้นชอบปลอบน้องประคองนอน
พอกาเว็อนเดือนลับจวนหลับไหล
เพลีนหังวังเวงจับอุรา
กรันสว่างส่องแสงพระทินกร
ถึงสระน้ำลำธารธาราไพโร
เก็บผักแล้วหักอุบลบาน
เจ้าพลายชมมเอาหัวบัวมา
หวานน้ำลำค้ำยเวทมนตร์
อ้อมหน้าสำราญรื่นชื่นใจกรัน
แก่นับเสร็จเจ็ดวันกันคง
ไม่รู้จักจะไปพักแห่งหนใด

กระทิงเดือนโล่กว้างเป็นกั้งหัน
เคินมาสายฉ้หลังรอนรอน
ความรักโรกโศกศัลย์หยุกผ่นผ่น
ก้อยห่างหายคลายอาวรณ์ผ่นนิทรา
เสียงเวโรวร้องบนต้นพฤษภา
สองสนิทินทราก็หลับไป
รีบร้อนเคินมาจากบ้ำใหญ่
สำราญใจชวนกันลงในกองกา
ชูกันนำรักเป็นหนักหนา
ส่งให้แก้วกัลยาเจ้ากินพลัน
แฉ่ซัดชื่นใจกระไว้นั้น
เจ้าพลายนั้นจากสาครเวศไป
เคินหลงทางมาในบ้ำใหญ่
จร ไปถึงฝั่งมหาชลาวน ฯ

ตอนที่ ๕๘

หลายสุริยันดูอันละหังโจรแขกตลกคกเทว บีสาจขุนไกรกับขุนแผนหาบ่อ

๑ ครานั้นจะกล่าวถึงนายแขก
เที่ยวเล่นเรือในมหาสาวัน
มีวสุมกุมสลักจักษุครบ
ขึ้นล่องอยู่ในท้องยมนา
นายแขกตัวล่อนั้นชื่อก้ง
ชำนาญจรบราวการราว
หยุกยังฝั่งพระสมุทร
ยั้งบั้นกรีนกรันเป็นสัญญา
พร้อมมูลนายไล่คนขึ้นบนบก
อีกทักซึกโให้เป็นโกลี

๑ ครานั้นเจ้าหลายสุริยัน
แต่เห็นเรือโจรสลัดคักเข้ามา
เออพวกนี้เห็นทีจะเป็นโจร
แล่นลำกำปั่นใหญ่ชัยชาญ
ถ้า मैं เราคิกการราวรบ
ไ้ทั้งผู้คนเรือเหลือสบาย
อย่ากระนั้นเลยเราจะคิกอ่าน
แล้วพุกจาเดโกโหังใจ

เป็นคนแปลกเพศภาษาสิงหล
เป็นโจรปล้นแดนค่านิวันครมา
ลงเรือรบเที่ยวไปในมหา
มีทหารชาญศักกาเก่งกล้าตี
อันละมั่งใจหาญชาญชัยศรี
กุมโยธีแล่นลำกำปั่นมา
อุกคฤทวยทหารขนานหน้า
จอกเกศราทอคสมอรอวี
ยั้งนทกหาพื้นไปคามที่
ม้าพ่อตีโครมกรรมกระหน่ำมา ฯ

ผายผันแอบอยู่ริมคูหา
เขย้าผู้คนริมชลธาร
เที่ยวปล้นเอาทรัพย์จับประหาร
รุกรานเขคแค้นแสนสบาย
คงไ้ท้องมหรณพตั้งใจหมาย
เช่นฆ่านายกำปั่นให้บรรลัย
ไปโดยสรวุคจาอัชฌาศัย
ให้มันไ้ความแค้นแสนว่ากาญ

คึกพลางแล้วทางจับกระบอง
ออกจากปากผาคีลาสถาน
เห็นโยธากลางบ่ามีกาชขึ้น
เข้ากันทางขวางหน้าแล้วว่าไป
เคลื่อนกลุ่มมารวมกันคักพื้น
นายของเอ็งชื่อไรไปไหนมา

๑ ครานี้บ่าวไพร่ของนายแขก
พาเมียงามเดินตามพนาลัย
คูกือถือใจเก่งฉลาด
เจรจาโอหังซังหน้าตา
นั่นเมียมันหรืออย่างไรโดนนี่
งามจริงยิ่งล้ำในเมืองคน
อันละมั่งแขกลังกาขายชานี้
อยู่คนเคี้ยวเปลี้ยเปล่งแสนเครว้าใจ
แกพูดไว้นมนานประมาณบี
ควงนี้สมดังที่เจกนา
ชวนตรงลงในลำกำปั่น
แม้นเห็นช้ำมันจะพากันคลาไคล
คึกพลางแล้วทางกล่าวคอบด้อย
อยู่ดีพื้นฐานบ้านไหนหรือไกลนัก

๑ ครานี้เจ้าพลายสุริยัน
พวกเจ้าหรือคือผู้ใดใครเป็นนาย

ชวนบ่าวทองน้องรักยกสองสาร
มาช่วยการวิวรอันไม่นอนใจ
ชนพื้นคักน้ำในสระใหญ่
เขยเอ็งอยู่แห่งไรไปไหนมา
ผู้คนกาชขึ้นไปทั้งบ่า
จงบอกข่าวคามจริงอย่างจริงจัง ๖

เห็นคนแปลกนวลละของผิวผ่องใส
จะไปไหนไม่แจ้งแห่งกิจจา
ดูอำนาจศึกคักหนักหนา
อ้ายเต็กนี้ทำคูกูชอบกล
หรือน้องพี่เดินทางมากกลางหน
มันพากันคักคักไปแห่งใด
ยังไม่มีคูกูชุกพิศมัย
ยังมี คูกูชุกชิวา
ว่าอยากมีคูกูสนิทเสนาหา
จะพุกจาโตมแล้วเอาใจ
เสียให้ทันท่วงทีที่จะได้
หนทางไกลตามยากลำบากนัก
นี่แน่หนุ่มน้อยผู้มีศักดิ์
เชิญไปพักในเรือใหญ่ให้สบาย ๖
ผ่อนผันหลักเตียงเบียงบ้าย
จะให้ช้ำมันผายไปทำไม

เจ้าอย่าซ้ำพากันไปบอกนาย
จะได้ตามความสิ่งที่จริงใจ
หรือว่าเป็นโจรนำลงกำบัน
คอยตีปล้นในหนทางกลางองคา

๑ ครานั้นพวกไพร่ครั้นได้ฟัง
เทือกเท่าก้อยด้อยชั่วไม่กลัวกู
ฉุนพิโรธโกรธใจคังไฟกัลป์
บอกกับนายว่าอำยกุมารา
พาเมียงามเค็นข้ามเนินสิงขร
มันตุคือดีอ้าวไม่กลัวใคร

๑ ครานั้นท่านอันละมั่งแขก
แล้วห้าวหาญในการณรงค์รบ
ครั้นได้ฟังกัณฑ์แสนพิโรธ
ว่าระเหวยเขยไครหาไหนมี
เป็นโจนจะไปกูให้รู้แจ้ง
เก็กที่ไหนไครบังอาจประมาทกู
ว่าปลางแล้วทางแ่งอินทรี
บ่าวไพร่พรังพร้อมแวกสล้อมมา
ครั้นมาถึงจึงเห็นเจ้าพลายน้อย
พิศคุหญิงทุกสิ่งงามวิไล
เนตรชนงก่องอนคังศรทรง
แขกหนึ่งซึ่งคะลึงคุทำที

ให้มันผายมาหาข้าจะปราศรัย
ไปข้างไหนพากันสนั้นมา
เที่ยวผายมันจอกเกาะเที่ยวเสาะหา
บอกนายเอ็งอย่าซ้ำมาหากู ฯ
แค้นกัณฑ์เหลือใจว่าอำยหนู
ถูกผู้ใหญ่เล่นเจรจา
ผายมันวิ่งตรงลงคืนท่า
มันพุกจางอาจประมาทใจ
ซ้ำวิ่งวอนได้ตามตามสงสัย
พุกจาทาให้นายไปพบ ฯ

เป็นคนแปลกัฎเวทเพศไสยจบ
กุมไพร่กรบหลายพันทั้งนั้นมิ
ค้ำยความโกรธดุฤทษะสิ่งอึงมี
มาอวคัหาญกล้าเข้าทำกู
ยังเกลือบแคลงสงสัยกะใจอยู่
จะไปกูให้แจ้งแห่งกิจจา
จรลีลงลานค้ำยหาญกล้า
โยธาอ้ออึงคะนึ่งไป
แหม่มช้อยงามพักตร์น่ารักไคร
อ่อนละไมสมสันทั้งอินทรี
รูปกัห่งสับันข้ามคีรีศรี
ให้มีความเสน่หาอาวรณ์

แต่อย่าหนีมันก็ยังเก๊กกัน
ถ้าแม้ว่าจะฆ่าก็มีขมขื่น
ถ้าแม้ว่าจับมาตองสักสองพัน
จะพุกจากุสัททให้ก็เขียว
คึกกลางแล้วทางมีสุนทร
ว่านี่แน่พ่อหนูผู้ชาญชัย
ธุระไรไซ้ความไปคามเรื่อง
จงผ่อนตามความจริงสิ่งต่างๆ

๑ ครานี้เจ้าพลายสุวิชัย
เพราะเห็นใจของนายแขกเก๊ก
เห็นชื่อใจไม่ว่าก็คึกคก
คึกว่าดีชื่อตรงเหมือนนางควาน
เจ้าพลายนันมีทันจะรู้เท่า
ว่าเราเห็นคงหลงทางมา
มาพบท่านควัดันหมายประสงค์
แค้นคับด้วยทรัพย์ก็ไม่มี

๑ ครานี้ท่านแรกอันละมั่ง
ศรัทธิกนิกกระหุ้มเอมอ้อมใจ
จะโอนอ่อนผ่อนตามความอารี
ให้โดยสารเรือไปในกงกา
แม้แค้นหวังตั้งความเช่นตามที
เป็นแน่ใจคงได้ชมสมคะเน

ไม่รู้จักยาวสั้นผันผอน
กับเก๊กอ่อนเท่ากึ่งก้อยน้อยนึกเดียว
คงค้นรวงก้อไม่พอเขียว
แล้วจึงเขียวเช่นฆ่าให้สาใจ
วิงวอนพุกจาอัสธาคัย
จะไปไหนทีไม่แจ้งแห่งกิจจา
อย่าชักเคืองโมโหโทษา
อย่าโกรธาชักแค้นแสนทวี ฯ
ก้อยผ่อนผันกับร้อนผ่อนสุริ
ไม่พาทีอวคตเป็นคนพาล
ทรยศถ้าวแกล้งแสดกงสาร
ไม่คึกการเป็นอุบายใช้ปัญญา
จึงได้กล่าวความกอบให้ชอบทำ
ที่พึ่งพาอาศัยก็ไม่มี
จะวานส่งไปในทางกลางวิถี
ครั้งนี้ทุกข์ยากลำบากใจ ฯ
ครั้นได้ฟังคำหวานที่ชานไซ
ที่คึกไว้สมเหตุเจกนา
ให้เป็นทีเชื่อฟังไม่กังขา
แล้วครึกครากคอบุบายก้อยด่าเท
หญิงกนนี้คงสมใจไม่โพส่ผล
ก้อยดวงเด่นหลอกหลอนให้ผ่อนตาม

ก็พลางแล้วทางกล่าวทอບถ้อย
เจ้าชื่อเรียงเสียงไรไม่แจ้งความ
อยู่ดีในฐานะบ้านไหนอย่างไร
เป็นพงศ์เผ่าเจ้าหรือไรไฉนหนา

๑ ครานันเจ้าพลายไค้พึ่งความ
นึกว่าชื่อไม่ถือตัวแลคน
ว่าเราไม่มีทุกข์แสนลำบาก
พวกพ้องน้องพี่ ไม่มีใคร
ตัวเราหรือชื่อหลายสุริยัน
เที่ยวตามกตบิคาจากรานี
นี้หากว่าบุญพามาพบนาย
เมศกาช่วยช่วยพาข้าจรจัด

๑ ครานันจึงทำอันละมั้ง
เห็นสมหวังจึงจิกก็จิกไว้
ไม่เป็นไรเงินทองของเช่า
แม้สิ่งไรสารพัดก็ไม่มี
อย่าเนิ่นช้าเลยเวลาก็บ้ายลง
จะได้จกข้าวปลาหาเลี้ยงกัน

๑ ครานันเจ้าพลายชายดาก
รีบตรงมาลงถ่านาวา
ก็ปิ่นให้ถันช้องกั้งหึ่งหึ่ง
ชกสมออันชื่อใบดนลาน

ว่าหนูน้อยที่จะใคร่ขอได้ถาม
เชิญบอกนามตามตรงที่สงกา
ทั้งสกริวงมขำล้าเลซา
ทำทักวิยาอุชอบกล ๆ

แขกถามจะแจ้งแห่งนุสนธิ์
ทอບยุบลไปพลันทันใด
ทกยากพลัดมาในบ้ำใหญ่
เที่ยววาศัยคามบ้ำพนาดี
เมียรานันชื่อบัวทองผ่องศรี
หลายปีแล้วไม่พบประสมกัน
หาไม่ก็กายในบ้ำพนาดี
ข้ามเขคกันฝั่งมหาชลาลัย ๆ

ครันไค้พึ่งความแจ้งแกลงไซ
ข้มละโมในหน้าแล้วพาทิ
เราไม่เอาคอกพ้อหนูไม่จู้จี้
เจ้าพาทิออกปากไม่ยากครัน
ขอเชิญตรงรีบไป ในกำบั้น
แล้วจะพาทำนส่งยังฝั่งชลา ๆ

ก้อยเยื้องยาครตามแขกแปลภาษา
พร้อมถ้ำคำกั้นหนนคนงาน
ยิบบึงตึงเฮฮาเสียงถ้ำดาน
โจรพาลด่องนำกระหน่ำมา

เจ้าวันบรรลุละเกว้าง
ก็ถึงยังฟ้าผ่องมณา

๑ ครานั้นท่านนายอันละม้ง
กำเวียรก้นแน่นหนักในฤทัย
หาสารกับข้าวทั้งเหล่ายา
เบ็ยกพะเนงทั้งแกงกะทรมี่
เชิญทั้งสองสามภรรยา
พอเสร็จสิ้นกินอาหารสำราญกรวัน

๑ ครานั้นจึงท่านนายแขกคำ
ก้วยเล่ห์กลที่คนครองคดี
คิดพลางแล้วทางทำปราศรัย
ในที่นี้มีทางผ่องงกา
เราเคยมาเที่ยวเล่นจักเจนสุก
ลึกล้ำในถ้ำเอี่ยมอำไพ
เป็นถ้ำถิ่นของพระอินทร์ลงมาสร้าง
เราเข้าไปเคยได้หยุดคำนับ
แม้สิ่งใดใจเรากองประสงค์
เจ้าจะคึกคึกคึกคามบิคาไป

๑ ครานั้นเจ้าพลายกรวันได้ฟัง
อยากพบประสมสิ่งสำคัญ
คิดพลางทางสั่งกับเมียรัก
จงคอยพื่ออยู่ก่อนผ่อนตำราญ

ตามหนทางแผนที่ขบปัญหา
หยุดเรือจอดทอดท่าคว้ยทันไค ฯ

ไม่ประทังความร้อนผ่อนลงได้
จึงแก้ไขโดยเล่ห์ประเวณี
กึ่งปลาแกงหมูนู๊ดดี
ของคดียำมาสารพัน
เสพยาสุวารีก็เปรมเกษมสันต์
ต่างสรวลสันต์พุกจาพาทิ ฯ

กล่าวคำคามกระบวนถ้วนดี
หมายจะล้างชีวิตกุมารา
เราจะไคว่แจ้งความคามปัญหา
เป็นที่กว้างทางบำพนาลัย
ผ่องสมุทรมี่มีกวีใหญ่
สว่างไปคว้ยแสงแก้วคูแหวววิบ
แลสล้างล้วนมณีสีสลับ
บวงบนกับเทวาแล้วกลาไกล
มันคงบนบานเป็นการไค้
คงสมใจไค้พบประสมกัน ฯ
นึกหวังว่าจริงเป็นแม่นมั่น
จะผายผันไปคู้ให้รู้การ
เจ้างามพักตร์ผู้ข้อยังสงสาร
ไม่ช้านานคอกงามสรรพจะกลับมา

ครั้นสังเขยรักเสร็จเท่านั้น
นายแขกคำชำนานูพนาวา
เกินข้ามคงรามคามแถวเดือน
แรกข้างถึงค่างบ่างชะนี
กระถ่ายเห็นเห็นคนเที่ยววง
ตำราอุรรมย์ชมเพลินคำเนินมา
อันตะมั่งแก่กรังไค้มาเที่ยว
รู้ตำแหน่งแห่งทางในกลางไพร
ในวิถีแผนที่บอกไว้แจ้ง
ทั้งทางบกทางน้ำมีสำคัญ
ถึงที่นั่นบินบัววนชวนเจ้าพลาย
แขกคำเนินเกินหน้ารัฐอาการ
จุกไฟให้คนเกินนำทาง
หินลายพรายพร่างกระจ่างตา
ถึงที่นั่นสำคัญมีเหวลึก
ทำไฟดับดับพลันในทันที
เจ้าหาญหักหลักเจ้าพลายสุริยัน
กระทบหินแตกอันศิลาดาน
เกชะพระเวทวิเศษสุด
เพราะเรียนรู้อึ้งอยู่คงกระพัน
แก่นอนกั้งนั่งชบสลับหลับ
มิไค้รู้สึกสำนึกกาย

แแต่กายผายผันออกเกินหน้า
ไกลกลาคามกันไปทันที
กลั่นเกลือหน่มหึงส์วังอิงมี
พยักษิไค้รับมฤคา
เข้าแอบอิงแฝงคนตามกอหญ้า
ถึงคุดาใหญ่กว้างมีทางไป
เกลยลกลัดยวเลียบเกินเนินไกล
ถ้าใหญ่เหวลึกคิกคำบรวรพ
ทุกหนแห่งที่จะไปในไพรสัตว์เท
แมนมันเหมือนจิกที่คิกการ
ผันผายเข้าในถ้ำลัดสะพาน
ส่วนกุมารเดินหลังไม่วังรา
เห็นสว่างแลดูในคุดา
วาววับจับผาเป็นนวลคิ
แแรกนี้ก็จะฆ่าพลายให้เป็นผี
ทหารคิที่เป็นผู้เรืองการ
ลงเหวนี้ค้ายจิกคิกอาจหาญ
เป็นช้านานเสียงบั้งคังสำคัญ
ไม่ม้วยมุกชีวาถึงอาสัญ
เจ้าพลายนันมิไค้มีอันทราย
เพียงจะกับชีวาคมลงธาคหาย
อ้ายโจรวัยนิกกว่าชีวาว่าง

ก็ใจนี้กว่าไ้คุ้มหวัง
ก็คิดว่าเจ้าพลายนั้นวายวาง
ถึงเรือใหญ่ก็ให้ถอนสมอ
แล่นขวางมากกลางกงคา
คำวนั้นคงเป็นที่ ไ้คุ้มหนัก
เกี่ยวพาพุกจาให้อ่อนใจ
ถ้าไม่ยอมพร้อมใจพุกโพล่ผล
ถึงโอนอ่อนผ่อนผันก็วายสัจจา
ถ้าแม้ใครไม่ฟังก็ช่างมัน
พอสำเร็จเสร็จกิจที่คิดการ

๑ ขอลับกล่าวราวเรื่องแต่เบื้องหลัง
ถึงขุนไกรใจหาญชาญกล้า
กับท่านขุนแผนแสนสะท้าน
สองพ่อลูกผูกคอกมีจิตใจ
พ่อลูกไ้ประสบพบปะกัน
ที่บรรดาเช่นฆ่าคนวายปราณ
อีกพันบั้งเป็นที่พันลำบาก
แสนทวิบบันเทียวชนชุก
พอทราบความตามเรื่องด้วยเร็วพลัน
อ้อหลานกุน้เตียวท่องเทียวมา
แต่เต็กอยู่ไม่รู้กลศึก
อ้ายแรกพาลหาญกล้าบุญญาภิ

ค่อยประทั่งโลกจืดที่คิดหมาย
ก็ใจพลางชวนกันจรดมา
ที่มาพร้อมพร้อมทั้งลำคำ
สมอวาขึ้นบานสำราญใจ
ไม่อีกที่กเข้าหาพุกปราศรัย
คงจะไ้สำเร็จคงเจตนา
จะไว้เว้าสปล้ำทำชายหน้า
ไม่รอท่าผ่อนพักทั้งรักษาน
กุงจะเล่นบรันให้หน้ากัน
ผ่อนสำราญบนเก้าอี้ที่ไสยา ฯ

มาแต่ครั้งก่อนกาลนานนักหนา
ต้องอาญาโทษทัณฑ์ถึงบรรลัย
วายปราณตามกรรมนำส่งให้
ยังห่วงใยเผ่าพงศ์วงศ์วาน
โทษทัณฑ์กองกรรมนำเผาผลาญ
เวรบันกาลนำคนไปทนทุกข์
ปราศจากศัตรูไปสู่สุข
คืนก็บุกขานักหนักอุรา
ถึงเจ้าพลายสุริยันตัวกลั่นกล้า
ไ้วิสามนตร์เวทวิเศษก็
จะครองทวีกแก่ใจอย่างไร
หมายเช่นฆ่าชีวิตบรรลัยลาญ

แต่บัวทองอันทรายใกล้ถึงบัว
ถ้าไม่ช่วยก็จะม้วยบรรลัยลาญ
ผีขุนไกรกับผีท่านหลวงแผน
พุกจาปริรักษันท์หนึ่
บัวเราจะเข้าในไพรสณฑ์
ถ้าเดยนาทลานขวัญจะบรรลัย
นี่แน่พ่อแผนแสนแก่ลั่วกล่อง
สะกอกไพร่ในกำปั้นอย่าทันทนาน

๑ ครานี้ขุนแผนผีแสนศักดิ์
ครันส์กับรับคำรับฮ้อลา
ร่างกายคล้ายเปรตเศษนรก
สูงเขี่ยมเทียมผาศิลาสัย
ไม้สูงยุงยงระยวบยาบ
คั่งลมเพชรหึงกึ่งกึ่งมา
ครันถึงยังฝั่งมหาชลาวน
แหงนชะเง้อแลดูไปทันใด
มีเรือน้อยลอยกามาหลามแล่น
ทะเลลึกกรีกโครมจะโถมตน
ก็กลัวว่าจ้าวคราวจะฉาวแซ่
ผู้คนไพร่นายกองวายปราณ
เห็นจวนเจียนสิ้นกรรมระยำยาก
แม้เงินทำก็เป็นกรรมก่อเวร

ยังม่นมัวหาฐูไม่เจียวหลาน
จะกิดอ่านแก้ ไรอย่างไรก็
ซัดแก่นซุ่นซ้องทั้งสองผี
ขุนไกรมีวาจาจึงว่าไป
ไปช่วยพลายสุริยันให้รอดได้
ต้องจำไปช่วยกันให้ทันการ
ไปในห้องซลาสัยอันไพศาล
ลักเอาเขาวมาลัยแล้วรีบมา ฯ
เป็นภูกผีดูฤทธิ ไกรหน้าใจกล้า
ตำแกงดูฤทธิเศษชาติด้วยทันใจ
ผมปกหน้าขาวกลอดอกไหล
บุกบ่าฝ่าไพร่เว้งไกลกลา
ล้มราบทอคอยอกกลอดคอบ่า
เสื่อสาบข้างม้ากั้นตกใจ
ตำแกงทนสูงเขี่ยมเทียมเขาใหญ่
เห็นเรือใหญ่แล่นขวางกลางชล
หนาแน่นคั่งคับคู่สับสน
ลงโนวนก็เหลือประมาตการ
เรือแพก็จะแหลกลองแตกฉาน
เราจะนานทนเป็นเปรตเวทหนา
จะไปจากสุรกายสบายกว่า
คงจะมากามทันเป็นมันคง

จำเราจะต้องอ่านอาคม
เวือคองเอียงเพียงจะกว่าถ้าไม่ทรง
กึกพลางแล้วทางอสุรกาย
บันทาลเป็นเห็นแจ้งประจักษ์ตา
น้ำกระดอกระดอชัคเสียงจากดำ
พายุพายับมัวอัปโหมไป
เปรี้ยวเปรี้ยวเสียงฟ้าคะนองดิน
เมฆตาล้อแก้วแวววาวกา
นายก็ปัดกันต้องกลองมุ่มมองดู
ผู้คนอลหม่านออกพล่านไป
เสากระโคงโผงผางก็หักพับ
กันหนคนก็มีปรีชา
ถึงน้ำคันพันคลื่นลมปะทะ
พอลมซาฟ้าสว่างก็

๑ ครานันขุนแผนมีสาจกล้า
กำบังคนมิให้คนทั้งนั้นไซ้
เดินพลางทางลอคเทียวสอกมอง
เห็นแก่เจ๊กแขกดาวชาวขวา
ขุนแผนแสนยากลำบากบอบ
เขายกเหล้ากินเมาสำราญกาย
แขกฝรั่งกำลังมีคมัวหน้า
บันทังกั้วว่านั่งอยู่ที่คี่

ให้เกิดลมกระเทือพยับชัคคลื่นส่ง
ระลอกจักพัดส่งเข้าฝั่งมา
จึงเร่งร้ายพระเวทว่ากาธา
เป็นลมมาพัดอึงคะหนึ่งไป
เภทวาเดือนถันสนั่นไหว
ทางกรวดไผ่ตึงกำบังตา
เมฆกระชั้นมีคมัวไปทั่วหน้า
มรรคาไม่แจ้งแห่งทางไป
แต่ทำรู้หนทางจะไปไม่
เป็นอย่างไรไม่แจ้งแห่งกิจจา
ย้อยยับในสมุทรสुकสันท่า
ให้บ้ายหน้าเขายังฝั่งนที
ไม่เกาะกะทอกลมอรอยู่ที
จึงจะเคลื่อนเนาวิคามฝั่งไป ๆ

กลายกายาเป็นแขกแปลกนิสัย
เห็นว่าใครเลียบลงลำนาวา
ทุกห้าห้องเรือรบไม่พบหน้า
พรั้งพร้อมหน้ากินเหล้าเมาสบาย
โมโหหอบเทียวหามาหลาย
แกไขกหัวบ่าวนายคนละที
เสียงร้องคำกันตะบึงเอือกยังมี
อ้ายนั่นมันแอบที่เอาหัวกู

ผีปศาจอาของกงชอกชน
ถึงท้ายบาทสี่ใหญ่เข้าไปดู
รู้ว่าแม่นั้นแคว้นหมอง
ไม่รู้ตัวว่าผิวแทบบรรลัย
ผีซุนแผนแอบซุ่มเข้าอุ้มนาง
ออกจากลำกำปั่นพรณราย

๑ ครานันจึงทำนุกรไกรผี
ซึกซึกโมโหกริ้วโกรธา
บึ้งบึ้งคังตมเพชรหึง
ย่างสามก้าวเดินเข้ามิตันน่าน
เอื้อมมือล้วงควักไขว่ลงในแห
จับเจ้าพลายสุริยันมาทันที
ท้าวทำนุกรไกรจึงร่ายมนตร์
แล้วเสกเบ้าที่กุมารเจ้าหลานชาย

๑ ครานันจึงโถมเจ้าพลายน้อย
สลบหนึ่งไม่ตึงกายอันตราย
กรันต้อมนตร์ซุนไกรฤทธิ์ชัยชาญ
ลึมนेत्रซุนพลันในทันใด
ยกมือไหว้ไล่ตามไปคามที
เรามอคม้วยท่านมาช่วยกรุณา

๑ ครานันซุนไกรผู้ใจกล้า
มางวองงหลงกลอัยคนพาล

เที่ยวหากันทุกห้องไม่เห็นอยู่
แต่เห็นนางโถมกรูเจ้าหลับไป
กรมครองโศกระคนจนหม่นไหม้
มัวหลับไหลนอนหนึ่งไม่ตึงกาย
เยื้องย่างเร็วพลันรีบผันผาย
ล้ำแดงกายรีบร้อนเสด็จจรมา ฯ

ฤทธิ์ท้าวหาญชำนาญกล้า
แผลงกายยาใหญ่ลั่นพันประฆาณ
โหลงผิงบ่าไม้ทิวไพรสาณต์
ถึงถิ่นฐานถ้ำคูประทุม
รวกเร็วพักหนึ่งลงถึงที่
ยังสลบหลับกับที่ไม่ฟื้นกาย
แปลงตนเร็วพลันเหมือนมันหมาย
ที่เจ็บปวดก็คลายสมประคัต ฯ

จิตผอมม่อหลับอยู่กับที่
เหมือนชีวิตนั้นจะบรรลัย
กุมารจึงค่อยสมประคัตได้
เห็นซุนไกรไม่แจ้งแห่งกิจจา
ว่าท่านนี้อยู่ไหนอย่างไรชา
ให้ชีวารอกได้ไม่วายปราณ ฯ

ตอบว่าเป็นโตน้อย่างไรหลาน
ไม่ก็ก้อ่านกุแผลให้แน่ใจ

ท้าวเจ้ายิ่งเค็กเล็กนัก
ตั้งแก่น้อย่ามีความไว้ใจใคร
เราหรือคือเจ้าไม่รู้จัก
เราชื่อขุนไกรใจฉกรรจ์
เป็นพ่อของขุนแผนบุ๋มพ่อเจ้า
ย่นแย่งแพท้าวปรา
เจ้าหรือจะตามคึกคึก
พลัดพรากจากเมืองขุนเค็งใจ
ความทุกข์ร้อนผ่อนผันให้บรรเทา
จะประมาณนานช้าอีกกว่าปี
เมียของเจ้าเล่าแถมมันรบถ
เรานำไปเลี้ยงไว้เป็นแท่งขรรค์
เจ้าต้องครองจิตคึกใจแก่
นี่หากว่ารู้เข้าเรารีบร้อน
เรานี้มิใช่เป็นคู่คน
หวังจะบอกออกความไปตามการ
ว่าพลางแล้วทางกลับรูปกาย
สูงเขี่ยมเทียมยอดบรรพต

๑ ครานั้นเจ้าพลายสุวิชัย
เห็นจริงแท้แน่นักประจักษ์ใจ
ขอให้ท่านจงได้ไปพ้นทุกข์
แล้วสวคมนตร์แก่ทุกสวคมาสังจา

หารู้จักเล่ห์กลศึกไม่
จำเอาไว้ตามคำเราว่าพัน
ข้าจะบอกหลานรักทุกสิ่งสรรพ
แต่เกิมนั้นเป็นทหารชาญศึกกา
พลายเพชรเล่าก็ทหารชำนาญกล้า
เสียเชิงใหม่ไหลเข้าบ้ำคั่นคงไป
ทุกข์ร้อนนยามยากลำบากใหญ่
จนมาได้เวียนพระเวทวิเศษก็
บิศาเจ้ามิได้ม้วยเป็นผี
คงเป็นที่ประสบได้พบกัน
ทรยศหนักหนากล้าแกลั้งกลัน
มิได้อยู่ในกำปั้นอ้ายโจจร
อย่าท้อแท้โศกสัลยก็คึกคึกผ่อน
เจ้าจึงไม่ม้วยมรณลงวายปราณ
เป็นผีร้ายกลายคนจากถิ่นฐาน
ให้หลานรู้ความตามกิจจา
เป็นผีร้ายยืนขวางอยู่ข้างหน้า
แมศสำเนียงเสียงจำแล้วหายไป ฯ

แสนกระหนกอกสิ้นหัวน้ไหว
ยกมือไหวแล้วกล่าวซึ่งวาจา
เจริญสุขไปเกิดในภพหน้า
ภพหน้าขอให้พบประสบกัน ฯ

๑ กรานันจึงโถมเจ้าพลายน้อย

คิดถึงเมียเสียใจอาลัยครั้น
บ้านฉะฉินเวลาน้องจะหมองเศร้า
เป็นโฉนไม่ทันตามตามกิจจา
หนึ่งขุนไกรก็ ไต่มาบอกเล่า
กิตพลางค่อยสว่างที่โศกใจ
กูไม่ถ้อยจำกึกเว้งกิตตาม
ผูกหุ่นุ่นว้างพิลวัน
ขวางหน้าเข้าผ้าพังกำปั่น
ให้ร้องรอก่อศกพิลึก
พอคิดแล้วเท่านั้นในทันที
รีบร้อนถอนหญ้ามารเร็วไว
ถือกระบองตั่งท่าว่ารบ
ศึกกักเป็นยักษ์คู่ชอบกล
แล้วเจ้าพลายสุริยันก็อ่านเวท
เสกสามร้อยคาบปราบพาลภัย
หุ่นพยนต์กลายคนเป็นยักษ์ร้าย
แยกเขี้ยวเคี้ยวฟันในทันที
ถือกระบองร้องก้องเสียงคำรน
แผ่นโผนตะโกนก้องลำพองกาย
ทะเล้งโลกกระโถกผิงคิงคิงฉั่น
ศึกกักนักไม่พักจะเกรงกลัว

เศร้าสรว้อยทุกข์ร้อนไม่ผ่อนผัน
สุดจะผันผอนโศกโรครอรา
บีคางเอาควไป โกลหนักหนา
จะครึกคราแก้กันเป็นฉันท
ให้ควเราแก้กันมันจงได้
กงจะใคร่ ได้เล่นให้เห็นกัน
เกินข้ามฝั่งสมุทรสุดกระแสน
ลุยน้ำข้ามเขคกันทะเลลึก
แมนมันเหมือนทำนองที่ทรงครึก
อีกทักโหมทาสลาตย์
มิได้วีรราวอยู่ชำไค้
ผูกไซ้เข้าเป็นรูปพยนต์
คงจะจับคนตีให้บีบั้น
ผูกพยนต์เสร็จพลันด้วยทันใด
เรื่องเศษตามกิจประสิทธิ์ให้
เสร็จแล้วเข้าไปในทันที
รูปร่างอ้วนล้ำคำบีคี่
คงจะผลาญชีวิตคนวางวาย
จะรีบวันเร็วพลันเร่งผันผาย
คู่ร้ายคงเสื่อสุกเหลือกลัว
กล้าฉั่นเขี้ยววงอกแล้วกลอกหัว
ทนควสูงเยี่ยมเทียมคีรี ฯ

๑ ครานนี้จึงโถมเจ้าพลายน้อย
 สั่งหุ่นวันวิ่งสิงคต
 จับเอาดำกำปั้นให้มันเหมาะ
 กอยท่ากว่าข้าจะควรวไล
 หุ่นพยนต์นั้นอมทนลงกำนั้บ
 ลุกทะแยงแกว่งกระบองทั้งสองกร
 บึงบึงก้งด้นสนั่นโลก
 บุงยางผางดัมวินาศไป
 บึงบึงก้งดมเพชรหึง
 สะท้านสะเทือนเดือนด้นทุ่งธาตรี
 จักุบาทกลากเคลื่อนไเหนเดือนแฉว
 พยนต์ยักยักคักคักคักคักด้วยฤทธา
 อ้วนล้ำสูงสามคาพุก
 แลไปโนทะเลเมฆมาราย
 เห็นคำดำกำปั้นสนั่นควีน
 ไทยฝรั่งมีทงแขกชวา
 ดำนี้แล้วฟ้าผ่าเดอะเวือโจร
 เสียงทะเลโครมครามบุกน้ำไป
 ๑ ครานนี้แขกฝรั่งท้วทงดำ
 อึกทักชีกโท่เป็นโกลี
 เวือใหญ่มิไค้จะกลากเคลื่อน
 ประหลาดจิตผิกใจในอาการ

กล่าวถ้อยตามกระบวณถ้วนถึ
 ลงในทิมหาชลาสัย
 อย่าให้มันลัดตะละแดนหนีไค้
 ถึงเมื่อไรจึงก่อยหาญเข้าราญรอน
 แลวันน้อยรับค่านายเจ้าพลายสอน
 วิวจรจากที่นั่นในทันใด
 เขี่ยนโยกแก่งเงาภูเขาใหญ่
 สูงใหญ่มุ่งงามข้ามคีรี
 อึงคะนิงมาในป่าพนาศรี
 กระบองคักุเขาแตกแหลกกลงมา
 เห็นแล้วค้างดังวิ่งหนีหน้า
 จับเสื่อสาบซ้างบักินสบาย
 ไม่หย่อนหยุดคั่นคั่นเร่งผันผาย
 หมอกกระจายพรายพ่วงกระจ่างตา
 แล่นลัดคักคักด้นมาตรงหน้า
 เกี้ยวกราวดาวดำสนั่นไป
 พยนต์ก็เต้นแผ่นโผนเข้าชุกไค้
 ทะลิ่งไล่จับกำปั้นไว้ทันที ๆ
 สำคัญว่าผีนาร์้องยังมี
 เอาหมองคียงบินเสียงกรืนกราน
 แล่นเขี่ยนจากวนชลหาร
 จะคิกอ่านแก้ไขอย่างไรคี่ ๆ

๑ กรานอันละมั่งเป็นนายแขก
หวานอาลัยให้ถวิลด้วยยินดี
จึกแจงทกแก่งกายินทรีย์
น้ำกุหลาบอาบฟุ้งจรุงใจ
เบื่อกม่านแลตลลนทะลึงคึก
เที่ยวเค้นคั่นคั่นทุกห้องไม่ต้องทา
พอไคยนิบั้นเสียงกรันกรัน
นายแขกตระหนกตื่นตกใจ
ผลุนผลันผันผายออกจากห้อง
เห็นยักษ์ใหญ่กว่าไขว้ซึ่งเกศรา
สำคัญว่าพรายน้ำประจําสาร
ให้ฆ่าเบื่อกไค้พลันในทันที
แล้วยิงปืนกรันกรันสนั่นก้อง
จนลูกปืนแทบสิ้นหมดลงไป
ค่างคนบนบานบอกศาลกล่าว
สติยังวิมผิงขมณา
กัปทันผ่ายนายฝรั่งคงบวงสรวง
เรือคงแหลกแตกกายในสายชล
บ้างก็ว่าอันลาผู้ นายใหญ่
ฆ่าผิวเรากายชีพรวยปราวณ
ทำเช่นนี้ชีวิต โทนจะรอก
กงวอทวายกายลงในกงคา

ฟุ้งร่นแรกหนุ่มน้อยเจริญศรี
สำคัญว่านาวีอยู่ห้องใน
นุ่งยกทรงสี่สอกพันใหม่
ตรงเข้าในท้ายบาทที่ไสยา
เอือผิกประหลาดใจเขียวฟ้าผ่า
นายอันลาให้ผิกประหลาดใจ
ผู้คนเสียงสนั่นสะท้านไหว
เอะอย่างไรวไม่แจ่งแห่งกิจจา
ส่องกล้องแลดูอยู่ตรงหน้า
โกรธากังแก่นแสนทวี
ลนลานเรียกคนอยู่ยังมี
ส่งให้กะลาสีโยนลงไป
สะเทือนท้องพระสมุทรหาหยุดไม่
จะห่อนผันฉันโคเต่าออกอา
ว่าบู้เจ้าเขาเงินอยู่นินผา
มาช่วยข้าเด็กจะตั้งสังเวชน
กนทังปวงว่าคราวนี้จะมีบั้น
โชนจะพันมีเหตุเกิดเภทพาล
ทำเหตุให้เราคนสิ้นสังขาร
แล้วยังพาลเอาเมียของเรามา
จนกลอกไปประมาณนานนักหนา
สมน้ำหน้าที่มีนคึกผิกทำนอง ฯ

ตอนที่ ๕๘

หลายสุริยันคามรบกับโจรอันละมั่ง

๐ ครานันเจ้าพลายสุริยัน
 ก้อยท่างายหลายจิตที่คิดปอง
 ครันจะเดินหรือก็เกินทางพิกัก
 เห็นช้าวันที่จะกันเกินกันไป
 จำเราจะผูกหุ่นยนต์
 ชันชันกวกเหาะเดาะผิงธาร
 กิกพลางแล้วทางสำรวมทน
 เปลื้องผ้าอากาศพุงพัลวัน
 ผ่านนั้นบันกาลศุขอบกล
 เจ้าพลายน้อยแซมร้อยงามวิไล
 หยกวังทงท่าคว่ากระบอง
 ชันนังบนหลังสกุณ
 พายุพยับบับมัวทั่วทั้งหล้า
 หงส์กางปีกหลีกบินตามสบาย
 ผันแปรแลเห็นพยนต์มนตรี
 เข้ากั้นขวางอยู่กลางยมนา
 เจ้าพลายนันผันผายชักยันต์หงส์
 พอสายันท์กะวันลงรอนรอน

ที่โคกคัลย์ในแก้วหม่นมัวหมอง
 ตรีภกรองที่จะกึกกึกตามไป
 ต้องเลี้ยวลัดทางดำเนาภูเขาใหญ่
 เห็นกเหนื่อยใจเหลือต้นพันประมาณ
 ให้กลายคนเป็นนักษาทีกกล้าหาญ
 ไม่ช้านานคงพบประสบกัน
 อำนวยมนตรีทันที่ขมิ้น
 เสกสรรคแล้วเบ้าลงทันไค
 เป็นหงส์ย่นคัมภ์กระพือไค
 ครันว่าไคสมถวิลก็ยินดี
 เขียงย่องเร็วพลันขมิ้นขมิ
 พอดุภักดิ์อำมมนตรีเรียกพระพาย
 ลมพาพัคชือกระพือหลาย
 ตำราญกายลอยสี่वलิวเมฆา
 สูงสกันร้อยเยี่ยมเทียมเวหา
 ยิศนาวารอไว้ มิให้จร
 บินลงริมกำปั้นก้อยผันผ่อน
 หนทางจรวจนกำยำสายันท์

กลัวว่าข้าเขี้ยวเหยยอ้ายแขก
เหตุไรไม่เหมือนคำที่รำพัน
เราเชื่อใจหมายจะคบเป็นมิตร
หาญกล้าหลอกพาแก้วเราไป
วันนี้มึงกับกูได้คู่กัน
จะหักล้างกำปั้นมิต้นนาน

๑ ความเห็นท่านนายอันละมิ่ง

ฉันแปรแลไปในหนที่
ตกใจในตนเป็นพันนัก
ม้วยมิกแล้วยังคิดตามเรือมา
อ้ายแก้วร้ายกายคำคู่คำสัน
กุกคำรามตามฆ่ามาราวี
จะโหมอ่านพระเวทข้างเพศแขก
รับภูกผีสงและนางไม้
ถ้วยเศษพระครูโรมวิสัย
เราหากเพียรเรียนไว้ ได้หลายปี
คิดพลางทางไหว้พระอาทิตย์
เสกพลางแล้วทางบำบววิชา
หุ่มนมถ้วกับพจนกั๊กหมุนจี
หงส์นกกั๊กวันบินพัดวัน
ผู้คนในลำเรือกำปั้น
ไม่มีใครคำนินเคินกล้ากลาย

มึงคนแปลกภาษาจะอาสาดี
เอ็งพูดกันกับข้าไว้ว่าไร
หาไรเท่าเจ้าก็กึเช่นนี้ ไม่
กึคี่ทำให้ฉิบหายถึงวายปราน
มิให้ทันพริบตาเหมือนว่าชาน
แล้วประหารชีวิตมึงครานี้ ๖

กรวันได้ฟังเสียงคนร้องอึ้งมี
เห็นเจ้าพลายน้อยซึ่งสี่ยนกล้า
เห็นประจักษ์ว่าบี่ศาของอาจกล้า
เพราะโกรธาธักแก่นแสนทวี
แม่มนั่นคงเป็นบี่ศาผี
เพราะมันมีอาฆาตหมายมาจิตใจ
เป็นของแปลกเรียนรู้พระครูให้
ให้บั้นแหลกแตกไปในวันนี้
ผู้ชาญชัยมนตรีเวทวิเศษศรี
วันนี้เราจะต้องลองวิชา
สำรวจจิกเร็วพลันถ้วยหรรษา
เกิดเป็นลมกล้าสลาตัน
หาที่ต้งหลกไม่ ได้มัน
ทะเลहनบ่วันบั้นเพียงท่าลาย
หาวากหวันพริ่นถ้วกั๊กลัวมากหลาย
บ่าวนายชุกช่อนถ้วยร้อนใจ ๖

๑ ครานันเจ้าพลายผู้ชายชาติ
โมโหหุนจุนโกรธพิโรธใจ
แซกฝรั่งทั้งลำกำปั้นใหญ่
กิกพลางทางอ่านอาคมพหลัน
โหม้ลำกำปั้นทั้งใหญ่่น้อย
ผู้คนหวงเป็นไกลา
ที่เหลือคายว่ายน้ำคำโผผุก
แซกไทยหลายหลากล้วนมากมี

๑ ครานันท่านนายอันตะมัง
พรันแก้วก้วยกัวซึ่งความตาย
ก้วยบุญนั้นมิทันจะถึงที่
จึงมีสองมัจฉาปลาโตมา
ครันถึงฝั่งชลาริมบ้ำใหญ่
สองมัจฉาก็พากันแฝงกาย

๑ ครานันท่านนายอันตะมัง
เหนื่อยอ่อนนั้งผ่อนพักกายา
ที่เหลือคายไ้พลคนร้อยเศษ
เหม่อ้ายพลายสุวิษณ์มันกล้าดี
จำจะต้องสมทบออกรบตี
ใครมันจะกล้าไควในสันคาน
กิกพลางแล้วทางก็ร้องบ่าว
เหวยพวกพหลพลโยธี

แก่งฉกาจหากลัวสิ่งไรไม่
หมายจะไควเช่นฆ่าชีวมัน
ต้องผลาญให้ชีวมันอาศัย
เป็นไฟกัลป์ลุกฮือกระพือมา
ยับย่อยลงในทางกลางมหา
รुकหน้าหน้ส่งลงวารี
ไม่หย่อนหยุกมาในทางกลางวิถี
มัจฉาในวารีกินสบาย ฯ

เมื่อกำลังเรือโหม้ไฟที่เหลือหลาย
ผันผายโศกลงในองกา
ชีวิจะยังไม่สังขาร
ประคองพาเคียงข้างไม่ห่างกาย
ส่งแซกขึ้นไว้เหมือนใจหมาย
คำมุกมุกหายแหวกว่ายคลา ฯ

มาถึงฝั่งเห็นคเหนื่อยเมื่อยหนักหนา
เสียผู้คนโยธาไปมากมี
แจ่งเหตุว่าไม่ใช่ภูคคี
เวทมนตร์พันธ์ที่จะเปรียบปาน
ถึงตัวกูก็มีครุบรรหาร
ลองทำการสงครามคุกคามที่
บอกกล่าวผู้คนอยู่ยังมี
อย่ากรูรีพากันไปให้ไกลตา

เว้งเข้าอย่าเข้ามาสมทบ
เว้งไวรายหลักเป็นบักกา

๑ กรานันโพ่นายทั้งซ้ายขวา

เห็นนายใหญ่ค่างให้คิกยินดี
ทักไม้โนโพ่นไม้หย่อนเหตุ
ถึงสิ่งไวก็ไม้ไต่คิกมือมา
อันละมั่งร้องส่งกับโพ่นาย
เราผู้เดียวจะเกี่ยวขั้บรราว
เวทมนตร์เราก็มักที่สุด
เขี้ยวขานาญการเว้งเข้าซึ่งชัย
ว่าพลางทางจับเอาอาวุธ
แหงนชะเง้อแลดูกุมารา

๑ กรานันจึงโถมเจ้าพลายน้อย

พวกโนเรือเหลือคายวาชวี
แก้อ้ายอันละมั่งในค้วงนี้
หรือหนีไปจนตรอกเที่ยวชอกชน
จักจะคิกออกคิกตามดู
แล้วแก้พยนต์กลายคนเป็นหญ้าไป
ขั้บหงส์ยันคั้บคั้บคั้บคั้บคั้บ
แลไปในคงทัวฟงพี
อุตุลุกหุกยังรับทั้งคั้บ
เหล่าพลพลระคมก็สมทบ

จะรุกรบภัยพาลชานานหน้า
อย่าหนีหน้ากอยรอเข้าก่อตี

เฮฮาเสียงฉิ่งสนั่นมี

กรุกรเข้าทั้งคั้บรายบักกา
เป็นเอาวูรแล้วถือสองมือว่า
จะรอร่าสู้มันประจัญบาน
ให้ผ่อนกายคลายอวาททุกหน้าก้าน
ผีสาบช่างการมันเป็นไร
สั้บระยู่ทศทั้วก่อคั้บหากถัวไม้
ทำนพระครูโรมวิสัยสั่งสอนมา
ยั้บหุกหุกทั้งคั้บคั้บคั้บคั้บ
ถ้ามันมาแล้วจะรอเข้าก่อตี

เห็นเรือคนยั้บข้อยไปบับนี้
หนีชนยังผิงนทีหลายร้อยคน
รอกชีวีหรือย้อยขั้บคั้บบับนี้
จะผันผ่อนซ่อนคนอยู่หนใด
ให้ความโดยตรงให้จงได้
เจ้าพลายไม่รอร่าให้ข้าที
กั้กก้องมาในกลางทางวิถี
เห็นโยธีพรังพร้อมล้อมสมทบ
เว้งรายพร้อมกันเข้าบรจบ
ถึงคั้บรบรายหลักเป็นบักกา

มองเขม้นแลเห็นอันตะมิ่ง
จักพหลพลครบจะรวรา

๑ ครานนั้น^๕และมิ่ง^๕ทั้งมัน
เหลือบแลเขม้นเห็นเจ้าพลาย
ร้องทำว่าแหวยเฮ้ยอ้ายหนู
จะรบสู้ก็มาอย่าช้านาน

๑ ครานนั้น^๕เจ้าพลายสุริยัน
พอแลเห็นอันตะมิ่งอหังการี
ขับหงส์ย่นคังลงจนพื้นสุธา
ลงจากหลังหงส์ย่นคังปล้นทันที
ฮะเฮ้ยแน่แหวยอ้ายแขกคำ
ครั้งนี้คงเห็นศึกกันทันใจ
เสียแรงกุนับถือถือเถียง
น้ำใจเจ้าจะฆ่าเราให้วายปราณ
ประเคียวนชีวิตจะย้อยยับ
สมน้ำหน้าภาษาพวกแขกคำ

๑ ครานนั้น^๕ท่านนายอันตะมิ่ง
เคืองชุ่นฉุนพิโรธโกรธอุรา
เจ้าพลายสุริยันก็หันหนุ
แกว่งกระบองเข้รอรบราญ
เจ้าพลายก็แขกวีเข้รบ้องบึก
ชุลมุนวุ่นวังเป็นสิงคลี

หุคยงยื่นหลอกทำกลอกหน้า
ให้โยธาพักผ่อนนอนสบาย ๖

ไม่ผายผันหลบตีหนีหาย
วุ่นวายจะพันประจัญบาน
มิ่งกับกุกุยาหนีหน้าค่างกล้าหาญ
ถึงวายปราณก็ไม่กึกแก้ชีวา ๗
ผายผันเขียนคังหงส์มาครองหน้า
โกรธราชคังแก่นแสนทวี
ตะโกนก้องร้องคำเสียงอึงมี
แล้วจึงชี้หน้าคำไปทันใด
ควรหรือทำบังอาจประมาทได้
น้อยหรือมิ่งช่างกระไรอหังการ
ไม่เค้นเคืองพจนาวาชาน
มิ่งหาญจิกคิกการไม่ชอบธรรม
พันสับเสียให้บันไม่เป็นสำ
มาสองว่าอาวุธยุทธนา ๘
แก่นคังเคืองรักสหัสสา
กระโตครว่าเข้รพันประจัญบาน
เดียวฉุนในอุราก็้วยกล้าหาญ
แขกก็ชาญตักถาดวันกลักคี่
พลายซิกแขกรบไม่หลบหนี
ทั้งสองข้างค่างมีเวทวิชา

พวกพหลคนทั้งหลายของนายแขก
อิงออดืออาวูชยุทนา

๑ ครานันนายแขกแปลภาษา

พันกุมารผู้ชาญฤทธิ์
เสียงผิงอิงสนั่นคังพันหิน
สุกแสนแค้นชค้ออีกอ๊กใจ
กิดพลางทางอ่านซึ่งมนครา
เป็นยักษ์ใหญ่ไล่จับจับประจัญ
เจ้าพลายแก้วไม้กระบองก็
จะโรมวันมันเท่าไรไม่ไหวคน
ถอยหลังหยุกยังยืนยัน
อ่านพระเวทแปลงเพศเว้วรา
เป็นวานรเผือกผู้วู่วาม
ถ่ายแตรกแยกเขี้ยวเที่ยวพัน
ยักษ์คีลิ่งร้เข้าจับไม้
ยักษ์ถองถึงจ้องเข่ารวี
ยักษ์ร้ายก็กลายกลับเป็นแขก
กลับกลายเป็นเจ้าพลายทันใด
แขกพิโรธโกรธใจคังไฟกาล
พายุจักพัดกลัมาทันที
วิ้ววามลามพวงกงคอน
ท้ออ๊กก็วิ่งหนีครวโลไป

คั้นแตกห้อมล้อมกันพร้อมหน้า
ล้อมหลังล้อมหน้าเข่ารวี ฯ

โกรธาโลคทะตั้งอึ้งมี
สามสี่ห้ายกไม้ตกใจ
คาบบินอยู่เปล่าหาเข้าไม่
เหมมิ่งคีแล้วคงไ้เห็นคักกัน
ปลอมแปลงกายาเสร็จสรรพ
แยกเขี้ยวเที่ยวพันจะกินคน
อึ้งมีคังกับต๊ับสน
โกรธคังไฟลนต้องกายา
ห่อนผันบนิ้วเหนือเกศา
กายากลายกลับฉบับปลัน
งกงามรวทเร็วคังกัพัน
หุนหันโลควิ่งเป็นสิงคคี
ยักษ์ไล่ถึงหลบซบหนี
ยักษ์คีลิ่งกักระหน้าไป
ถึงก็แยกออกห่างเข้าทางใหญ่
ท้งสองข้างค่างไล่เข้าคฤกคคี
โอมอ่านพระเวทวิเศษคีรี
กลายเป็นอ๊กคีลุดลามาไป
เจ้าพลายวันเจียนจนทนไม่ไ้
แล้วหยุกยังตั้งใจภาวนา

เสกสามร้อยคาบปราบไฟ
มีกมัวทั่วท้องหงหงา
ไฟวามลามบ้ำร้อนรน
ต้องฝนยับยัคยัคคี

๑ ครวณันท่านนายอันตะมัง
แลเห็นฝนดับไฟแล้วหายไป
เหมมิ่งกับกุกักตุฤทธิ
เป็นไรเป็นกันในวันนี้
ว่าพลางแล้วทางอำนาจพระเวท
เสกส่งเบ้าลงทันใด
แยกเขี้ยวเกี่ยวพันไม้หันหนี
เจ้าพลายนันหันกลับเข้รบรา
คังผางโผงเสื่อไกร้งไม้ไหวหวาก
เจ้าพลายแค้นแค้นพิโรธโคกทะยาน
ร่างกายหายดับดับพลัน
สมทบเข้รบรุกราวี
เสือกักควายวัดก้วยเขาขวัป
เสือกักควายไล่กันพลัน

๑ ครวณันนายแขกผู้แปลกเทศ
เป็นพยับดำทพี่เสียดันใด
แก่เจ้าพลายสุริยันนั้นเหนื่อยอ่อน
เสาะหาผลไม้หลายอย่างมี

ประเทียวใจเกิดลมพายุกล้า
ฝนแสนท่าตกลงมาทันที
มีอาจที่จะทอนอยู่คงที่
จนโยธีพวกแรกแตกกันไป ๆ

แค้นกั้งสิ้นสุดหาหยุดไม่
พิโรธใจชัคแค้นแค้นทวิ
คงจะกักสูให้ไค้ไม่โพล์หนี
อ้ายเท็กนี้อาจของทะนงใจ
มนตร์วิเศษเรียนรู้พระครูให้
กลายเป็นเสื่อใหญ่มีทิม่า
วี่งรีกันกางขวางหน้า
แกว่งกทาศีวันประจัญบาน
กระโคตปราคาสกักหน้าค้วยกล้าหาญ
โอมอำนาจพระเวทวิเศษคี
เป็นกระบือคักถันถันวี
ถ้อยทีถ้อยจะไม่ละกัน
เสื่อยับควายย่างเข้รบกางกัน
พอเย็นพลันเสื่อควายก็หายไป ๆ

กระเคื่องเคธลือซาสุธาไหว
รอไว้กรักกรากุท่าที่
รีบร้อนเข้รไปโนโพศรี
กินแล้วนอนผ่อนอินทรียี่สำราญใจ ๆ

๑ นายแขกแปลกเพศมีเวทมนตร์

กำเวบจิตกัณฑ์ชอกก็ภัย
กึกกึกจิกวุ่นจนเดียว
มีกท้าวแก้วแสงสันตะวัน
ยื่นขยับจับกริชคู่มือ
จนจิตแล้วก็กึกขงอุรา
อุเหม่เหม่แน่อ้ายพลายน้อย
มาราวีตักลุ่มตะดุมบอน
ประหลาดใจเป็นโจนนางบัวทอง
กุกันจบไม่พบซึ่งนารี
หรืออ้ายพลายหายคนเข้ามาลัก
หรือทราวม้วยเจ้าไม่เห็นหัวมา
ยิ่งกึกยิ่งผิดท่วงที
ครึกครองก็ยิ่งหมองในฤทัย
จนพิโรธโกรธกริ้วฉิวจิต
ออกสมทบรบราฆ่ามัน
ชุ่นแก่นแน่นใจนอนไม่หลับ
เสียงไก่เดือนเดือนขันสนั่นไพร
เย็นพระพายชายช้อมาลี
พิรุณโรยไปยลละอองท้องกายา
นายอันลาจากไสยามาทันที
เร็วราอย่าช้าเร่งเตรียมการ

หากลัวตัวคนจะตายไม่
หมายใจจะจับมาตีพัน
ชะงัดแฉะเหลียวคูไพรสัตว์
ไม่รู้ที่จะผ่อนผันเข้ารบรา
เสียงฮาฮือคำรามทามภาษา
โกรธาไม่เป็นอันหลับนอน
ช่างกึกค้อยคามสุกไม่หยุดหย่อน
จะพันพอนมันให้ลงเป็นผงกลี
ผูกผ่องงามหมกตกลไสวี
หายไปในที่นางไสยา
งามพักตร์จากที่หนีหน้า
โศกากระโถกน้ำลงบรรลัย
นารีเจ้าหายไปทางไหน
เป็นอย่างไรไม่แจ้งแห่งสำคัญ
กึกกึกแทบจะหมุนออกผลุนผลัน
พอนพันให้ยับลงเป็นผงไป
จนท้าวเกลื่อนเดือนดับเหลี่ยมไศล
เรไรหรั่งระเวือยเฉื่อยอุรา
สุวิศวีส่องแสงสว่างหล้า
เย็นอุราค่อยผ่อนทุกข์สุขสำราญ
อึ้งมีเรียกคนพลทหาร
กู่ถึงงานหุงข้าวแล้วเผาปลา

เป็นเสบียงเลี้ยงคนพลไพร่
ครั้นสำเร็จเสร็จพลันทันเวลา
นายแรกคำสวมประจำเรื่องเทศ
พอได้ฤกษ์ก็เลิกเหล่าโยธี
ร้องทำว่าเขยอ้ายเท็กน้อย
มารบสู้คู่ฝีมือกัน

๑ ครวาน^๕นี้จึงโถมเจ้าพลายน้อย
ตื่นแต่เช้าเข้าบ้านนาดี
พอได้ยินเสียงแขกแปลกภาษา
ตะโกนกร้องร้องคำทำหาย
ฉุนพิโรธโกรธใจตั้งไฟจี้
แล้วหุยกยังซังจิกคิกถึงคน
จะผูกหุ่นวันวิงสังคดี
หุ่กับคนให้ป่นประจัญบาน
ถึงมันทำก็ซ้าซ้าไว้ก่อน
คิกแล้วเท่านั้นในทันที
ถอนหนามมาผูกเป็นรูปพยนต์
แต่ละคว้านากลวัน^๕นี้เหลือใจ
ถือไม้เงือง่าเป็นอาวุธ
เสร็จพลันเจ้าพลายน^๕นี้ก็อ่านมนตร์

๑ ครวาน^๕นี้ฝูงมีสาขบังอาจจิก
ต้องมนตร์รอดวนเป็นโกลา

ค้างไม่ทุกชั่ววันผ่อนสุชา
ไม่รอรากัจแจงแก่งกายี
มนตรีเวทชำนานฤฒันพันที่
ออกจากที่พักค่ายคืนรายกัน
อย่าอ้อยสรว้อยแก่งกายีรีบผายผัน
หรือผลุนผลันหนีหน้าไม่รวี ๖

ข้ามช้อยนำชมช่างสมศรี
เก็บผลไม้มีกินสบาย
ยกโยธาผู้คนมามากหลาย
ไม่อับอายออกสู่อุชอบกล
ว่าจะออกก็ให้ป่น
ว่าเราคนเคียวเท่านั้นไม่ทันการ
ให้รวีไพร่นายไล่ประหาร
รบราญรับรุกกลุกลดี
ผันผ่อนกุให้งามต้องตามที
เจ้าพลายรีเข้าบ้านนาดี
เหมือนคนโตเล็กเด็กผู้ใหญ่
แต่พอได้ครบเสร็จจับเจ็กคน
อุตุลคักกับคู่สับสน
ให้สกันษ^๕หุ่นร้ายกลายกายา ๖

เข้าสติกสิงหุ่นฉุนโทษา
เซชากรันครันสนันไป

พลายน้อยก็ใจเป็นหนักหนา
หุ่่นเคารพนบคำนับจับไว
ครันถึงซึ่งกองทัพแขก
เจ้าพลายกล้าดาโตมรเข้าโรมรัน
กุมพวกโยธามาพรังพร้อม
หุ่่นกับคนอลวนรุกรบ
แขกหุ่่นวุ่นว้างเป็นตึงกลี
หุ่่นว้างแขกยิงปืนไปพลัน
แขกยิงหุ่่นใหญ่ใส่ลูก
พลหุ่่นกลับหมุ่นเข้ารบราน
อันละมั่งนั่งบนหลังอาษา
ฆ่าฟันมันไม่วายชีวิ
ชะรอยจะเป็นมนตร์พจนต์หญ้า
กายาย้อยงคงทน
จำจะครึกครองแก้วเวท
กึคพลางเสกข้าวสารหวานซัดลง
หุ่่นพจนต์ก็ตองมนตร์ของอันลา
คมมือเปาะว่องแยะเจ้าพลายไป
ครังนี้เราแน่แก่มนตร์ไค^๕
มึงกับกูไคกูเล่นเห็นทันตา

๑ ครานนี้จึงโฉมเจ้าพลายน้อย
อ้ายแขกนั้นมีเวทวิเศษก็

อ่านคาถาที่ชาฎอาจารย์ให้
กลาไคสนำหน้ารีบมาพลัน
หุ่่นก็แยกออกรายผายผัน
แขกสำคัญว่าคนมารดรบ
รุกด้อมตีวันเข้าบรจรบ
สมทบราวี้ก็ประจัญ
แขกก็หุ่่นรับขับขัน
แขกหมุ่นหุ่่นหันประจัญบาน
สิ้นสามนคัยก็ถูกไม้สังฆาร
อลหม่านวุ่นว้างเป็นตึงกลี
เห็นโยธาแตกวันบั้น^๖
ผิดที่พวกอ้ายพลายไม่ใช่คน
โยธาเข้าตีไม่บั้น^๖
คงจะเป็นพจนต์มันคง
ให้เรื่องเศษสมตามความประสงค์
แก่พจนต์ทนกงควยทันไค
กลับกลายเป็นหญ้าหาซ่าไม้
เขี้ยวอย่างไรอวกอิทธิฤทธิ์ธา
มิงหาญใจซึกซึกหนักหนา
จะฟันฆ่าให้แหลกลงเป็นผงกลี ๆ
เสว้าสร้อยแก่นชัคบักสี
ครังนี้ไคเห็นกันทันไค

จะหายคนเข้าปล้นกองทัพ
คิดพลางทางอำนาจเกรียงไกร
เข้าหุหนันฟ้าคพื้นกองทัพ
พลแรกแตกวิ่งเป็นไกล

๑ ครานั้นท่านนายอันตะมัง
ตะลุมบอนพอนพื้นตะบันไป
หมกรู้หมฤทธรจะศึกสู้
อย่างไรไม่แจ้งแห่งกิจจา
ครองจิตไม่ก็ครบสู้
เป็นอย่างไรมีแจ้งแห่งสำคัญ

๑ ครานั้นเจ้าพลายได้ศึกคาม
มันรวกเร็วทั้งลมพัดไป
เหนื่อยอ่อนก็อ่อนหดยุขยัง
เที่ยวเลือกเก็บผลไม้ในกองทาน
กรันอ้อมหน้าสำเร็จเสร็จพลัน
มีคมวิฑูว์บ้ำกาลาย
เสียงสัคว์จักุบาทกลากเคลื่อน
ยีนเบ็งเร้งร้องก้องวานา
เสียงผาจากผาผ่านโผน
หมู่ถึงโลควิ้งแผ่กาย
ชนะโหยวไวยั่วแ้วแจ้วเสียง
หวนคะนึ่งถึงแก้วแววตา

พินให้ยบัลมีตายทั้งนายไพร่
ผู้ใดใครมิได้เห็นกายา
แครงยับบับน้หน้าหน้า
เข้าบ้ำช่อนตัวค้วยกตัวภัย ฯ

รอรังรบรุกบุกได้
ก็มีได้เห็นตัวกุมารา
แลดูโยธีหนีเข้าบ้ำ
นายอันลาดอยหลังยังหยุกพลัน
สุกรู้สุฤทธรให้ศึกพวัน
แครงใจร้ายผายผันรีบหนีไป ฯ

กั๊กทุ่งมุ่งข้ามเข้าบ้ำใหญ่
ไม่ทันใจจับคนคนพาล
อยู่ยังเขาใหญ่ไพร่สาธน์
สูงอมหอมหวานกินสบาย
สุวิยันแคงคับลับหาย
จะผ่นผายไม่แจ้งแห่งมรรคา
กระทิงบ้ำพาเพื่อนจากเนินผา
เสือบ้ำเยื้องย่องมองควาย
โคคโคนชอกผาหน้าหงาย
อยู่ริมชายพุ่มไม้กามทางมา
พั่งสำเนียงนี้กว่าน้องร้องเรียกหา
โศกาครวญคร่ำรำไร

อนิจจาบัวทองของพี่เอ๋ย
มาจากกันเสียทั้งรักทั้งอาลัย
เพียงเอ๋ยผีพรายชายคง
ให้จะแจ้งตำแหน่งแก้วตา
เดินพลางทางกรวญหวนละห้อย
กรรมเวลาดันใดโดนเลย
บั้นบัวนครวญคร่ำรำไรให้
ครั้นพลบค่ำอำแสงสุริยา
บั้นบัวนครวญคร่ำนอนไม่หลับ
ไต่ย็นเสียงไก่อ้ำพนาดี
เจ้าพลายพันต้นกายผวาหวาค
ชำระกายก้วยสายชโลทร

กรรมใดเลยวิบพิชัคให้
ทำมันใดจะได้เจ้ากินมา
ช่วยทรงมานอกออกกว่า
จะอำพล่าแคว้องคังสังเว
พลายน้อยวิคกว่าอกเอ๋ย
เป็นเวรเกยกก่อสร้างปางไคมา
โศกใจไม่สร้างรักหนักหนา
พลายก็อ่อนนิทราเนนศิริ
จนท้าวเคื่อนเดือนดับไพรีศรี
เคื่อนขันสนั่นมีกลางกงคอน
ดีลาศมายังฝั่งสังขร
แล้ววิบจรตามนางมากกลางไพรี ฯ

ตอนที่ ๖๐

อาจารย์แก้วจัญพลาสุริยัน บิสาหมันไวมาช่วย

๑ กรานันท่านนายอันตา

กองทัพขยับขยับขึ้นไป
 ชั่งช้ำกายก็เป็นลายถูกอาวุธ
 กำบับรมมีครบทั้งโยธา
 ทัวเรากราวนบับัน
 ต้องเกินเคียวเปล้าเปลี้ยวเอก็
 แค้นชกักพันกร่วมกร่วม
 พิโรธใจเพียงไฟไหม้โลกา
 จำจะไปหาอาจารย์ใหญ่
 เล่าแถลงให้แจ้งในกิจการ
 เราจะเดินในไพรใหญ่กว้าง
 แสนล่าบากยากจนเป็นพันใจ
 จะผ่อนผันฉันทโคโจนนี้
 ต้องรีบสกัดสกัดตรงเข้ากงกาน
 กิณฑลางแล้วทางนายแขกคำ
 รีบสกัดสกัดตรงพงไพร
 ครั้นถึงหมู่ลาวชาวบ้าน
 เป็นเสบียงเลี้ยงคนทนายตรา

แพ้วชาพลายน้อยละห้อยให้
 แค้นใจแทบทัวจะมรณา
 เพราะของยุทธียากไ้เมียจนเสียท่า
 ก็บับลงในคงคาทัวยอಕ್ಕี้
 ผู้คนพลัดพรายกระจายหนี
 คร้งนี้ไม่มีที่จะพึ่งพา
 ไม่หักห้ามใจเจียนจะเป็นบ้า
 แล้วอันตาตรงความไปคามการ
 ยังโรมวิสัยถิ่นสถาน
 ให้อาจารย์ช่วยร้อนพ้ออ่อนใจ
 หนทางวนาบ้ำใหญ่
 หนทางไปก็ไมแจ้งการ
 จะไปยังธานีที่สถาน
 ไม่มีกินชอทานเขาเรื่อยไป
 ทารกรรมเดินมาไม่ช้ำไ้
 ผู้เคียวเปลี้ยวใจเกินมา
 เซซังชอทานไม่สุชา
 คำแล้วนิทราผ่อนสบาย

แต่หนักมากกว่าห้าเดือนเศษ
ผอมซูบผิกรูปร่างกาย
เขายังศาลาพระอาจารย์
ออกอยากลำบากกายมา

๑๐ ครานั้นจึงท่านแก้วกักรู
ผอมซูบรูปร่างผิกรูปร่างไป
อันนั้นอันละมั่งสาธุศิษย์
กายผิกรูว่าแต่ก่อนกาล

๑๑ ครานั้นอันละมั่งแปลภาษา
ตั้งแต่เพียรเรียนวิชาใจปรารภ
กุมแรกแปลภาษาห้าพัน
สมทบเที่ยวรบชาวเวียงชัย
ไต่เข้าของศึกมีมาก
แล้วแขกเล่าเก้าความแต่เดิมมา

๑๒ ครานั้นจึงท่านแก้วกั
ว่าอกไอ้ฟูไร่กรรมเอ๋ยกรรม
เสียแรงกูให้เพียรเรียนพระเวท
กับอ้ายเต็กนิตหนึ่งเท่าชัศ
อ้ายชาคนิตแต่ละจะพอนพัน
แล้วพระครูผู้เฒ่าเข้าในทับ
อ้ายเต็กนิตหนึ่งทหารชาญดกาจ

เข้าในเขตโรมวิสัยคงใจหมาย
แทบเจียนตายบั้นยับคับขีว
ชมซานแทบชิวังจะสังขาร์
ถึงจึงนั่งวันทาหลงทันใด ๆ
แต่คุหาว่าใครไม่
แกกคิดใคร่ครวญอยู่เป็นนาน
เสียจริตไปหรือหวาน่าสงสาร
ไปไหนนานหายหน้าพึ่งมาพบ ๆ

บอกว่ากระผมเจียนเป็นศพ
พอได้ครบลาทำนออกกรวด
กันกันลงเรือกำปั่นใหญ่
ประมาณได้บี่เศษสังเกตมา
เพชรนาถเครื่องใช้หลายหนักหนา
จนเสียโยธาอับขั้วระยำ ๆ

ไต่ฟังแสนแค้นชัใจว่า
ขั้วระยำบั้นบับต้องหนีมา
กระเคื่องเขรลือฤทธิ์ทั่วทิศา
เจียวยังแพ้ฤทธานมัยย่อยยับ
เลียงมันไม้ไต่อาขยับ
นั่งจับยามคุ่วุคคี่
ไม่ชยาคคิกกลัวตัวบั้นบับ

ก่อนเมื่อไรได้ไครมีฤทธิ์

น้อยหรืออายนีตหนักหนา

ก็ละจะได้เด่นเห็นกัน

จำจะใช้ให้กาสัถ

ไปสังหารผลาญชีพให้บรรลัย

กึศพลางแล้วทางเปลื้องปลอก

อ่านมนตร์กายสิทธิ์ฤทธิ์

แล้วอ่านคาถากายสิทธิ์

กำกับนกงสังวิหคทันใด

● ครานั้นกาสัถเรื่องเศษ

โผผิบินจากกุฎีมา

ประเดี๋ยวหนึ่งก็ถึงฝั่งสะพาน

นกกก็บินเวียนวงตรงเข้าไป

● ครานั้นเจ้าพลายสุริยัน

แน่ประจักษ์ว่ากาสัถนักวิชา

โฉมเจ้าพลายร้ายแรงแกว่งอาวุธ

นกกก็โผโชนจิกเอาบักก็

บักขี้ตบักสนั่นผาง

กุมารหาญประจัญไม่ย่อไกร

● ครานั้นเจ้าพลายสุริยัน

ตริกครองทำนองพลันทันที

จึงจะราววิชนะมัน

จะพิฆาตเช่นฆ่าให้อาสัญ

ให้ทันท่วงทีวันนีไป

จากบรมจักรโรมวิสัย

ทักศิระมาไว้ในกุฎี

รัศประคคณินแพรเสสี

ผ่ากลายเป็นสฤตต์ด้วยทันใด

ตามกัจที่ไค้รู้ครุให้

ให้ไปเอาเศียรกุมารา ฯ

น้อมเกศกำนับริบคำว้า

เข้าบ่าตักท่งบินมุ่งไป

เห็นกุมารเทียบเคินเนินไศล

หมายใจจะประหารกุมารา ฯ

เห็นนกกนั้นโผผิบินว้า

บินมาจะประหารผลาญชีวี

เข้างยยุทธ์หาญหักบักขี้

กุมารวีบริบรองถ่วงว่องไว

สะเทือนทางเดือนฉันทวันไหว

ทั้งสองข้างต่างได้ประจัญตี ฯ

หุนหันไกรรใจคั่งไฟจี

นกกก็งเป็นไกรใช้ให้มา

หรืออายอันละมั่งครึ่ง
มาประหารผลาญชีพชีวา
จำจะแก้มนตร์พจนันท์
กึกพลางทางอานโองการ
กาสักก้องมนตร์ไม่ทนอยู่
กลับกายกลายเป็นผัวลงทันใด
พลายน้อยเจ้าค่อยคำนินย้าง
มาปลุกเสกเลขยันต์ทันที
กลับเป็นกาสักก้องชิน
เจ้าพลายถามไถ่ความคามกิจจา
คือเตียงโนในเมืองโรมวิสัย
ให้มาราวีที่ประจัญ
เหม่เหม่ก็แล้วไม่แคล้วละ
จะปลุกนกไถวกกลับโกลกลา
อาจารย์ที่เมืองโรมวิสัย
เขียนหนังสือเร็วไวใจร้อน
น้อยหรืออาจารย์ชาญลาค
เราอยากรบสู้คุณุทธิ์
ถ้าแม่ไหนไครไม่มาราวี
เราจะคอยรบสู้อยู่คงกาน
เสร็จเขียนสารลงในผ้าจารึก
แล้วจึงเจ้าพลายสุริยัน

ใช้ให้บักชีหาญกล้า
เราควรถึกตราให้รู้การ
ถามวิหคให้ประจักษ์หลักฐาน
ซัดข้าวสารไปรยปรายกระจายไป
จะรบสู้อย่างไรก็ไม่ได
กองไว้กับพันชเรศ
ข่มพลางแล้วกับเอาแพรตี
ประกาศที่อาจารย์ใหญ่ใช้มา
แล้วบินร่อนลงตรงเข้าหา
รู้ว่าอาจารย์ชาญลครรจ์
ใช้ให้บักชีศษยัน
รู้สำคัญพลายแสนแก่นอุรา
คงจะคุณุทธิ์ก็หนักหนา
พุกจาทำมันมาราญรอน
อยากจะไคร่คุหน้ำมันก่อน
พุกไม่้องอนอวคุณุทธิ์
สามารถเห็นประจักษ์ถือศักดิ์ศรี
เมื่ออวคก็มาประจัญบาน
ก็ใช้ที่ใจชายนายทหาร
ต่อต้านคุณุทธิ์ไครให้เห็นกัน
สมนึกเราเห็นเป็นแม่มนัน
ปลุกเสกนกันทันที

รักประกาศอาจารย์ชาณุศักดิ์
โผผืนบินไปพลันทันที
พักหนึ่งก็ถึงโรมวิสัย
ครั้นถึงจึงกลายกลับกายา

๑ ครานันท่านพระครูแก้ว
คอยนั่งฟังข่าวมาช้านาน
มองเขม้นเห็นผ้าพจนันต์นก
สะอื้นใจหว่นไหวในอุรา
ประหลาดจิตพิศแล้วหีบขึ้นอ่าน
ท่านแก้วชกกันแสนทวิ
น้อยหรือเชื่อค้ำมีศักดิ์
พุกาทำให้ไปโรมวัน
ว่าพลางทางท่านอาจารย์
เรียกบรรดาสาธุศิษย์ที่อาจง
เหม่เหม่ออ้ายนี้มันคั่นก
กูจะไปให้ถึงในพรวิภา
ว่าพลางทางหีบขึ้นฝั่ง
หมายใจจะไควฆ่าพลายน้อย
พอเสร็จมนตร์แล้วพจนันต์ฝั่งนั้น
แผ่นผืนโจนคึกคอกทะยาน

๒ ครานันท่านอาจารย์แก้ว
มัวร้ายกายสิทธิ์ฤทธิ

ครั้นต้องมนตราวิเศษศรี
บักชีเร็วไวไกลกลา
เข้าไปหาอาจารย์ฉานกล้า
เป็นผ้ากองอยู่หน้าพระอาจารย์ ฯ

เจนจักวิฆากกล้าหาญ
ไม่แจ้งการนงไปยังไม่มา
นั้นมากกลงอยู่ตรงหน้า
ลุกลมาเห็นผ้าอักษรมี
พอรู้การในกระบวนถ้วนดี
ว่าวันนี่คงไต่เล่นเห็นกัน
ชกชกเคืองชุนพุนหัน
จะไต่เล่นเห็นกันเป็นมันกง
งุ่นง่านใจจิตคึกโหลหลง
ค้ำใจจงคึกจะใครไกลกลา
คงไต่เล่นเห็นประจักษ์หนักหนา
จับเป็นค้อนหน้าอ้ายพลายน้อย
ว่าทิ้งจิตไม่ย่อทอดอย
ที่กล่าวด้อยหยาบข้าสาธุรงค์
กลับกลายกันเป็นผ้ากล้าหาญ
อาชาชาญเร่งว่าทำทำที่ ฯ
เบ้าบักเสกมนตร์ตามที่
น้อมเศียรอัญชูลีงทันใจ

สาธุศิษย์พร้อมพรังทงหมู่
ล้วนหาญเทียมเกรียวทั่วทั่วไป
ท่านแก้วชัชชาฎการสงคราม
ล้วนอยู่ยงคงทนศาสตรา
ท่านอาจารย์ใจหาญคุณุภษณ
เป็นนารายณ์ศรีครุฑสุกฤทธิ
ให้หุยกยังตั้งเป็นกองกระบวน
เป็นนาคากล้าหาญชาญชัย
จึงหยิบเอาใบมะขามใบย่ำใหญ่
กลับเป็นคنوانวิงสิงคลี

๑ ครานี้ท่านอาจารย์แก้ว
ไม่ย่อท้อรอร่าให้เข้าไป
ผู้คนอลหม่านรณานหน้า
เว้งกระบวนก้าวหน้าออกนอกบุรี
คันคันในอาวัญหิมเวศ
กำลังหุยกอนอ่อนใจ
อันละมั่งกำลังจุนเด็ย
นำทางมากกลางพนา
แลเห็นกุมารหาญกล้า
กับพระครูผู้อาจารย์ชาฎมนตรี
ท่านพระครูแก้วชัชช็เกืองจิต
ตั้งคนที่เสกมนตร์วิเศษคี

คอยอยู่พร้อมกันวันไหว
มิไต่ย่อท้อต่อศกคา
ตั้งความศิษย์ทั้งนั้นต่างสรรหา
เซซาเอิกเกริกเอาฤกษ์คี
เห็นชอบกลเมฆหมอกออกวิดี
เห็นฤกษ์คีแล้วอาจารย์ผู้ชาญชัย
โดยค่านไม้รอร่าอยู่ซ้ำได้
ท่านพระครูโรมวิสัยแสนยินดี
เสกแล้วปรายไปฆมันขมิ
โยรีให้ถันสนั่นไป ๆ

สุกแสนแก่นชัใจใหญ่
สั่งไพร่ให้รีบยกโยรี
ควมม้าทันผิงอ้อมมี
เข้าคงพงพิศลาไกล
ข้ามเขตสิงขรกอันไศล
รุ่งเช้าเข้าไพร่เคินมา
โกรธเกรี้ยวรบพันกลั่นกล้า
เจ้กวันครึ่งถึงท่าทะเลวน
อันลาจึงแจ้งแห่งนุสนธิ์
นั้นแน่กนอ้ายพลายร้ายฤทธิ
หมายจะผลาญชีวิตให้บับบี
ทั้งโยรีสาธุศิษย์เวียงฤทธา

พริ้งพร้อมให้เร่งล้อมกุมาร
ออกก้านไกรกูไม้ไว้ชีวา

๑ ความนั้นสานุศิษย์มีฤทธิ์เดช
ควนไค้พึ่งคำครูผู้ฤทธิ
พริ้งพร้อมเข้าล้อมสมทบ
จับไปให้อาจารย์ชาญชัย

๑ ความนั้นเจ้าพลาญสุริยัน
แลเห็นคนวนว้างถึงคดี
พริ้งพร้อมเข้าล้อมสมทบ
เอื้อมไครที่โหนมันยกมา
หนีไปคุมไพร่เข้าสมทบ
เหมวันนั้ค้แล้วจะเห็นกัน
กึกพลางแล้วทางจึงเจ้าพลาญ
กุมฤทธิไม้คึกคักถ่วง
หยุดยั้งแล้วถึงความกระทุ
วะเหวยเขยนี้ไครที่โหนมา
มิงกรีธาทัพมาจับชั้น
บอกกูให้รู้ประจักษ์ใจ

๑ ความนั้นท่านอาจารย์แก้วก
ทำคึกคักแล้วชักซึ่งอาษา
ชะเขยเหวยอ้ายเด็กน้อย
จะชักถามถึงนามกูไปโย

แล้วรบนอย่าให้ลืมหินหน้า
จะเช่นฆ่าแหลกลงเป็นผงคลี ฯ
มนตรีเวทูประจักษ์ศักดิ์ศรี
หาญกล้าทำที่จะชิงชัย
รุกรบพวกเราเอาให้ได้
ท่างว้างเหยาเข้าไปจะราวี ฯ

หุนหันโกรธใจคั่งไฟจี
โยธินับพันกระชั้นมา
จะรุกรบโรมรันประจัญหน้า
หรือว่าอ้ายอินลากกล้าสำคัญ
ยกมารบกองทัพกูจับชั้น
กูไม่พริ้งพริ้งจิกคึกถ่วง
ว่าวันนั้ค้ร้ายคงเหมาะเหม็ง
ถึงทัวเียงก็ไม่แคล้ววายชีวา
ตะคอกกูคำวามร้องถามว่า
หาญกล้าอวดอิทธิฤทธิไกร
จะโรมรันหรือว่าจะไปไหน
มิงชื่อเรียงเสียงโรจงบอกมา ฯ

แก่นชัคโมโหโทษา
ชั้นขวางหน้าโยธาแล้วจะไป
มิงกล่าวถ้อยเกินท้าวหากถัวไม่
ช่างคูดูกู้ใหญ่เหลือประมาณ ฯ

๑ ประเดียนชีวิตจะบ่นยับ
 สัญชาติเด็กทรพธอัยคนพาล
 เชื้อกู่หรือชื่ออาจารย์ท่านแก้ว
 ปรากฏเรื่องเรื่องเศษเวทวิชา
 มิ่งไม่รู้หรือว่ากุมิฤทธิศักดิ์
 ไม่เจียมตัวเลยว่าเด็กเด็กสันดาน
 มิ่งสู้ไต่ก็แก่อ้ายอันละมั่ง
 ชนระศึกศึกไหมจะโวมรา
 ถ้าวักถั่วถั่วคายวายชีวิต
 มาสารภาพกราบผู้ชาญชัย

๑ ครานันเจ้าพลายร้ายแรง
 แสนพิโรธโกรธใจคังไฟกัลป์
 คึกคึกทางทางร้องว่าชะเฮี้ย
 มิ่งหรือคือครูวิชา
 ประเดียนนี้คิดจะไต่เล่น
 อย่างเช่นมิ่งถึงสักหันไม่พรันใจ
 ถึงกูเด็กก็เด็กพริกขี้หนู
 กูก็เพียรเวียนครูเวทมนตร์
 ถ้าไม่กล้าแล้วไม่มาเที่ยวสนโทษ
 สถานุทิศข้อมมิครูศักดิ์

๑ ครานันท่านพระครูผู้กล้าหาญ
 ไม่รอรังสั่งพวกพลไพร่

กู่จะจับตัวไปให้ประหาร
 จะรบราญกับกูผู้ปรีชา
 โสมนัสถือฤทธิทั่วทิศา
 อยู่พาราโรมวิสัยวิชัยชาญ
 ทำศึกชกพุกจาต่อว่าชาน
 ทั่วกู่หรือคือพระกาลในโลกา
 วิชายังไม่ชาญหาญกล้า
 ครั้นนี้มิ่งชีวาไม่รอกไป
 ก็อย่าก็รบสู้กับผู้นใหญ่
 จึงจะไว้ชีวาไม่ฆ่าฟัน ๖

ครั้นฟังแจ้งเดียดนุนหัน
 กู่จะฆ่าฟันให้มรณา
 แน่เหวยอ้ายผู้นใหญ่ใจกล้า
 แกล้วกล้าอาจองทะนงใจ
 ให้เห็นกันกับกูอ้ายผู้นใหญ่
 ต้องบรรลยยับย่อนับร้อยคน
 มิ่งคอยคุเด็ฤทธิจะบีบั้น
 ชำนาญจนพระเวทพิเศษคี
 ในขอบโชคแนวบำพนาศวี
 ประเดียนนี้มิ่งจะบ่นเป็นจุดไป ๗

ครั้นฟังดาวโกรธใจคังไฟไหม้
 เร็วไวเอามันประจัญบาน ๖

๑) ครวณ^๕สนา^๕ศุข^๕ย์กับ^๕ผู้^๕คน
 कांग^๕ระ^๕คม^๕สม^๕ท^๕บ^๕เข้า^๕ร^๕บ^๕รา^๕ญ
 เห็น^๕สอง^๕ทัพ^๕พ^๕ร^๕ัง^๕พ^๕ร^๕้อม^๕ล^๕้อม^๕ท^๕ล^๕บ
 รุ^๕กร^๕า^๕ว^๕ี^๕เข้า^๕ศ^๕ี^๕ค^๕า^๕ม^๕ผู้^๕คน
 เว^๕ท^๕ม^๕น^๕ท^๕ร์^๕พ^๕ว^๕ก^๕น^๕ที่^๕เส^๕ก^๕มา
 ยัง^๕เหล^๕ือ^๕แ^๕่^๕ส^๕น^๕า^๕ศ^๕ุ^๕ข^๕ย์^๕ฤ^๕ท^๕ิ^๕ไ^๕กร
 ท^๕ำ^๕น^๕ก^๕ว^๕ัก^๕ช^๕ัก^๕ก^๕เ^๕อง^๕แ^๕ล^๕ว^๕เป^๕ล^๕ี^๕อง^๕ป^๕ล^๕ก
 อ^๕ำ^๕น^๕พ^๕ร^๕ะ^๕เว^๕ท^๕เว^๕ี^๕ง^๕ก^๕ษ^๕ช^๕ัย^๕ชา^๕ญ
 แ^๕พ^๕ร^๕ห^๕าย^๕ก^๕ล^๕ับ^๕ก^๕ล^๕าย^๕ก^๕าย^๕ี
 เล^๕็ก^๕พ^๕ัง^๕พ^๕า^๕น^๕เข้า^๕ร^๕า^๕น^๕รุ^๕ก^๕ซ^๕ิง^๕ช^๕ัย
 พ^๕ร^๕ะ^๕ย^๕า^๕น^๕า^๕ก^๕เล^๕ือ^๕ย^๕ก^๕ร^๕า^๕ก^๕จะ^๕เข้า^๕ร^๕ัก
 เห็น^๕ไม่^๕พ^๕ัง^๕ก^๕ว^๕ัย^๕ก^๕ำ^๕ล^๕ัง^๕พ^๕ล^๕ว^๕ัน
 รุ^๕ก^๕ไ^๕บ^๕ไ^๕ม^๕แ^๕ล^๕ว^๕ไป^๕ร^๕าย^๕ไป^๕ล^๕ับ^๕พ^๕ล^๕ัน
 เล^๕็^๕ย^๕ว^๕า^๕บ^๕เข้า^๕ค^๕า^๕น^๕เ^๕า^๕น^๕า^๕ค^๕ี
 พ^๕ร^๕ะ^๕อ^๕า^๕จ^๕ย^๕ชา^๕ญ^๕ช^๕ัย^๕ช^๕ัก^๕ใจ^๕ห^๕น^๕ัก
 ช^๕ำ^๕น^๕า^๕ญ^๕ใ^๕น^๕ก^๕าร^๕รุ^๕ก^๕ร^๕บ
 จ^๕ำ^๕จะ^๕อ^๕ำ^๕น^๕ม^๕น^๕ท^๕ร์^๕เร^๕ีย^๕ก^๕บ^๕ี^๕ศ^๕า^๕จ
 พ^๕ร^๕ัง^๕พ^๕ร^๕้อม^๕ล^๕้อม^๕ก^๕ัน^๕ป^๕ระ^๕จ^๕ญ^๕ที่
 ก^๕ิ^๕ท^๕พ^๕ล^๕าง^๕แ^๕ล^๕ว^๕ท^๕าง^๕อ^๕ำ^๕น^๕ม^๕น^๕ท^๕ร์
 ก^๕ว^๕ัย^๕ฤ^๕ท^๕ิ^๕ก^๕ษ^๕พ^๕ร^๕ะ^๕เว^๕ท^๕วิ^๕ชา

๑) ครวณ^๕สนา^๕ศุข^๕ย์กับ^๕ผู้^๕คน
 ท^๕ัง^๕น^๕ุ^๕เจ้า^๕เร^๕า^๕ก^๕ิ^๕ร^๕ที่^๕บ^๕ำ^๕วัง

ที่^๕เส^๕ก^๕ก^๕ว^๕ัย^๕เว^๕ท^๕ม^๕น^๕ท^๕ร์^๕ว^๕ัน^๕ก^๕ล^๕ำ^๕หา^๕ญ
 ก^๕ุม^๕าร^๕ชา^๕ญ^๕ฤ^๕ท^๕ิ^๕มี^๕เว^๕ท^๕ม^๕น^๕ท^๕ร์
 รุ^๕ก^๕ร^๕บ^๕ไ^๕จ^๕น^๕จ^๕ับ^๕ส^๕ับ^๕ส^๕น
 เ^๕ล^๕ว^๕แ^๕ท^๕ล^๕ก^๕แ^๕ก^๕บ^๕ัน^๕เ^๕็น^๕จ^๕ุด^๕ไป
 ท^๕้อง^๕ศ^๕า^๕ศ^๕ร^๕า^๕แ^๕ก^๕บ^๕ัน^๕ไม่^๕ท^๕น^๕ไ^๕ด้
 พ^๕ร^๕ะ^๕คร^๕ผู้^๕ใ^๕ห^๕ู^๕ช^๕ำ^๕น^๕า^๕ญ^๕ณ^๕า^๕น
 วั^๕ค^๕ป^๕ระ^๕ก^๕ค^๕อ^๕ย^๕าง^๕ค^๕ิ^๕วั^๕การ
 เส^๕ก^๕แ^๕ล^๕ว^๕พ^๕ล^๕าง^๕ท^๕าง^๕อ^๕า^๕จ^๕ย^๕ก^๕ิ^๕โย^๕น^๕ไป
 เ^๕็น^๕พ^๕ร^๕ะ^๕ย^๕า^๕น^๕า^๕ค^๕ี^๕ไ^๕ท^๕ใ^๕ห^๕ู^๕
 เจ^๕ำ^๕พ^๕ล^๕าย^๕ไ^๕ว^๕ร^๕บ^๕รับ^๕จ^๕ับ^๕ป^๕ระ^๕จ^๕ญ
 เจ^๕ำ^๕พ^๕ล^๕าย^๕บ^๕ั^๕ค^๕ว^๕ัย^๕ศ^๕า^๕ศ^๕ร^๕า^๕ก^๕ล^๕ำ^๕ก^๕ัน
 จ^๕ิง^๕ร^๕ำ^๕ย^๕ม^๕น^๕ท^๕ร์^๕ส^๕ำ^๕ค^๕ญ^๕วิ^๕เส^๕ช^๕ค^๕ี
 เ^๕็น^๕ส^๕ุ^๕บ^๕ร^๕ร^๕ด^๕โ^๕ผ^๕ิ^๕น^๕บ^๕ิ^๕น^๕ว^๕ี
 ห^๕าย^๕ไป^๕ใ^๕น^๕ที่^๕ส^๕น^๕า^๕ม^๕ร^๕บ
 อ^๕ำ^๕ย^๕นี้^๕ม^๕ัน^๕เ^๕ก^๕ก^๕ัน^๕รุ^๕จ^๕ก^๕จ^๕บ
 รุ^๕ก^๕ร^๕บ^๕พ^๕ร^๕ะ^๕เว^๕ท^๕วิ^๕เส^๕ช^๕ค^๕ี
 ที่^๕อ^๕ง^๕อ^๕า^๕จ^๕ฤ^๕ท^๕ิ^๕ไ^๕กร^๕ชา^๕ญ^๕ช^๕ัย^๕ศ^๕ว^๕ี
 จ^๕ับ^๕ผล^๕า^๕ญ^๕ช^๕ี^๕ว^๕ี^๕ไ^๕ห^๕ม^๕ร^๕ณ^๕า
 เร^๕ีย^๕ก^๕ก^๕น^๕ผ^๕ี^๕พ^๕ร^๕าย^๕ว^๕ำ^๕ก^๕ล^๕ำ
 ก^๕ิ^๕น^๕ท^๕ำ^๕เล^๕ือ^๕น^๕ล^๕ัน^๕ส^๕น^๕ัน^๕ก^๕ัง ฯ

อ^๕ง^๕อ^๕า^๕จ^๕อ^๕ย^๕ใ^๕น^๕ไ^๕พ^๕ร^๕ก^๕ับ^๕ก^๕ัง
 อ^๕ีก^๕ท^๕ัง^๕พ^๕ร^๕ะ^๕ภ^๕ุ^๕มิ^๕เจ^๕ำ^๕ที่^๕ผ^๕ิ^๕ก^๕พ^๕ร^๕าย

ต้องมนตรีอาจารย์ฉานกล้า
ต่างคนรื้อนรจนกระสวย
ว่าท่านอาจารย์โรมวิสัย
ไปช่วยรบรุกกลุกกลี
ฝูงบิศาจพร้อมกันทั้งนั้นหมด
แก่ตะคนใหญ่ต้นพันประมาณ
บ้างก็แถบต้นปลัดถา
อีกก็กชิกโห้เป็นโกตี
กรันถึงจึงเข้าสมทบ
ซุลมุน่วนวิ่งไปมา

๑ ครานั้นกุมารชาญพระเวท
เห็นบิศาจอาจกล้าราวี
สักเท่าไรก็ไม่หวัคไหว
ถอยหลังตั้งใจภาวนา
ผ้าขาวมนตรีเป็นตนยักขา
สำแดงแผลงอิทธิฤทธิ์ไกร
บิศาจนั้นกรันเห็นยักขี
ไม่รบรอกอรับจับประจัญ
ยักขีร้ายก็กลายกลับเป็นผ้า
ชะเขยแหวยอาจารย์ชาญชัย
เราจะใคร่คู่ให้รู้จัก
หรือสิ้นฤทธิ์ครุประสิทธิ์ประสาธมา

คงไฟเผาภาษาผีทั้งหลาย
พวกภูคผีร้ายรูคคี
ร้องเรียกให้บิศาจแดเจ้าที่
ค่อคิโรมรันประจัญบาน
ปรากฏกาชาดวันกล้าหาญ
สำแดงการต่างท่างทุกอย่างมี
เซซาเสียงถันสนันมี
ฝูงผีแลหลามตามกันมา
ล้อมรบกุมารค้ายหาญกล้า
เสียงเซโลสาระพาเข้ากลุกกลี ฯ

เรื่องเศษฤทธิไกรชาญชัยศรี
เข้รบคิไม่ย่อค่อคักคา
ทำอย่างไรมันก็ไม่หนีหน้า
เสกผ้าประเจียขรว่างผางไป
กลอกกาโศคำดำใหญ่
เข้รุกไล่ราวีตีประจัญ
ภูคผีพากันกลัวตัวสั้น
พากันวิ่งรำเข้บ้ำไป
กุมารข้มเข้ห้าวเราให้
อย่างไรไม่สำแดงแผลงฤทธิ
จะคิมักคักเพียงไหนหว่า
ยอมบรลยเสียหรือหว่าในกรัน

นี่หรือคือพระครูโรมวิสัย
เราจะใคร่ให้เห็นฤทธิ

๑ ครานันท่านอาจารย์แก้ว
จะครองจับเอาไปไว้พารา
โพสเพลเวลาจะพลบค่ำ
ขึ้นบรอก่อไปไม่ชนะ
หยุดยั้งกักราชบีกกา
กวกษันพากันระวังระไว
สั่งพลางแล้วทางให้ล่าทัพ
ตั้งค่ายรายบีกกาถาวร

๑ ครานันเจ้าพลายสุริยัน
เห็นพระครูเผ่าชวาล่าทัพไป
ท่านอาจารย์โรมวิสัยใจกล้า
เข้าห้องกรีกครองเร็วพลัน
ถ้ากล้าฝ่ากรงหน้าอ้ายพลายนัน
สลบหลับกับพื้นพสุธา
สั่งพลางแล้วทางอาจารย์นั้น
ครันเสด็จสรรพแล้วจับเสกสำทับ
พอแล้วพลันสุริยันก็รุ่งราง
ไม่ให้ใครหุงข้าวเผาลา
ออกตั้งรายหลัดบีกกา
พร้อมพร้อมล้อมเขาเจ้าไป

ฤทธิไกรมากที่เคียวเจียวฟ้าผี
วันนี้จะตองขยับอัปวา ฯ

แค้นชักร้อคำที่รู้ว่า
พันธนาการไว้อย่าได้ละ
ครันจะทำแกลัวกล้ออุกสาหะ
เราจำจะล่าโยธาคลาไกล
กะเกณฑ์โยธาน้อยใหญ่
นายไพร่อย่าเห็นแก่หลับนอน
ยกกลับมาหยุดยั้งยังสังฆ
พลนิกรไพร่นายสบายใจ ฯ

หุนหันที่สุกหาหยุดไม่
รีบคลาไกลกลับไปจับพลัน
โกรธาเคืองขุ่นหุนหัน
จะลงยันศึกพิเศษเวทวิชา
เห็นยันต์ให้เสียวในใจหนักหนา
พวกเราที่มาให้คอยจับ
เอาผ้ามาลงยันต์คามคำรับ
น้อมกำนับครูเผ่าเจ้ากำรา
ฟ้าสงเห็นตะวันก็ทรรษา
รีบยกโยธาไปทันใด
พร้อมพร้อมโยธาน้อยใหญ่
พลไกรให้ถันสนันมา ฯ

๑ ครานันจึงโถมเจ้าพลายน้อย

เห็นพระครูผู้หาญชาญวิชา
กุมารโกธรโคกวีหามาศจับ
ครานันจึงทำนพระอาจารย์
เจ้าพลายนันเข้าพันฉับฉาด
ต้องเจ้าพลายเป็นประกายดังอัคคี
พระครูนั้นเอาผ้ายันต์ศักดิ์ทาง
เจ้าพลายมองครันต้องผ้าวิชา
ดัมผางลงกลางคืนคอน
สลบไป ไม่สมประทีปครัน
พระครูว่าฮ่าแฮยใส่กรงเหล็ก
กู่จะไคว่ ไล่ถามคามกิจจา

๑ ครานันโยธาสาณุกิษย์

แก้มักยักลงกรงมึนนาน
ครันไต่ฤกษ์ให้เด็กกองทัพบ
สั่งแล้วเท่านั้นทันที
ล้วงคำบลพันเรศสิงขร
พอพลบค่ำย่าแสงอโธทัย
ทำนแก้วค้ออาจารย์หาญกล้า
เร่งรัคจักแจงเควียมการ
อย่าไว้ใจเกรงภัยจะมีมา
ท่าจะหนีทีจะสู้อู่ให้งาม

ขึ้นคอยอยู่บนก้อนระง่อนผา
ยกมาทำให้ประจัญบาน
เข้าประจัญพลทัพบกกลาง
โคกทะยานขวางหน้าเข้ารวี
พระครูนั้นหันฟาดด้วยกระบี่
หนักหนึ่งไม่มีเจ็บกายา
ไม่เห็นห่างหุ่นหันกันหน้า
มัวคว่าอ่านมนตร์แท้ ไม่ทัน
อนาถนอนเหมือนชีวาอาสัญ
คนทั้งนั้นก็เข้ามัวคักคิงควา
อย่าไว้ใจอย่าเติกนี้หาญกล้า
ถึงบุรีแล้วจะฆ่าให้วายปราณ ฯ

ได้ฟังกิจแก้วคักคัรบรหาร
ทำนอาจารย์สมถวิลแสนยินดี
คืนกลับไปยังบุรีศรี
ยกโยธีออกจากไพร่วันไป
เคินทางกลางคอนไม่ซ้ำได้
ให้พักพลไกรผ่อนสำราญ
สำรวลว่าแล้วสั่งทวยหาญ
คิกอ่านระวังนังยาม
เพราะว่าเราแหวยเคยเช็กชาม
จุกใต้ไฟคามอย่าวางใจ

โยธาพรุ่งพร้อมน้อมคำนับ
กวครันผลัดกันระวังระไว

๑ ครานันพระไวยวรรณาก
กรรมเวรที่ฆ่าคนม้วยมรณ
คับใจไปเป็นเปรตเศษนรก
เพราะหลานชายจะวายชีวิ
ถ้าไม่ช่วยคงจะม้วยชีวา
ทำจะหนีที่จะสู้ไม่รู้จัก
จำเราจะเข้าไปในบ้ำ
กึกพลางมีศาลพระหมื่นไวย
แปลงเพศเป็นเปรตสูงใหญ่
โผห่างขู่งย่างหักมา
เห็นผู้คนเรียงรายค้ำยั้ง
บ้างก็เกราะเกาะไม้รายอักษ
หมื่นไวยก็ร้ายกาถา
เสกพลางทางบ้ำไปดับปลัน

๑ ครานันผู้คนพลทั
พากันทาวนอนอ่อนใจ
พระไวยเข้าใกล้ค้ำยใจจง
อัมพลายน้อยเจ้าค้อยจรลี
พอสว่างส่องแสงสุริยัน
วางหลานลงชานบรรพททา

ต่างก็รับคำอาจารย์ชานไช
ผู้ใดใครไม่เห็นแก่หลับนอน ๖
เป็นบิศาข่อยยั้งฝั่งสังขร
ทนทุกข์ร้อนเวทนาห้าพันปี
ร้อนนอกร้อนใจคั่งไฟจี
ภุกผีตระหนกตกใจนัก
เพราะหมายมารบราญหาญหัก
ยังเค็กหนักไม่ครองทำนองใน
ช่วยแก้ โขมาให้จงไค้
คลาไคลรีบค้ำนจวนเวลา
เข้าในทิมวันต์สนับบ้ำ
ไม่ซำก็ถึงเนินกิริ
หลายหลังกระบวนถ้วนถึ
เห็นฤกษ์คีสองยามงามครัน
สะกทหมุโยธาในไพร่สัดเท
สะกทคนเหล่านั้นให้หลับไป ๖

ง่วงหงับทุกคนพลไพร่
หลับไปมิไค้สมประคิ
สะเคาะกรงเหล็กปลันขมันขมิ
ออกจากที่ค้ำยใหญ่รีบไค้คลคลา
ถึงเชกคันไม้รายชายบ้ำ
โอมอ่านเวทวิทยาทันไค้

เสกพลางทางเบ้าลงเร็วพลัน
เสกแล้วเสกเล่าเบ้าไป

๑ ครานั้นเจ้าพลายสุริยัน
พลิกพินกันสมประศึมา
ศกใจได้ดำไปคามที่
ศัวของเรา^๕วายชีวิต
มีพระคุณหนักหนาได้มาช่วย
นี่เทวาทหรือเจ้าบ้ำกงคาน

๑ ครานั้นท่านหมื่นไวยศรี
ยมพลางทางแจ้งกิจจา
เป็นบู่เจ้าอยู่เฮาแห่ง^๕
ทนทุกขเวทนามาช้านาน
เห็นหลานชายจะวายชีวิต
เสียทัพมันจับใส่กรงมา
อันแขบยนคักกลศัก^๕นลิกซึ่ง
ค้อยศรัทราธาไว้ก่อนผ่อนใจ
แล้วหมื่นไวยคังจิกชัศ^๕ให้
คังจิกทางทศบูรพา
จึงชวนอาเจ้านค้อยศรัท^๕ริท
อันโรมวิสัยกไว้ก่อนค้อยผ่อนใจ
สั่งหลานพลันแล้วท่านหมื่นไวย
ไม่รอรังแล้วส่งกุมาร

ตอนเสกยันศัที่ค้อยหมองโหม
หวังจะให้ ใค้สมประศึมา ๖

ครันมนครัน^๕นี้เส้อมสว่างสว่างหน้า
แลเห็นชายโสภาคังเทวัญ
ว่าท่านนี้เป็นไฉนโยกลักลัน
รบกับท่านพระครูผู้ช้านาญ
หาไม้ก็กงม้วยมอกสังขาร
เชิญแจ้งการให้ฟังแก่หลังมา ๖

ฟังก็หลานชายได้ถามว่า
ว่าตัวชัศคือหมื่นไวยชัยชาญ
วายชีวิตเพราะกรรมตามผลาญ
ไม่สันกาลเวรกรรมที่ท่ามา
เพราะแพศทุธีอาจารย์ฉานกล้า
ก็เพราะว่าองอาจประมาทใจ
รู้ไม่ถึงแล้วอย่าหาญทำการใหญ่
ก็ค้ออันไปคามศิกบิศา
ว่าเจ้าไปเด็กกงศิมิสุธา
จะประสบพบอาศัวราญใจ
ทำศิกอีกหาญการใหญ่
แก้แก่นเวียงเชียงใหม่ให้เสร็จการ
ชัศไม้ใค้เพราะกรรมนำสังขาร
ว่าบู่จะลาหลานกลาไกล

พอเสร็จส่งถ้วยกำลังมีศาลา
รูปกายคล้ายเปรตสังเวชใจ
พื้นเรศเขาเข้าเงาพุ่มไม้
สู่กรรมคามที่ทำไว้มากมี

๑ กรานั้นจึงโถมเจ้าพลายน้อย
ยกมือขึ้นเหนือเกศสังเวชใจ
พอลมชายบ่ายลงรอนรอน
หึ่งหึ่งเวไวโนพนา
สิ่งศักดิ์จัญบาทเร้งร้อง
เสือกวางข้างแรกในพงไพร
นางระเน่เหนียวไม้ให้โหย
กระทิงเดือนชวนเพื่อนไกลคลา
พอพลบค่ำเข้าเย็นลงรอนรอน
พอรุ่งเช้าเข้าเก็บพฤกษากิน
เดินไพรไปคามทิศผืนออก
ล่องคำบลผู้คนนั้นมากมี
พบชาวบ้านขอทานข้าวปลา
เอ็นกุกุมารชาดูชัย

องอาจหาญกายร้ายใหญ่
กลาไกลรีบออกนอกคิรี
หายไปแล้วดับกับที่
เต็มทีทนทุกข์ไม่สุขใจ ๆ

ง่วงเหงาเศร้าว่าสร้อยละห้อยให้
ว่าร้องไห้ไม่ใคร่สว่างไสกา
จากสังขรเดียบเค็นเนินผา
เค็นมาพังเพดินเจริญใจ
กีกก้องทางเค็นเนินไศล
พังเพดินเจริญใจอีมอรา
โศกโศยอยู่บนคันพฤกษา
เที่ยวท่องมองหากษากิน
เจ้าพลายนอนริมทางหว่างหิน
ในแถวดินที่ทางหว่างคิรี
กักทุ่งมุ่งออกจากไพรศรี
ค่อยเปรมปรีคี่สำราญบานใจ
ชาวสวนชาวนาน้อยใหญ่
ใครมีสิ่งใดก็ให้ปัน ๆ

ตอนที่ ๖๑

หลายสุริยันกับหลายบวรมเหียงใหม่

- ๑ ครานนั้นจะกล่าวถึงพลายนบัวอา
ล่องกำบลพันนิเวศน์เขตกัน
ถึงวัคลาวก็เข้าอากัยพระ
ค่อยเพลิกเพลิดเจริญภาวนา
ผู้คนชนทั้งหลายชายหญิง
แก่นั้นมาก็ผาสุกฤทัย
เจ้าพลายน้อยค่อยหวนควรวญกะนึ่ง
มองเขม้นแลเห็นวัควา
สมณะลูกพระในวัคกัน
ว่าเท็กนี้อยู่ที่แห่งหนใด
- ๒ ครานนั้นจึงโถมเจ้าพลายน้อย
ว่าข้าเจ้านี้เล่าพลัดบ้านมา
ถ้าไปรคให้อากัยอยู่ที่นี่
พระว่าพุกจากุน่ารัก
- ๓ ครานนั้นจึงท่านสมภารบัว
ปราศรัยได้ตามไปคามการ
บิครมารคาแลอย่าบู
จึงเซซักพลัดบ้านมาซานไพร
- ผีพาเที่ยวหลงในกองนั้น
เที่ยวเซซังคงชีวิตจะมรณา
บวชเป็นสมณะนานหนักหนา
สุขาเป็นสมภารสำราญใจ
ฟังพระฟังนั้บถือเป็นครูใหญ่
ใครจะทำสิ่งไรก็ราธนา
มาถึงบ้านไว้ชายบัว
เจ้าพลายน้อยหน้าครงเข้าไป
พากันทักถามคามวิสัย
จะไปไหนไม่แจ้งแห่งกัจจา ฯ
- กล่าวด้วยคามศกย์มันตสา
เฮกาไม่มีที่ฟังพัก
สักสามราครก็จะคืนัก
แล้วชวนชักไปหาท่านอาจารย์ ฯ
- ครั้นเห็นตัวพลายน้อยนึกสงสาร
ออเจ้าอยู่ถิ่นฐานบ้านเมืองใด
นั้นอยู่หนแห่งตำแหน่งไหน
จงบอกไปให้แจ้งแห่งกัจจา ฯ

๑ ครานั้นเจ้าพลายสุริยัน

กราบลงแล้วจึงแจ้งกิจจา
บิคาธาชื่อว่าพลายเพชร
ข้าเป็นลูกเวสสิทราภวีย์

๑ ครานั้นจึงทูลอาจารย์บัว

บุญแล้วหลานแก้วของหลวงอา
แก้วของอาชีวาแทบวายวอก
หากเวทมนตร์กลจิตฤทธิ
เป็นอย่างไรจงเล่าให้อาฟัง
ผู้เกี่ยวข้องกันอรธูวา
เวสสิทราภวีย์มารดาเจ้า
หรือว่ายังตกอับข้อยับกับวัน

๑ ครานั้นจึงโถมเจ้าพลายน้อย

ความโศกเศร้าก็อับเบาใจประทั่ง
กราบลงที่ตรงบาทา
ทั้งแค้นทุกข์ยากลำบากใจ
ท่านชรั่วบัวฟังสารหลานแดง
แก่นชกใจจริงสิ่งสำคัญ
แม้ครั้งนี้กุมิแก่กัน
ฆ่าพันมันให้ลงเป็นผงไป
หลานกุกูรูทางพระเวท
ให้ก่อสูเป็นกู่กรีกครา

ได้ฟังท่านสมภารนั้นถามว่า

แก่เคิมมาผมจะเล่าให้เข้าใจ
ได้เรียนเสร็จวิชาวิชาใหญ่
เสียเวียงเชียงใหม่จึงหนีมา ๖

ครั้นเห็นแก้วหลานรักร้องทักว่า
เราจึงมาพบกันในวันนี้

เขียนไม่รอกมาเห็นกันเขียวฟ้าผี
หาไม่ชีวิตคงมรณา

จึงเซซังเดินทางมากลางบ้ำ
จนได้มาประสพบปะกัน

อย่างไรเล่าทุกขร้อนก่ออับผ่อนผัน
อย่าฆ่าพลันเล่าก็จจาให้อาฟัง ๖

ครั้นฟังถ้อยสมจิตที่คิดหวัง

คุดกั้งไทมณีสแดนก็ใจ

บอกกับหลวงอาหาช้าไม่

จนถึงได้มาพบประสพบปะกัน

ประจักษ์แจ้งใจจริงทุกสิ่งสรรพ

แล้วผ่อนผันตรึกครองทำนองใน

ราวก็แดนเชียงใหม่ได้

ก็มีไซ้ชายหาญชาญกล้า

มนตร์วิเศษเรียนไว้ได้หนักหนา

ออกบรรพการนี้คงมีชัย

คึกพลางแล้วทางกัณฑ์
 สงครามเท่านั้นอย่าท้อใจ
 พอไต่ถูกขี้ก็จะเลิกโยธี
 กงไต่เล่นเห็นกันในทันตา
 นึกนึกว่าจะสึกออกจากพระ
 กัษณะพรันใจกลัวภัยมี
 ถ้าเราเป็นสมณะพระอย่างนี้
 ถึงอายจ้าวอาจารย์ชาฎกกรวัจ
 กุเสียวเพราะคุณมันสงคราม
 ครองนี้ต้องตีเอาพารา
 ถึงเป็นพระก็ไม่ละฝีมือมัน
 มันกับกูกงไต่กูฤทธิไกร
 คึกพลางแล้วทางท่านชวีบัว
 จุนพิโรธโกรธใจตั้งไฟกัลป์
 ร้องเรียกหาสถานศิษย์เคยใช้สอย
 อ้ายตัวหัวบานเป็นศาลยี่
 วันนี้จะตีเมืองเชียงใหม่
 แต่พอไต่ถูกขี้ก็จะกริธา

* ครานั้นสถานศิษย์มีฤทธิเดช
 ชำนาญในการชิงชัย
 ถ้าเช่นนั้นแหละขอรับนับเป็นหนึ่งใน
 แม่นสำเร็จเสร็จสงครามคามตี

ปลอดภัยนางชวีฤพลายน้อยละห้อยให้
 อาจะตีเชียงใหม่ให้กินมา
 วันนั้นก็อ่านเขี้ยวหลานหนา
 ไม่ช้าก็จะลงเป็นผงกลี
 เข้ามานะรบพุ่งเอากรุงศรี
 ครองนี้ต้องครองความให้งามครัน
 กงราววีรรับไต่รับขัน
 เมื่อรบกันก็ยังเป็นพระมา
 กนทั้งหลายจึงไต่พยายามหน้า
 ให้กินมาคงจิตที่กึกไว้
 พระเหมือนกันใครศึกก็ไต่
 จะชิงชัยทั้งพระไม่ละมัน
 หากกลัวผู้ใดใจมัน
 หุนหันเกินนอกนอกกฎ
 เขี่ยอายกลอยอายกึ่งอายบึงก็
 เร็วซี้จักแจงแค้นกายา
 ให้สนใจที่มากปรารดนา
 จากัวควาพากันรีบครวไล ฯ

เวียนพระเวทอาจารย์บัวหากกลัวไม่
 มากราบไหวพร้อมกันทันที่
 ต้องขอพึ่งอาจารย์ชาฎกขี้ศรี
 กงจะไต่เล่นที่มียศครัน

เออหาว่าชณะจะเลี้ยง
ว่าพลางขรวัววัวตัวสำคัญ
จักแจ่งแจ่งเครื่องยาพลา
นองเนื่องล้วนเครื่องบักรพลี
สถานศิษย์พร้อมกันทันที
พร้อมพร้อมตามหลังอาจารย์ปล้น
ออกหลังวัดคักเข้าป่าช้า
พระครูบัวแก้วอาจารย์ชาญชัย
พอสำเร็จเสร็จพลันทันที
ต่างตระเตรียมอาวายุทธนา

๑ ครานั้นจึงทำอาจารย์บัว
ห่มทองกรองจีวรด้วยร้อนใจ
แล้วโอมอ่านภาตามหาเวท
แล้วอัญเชิญบูเจ้าล้านนาราช
กรันต้อมนกร์กลใจให้เว้าร้อน
ภูคคีที่อยู่ในสำนัก
กรันตึงจึงเข้ากินเครื่องเช่น
บ้างกินเหล้าเมาอุกุเต็มประกาศา
บ้างหลอนหลอกแล้วกลอกหน้าตา
ภูคคพรายวายเรียงเคียงกันไป

๑ ครานั้นจึงทำสมภารบัว
จึงโอมอ่านพระเวทพิเศษก็

ให้แท้เที่ยงต้องลือชื่อสนั่น
ผลุนผลันรีบออกนอกกุฎ
หมี่ปลาไก่หมี่งูดี
เหล้ายาบั้งจี่มีครบครัน
ต่างคนเร็ววีรมีมัน
พากันรีบจรค้ายร้อนใจ
วางเครื่องยาพลาบักรพลีใหญ่
ให้คักไม้แล้วปลุกกาลเพียงตา
สถานศิษย์ยังมีถ้วนหน้า
ขึ้นวางบนศาลเพียงคาด้วยทันใด ๆ

ชำระตัวสิ้นหมกสกใส
จุกเทียนชัยบูชาอาจารย์
เรียกเพศผีพรายร้ายอาจหาญ
ทุกสถานเทพาแลเอวักษ์
กั๊งไฟฟอนเผากายาหนักหนาหนัก
ต่างชวนชักเพื่อนกันจรลมา
ผู้คนแฉเห็นอยู่พร้อมหน้า
โกธราตาแคงกั๊งแสงไฟ
เฮฮาเสียงลั่นหัวนั้ไหว
เข้ากราบไหว้ขรวัววัวแก้วเต็มที ๆ
กรันตึงเห็นตัวปีศาจผี
ขบผีภูคคพรายร้ายสำคัญ

ที่แก่วัวถ้ำรว้าคาบัวเอาไว้
 แล้วส่งไพร่ให้ผูกหุ่นปล้น
 ปล้นหุ่นเวียงโกลา
 อาจารย์บัวแก้วกล่าววิชาดี
 มือชยับจับคาบไพร่แดงแก้ว
 เป็นกองหลวงจะต่างกรวไรไลสาน
 กำกับทัพหน้าโยธาดี
 มือขวาคว้ากระบองของสำคัญ
 หุ่นผียังมีเป็นโกลา
 ออกจากควัวเข้าบ้ำลับ
 เกินทางกลางเดือนมาเดือนครึ่ง
 เป็นเขตเวียงเชียงใหม่โกลา
 ให้หยุดทัพยับยังตั้งค่าย
 บึกซ้ายบึกขวาส่ง่างาม
 พอพลบค่ำเข้าเย็นลงรอนรอน
 ผู้ใดเป็นนายหมวดให้ทรวจทรา

๑) คราวนั้นสถานศึกษาที่มีฤทธิ์เดช

รับคำทำคามวาที

สำหรับได้นำทัพยับขึ้น
 ปลุกเสกเลขยันต์ทันที
 เซสาปนกับบี่คางผี
 ชนชี่มานิลลันเป็นปาน
 พราวแพรวมีส่ง่ากล่าวหาญ
 แล้วให้หลานเจ้าพลายสุวิยัน
 ชนชี่อาซากล้ากลัน
 พอเวลาสาธิตก็เลิกทัพ
 โยธาครั้นคืนยังปักค่าย
 กระบวนทัพธานีให้เป็นโกลา
 ลุดึงคงขางทางบ้ำ
 พระครูบัวแก้วกล่าวสาธุสงคราม
 เวียงรายผู้คนลันหลาม
 ตั้งคามกระบวนเสร็จเกิดคนาคา
 เกณฑ์นิกรทงมวดถ้วนหน้า
 อย่าให้ภัยเข้ามารุกราวี ฯ
 กัมเกศปรีชณเศบทศวี
 ออกทรวจทราหน้าทีทุกคนไป

* ตอนที่ ๕๖ หน้า ๒๑๙ เมื่อเมืองเชียงใหม่แตก พลานบัวหลวงอยู่ในบ้ำ ไม่มีอาวุธหรือของวิเศษ “รองศิวินทรมีคางค่าง ทุกอย่างหาก็คเขาเอาไม่ มีทัพหน้าวิ่งเข้าชิงเรือ หลงไปไหนไพร่หนาว” และในหน้า ๒๒๐ ว่ามานิลลันปานก็พาเขาไป บ้างว่า “ไม่รู้ว่าจะลงมาตามโลก จะกลับไปก็ไม่ว่าแห่งมรคา ซ้ำอาชามาศีที่รับ ก็ชยับหลบด้นหน้าเข้าบ้ำ” มาถึงตอนนั้นกล่าวว่า พลานบัวยังคงมีมานิลลันปาน และคาบไพร่แดงแก้วอีก

ครั้นรุ่งแจ้งแสงทองส่องฟ้า
ชวนหลานชายพลายน้อยค่อยครวโล
เร็วหายเขี้ยวจักแจ้งการ
แล้วให้ยกโยธีสิตา
สั่งพลางแล้วทางบอกหลาน
คนทั้งหลายให้เห็นเราเป็นโจร
อาจจะจักแจ้งให้แปลงตัว
ให้คนทั้งหลายเห็นกายเป็นแขกไป
ทราบว่ามันหนีเส็กออกจากพระ
ชนทั้งหลายหม่อมกายอภิวันท์
วันนี้เป็นที่เรายู่แล้ว
ห้าพันให้ยัยบ่อประมาณ
ว่าพลางแล้วทางท่านอาจารย์
จำแดงปลอมแปลงกาย
ขรัวบัวก็กลายเป็นพระแขก
กลับเป็นแขกคำธรรมคา
ทั้งสองคนกางขนโคกชั้นม้า
พอได้ฤกษ์ก็ให้เลิกพลไกร

๑ ครานี้พวกลาวชาวค่าน
เป็นนายค่านอยู่ชานบวรพตา
บ่าวไพร่ใช้สอยมากมี
พอสายแสงขันแจ้งโพยมมาน

อาจารย์บัวก็ถูกถ้าไม่เข้าใต้
ไปหน้าค่ายพร้อมพรังสังโยธา
กูจะเข้าที่ค่านชานบ่า
เข้าอุปัชฌาเป็นกองโจร
เราทำการอย่าโจคคองโลกโผน
มันจึงไม่โพหนทว่ากระไร
เข้าพาราหากลับผู้ใดไม่
แล้วจับอ้ายเถรจั่วตัวสำคัญ
อุกสาหะเข้าเป็นใหญ่เขียงใหม่มัน
ตัวมันครองบุรีที่สำราญ
หลานแก้วอย่าย่อเข้าค้อค่าน
รอนราญให้มันลงเป็นผงคลี
โอมอานพระเวทวิเศษศรี
เสกแล้วเข้าลงที่กายา
หลานชายก็แปลกเป็นหนักหนา
กายาวิปริตผิดไป
พูดภาษาแขกเร็วไม่เหลวไหล
เข้าเขตเวียงเขียงใหม่สนั่นมา ฯ

ครูจิวไปคปรานเดือนยศดา
อยู่เอ้เคเคหาฝ้ากระดาน
โยธีผู้คนอลหม่าน
นายขุนค่านสุขเกษมเปรมปรีดา

ออกมาหนึ่งส่งดาวชาวบ้าน
แม่หนูโคเป็นศักรู้งูเข้ามา
พอไคยินเสียงโห่เป็นไกลา
ขุนค่านั้นตระหนกตกใจ
แลไปไม่เห็นโยธี

โห่ร้องก้องกังฟังสะท้าน
ตะโกนก้องร้องเรียกโยธี
พลรบครบคนทุกคนไป

๑ ความนั้นขุนค่านชานลาว
เข้าในทัพจับอาวุธที่สุกคี่
ไค้ฤกษ์ให้เลิกกองทัพ
รีบยกออกนอกค่ายซาไซไพร
นายค่านแจ้งกรวยบอกไพร่
จะไล่ตามตามช้อคคี่มี
พอหยุดทัพยับยั้งคั้งบักกา
ตะโกนก้องร้องถามเพื่อความไป
มิ่งอยู่ดีฐานบ้านกำบล
เป็นบีสังหยังโคจึงได้มา

๑ ความนั้นจึงทำอาจารย์บัว
ไม่โทหุนดูนโกรธพิโรธใจ
นี่แน่หาข้าเข้เขยอ้ายลาว
มาลวนลามตามความคามวาที

ให้เตรียมการพร้อมพร้อมกอยรักษา
อ้ายสุเทวยเข้ช้อจับตัวไว้
โยธาเลื่อนถันหวนไหว
เป็นบีสังหยังโคบ่แจ้งการ
ไค้ยินแต่เสียงผ้ออยู่หลังบ้าน
นายขุนค่านตระหนกตกใจ
ยังมีเสียงสนั่นหวนไหว
นายไพร่พร้อมกันทันที ๆ

เสียงโห่ลาวผู้คนยังมี
ขึ้นฟ้าซันโค
คั้งคัมพร้อมกันหวนไหว
ครันถึงทัพใหญ่เข้าทันที
ให้พักพลไกรอยู่กับที่
อ้ายพวกนั้นมาแต่แห่งไร
รับพาศีรณหน้าพลไพร่
เข้ย้อย่างไรอ้ายแขกมิ่งแปลกมา
กุมผู้คนมาแต่ไหนอย่างไรหา
เข้ย้อย่าซาสุจงเล่าให้เข้าใจ ๆ
เวทวิชาหากลัวผู้โคไม่
ชี้หน้าว่าไปก้วยทันที
ควรหรือกล่าววาจาหน้าบักสี
ประเคียวนี้ก็จะบ่เป็นจุดไป

กู่หรือคือพระกาลจะผลาญชีพ
มิ่งไต่ถามจะแจ้งความด้วยจริงใจ
ชื่อว่ามะหะคำกำบี
มีอิทธิฤทธิ์เศษเวทวิชา
ไต่ยิ่นข่าวเขาเล่าลือมา
ไม่ซื้อครกงตั้งจาพาทิ
ประเทียวนัตเวียงไท้เชียงใหม่
ละศีลทานเข้าบ้านหลายเดือนมา
กุกมาหวังว่าจะจับตัว
แม้รักตัวกลัวจะม้วยบรลย์

๑๐ กรานันเพี้ยกวานขนานลาว

ซั๊กหอกออกร่ารับพาสี
พวกลาวให้ล่าวว่าบ่ดอย
ท่า่นรวับัวฤทธิไกรชาญชัยครัน
พวกลาวชาวค่านทะยานตี
ลาวกับผ้ออกกักกันหลายซุก
สานุศิษย์กฤษบัวตัวกล้า
บ้างก็โคกโลกลงเข้าชิงชัย
ไทยที่ล่าวร้เข้าเวียงนวก
ไทยลาวเรียวกราวเข้ารบราญ
ไทยพันลาวนั้นเสียงก้องฉับ
ลาวก็มีกรูอยู่ว่านยา

ให้มิ่งรับเป็นวิบัติถึงทักษัษย์
ตัวกู่หรือคือเป็นใหญ่ในโลกา
อยู่บุรีภมิลพิศกุ่มนัสสา
รับก้วนชวนหลาเนหาจากธานี
ว่าส่งมราชายู่ที่นี้
เทียรวาวีพาลซังฮังการี
เสวยไอศวรรย์พรรษา
ครอบครองพาราสำราญใจ
สับหัวเสียให้สิ้นชีพทักษัษย์
มาสารภาพกราบไหว้เสียโดยคี่ ฯ

ครันฟังกล่าวไกรรใจก้องไฟ้
เข้ารวีพลหุ่นหมุนประจัญ
ตัวของร้อยบู้สูบยับัน
ซั๊กมีเข้าโรมรันแกวงอาวุธ
หุ่นผิงยฤทธิ์อุตุลก
สัประยุทธ์กันเอ็งคะหนึ่งไป
เข้ากันกางขวางหน้าหากกลัวไม่
พวกลาวไวบ่อังกั้นประจัญบาน
ท่อยชกลาวว่าสูบยับัน
ลาวก็ชาญอยู่ยงกงศาสตรา
ประกายวิบไม่เข้าท่าเกศา
กลับล้อมหน้าหุ่นหันประจัญคี่

ขวัญแก้วกล่าววิชาหาญ
กึ่งทางขวางหน้าเขาราวี
นายคำเห็นการเกิดมีลาว
ถ้ำชั้นลึกขวัญม้วยขวัญ
เดินทางกลางทุ่งริมฝั่งมา
จึงลงจากหลังม้าอาษาโย
กรันถึงจึงก้มลงวันทา
ต่างภาษายกมาราวี
พวกช้อยสมทบออกมารับ
ยื่นแย่งแท่นฤทธิ์ระอิกระอา
อ้ายพวกนี้มีแก่แรกแปลกภาษา
ประมาณสักพันคนพลไกร
พวกช้อยน้อยนั้นประจัญบาน
แทงฟันมันไม่ไหวกาชา

๑ ครานั้นเสนาพระยาแมน
กระต๊อบเท้ากล่าวว่าอ้ายสาธารณ์
เป็นบี๊ส้อย่างไรบ่ได้ชู้
อ้ายบักเปรทให้เหตุภัยใหญ่มีมา

๒ ครานั้นขุนค่านกราบกรานพถัน
มัวเพลิกเพลิดเอ็นแอ้วแจ้วจับใจ
ท่านเสนาว่าเหวยเขยอ้ายช้อย
คงได้เล่นเห็นกันในวันนี้

ชักม้าวว่าราญเร็ววี
พระกลบก็พวกลาวแตกลาวคัง
แล้วลาวกล่าวบักก็เป็นบี๊ส้อย
ลาวถอยหลังย่อยยับระยาไป
ประเที้ยวถึงพาราไม่เข้าได้
ตรงเข้าหาเสนาใหญ่ด้วยทันท
ว่าท่านจงไปรทช้อยน้อยนี้
มันเข้าก็ค่านยับอ้อปาว
ย่อยยับขวัญสันสังขาร
ต้องล่าทัพกลับมายังเวียงชัย
ควบคุมโยชาน้อยใหญ่
กล้าหาญชาญชัยเวทวิชา
รบราญราวี่ไม่หนีหน้า
ขอฝ่าเท้าจงได้ไปรทปราน ๖

ชักแก่นเคืองขุ่นงุ่นง่าน
เป็นนายค่านแล้วยังหนีโพรีมา
ไม่ค่อสูตี่แต่ยื่นอ้ายชวานผ่า
ต้องอาญาโทษทัณฑ์ถึงบรรลัย ๗

เป็นหยังสันช้อยน้อยหาดีไม่
จึงมีภัยเกิดเหตุเป็นเช่นนี้
มัวอ้อยสร้อยจนคนมึงบ่นบี๊
ว่าแล้วท่านท่านเสนา

รีบเร่งเร็วพลันทันที
แจ้งความตามกติกามีมา
ยังมี โพร้พวกโจรบ้า
นายมันนั้นเป็นแขกคำกิดทำการ
บักนี้ โยธ่พวกชาวค่าน
ขอเคชะพระครูผู้ชาญชัย

๑ ครานี้จึงทำนัจัวอาจารย์
กระที่บนาทร้องควาคด้วยวาจา
เสียแรงกฤษเบ็ญถึงเพียงนี้
มีฤทธิ์เศษเวทมนตร์คงทนกาย
ทุกอ้ายเหยี้ยทำให้เสียเกียรติยศ
โทษมิ่งถึงประหารผลาญชีวา
อย่าช้าโยเหยออ้ายเพี้ยกวาน
ไปจงจำทุกประการเสียวันนี้

๑ ครานี้ตำรวจกรมวัง
ข้างคนรวบรักเข้มักกาย
ก็กรวนแล้วด้นกฤษแจกอ
สั่งให้ทำมระงม้นคงตี

๑ ครานี้จึงทำนัจัวอาจารย์
สั่งให้หมายเวรเกดเค้ โยธา
เป็นทัพหน้าโยธากับกั้ง
สงครามครั้งนี้อย่าไว้ใจ

จรลีเฝ้าพระครูผู้พานกล้า
เมื่อเวลาตึกสามยามตามการ
แกล้วกล้าสามารถอาจหาญ
เข้ารวีคี่ค่านชานเวียงชัย
แตกฉานไม่ทนกำลังไค้
จะไปรคปรวนประการไค้ให้ว่ามา ฯ

ครั้นแจ้งการโมโหโณโทสา
เหม่ออ้ายชากิซำควรงถึงกาย
ให้เป็นทีนายค่านประมาณหมาย
มิ่งแพ้วายเขาคั้งนี้ค้องหนีมา
ให้ลือซาปรากฎไปภายหน้า
คักหัวเสียบไว้หน้าพระบุรี
รีบเอาทวนายค่านหมั้นหมี่
ไว้ในที่กุกใหญ่ท้งไพร่นาย ฯ

ครั้นไค้ฟ้งรับสั่งก็ใจหาย
เอาทวนายค่านไปในบุรี
ไม่รุ่งวอเร็วพลันหมั้นหมี่
ครั้นเสร็จพลันทันทีก็กลับมา ฯ

เชี้ยวชาญฤทธิ์เศษเวทกาธา
กองหน้าแสนราฟู้ชาญชัย
แล้วให้คั้งเรียงรายท้งนายไพร่
กุมพลไกรห้าพันประจัญบาน

กองหลังกึ่งให้เพี้ยพระจันทร์
บึกข้ายบึกขวากอขรว่าราญ
เสด็จปล้นแล้วท่านพระอาจารย์
นุ่งยกกรองเกือทองกระหนกพัน
แล้วจุศุรูปเทียนชัยใส่บนโต๊ะ
มะพร้าวอ่อนปอกไข่ใส่พาน
ปลูกเสกเลขยันต์ทันที
เข้ากระโถกโถกควังอลวน
กริ่งกริ่งอาวูรคังคตบ
ที่กระบังคังกรังจะชิงชัย
ท่านอาจารย์ชาญพระเวทวิเศษศรี
เลิกแล้วแล้วกล่ากลาศศตรา
แลดูเมฆฉายใต้เวลา
เยื้องย่างจากปรางค์ปราสาทชัย
พอได้ฤกษ์ให้เลิกโยธ
คัมภีร์ทั้งบั้นทั้งประกังกัน
ออกจากประตูพระบุรี
กึ่งคำยรายกันทันใด

๑ ครานี้จึงท่านพระครูบัว
เห็นทัพเวียงเชียงใหม่ใหญ่ยาววี
มุ่งเขม้นหมายเล่นอ้ายทิกจิว
เพ่งพินิจพิศไปไม่พริบคา

คุมคนสามพันเป็นทนายหาญ
ม้าข้างสังการเตรียมครบครัน
เตรียมการทันทีที่มีขม้น
ใส่เสื้อเลขยันต์ทันทีการ
หมี่เหล้าเอาโต๊ะทั้งอาหาร
ครันเสด็จปล้นท่านอาจารย์ก็อ่านมนตร์
ภูตผีกำกับสับสน
จลาจลครันครันสนั่นไป
เสียงกระทบถูกกันหัวไหล่
ครันเสด็จปล้นทันใดใช้เวลา
เสกผงกินสอติรัตนผลึกหน้า
อาวูรต้องกายาไม่เป็นไร
แล้วจับศาสตราหาซ่าไม้
ขึ้นรีอาซาโนยควบเร็วพลัน
ผู้คนยังมีโทษนั้น
เสียงสนั่นเฮฮาริบคลาไคล
กรุกกริวีผลเข้าอาศัย
หยุดพักพลไกรคู่ท่าที่ ๖

หมอกมัวแลไปโน่วี
กึ่งคำยรายที่เป็นบึกกา
ท่งถั่วแลไปไกลหนักหนา
แลเห็นหน้าทิกจิวนั้นจำมันใจ

กักรวมกำรวมร้องฮือ
จะรุกราวุธาญว้างเข้าชิงชัย
คิดพลางทางบอกกับหลานชาย
คืออายจิวตัวกลัววิชาตี
ครานี้เจ้าพลายสุวิชัย
ฉุนพิโรธโกรธจิกถึงพิษไฟ
ว่าพลางแล้วทางบอกหลวงอา
รบสู้คู่ฝีมือที่ลือชื่อ
หลวงอาอย่าซ้ำหุขอร้อง
หลานจะเข้รบรอก่อศักดิ์
อาจารย์บวรับคำออกกำกับ
พอได้ฤกษ์ก็ให้เลิกโยธี
พลหุ้หมุนว้างเป็นสิงคลี
มาพักหนึ่งก็ถึงทัพพารา

คงไค้สองฝีมือกันยกใหญ่
เป็นอะไรเป็นกันในวันนี้
โน่นแน่ นายทัพหน้าโทกผ้าตี
ที่มันตีปล้นเมืองให้เคืองใจ
ครั้นฟังคำสำคัญอาบอกให้
ว่าคงไค้เห็นกันในวันนี้
หลานจะขออาสาให้เต็มที
วันนี้เอาให้ยับอับรา
กำกับทัพหลังให้แน่นหนา
เห็นเสียท่าแล้วจงหนุนหนุนรวี
จิกกองทัพเป็นกระบวณถ้วนดี
พลายสุวิชัยนั้นชื่ออาชามา
ภักดีห้อมล้อมพร้อมหน้า
บึกช้ายรเวทถึงทัพหุ้กรับกัน ฯ

๑ ครานันตมิ่งราชผู้ทัณฑ์
 มาหุคองคงกายรายกัน
 ก็กักขังมาขึ้นหน้าทัณฑ์
 ชื่อว่าคาบปราบสันทรภักย์
 ว่าเหยยแ่นเฮ้ยอ้ายเต็กพาล
 มีบขู้ว่ากูคือพระกาลมา
 น้อยหรือเต็กเล็กนิกเท่ากึ่งก้อย
 จะหาญสู้กับกูผู้ชาญชัย
 มีนเชื่อเรื่องเสียงไร
 ประเคียวนี้ชีวิตจะมรณา
 เมื่อรักตัวกลัวตายวายชีวิต
 มากราบบาทากุ้อาจารย์
 เจ้าพลายพั่งนายทัณฑ์กลับกล่าวสาร
 กลับหัวร้ององันหันโค
 อวคอิทธิฤทธิ์ว่ามีศักดิ์
 มีรู้ว่าชีวาจะม้วยมรณ
 มีงเห็นกูเป็นเต็กเล็กก้อย
 วางโศโห้งบังอาจใจ
 มาได้ถามถึงนามตัวกู
 ถ้าไม่ก็ ไม่กวีราทัณฑ์สำคัญ

เห็นโยธาหลายหมวดกวักขัน
 หุนหันดูนโกรรพิโรธใจ
 มือจับอาวุธกล้าหาช้าไม่
 เข้าใกล้ร้องถามตามกิจจา
 เป็นบีสั่งยังบ่ย่านความสังขาร
 อย่าหาญกล้าอาจองทะนงใจ
 จะกล่าวถ้อยเป็นบีสั่งยังโดน
 จะบรรล็ดลงไม่ทันกระพริบตา
 จึงไต่กริราพลจับคนมา
 กับอ้ายเต็กเท่าไรจะวายปราณ
 แล้วย่ากิศรบรอก่อต้าน
 นั้นแหละจะเป็นการรอกตัวไป
 ครั้นแจ้งการชกใจคงไฟไหม้
 ว่าเหยยอ้ายพวกลาวชาวคอน
 ก็กักที่สุกไม่หุคห้อยอน
 ไม่เคือครอื่นใจทั่วกลัวภัย
 หารู้จักเจียมกายกลัวตายไม่
 มีกลัวใครหัวจะหายอ้ายหมูมัน
 ถึงรู้ก็หาบอกกับมีงนั้น
 มาสู้กันถึงเชียงใหม่ในพารา

ตัวของมิ่งนี่เป็นเพียงช้อย
มิ่งหรือคือนายเขาใช้มา
ไปบอกนายอ้ายจิวผู้อาจารย์
อันตัวของมิ่งนี้มีสมการ

๑ ครานเนตมิ่งราชผู้แม่ทัพ
ชักม้าว่าหลบเข้าบรา
พลหนุนหมุนวี่งซึ่งศาสตรา
หุนคนป่นวี่งพลวัน
หุนคีตาวรีเข้าสู้รบ
ลาวแทงหุนหุนหุนไม่วายปราณ
ข้างแสนราชผู้แม่ทัพ
อ่านมนตรีให้ทนคงกระพันไว้
เจ้าพลายสุรียันหันกลับ
ทั้งสองข้างต่างมีวิชาการ
ลาวเสียท่าพลายคว่ำกระบองตี
กลับว่าว่าชักม้าเข้ากรบ
แน่ชัยเหวยอ้ายบักเค็กน้อย
ตัวมิ่งเป็นบับสั่งอันหยิ่งโต
แล้วสมิ่งราชผู้ลาวดี
เหมือนพันหินคาบมันลงทันตา
บ่าอ้ายหนุกย่นมิ่งแท้แท้
มิ่งกับกุสกันในวัน

๑ ครานนครเจ้าอาจารย์ใหญ่
อ้ายเค็กน้อยคนนั้นมันคืนัก

อย่ากล่าวด้วยช้อยชักหนักหนา
อหังการพูดเล่นไม่เห็นควร
มารบรอก้อกันเป็นการคว่น
เคี่ยวจะชวนมอกม้วยด้วยศาสตรา ฯ

ลมแทบจับเคื่องซุ่นอุโทสา
หมายจะล้างชีวาเจ้าพลายพลัน
ผ้าพันโยธาเป็นกัณฑ์
ดาโถมโรมรันประจัญบาน
ลาวคบหุนหลบต่อถัน
หุนประหารพวกลาวชาวเวียงชัย
ไม่คึกกลับหลบลี้ภัยใหญ่
ชักอสาเข้าใกล้ประจัญบาน
เข้าสู้รบกับลาวลาวลาน
ลาวก็หาญไทยก็กล้าเข้ารบบ
สามที ไม่ปลงลงเป็นศพ
แล้วก็คบบมือเขาห้าวเราไป
การศึกอัยกัณฑ์มิ่งบักได้
ฤทธิ์ ไกรเชี่ยวชาญหาญตักดา
แกว่งคาบรีพันเจ้าพลายประกายดำ
บับสั่งหาหยิ่งบับอัยอัยปรี
เล่นเอาเซหลายเทื่อเทื่อโหลปรี
ทำที่สำคัญชยันหนัก ฯ

แค้นคั่งเป็นอย่างไรไม่ประจักษ์
รู้จักกิจการหาญราวี

หรือพยนต์มนตร์เวทพิเศษสุด
มันกับकुคงได้คู่ซึ่งฤทธิ์
ก็ผิดพลาดแล้วทางเจ้าอาจารย์
ถือคาบร่าดาโถมเข้าโรมรัน
พลพุ่งหมุนว้างเป็นสิงคลี
คักคิกคิกโพเป็นโกลา
ทำนครพิศรูว่ากล
แผ่นดินแน่นักประจักษ์ใจ
กำทราบปราบผีบ่สาจ
ถอยยับบ่นไป ไม่เข้ามา

๑ ครานี้จึงทำอาจารย์บัว
แสนพิโรธโกรธใจดังไฟกลีบ
แกว่งตามโพรงแก้วแห้วพราย
จับมันพิศพิศไม่รู้ที่
สำคัญว่าแขกมาจากบ่าคอน
แกว่งกระบี่ชื่อชากลาคีไล
ทั้งสองข้างช้านาญในการรบ
เสียงฉากลับเข้ารับราวี่
ทิกเสียด่าเดรว่าเข้าพันลับ
รับรองบ้องบักซัดช้านาญ
อานมนตรีแก้พยนต์หุ่นหญ้า
พอเสกจบครบสามคาบปราบโพรี
ภูทพรายหุ่นมนตรีพยนต์หญ้า
หุ่นร้ายกลับกลายเป็นหญ้าไป

ออกฤกษ์พ้นคนกายบ่นบิ
วันนี้จะไต่เต๋นให้เห็นกัน
ซักม้าว่าราญเป็นกัณฑ์
พอนพ่นพ่นพยนต์มนตร์วิชา
อีกทั้งภูทผีบ่สาจกล้า
อาจารย์กล้าพ่นพ่นออกวุ่นไป
หุ่นมนตรีองอาจบ่สาจใหญ่
แล้วอาจารย์ชาญชัยอานมนตรี
หุ่นต้องมนตรีไม่อาจเข้าร่อนหน้า
ทำอาจารย์หาญกล้าเข้าไล่พ่น ๆ

ครั้นเห็นตัวมันพิศไม่ก็ภพวัน
ซักม้าหมุนพ่นพ่นเข้าราวี่
กรี้กรายท่าทวนถ้วนถึ
เพราะเวทมนตร์คลอินทรีย์ให้กลายไป
ฤทธิ์รอนมันจะคิมี่เพียงไหน
เข้าชิงชัยกับเดรบัวตัวคี่
เจนจบกระบวณถ้วนถึ
เดรคี่ทิกพ่นประจัญบาน
ประกายวับอาวุธเิกไม่ประหาร
ทิกจับชาญวิชากล้าคี่
ชัยภูทพรายร้ายกล้าบ่สาจผี
เดรคนคี่ซัดข้าวสารหว่านไป
ต้องวิชาบ่บ่นพ่นไม่ได้
ผีบ่สาจอาจใจก็หนีจร

ท่านครูจิวซักผ้าออกมาห่าง
ออกทำว่ารำแล้วว่าวอน
แน่เหวยเซี่ยฮ้ายแขกแปลภาษา
ผูกพันคัมภีร์เวทวิเศษใจ
เป็นอย่างไรวังไม่คิดไรแก่
ทุกอายด้อยรู้น้อยเท่าไร

๑ กรานนพลายบัวแก้ว

คุณพิโรธโกรธหนักงออีก
ร้องขงหน้าว่าเหวยเซี่ยฮ้ายจิว
ครูจักสำนักพิชพันธุ
ถึงอายชวาคผู้ลาคเด็กกล้า
เขาขึ้นชื่อลือช่าวกนดี
ทัวมึงเป็นแก่เพียงศิษย์หา
ดุษทุกอายมนุษย์ทรชน

๑ ท่านครูจิววันนี้ได้ฟังยังสงสัย

เป็นใจแน่มั่นจึงได้ลวงวูการ
คิดจะโต้เล่นให้เห็นกัน
กุกศิษย์ฤทธิ์ท้าวมีครู
จะตำแกงแผลงฤทธิ์อิทธิศักดิ์
กคพลางทางอ่านมนตร์พลัน
พลแซกวงแตกกระຈักกระจาย
เทศะด้วยพระเวทวิทยา
ฉับเปล่าไม่เข้าเลยสักหน
ที่ใจกล้าว่ารับฉับไว

หัวเราะพลางก็ใจสุกไม่หยุดหย่อน
กล่าวสุนทรเยาะเจ้าพลายภิปรายไป
เวทวิชาเหลือคี่จะมี โทน
ครั้งนี้ ได้สมหวังก้งจินดา
หรือว่าแพ้ฤทธิ์ศักดิ์ก้นักหนา
เมฆอหน้าที่ยังขุดทำอวดคี่ ๖

ได้ฟังว่าซักแก่นแสนบัคสี่
เหมมึงคี่แล้วเล่นโต้เห็นกัน
มึงบัคพลัวเร็วรวคก้งก้น
อย่าผ่อนผันเจรจาพาท
เป็นอาจารย์แก่กว่าของมึงนี่
ยังก้องหนึ่มกนอแต่ยาวช่อนคน
เมฆอมาพคพว่าทำบ้าน
มึงหรือคี่คนอันธพาล ๖

เอะฮ้ายแขกจิวไรนี้อาจหาญ
พูดจาว่าชานอาจารย์ก
ชบเซี่ยวเกี้ยวพันกันหัว
ได้เวียนรูมนตร์เวทวิเศษกวัน
ให้ประจักษ์เห็นจริงทุกสิ่งสรรพ
หายคัวเข้าพันพวกโยธา
บ่าวนายหลบลัดหนีหน้า
พันต้องกายาไม่บรรลัย
ผู้คนพร้อมกันทวนไหว
แต่ไม่รู้ว้าใครหายคัวมา ๖

๑ ความนี้เจ้าพลายสุวียน
ว่าย้ายจ้าวอาจารย์ชาฎกศา
ศิกพลางแล้วทางเจ้าพลาย
เปิดองผ้าขาวบางออกจากตน
กลายเป็นนาควาราฤทธิ์
เลื่อยเล็กพัวพันทะยานไป
คนทั้งหลายเลยได้เห็นตัว
แข็งซึ่งทะลึ่งโตคโคกทะยาน
เจ้าพลายสุวียนนั้นร้องเยาะ
โยไม่ต่ำแคงแผลงฤทธิ์ไป
มึงคอยคุเด็กกูจะทำบ้าง
ศิกพลางแล้วทางชก้อชา
เสกพลางทางเบ้าลงที่กาย
ว้างว่าธาโตมเข้าโรมวัน
ว้างกระโถกโถกได้กระพือกัก
พวกลาวฉาวว้างอสวน
บ้างว่าเกิดมาไม่เคยพบ
กกายแน่แม่อีหนูอยู่กับใคร
เงือกกระบองเข้าจ้องจะก่อสู
ถูกลาวนอนหงายคายนักขบ

๑ ความนี้จึงทำนอาจารย์จิว
ยกมือขึ้นวันทาอาจารย์ไป
เสกสามร้อยคาบปราบศักรู
ว้างกายหายวันกลับกายา

รู้สำคัญแน่วระจักษ์เป็นหนักหนา
หายกายาหุ่นหันเข้าพนักน
จึงร้ายเวทกาถาว่าบั้น
เสกมนตร์แล้วรวิ้งไปทันใด
สำแดงอิทธิขบพันกระชั้นได้
เข้าใกล้รวรวัคมักอาจารย์
ครูจิวไม่กลัวตัวกลัวหาญ
สนทานเบ้าผลูกนาคหลุดไป
ว่าครั้งนี้คือเหมาะหรือหาไม่
หรือสนใจหมกเทศเวทวิชา
ให้สมอย่างทีมาคปรารณา
ถอยออกมาอ่านมนตร์คลใจกรัน
กลับเป็นเสื่อร้ายออกผายผัน
ชนเขียวเขียวพันร้องคำรน
เลยพักโยธิบับัน
ค่างคนเซซาเข้าบ้ำไป
เสือบักชนใหญ่แท้เหลือแกล้ไซ
บ้างทำใจก็ต่อเข้ารอรบ
ลาวลู่เข้าก็เสือบักบ
เสือบพวกลาวว้างฉาวไป ๆ

โกรธกริ้วตัวสั่นหัวนไหว
อ่านพระเวทเร็วไวแปลงกายา
พอมนตร์ศักรูต้องแก้วมัวหน้า
กลายเป็นนักษาศักย์ทันใด

โคคำล่าสั้นกลิ่นกล้า
ผาดแผลงสำแดงฤทธิ์ไกร
ฉีกกันเสียสิ้นเป็นหลายร้อย
ยักษีตเสื่อรีเข้าบรรดา
เสื่อยักษีตักกันอลวน
ทั้งสองข้างต่างมีวิชาการ
เสือกนัยักษีตวิญญายเป็นคน
แสนราหูลู่วงเข้าชิงชัย
ยื่นแย่งแพ้วฤทธิ์ย้อท้อ
พอเบี่ยงบ้ายชายแสงแฝงบ่าวัง
รีบรุกให้หยุดโยธา
เสียงเฮโลให้ร้องกึกก้องครัน

● ครานนั้นจึงทำอาจารย์บัว
นิกจะโล่รบราฆ่าตี
พอประเคี้ยวเหล็กหลังยังหยุด
ถึงบ่กกาชวาซ้ายรายกันไป

● ครานนั้นสมภารบัวตัวกล้า
ว่าวันนี้มีชัยแก่ภัยพาล
อาคิการหลานเห็นเป็นโฉน
ถ้าแม่นเรามีชัยแก่โพธิ์

● ครานนั้นจึงโถมเจ้าพลายหลาน
สุระเกษมเปรมปรีดิ์ยินดีครัน
สะกอกหลับจับเอาตัวมันมา
สะเกาะกลอนถอนกาลทวารชัย

กายาสูงเพียงภูเขาคู่ใหญ่
เข้ารุกไล่จับคนพลโยธา
เสื่อร้ายตายพร้อมประจัญหน้า
ยักษีตล่าเสื่อหันประจัญบาน
แต่ละคนฤทธิ์ธากกล้าหาญ
หัวหาญรับรองท้าวว่องไว
ต่างคนเข้าบุกรุกไล่
ทนไม่ได้ถูกอาวุธสุดกำลัง
เสียงแหบแสบคอก็คกลับหลัง
อาจารย์สั่งให้ศิษย์น้องบ่าวร้องกัน
เร็วราพลบั้นคืนผายผัน
กลับคืนเข้าวังพลันทันที ๗
กล้าไม่กลัวจะรบพุ่งเอากรุงศรี
ชกพัชรีศึกตามสงครามไป
แกว่งอาวุธให้สนั่นหวั่นไหว
ระวังกษมิให้มีราคีพาน ๗
พุกจากกล่าวสุนทรพจน์หลาน
ต้องคิดอ่านพึ่งเจ้าเอาบุรี
ถ้าอย่างไรสอบสวนให้ถ้วนถี่
จะได้มียศดาศักดิ์กาครัน ๗
ได้ฟังสารในจิตไม่คิดพรั่น
ถ้าเช่นนั้นจะอาสาหลวงอาไป
ฟันฆ่าชิงให้จงได้
รีบยกพลไกรเข้าธานี

หลวงอาว่าก็จริงเขียวหลานรัก
จับเอาแค่อ้ายเถรครูผู้แก้วดี
เคื่อนกว่านเห็นจวนจะก่อนรุ่ง
พระจันทร์ทรงทรงกลดบนนภา
แลดูเมฆฉายไ้เวลา
จักษ์แจ่งแจ่งเครื่องนักรพลี
กริ่งกร่างเสียงดังฟังกลบ
แล้วอ่านมนตร์กลจิตกึกกำบัง
กุมารหลานชายกับพลายนิว
รีบออกนอกค่ายพลันทันใด
เห็นผู้คนอลหม่านขนานหน้า
บ้างจุกไ้ทันงยามตามอักษ์
เจ้าพลายร้ายมนตร์มหารงับ
แล้วรับบิศาจากาญที่ราญรอน
พระเสื่อเมืองทรงเมืองกระเบื้องเศษ
ความกลัวตัวสันคังคิปลา
อ้ายพวกลาวชาวเวียงรายเรียงอยู่
ลงนั่งโยกโงกหงับบ้างหลับไป
ถูบหูหึ่งแคงแคงกะแคงกว่า
ร้องชมผมใหม่กายแล้ววา
ที่เพื่อนกันหลับคาว่าบักเปรท
ร้องชมสมน้ำหน้าสาแก่ใจ

อย่าหาญหักพินคนให้บั้นนี้
ประหารผลาญชีวิตให้มรณา
น้ำค้างพุงหนาวเย็นเสี้ยนมังสา
ดวงการาพรายพร่วงกลางเมฆมี
สำรวจว่าปรีดิ์เปรมเกษมศรี
เรียกผีปลุกเครื่องกระเบื้องคัง
อาวุธกระทบกันกริ่งดังดัง
ไม่อร้งรับพากันกลาไกล
ใครจะแลเห็นตัวก็หาไม่
มาถึงหน้าเวียงชัยเข้าทันที
ตรวจตราคิมยังอยู่ยังมี
มิไ้มีผู้ใดใครหลบนอน
เข้าไปให้หลับคังไม้ท่อน
ไฟฟ่อนหรีจวนคับลงกับตา
ต้องพระเวทเขี้ยวชาญที่หาญกล้า
โจนศาลทะยานมาวิ่งหนีไป
ครันค้องมนตร์ครูไม่ทันไ้
บ้างก็คว่าคันไฟจะจุกยา
หัวโกลไฟค้ำเอาที่หน้า
เออหวานี้บั้งเป็นหยังใด
เออช่างเฮ้คันไฟเข้าไ้ไ้
บักจัญไรมัวเมาช้เขาเต

อ้ายนายหมวดตรวจคนชนจากช่อง
ง่วงหงับสัปหงกโงกโงง
บ่าบีสั่งเป็นหยั่งกับขี้
จะเดินไปก็ไม้ตรงทรงกายา
อ้ายพวกนั้นพากันหันกัญชา
บ้างเมาโยกโงกมไม้สมประคิ
หมู่ลาวพวกชาวนิคมเขต
พากันผ้อยม้อยหลับถมจับใจ

๑ ครวหนั้นเถรวัดักวนาย
เขื่องย่างเข้าทางหน้าบุรี
ประคองยังท่องพระโรงชัย
เข้าหลักไสไม้ไหวเติมประกาศา
พลายน้อยเจ้าค้อยอ่านพระเวท
ไหวหัวนัตันหัวพระธรรณ
ดิมกลอนถอนหลุคผลุคผลาะ
มนตร์วิระเบิกเลขเบิกทวารา
มิเสียแรงปากเพียรเวียนพระเวท
ชมหลานชายผายผันมาทันที
วาวแววล้วนแต่แก้ววิเชียรช่วง
ไฟสว่างกังกกลางโพยมมาน
กึกกลางแล้วทางสมการบัว
ถ้าพบปะกุงจะผลาญชีวิต

ถือมือธัมม์โตเถินโพล่ผล
เต็มเซซบเซาปานเมายา
ตัวกูเต็มแย่นั่นหนักหนา
บักผีทำเหน้อยอ่อนกุนอนที่
มือถือหม้อคั่งกำลัดบักปี
เสียงอื้ออึ้งร้องพากย์ควายสบายใจ
ครั้นพระเวทต้องคนไม่ทนได้
มิได้มีผู้ใดใครสมประคิ ฯ

ซักชวนหลานชายธมน์ขมิ
ผู้คนใครไม่มีจะตื่นตา
บักไส่ดิมศาลไว้แน่นหนา
ให้ใครราชักแก่นแสนทวี
ค้ายฤทธิ์เคชวิธากล้าถึงที่
เสียงอึ้งมีคังคนโทเป็นโกลา
หมกเหมาะะกลอนแคลนไม่แน่นหนา
ขรัวบัวว่าหลานกุกวามรู้ดี
เออวิเศษที่เคียวเขี้ยวฟ้าผี
เข้าในที่พระโรงรัตนชีชาวล
แก่นควงสุกกว่ามุกกาหาร
ที่สำราญของกุกอยู่เป็นนิจ
หมองมัวซักแก่นแน่นจิต
มิได้กึกบาปกรรมไม่นำพา

เยื้องย่องเข้าห้องชั้นใน
ละเมอละม้ายกายเพื่อนเพื่อนอรุรา
บางนาวิชเฝ้าเสียดัมที่

คลื่อนจ้อนกัณฑ์จันทน์ชั้นใน
อู่เฝ้าที่พวกลาวลาวล่อนจ้อน
ที่เป็นคุณแก่แก่เติมกิน
ครั้นมาถึงที่อยู่ครุจันนอน
เครื่องโต๊ะที่ชาน้ำสำราญ
เงอกระบองว่าจะลองกุสั๊กกั๊ก
เถรวัวห้ามว่าข้าไว้ที

โบราณว่าถ้าแม่นคนนอนหลับ
เชื่ออาถึกอย่าเพ่อรำราญ
ขรวัวแก้วลัทธิประคก
เราพากันมุ่งง่ามหมามไปปล้น
จึงลงโทษจงจำทำประจาน
เทียวบัวร้องเอาห้องกระแตคี่
เจ้าพลายไค้สกับรับคำอา
สองหลานอาหามพาเอาไปปล้น
สูงแรงจงจำทำโทษ
พอสำเร็จเสร็จปล้นทันใด

เห็นสาวใช้นอนเรียงอยู่เคียงหน้า
พุกจิกคอกอกแล้วทอกใจ
เปิดองผ้าสีจากนมทาห่มไม่
งามกระไรสาวลาวชาวเชียงอินทร์
ละเมอนอนผมขุ่นงุ่นชั้น
เบ็คผ้าห่มนมปล้นออกห้อยอนยาน
มีหงส์เสื้ออ่อนทั้งหมอนขวาน
กุมารจุนพิไรโกรธเติมที
เอาให้ชกกับชกขบเป็นศพดี
วันพຸ່ງนี้จึงค่อยทำให้สำราญ
อย่าหุนหันพันสืบสันสังขาร
ต้องคิกอ่านจับเป็นเล่นกับมัน
มักอ้ายทรยศเสียให้มัน
แก่พຸ່ງสุริยวันพຸ່ງนี้
ชื่อกาห้าประการให้ถ้วนถึ
กระเวนสักสี่ห้าเวลาจึงฆ่ามัน
เอาผ้าเข้ารวบรัศมีกกระสัน
จวนสุริยันถึงค่ายบอกนายไพร่
ให้แน่นหนาอย่าไปรคปล่อยไปไค้
ก็เร่งยกพลโกรเข้าธานี ฯ

๑ ครานั้นชนทั้งหลายพวกนายไพร่ เอาครวนใส่ขรวัวจิวมันขมิ
กรวันไค้ฤกษ์ก็ให้เด็กโยธี เข้าบุรีพอสว่างกระจ่างกา

สั่งให้นายเพี้ยพะท่ามระวง
ให้ครบถ้วนโซ่ตรวนชื่อคา
ขนานลาวพวกชาวผู้คุม
บ้างย้อยูกุดลากกระซอกไป
กรูजूคำว่ายังไค้อ้ายบั๊กซบ
ผู้คุมว่าเขยชะอย่าละมัน
ครันถึงยังซึ่งที่คุมขัง
เอาคาजूใส่ห้องท้องทรมมา

๑ ครานันจึงเจ้าพลายสุริยัน
เป็นเด็กอยู่ไม่รู้ในทำนอง
ไค้สิทธิ์ราชาคารบ้านเมือง
เพี้ยกวนบ้านใหญ่ในพารา
ฝากแก้วเข้าเป็นข้าสาพิภักดิ์
ซรวบับครองตัวกับหลานชาย
จึงคำรัสครัสสังเสนา
ไปทามแม่ศรีมาลาอย่าช้าที่

๑ ครานันจึงทำนพระยาลาว
จากพระโรงเร็วพลันทันเวลา
ครันถึงยังซึ่งศาลาเวร
ไค้สนแสร์จเจ็คคนรับสนลาน
พบนางศรีมาลาอย่าใจ
เจ้าพลายสุริยันหลานทำนนี้

เอาตัวส่งไปจำไว้คุกหน้า
ซ้ำสักหน้อยจึงค่อยฆ่าให้บวรลัษ
กลาคกลุ้มมักกรูजूหัวไหล่
ชื่อคาใส่โซ่คล้องทงสองชั้น
ลาวคบคังเป็รียงเพียงหน้าหัน
ช่วยกันเอาให้ยับอัปรา
พร้อมพรังผู้คุมกลุ่มหน้า
นายหมวกตรวจคราผู้คุมรอง ฯ

ความโศกศัลย์กลายบรเวทเศว้าหมอง
ให้อาครองเชียงใหม่ในพารา
คนเนื่องลาวไทยเข้าไปหา
เข้าวันทาอ่อนน้อมยอมกาย
ไค้รู้จักมาประมาณนานหลาย
พอสมหมายลาศีลแสนอินดี
เหวยอย่าช้ารีบออกนอกกรุงศรี
กับนารีเวสีกัลยา ฯ

ฟังกล่าวนอบน้อมพร้อมหน้า
เสนีเร็วราไม่ช้าการ
กะเกณฑ์ตำรวจในหน้าค่าน
ตรงไปบ้านสร้อยระย้านารี
กราบไหว้แล้วบอกความตามที่
ครองบุรีเชียงใหม่ไค้สบาย

กับพลายบัวแก้วลาอาจารย์
รับสั่งให้ตัวเข้ามาหานาย
สนกรมระย้าจากทุกซ์
ร้อยซึ่งจงฟังข่าวว่าพัน

๑ ครานันนารีศรีมาลา

ไม่เชื่อใจหมายว่ากลเป็นต้นลบ
จักแจงห่อถุงนุ่งผ้า
ตำรวจว่าซ้ำก่อนผ่อนทวี
แม่นไม่จริงคงว่าซ้ำโกหก
หากเจ้านายท่านใช้คอกจึงมา

๑ ครานันเวสีกกับศรีมาลา

สองนารีดีใจไม่ไว้วาง
ตำรวจหน้าพานางอย่างย่อง
พอบ่ายสักโมงครึ่งถึงเวียงชัย
เจ้าพลายสุวิทย์นั้นแตมา
ก้มหน้าโสกาเพียงจาบลัย
อนิจจาลูกยาจากอกแม่
แม่โสกาซ้ำทำให้ใจรอนรอน
มิได้กินโภชนาอาหาร
ก็คิดถึงลูกผูกใจให้เป็นทุกซ์
นี้หากแม่ศรีมาลาอย่าเจ้า
จึงเปล่าปลอกรอครีวันไม่บรรลัย

จับอ้ายจิวคนพาลไต่ง่ายง่าย
สมหมายครองนี้คงก็ครัน
ไต่สูสุขปรีดิ์เปรมเกษมสันต์
อย่าโสกศัลย์ตรีภคราภคิปรารภ ฯ

ฟังว่าสนเสียงเพียงสลบ
ตายจบเสียงระมิ่งในครองนี้
จะยาตราเข้าเดือนจากเรือนหนี
ซ้ำนับอกความตามสัจจา
ให้ทคนรคตามคำที่ร่ำว่า
ใช้ตัวซ้ำรู้จักสำนักนาง ฯ

ฟังว่าสมความตามที่อ้าง
รีบแต่งร่างเร็วพลันทันใด
คักทุ่งมุ่งมองไม่ซ้ำได้
พากันเข้าไปในวังพลัน
ครันเห็นมารคาก็โสกศัลย์
นางก็กันแสงให้พิโรวอน
ตั้งแต่เข้าว้อยอยู่กับครุสอน
จะนั่งนอนครอมกรรมระทมทุกซ์
เดือดดาลเต็มที ไม่มีสุข
ผูกคอกจะผูกคอกตายวุ่นวายใจ
ตรงเข้าไขว่คว้าแม่มาได้
ถ้าหาไม่ไหนจะได้เห็นลูกยา

ครั้นสว่างสว่างโลกไครอื่น
อย่างไรเจ้าจึงได้พบกับอา

๑ ครานั้นจึงเจ้าพลายสุริยัน
สะอึกสะอื้นกลืนกล้ำว่าไร
ตั้งแต่แรกถูกผูกจิตถึงบิคร
ครั้นแม่บอกออกความตามกิจจา
กลัวแม่คุณจะดูนเดียวจิก
จึงลอบหนีชนนีกลาไกล
ทำวทวามาให้อาวุธ
ถูกเข้าไปในถ้ำพรตธเวาย
ถูกพากเพียรเวียนวิชามาจากนั้น
ก็ติดตามไปจึงได้พบกับอาคน
ท่านชรั้อาทรบว่าฉันเป็นหลาน
ได้ทีจึงกรีธาทัพมา
พวกลาวชาวเมืองออกรบสู้
ลูกของจำทำพันธนาไว้

๑ ครานั้นเวสไว้ฟังว่า
ยินดีเป็นที่สุขสำราญ
พลายบัวกัมกรามมารคร
ทั้งสามราพากันเร็วพลัน

นางวอนถามความตามกังซา
จงเล่าให้มารคาฟังแจ้งใจ ฯ

ทรงค้นมิไครจะบอกได้
พอสว่างใจเล่าความตามสัจจา
จึงสุนทรไถ่ถามมารคาว่า
ลูกหมายใจจะไคร่ลามาธาไป
คงหากิจที่จะให้ลูกไปไม่
เข้าในโพธิ์เค็นบำเอกาภาย
ฤทธิรุทรทำได้คังใจหมาย
ฆ่าผ้าพยนต์กายทั้งสี่คน
สารพันได้สันทักไม้ชัคสน
เล่าขบดให้ท่านฟังแก้หลังมา
จึงก็อ่านทำศึกปรีกษา
ยกเข้าล้อมพวาคิกชิงชัย
จับอ้ายจิวแก้วครุมักมาได้
แล้วจะให้ฆ่ามันเสียทันการ ฯ

ลูกยาไรแจ้งแสดคงสาร
เข้าสู่สถานยังเวียงเชียงใหม่พลัน
คลายความทุกข์ร้อนผ่อนผัน
กินเข้าปรางค์สุวรรณรัตน์ที่ ฯ

ตอนที่ ๖๓

หลวงค่างใจมีศุกอักษรถึงกรุงศรีอยุธยา

๑ ครานันหลวงค่างใจกับพลายเพชร
 อ่อนเปลี้ยเสียทัพบักายี
 หลวงค่างใจนั้นไม่ไว้ถิ่นฐาน
 ทั้งพลายเพชรก็สำเร็จสำราญใจ
 ว่าฟังถึงเมียเสียหน้าจิก
 เทียนเซซั๊กปลัดเมืองเคืองว่ากาญ
 เพราะไม่แจ้งแห่งหนตำบลไหน
 กับหลวงค่างใจอาปรักษากัน
 พอราบข่าวว่าเจ้าพลายบัว
 กับเจ้าพลายสุวิทย์หลานยา
 ตีจิกก็จะไต่ขึ้นไปหา
 แก่งแก้วเสด็จปล้นมิทันนาน
 บ่าวไพร่ตามหลังมาพรังพยุ
 ครั้นถึงพระโรงกัลค้ายทันใด
 ครั้นถึงจึงเห็นพลายบัว
 หลวงค่างใจสมถวิลแสนยินดี
 ทั้งสามนายกับพลายสุวิทย์
 จะวางบทกฎรับสั่งกิจการ

ไม่ชามเข็มนครวีเวทวิเศษศรี
 พลักพวกพ้องน้องพี่แตกกันไป
 อยู่อาศัยในบ้านจอมทองใหญ่
 อยู่ในเคหาฝากระดาน
 ทั้งครวญคิดถึงบุตรสุดสงสาร
 จะกิกอ่านตามไปก็ไกลครัน
 ค้องหักใจเงือกคอกกกลัน
 อยู่นานครันเต็มทีหลายปีมา
 ถึงตัวครองเชียงใหม่ใหญ่กล้า
 กรอบครองพาราสุขสำราญ
 ยัมสำรวจสรวลว่าทั้งอาหลาน
 ลงจากบ้านเวียงวอนไม่พอใจ
 เค้นเหยาเข้าสู่เมืองเชียงใหม่
 ตรงเข้าในวังปล้นทันที
 ไม่หมองมัวเป็นทุกข์สุข
 เข้าพุกจาพาทักันตามการ
 ผ่อนผันพุกจาด้วยกล้าหาญ
 ประหารอ้ายจิวให้ลงปลงชีวา ฯ

๑ ความนี้จึงทำนหลวงต่างใจ

ทรงกรีกนิกไปในบัญญัติ
นี้แน่หลานยาอาจะบอก
เราจะจักเสนี้ที่ชำนาญ
ว่าอายจิวเป็นบรมคกคก
จับได้จำไว้ในพารา
ถ้าจอมพงศ์ทรงทราบนุสนธิ์สาร
แม้พระองค์ทรงโปรดโทษถึงพัน
พลายเพชรพลายบัวแก้วลั่นเกล้า
ต่างชื่นชอบทอปล้นไปทันที
หลวงต่างใจให้หานายอาดักษณ์
บอกแจ้งแห่งนุสนธิ์แก่กันไป
ครั้นเสร็จสรรพแล้วพบบนิกแน่น
มาสั่งความตามจริงสิ่งสำคัญ
รีบถือใบบอกออกโดยด่วน
กวคชันพากันระวังระไว
เผื่องค์ทรงเคชเทศกษัตริย์
ยกเอาผิดขึ้นเป็นชอบประกอบมา
พอส่งพลางแล้วทางส่นาย
กินหลังเข้าวังปล้นทันที

๑ ความนี้เสนาพระยาลาว
ออกนึ่งหน้าศาลาพล้นทันที

ครั้นได้ฟังพลายทั้งสามว่า
ตามประสาผู้ใหญ่ใคร่ครวญการ
ไม่กลับดลอกให้งามตามไรชาน
ให้ถือสารไปยังอยุธยา
หาญจิตก็แข็งใหม่ด้วยใจกล้า
แล้วปริกษาโทษไปให้สำคัญ
คงให้ผลาญชีวาถึงอาสัญ
เราทั้งนั้นคงประกอบความชอบมี
ครั้นฟังว่าเห็นควรเป็นถ้วนดี
ว่าอาคิกอย่างนี้ก็กระไร
แล้วเอียงยักกล่าวความคามวิสัย
ให้เขียนใส่ในแผ่นสุวรรณพล้น
สั่งให้หาพระยาแมนผู้กล้ากลั่น
ตัวท่านจงรีบร้อนอย่าอนใจ
เกณฑ์ชาวลาวพวนนายไพร่
รีบไปกรุงศรีอยุธยา
แล้วทานทักษ์ทูลความคามเราว่า
ให้พระผ่านพาราทราบคดี
ชวนกันผันผายออกจากที่
สุธิ์ขึ้นบานสำราญใจ ฯ
รีบคำกล่าวถือสารไม่นานได้
เกณฑ์นายไพร่ได้ห้าร้อยคน

พอเสร็จสรรพฉบับพลันทันที
ออกจากเชียงใหม่พร้อมไพร่พล
สิบห้าวันคืนมาในป่าใหญ่
คนทั้งหลายพอลายทุกชั่ววัน

๑ ครานนั้นเสนาพระยาลาว
เข้าหาเสนาทันใด
บ่นได้มีรับสั่งการ
ไปรคภัยช่วยนำให้ไกลกลา

๑ ครานนั้นเสนาผู้มีศักดิ์
ได้ถามความว่ามาจากไหน
พอลมชายบายแสงพระสุริย์
ครันสำเร็จเสร็จพลันทันที

๑ ครานนั้นพระองค์ทรงศักดิ์
พอสายแสงสุริย์นมีทันเช้า
พระเสด็จเยื้องย่างจากปรางค์ศรี
พริกพร้อมเหล่าสาวสุรางค์นางใน
ครันเสร็จตรงตอกทรงเครื่องประดับ
เยื้องย่างจากห้องกำหนักจันทร์
ครันถึงซึ่งท้องพระโรงราช
เสนาพร้อมน้อมคำนับรับบัญชา
ท่านอำมาตย์ที่พาพระยาลาว
ให้พระองค์ทรงทราบเนื้อความพลัน

เสนาที่กุมพวกพหล
พอสุริย์นเย็นพยับหยุกพลันนอน
ถึงกรุงไกรทศสุคนธ์พักก่อน
หลับนอนเกษมศานต์สำราญใจ ฯ

นำข่าวราวเรื่องเมืองเชียงใหม่
บอกให้แจ้งความตามกิจจา
ให้ถือสารมาแจ้งแห่งบัญชา
เผ้าฝ่าบาทบงสุ์พระทรงธรรม ฯ

แน้ประจักษ์ใจจริงทุกสิ่งสรรพ
ผ่อนผันตามอาวีไมตรีใจ
รับจักแจ้งอินทรีมิช้าได้
กลาไกลเข้าพระโรงรัตนา ฯ

เป็นเป็นบักพระบุรีที่สุธา
จะยาตราออกท้องพระโรงชัย
โสรจสงวารีหาข้าไม้
เข้าลูปได้ชักสิดวิวรรณ
แหววับแก้วศรีมณีดิน
ฝูงก้านัดแวงคล้อมพริกพร้อมมา
ประทับอาสน์ทองสุวรรณहरษา
แล้วก้มหน้ากอยฟังรับสั่งพลัน
น้อมเกล้ากราบทูลนวังสรวก
ว่าลาวนั้นเชิญราชสาสน์มา

จากเวียงเชียงใหม่ไกลนัก
เป็นอย่างไรไม่แจ้งแห่งกัจฉา

๑ ครานันพระองค์ผู้ทรงภพ
หยิบสารมาฉีกฉีกพลัน
ในสารว่าข้าพระพุทธเจ้า
ซึ่งพระองค์ทรงโปรดปราน
อ้ายเถรจิวตัวครุผู้อาศัย
ช่องสุ่มกุมพวกอ้ายโจรพาล
มันยกเข้าเอาไฟเผาเมือง
เวียงวังทั้งสี่ทิศก็คอกี้
ข้าพเจ้าทั้งสามออกถามผู้
จนบั้นແທးແຕกออกนอกพารา
เจ้าพลายน้อยสุริยันนั้นใจแตก
เข้าฮักฮักหักใหม่โรมรัน
อ้ายทิกจิวแพ้ทัพจับได้
อันโทษภัยอย่างไรจะควรมี

๑ ครานันพระองค์ผู้ทรงภพ
ดูพิโรธโกรธใจตั้งไฟกาล
น้อยหรืออ้ายจิวเป็นรบด
ร้าวรานพาลซึ่งโอหังใจ
แต่อ้ายพลายน้อยสุริยัน
แก่กับูวีตีชำนาญ

ขอทรงศักดิ์จงโปรดซึ่งเกศา
แล้วถวายสาราค้วยเร็วพลัน ๗

ได้ฟังจบปรีดิ์เปรมเกษมสันต์
แล้วทรงธรรม์อ่านความถามคดี
xonมเเกล้าทูลเบื่องบทศรี
ให้ข้านี้ครองเชียงใหม่ปราบภัยพาล
สึกออกไปจากพระละดินฐาน
เข้ารบราฎุฑ์เชียงใหม่ ไต่บุรี
นองเนืองผู้คนบั้นบี
ธานีแถมมันเห็นทันตา
แพ้วเสียทัพยับหนักหนา
ทั้งบิครมารคาก็พลัดกัน
เป็นบุตรของพลายเพชรตัวถัน
บุกบั้นกุมคนปล้นธานี
จงจำทำไว้แสนบักดี
แม้ทรงทราบบุคตีจงโปรดปราน ๗

ได้ฟังจบทราบสันในถิ่นฐาน
พระภูบาลสิงหนาทประภาษไป
ทวยศค่อบุรีเข้าตีได้
ต้องฆ่ามันบรรดลัยลงตามการ
เออมันช่างมีจักคิดต่อต้าน
วงศ์ทหารเวียงเกษเวทวิชา

ครึ่งนั้นมีความที่ชอบ
แล้วพระองค์จึงส่งสารา

๑ ความนี้จึงทูลพระอาดักษณ์
สลักหลังสั่งทูลเนื้อความไป
พระยาแมนผู้แสนอุปราศ
ดลนลานกลานกล้อยถอยออกมา
บ่าวข้ามาคนล้นหลาม
จากนี้เวศน์พันเชกพระเวียงชัย
คำแล้วหุยกนออนผ่อนพัก
ครึ่งรุ่งแจ้งสว่างแสงสุริยา
สืบหาวันคืนเกินในป่ากว้าง
ก็ถึงเวียงเชียงใหม่ด้วยใจร้อน

๑ ความนี้เสนาพระยาแมน
ไม่ย่อถ้อรอททำให้ช้าวัน
หลวงค่างใจกับพลายถ้วนทั้งสาม
หลวงค่างใจเป็นใหญ่อยู่ในวัง
พอแลเห็นเสนมียศกา
ก็ใจไชยุบลไปดลนลาน

๑ ความนี้พระยาแมนกับแสนเมือง
หยิบสารพระผู้ผ่านอยุธยา
หลวงค่างใจกับพลายทั้งสามรา
ครึ่งทราบความตามรักก็มิ

เราต้องทอบทามเห็นอย่างเช่นว่า
ให้อาดักษณ์พลันทันใจ

รับสารทรงศักดิ์ไม่ช้าได้
ครึ่งเสด็จสรรพพิบส่งให้กับเสนา
บังคมบาทจอมบุรินทร์บิณฑา
เสนินำหน้ารับกลาไกล
คักทุ่งมุ่งคามกันไสว
เข้าในป่ากว้างทางมรรคา
ยังสำนักทางไปใต้พญา
หาข้าวปลากินพลันพากันจร
ครึ่งพันถิ่นสิ้นทางสิงขร
พักผ่อนไพร่นายทั้งหลายพลัน

สุขแสนปรีดิ์เปรมเกษมสันต์
ผายผันเข้าไปที่ในวัง
เสนาหลามนอบน้อมพร้อมพร้อม
รับสั่งตามข่าวราชการ
มาจากอยุธยากล้าหาญ
ว่าเป็นการบังหรือเหวช้เสนา

ฟังเรื่องก็ใจเป็นหนักหนา
ส่งมาให้พลันทันที
ก็ลีสรรคราอ่านพลันชื่นชม
ก็เป็นทีสุขเกษมเปรมปรีดา

จึงให้หาแพยกวางท้าวบ้านเมือง
อีกทั้งพระสังฆราชา

ปรีกษาโทษอายจิวผู้ขบถ
ให้ประหารผลาญชีพชีวิต
ว่าพลางทางสังฆานานลาว
บันเกล้าให้ชาวเมืองเลื่องลือชา
พวกออเจ้าเหล่ากวางฆานานลาว
กวศรันผลัดกันให้จงดี
ตำรวจวังพรั่งพร้อมท่ามระวง
มายังที่คุกพลันทันเวลา
เจ้ากรุงศรีนั้นมิรับสั่งมา
เร่งกวศรันผลัดกันระวังระไว

๑ ครานนี้แพยกวางท่ามระวง
รับสั่งมาให้ฆ่าสิ้นชีวิต
เอาชื่อคาจำไว้ห้าประการ
พรั่งนี้จะประหารผลาญชีวิต
พอพลบค่ำย่าแสงสุริยัน
หมองหมองเสียงฆ้องกระแฉก
บ้างก็นั่งจุดไฟตามใต้คบ
ผู้คุมในไทยลาวลาวไป

๑ ครานนี้จิวผู้พิเศษ
ชดกันแน่นใจในอุรา

นองเนื่องผู้คนเป็นหนักหนา
เข้ามาพร้อมไว้ที่ในวัง
แจ้งความตามกฎมีรับสั่ง
อย่ารอวังตามพระองค์ทรงบัญชา
ตามเรื่องราวที่จะให้เอาไปฆ่า
แล้วเสียบหัวไว้หน้านอกธานี
คอยคัมธองร้องบ่าวตรวจหน้าที่
ระวังไว้อายนี้มีวิชา
รับบัญชาพากันตรงออกแดนว่า
สั่งนายหมวดตรวจตราทุกทันใด
ให้ฆ่าอายจิวถึงกักขัย
อย่าให้เกิดเหตุภัยในราชวี ๖

ทราบว่าจะจ้อมท้าวเจ้ากรุงศรี
อายเดรที่เป็นขบถคคคค
คามที่ทำนสั่งมาอาญาสิทธิ์
คามกิจราชการงานบุรี
คนทั้งนั้นตรวจตราทุกหน้าที่
ยังมีพวกผู้คุมกลุ่มไป
สมทบกันมากหลายทั้งนายไพร่
มิให้ใครแปลกปลดอมค้อมเข้ามา ๖
ครันทราบเหตุว่าเขาจะเซ็นฆ่า
โกรธาตั้งไฟประลัยกัล

น้อยหรืออายพลายบัวตัวกล้า
น้ำใจมันจะให้พันเสี้ยววายปราน
วันนี้ก็จะลองดูฤทธิ์ศักดิ์
ข้ามันให้แหลกกลงเป็นผงคลี
คิดพลางแล้วทางตั้งจิต
ไม่หลับนอนผ่อนกายให้คลายครัน
พอคิดตื่นเตือนทรงกัณฑ์ปลงจิต
สำรวจมกนอำนมนคร์ทันที
ใช้ทรวนเชื้อคาตองอาคม
ครุจิวสมภิกขังจิตปอง
แลดูผู้คุมกัณฑ์กล้า
คนทงหลายนายหมวกตรวจตรา
บ้างถือคาบกำซาบสายพาค
พอเห็นหน้าไกรธาตั้งไฟ
ด้วยเดชพระศาตามหารังบี
พวกผู้คุมกัณฑ์ทันที
พวกผู้คุมใหญ่หน้อยที่คอยเฝ้า
อีกออกมือกอกหม้อกัญชา
นายหมวกที่ตรวจผู้คุมรอง
ร้องคำว่ามีกัณฑ์เป็นหยิ่งโค
ทักจิวเบ้ามนตร์เข่าอีกถือ
พวกผู้คุมท่ามระงไม่ก่งตัว

พุกจาสามารถอาจหาญ
หารู้ไม่ว่ากุงชาญวิชาดี
ให้ประจักษ์เพียงฟังทั่วกรุงศรี
ก็วันนั้นจะได้เล่นให้เห็นกัน
จะทำกิจด้วยพระเวทพิเศษสรรพ
ครุจิวนี้ซัดแก่นแสนทวี
เดรคิดแก่นใจกัณฑ์ไฟ
เสกเม้าลงตรงที่เครื่องจำจอง
หล่นระคมหลุกเผาเป็นเปลาะปล้อง
ลุกขึ้นแย่งย่องจากที่มา
อยู่ประจำแวงกล่อมพร้อมหน้า
เฮฮาคอยนั่งระวังระไว
องอาจเป็นนายหมวกตรวจไฟ
สำรวจใจอำนเวทพิเศษดี
เพลิงไฟ ใต้กับลงวิบริ
นั่งที่ช่องโงกทงับหลับคา
นั่งสลับชมเขากัณฑ์หน้า
ร้องว่านี่บั้งเป็นอย่างไร
แลเห็นคนก็ซ้องนั่นหลับไหล
หวายจะใส่หลังมึงบั้งคู
เลยนั่งเขาเมาจนเหนือไหลทัว
เมามัวล้มพับหลับไป

บ้างละเมื่อเพ็บบ่นกรนครอก
เห็นผู้คุมน้อยใหญ่ให้ขังใจ
นายกุนนายหมวกที่ตรวจจน
อ้ายคนโทษพวกนั้นที่พันธนา
กู่จะลอบเข้าไปในบุรี
สามพลายกับอ้ายหลวงต่างใจ
กึกพลางทางเดินไม้รอร่า
เสกสะเกาะลิ้มเผลาะหลดุดลัน

๑ คราวนี้ทักจิวทัก

เดินเหยาเข้าไปในเวียงชัย
ทักจิวจิววังนั่งเฝ้าแทน
บ้างนั่งยามคามไฟเดินไปมา
เสกสามคาบให้ปราบใจมนุษย์
เบ้าคาถาตมพาไปทันใด
ทักจิวนี้ผายผันเข้าประตู
เงือกคาบตั้งท่าว่าจะพัน
แล้วยังจิกคิกได้ในอุรา
จะเป็นกรรมภายหน้าราศี
ต้องยกโทษไปรอกให้มันสักที
ให้สมหวังที่มันกังกักกค
กึกพลางแล้วทางเดินออกห่าง
เข้าวังยังปรากฏรัศมีสว่าง

ทักจิวนี้ถนัดล้นออกจากคุกโต
กว่าคาบได้ทันคองลงมรณา
กายบ่นม้วยชีวิตเสียพันกว่า
ยังไว้ไม่ฆ่าให้บรรลือ
ฆ่าอ้ายทักให้จงได้
ทั้งอัครมาลาใจไม่ไว้มัน
เห็นประศุกหน้าใส่กาลมัน
ประศุนั้นเบื่อกว้างสว่างใจ ฯ

จวลออกมาไม่ซ้ำได้

แต่ไปเห็นนายทวาร
หนาแน่นคนทั้งมวลถ้วนหน้า
แล้วโอมอ่านมนตราคุ้มทันใด
ทอสน์สุกมณเฑียรเวทเพทไสย
ต้องนายไพร่เคลื่อนหัตถ์ลงฉบับปล้น
เห็นผู้คนหัตถ์บออยู่ในที่นั้น
ความหุนหันโกรธแค้นแสนทวี
กู่จะฆ่าก็กวม้วยเป็นผี
เพราะพวกนี้ไม่ก่อทรยศ
แต่เจ้าบุรีกู่จะฆ่าให้ปรากฏ
เป็นขบถก่อผู้อาจารย์
เยี่ยงอย่างถอยออกนอกสถาน
ถึงสถานที่นายพลายสำนัก

กับหลวงท่าเงใจหลับไหลอยู่
ชักรากออกกว้าทำคึกคัก

๑ คราน^๕นี้ผีพรายร้ายกาจ
ล้วนเสื่อเมืองทรงเมืองเวียงอุตรา
กระโศกฆางเข้าขวางข้างหน้า
ทักจ้วง^๕จะทำจะพันพอน
เงือกคาบ^๕ขนจะพันขย^{๕๕}ยัง
แก่นชักรใจโพล่โศกโศกทะยาน
แลเห็นศรวิมาลาณาวี
ผลกรรมงามข้าจะบรรลัย
เงือกคาบเข้าพันฟ้าครากกลาง
จ้วง^๕ขยับกลับปล้นทันที
พอคาวเคลื่อนเคลื่อนกลาพ้ามัว
จะเกิดความออดวาวรำร้าย
คิดพลางแล้วทางไม่วอช้า
ไม่ช้าถึงหน้าพระบุรี
กระโศกหน้าสำคัญมันหมาย
ร่างกายก็กลายเป็นกุมภ
เป็นระลอกกระลอกกระดอนฉาน
แล้วล่องหน้าข้ามฟ้าจากเวียงชัย
สืบห้าวันบรรลุถึงทับช้าง
เห็นไทยเจ๊กแซกแซวเรือแพมี

มองคุณแสนแก่นแน่นหนัก
จะหาญหักฟันฟ้าคด้วยศาสตรา ฯ

เป็นบิศาจในเชิงใหม่ใจกล้า
หลัดเมืองที่รักษาพระนคร
จับศาสตรากระชากรุกไม้หูกหย่อน
เทพไทในนครกับนาคาล
เลยจ้งจ้งวราชื่อไม้ท้อค้ำ
รีบลงลานโขงย่องเข้าห้องใน
กับเวสฬ้องศรีนออนเคียงไหล่
ทักจ้วงแสนแก่นใจสองนารี
สองนางเลยปลงลงเป็นผี
หมายจะผลาญชีวิตสามพลาย
ทักจ้วงแล้วจะสว่างกระจ่างฉาย
ท้องผันผายรีบออกนอกบุรี
ออกจากพาราเร็ววี
อ่านมนตร์ที่เถรชวาคันให้มา
แปลงกายเร็วพลันทรษา
สำแดงเคชเคชสนันไป
พุ่งข่านในมหาชลาลัย
คันท้าคำไปในนที
แม่น้ำกว้างทางไปในวิถี
เพราะเป็นที่ชาวบ้านตำราดูใจ

กุ่มกิดมีจิกกิดผาสุก
เลยสำนักพักอยู่นั้นไม่พริบใจ
ทักจิวจระเข้เหี้ยวเว็วร้อง
ทำพิชแผลงฤทธิ์เป็นไกลา
พวกชาวบกชาวเรือเหนือใต้
เสียดอุโฆษโฆษกันมาเป็นช้านาน
ค้ำหัวใหญ่ยาวสักเก้าศอก
ชาวเรือชาวแพคอยแลดู

๑ ครานันแสนกำแมนพระยาลาว
เตรียมถั่วไร่ไร่ถรวนเชื้อคา
เว็วไวเอาอายนักโฆษ
รีบออกนอกวงษ์พลันทันที
เห็นประตูปีกสองบานศาลดอก
เคียวทอกรอกกลางกลางคน
เสนีต้อกตกใจ
เป็นบีสังหยังโคโจนนา
เข้าไปคุ้อยัยครุจิวนักโฆษ
ไม่ประจักษ์ว่ามีนพักผ่อนกาย
ไร่ไร่ถรวนเชื้อคามากองอยู่
เสนีร้อนใจก้งไฟตน
เราจะนั่งอยู่ละน้กมิดไค้
กิดพลางแล้วทางเสนา

หยุดหย่อนผ่อนทุกระบรเทาไค้
คอยฟังเรื่องเมืองเชียงใหม่หลายวันมา
ออกกระหนองกินคนจนเป็นบ้า
เช่นฆ่าผู้คนลงวายปราณ
จระเข้เว็วไล่ประหัทประหาร
กุ่มกิดพาดมาทางไหนก็ ไม่รู้
เขี้ยวงอกออกชอบกลหน้ายื่น
ไค้เห็นอยู่ทุกวันแทนันมา ๆ

คืนแต่รุ่งเรียกบ่าวพร้อมหน้า
พร้อมหน้ากลาคดลุ่มผู้กุ่มกิด
ซึ่งทรงโปรกให้ตักเกศ
จรลีมายังคุกรังคน
ผู้คนม้วยมอกลงบีบั้น
ผู้คนย่อยยับอัปรา
ร้องเรียกหาใครไม่เห็นหน้า
เหตุมีมาช้อยม้วยค้ายอายนาย
ที่ทรงโปรกให้พันวิบฉิบหาย
หนีหายซ่อนเร้นไม่เห็นคน
ลี้มประศุไม่มีบีบั้น
ครังนี้คนกุ่มกิดต้องอัปรา
ต้องไปหลองค้ทรงยศลา
ตั้งบ่าวช้ำค้ายพลันทันที

ทั้งผู้คุมพร้อมพวกให้รักษา
ตัวเราจะเข้าทุกคดี
ก็ผิดพลาดแล้วทางเสนา
พระโรงในยังไม่ ไซพระทวาร
เสนาคอยทำอยู่ที่นั่น
ยกกระบัตร์ทั้งปลัดแดงวาง
ทราบข่าวร้ายว่าอำขนักโทษ
มันหลบหนีหนี ไปการใหญ่ครัน
แม้พระองค์ทรงทราบช้อคดี
ถ้าแม่นไต่แก้มธุระตุลดา
ต่างคนต่างทะนงองอาจ
ที่ชาวเมืองรู้เรื่องก็กอกใจ

๑ ครานนี้จึงทำนหลวงต่างใจ

คืนจากนิทราไม่ช้านาน
ฝึกใจเฮอร์โททั้งสองนาง
บ้านละนี้โยมิพินคั้นนิทรา
หลับกรนบ่นเพ้อละเมออยู่
ทั้งส่นายให้ฝึกเห็นฝึกใจ
อีพวกนี้ท้วงที่ขอบกล
เหมือนจะไม่กลับคืนพินภายา
หลวงต่างใจให้ฝึกฝึกที่
เห็นเวสวัศร์มาลาอย่าใจ

เป็นนายหมวกตรวจตราหน้าที่
แล้วแต่พระภูมิจะไปรคปราน
จรลีเข้ายังวังสถาน
พระภูบาลยังไม่ออกขุนนาง
ผู้คนพร้อมกันกับข้าง
ทามยศอย่างแค้นกายพรายพรต
ที่ทรงไปรคให้ฆ่ามันอาสัญ
เช่นฆ่าคนทั้งนั้นลงมรณา
คงจะชโยธิ์ออกทามหา
ขออาสาคุมพลสกลไกร
ล้วนพวกลาวชาวอำมาคย์น้อยใหญ่
ทั้งไพร่นายเข้าวังมาฟังการ ๖

กับสามพลายหลานรักสมัคร์สมาน
พระสุริย์ฉานสายแสงกระจ่างตา
ในห้องกลางหลับไหลไปหนักหนา
อีกทาสาเผ่าที่ ไม่มีใคร
ที่จะรู้สึกกายาก็ทำไม่
เอ๊ะมีเหตุเภทภัยสิ่งใดมา
ต้องมนตร์สลดชบหน้า
เอ๊ะหม่อมพี่ศรีมาลาจะอย่างไร
แหวกมู่ตีมานรุควิสูครไช
บรรลัยตัวรากพินาศยับ

เป็นอย่างไรมิแจ้งแห่งก็
หลวงต่างใจเสียวซาบให้วามวับ
รู้แนใจว่าอายจันนี้
มิโทหุนดูนโครธโครธา
เร็วอย่าช้าเลยอาจับยามคุด
อย่าโสกศัลย์พากันร่าพิไร
จงเร่งตามคึกคึกแก้แค้น
จะโสกศัลย์เห็นไม่ทันเวลา
ทั้งสามพลายฟังนายหลวงว่า
จับคาบฟ้าพันคู่ใจ
รีบออกยังนอกพระโรงกัถ
หมอบกราบกราบทักเจ้าพารา

๑ ครานันเสนาพระยาลาว
ว่าบคนเกิดมีเหตุการณ
อายจิวอาจารย์หาญกล้า
บักนั้นมันหนีรอกชีวิต
ขอพระองค์ทรงทราบมหาศัลย์
โทษข้ากรุงนี้ถึงทศาย

๑ ครานันจึงทำนพลายบัว
กรนฟังเรื่องเคืองแค้นแน่นใจ
หม่อมแม่ศรีวิมาลามาธาเรา
ทั้งเวสสิภรยานารี

สามพลายโศกก็จนลมจับ
แค้นก้องนั่งจับยามสามคา
ลอบมาฝากพันสนสังขาร
ปลอบพลายสามราศด้วยทันใจ
อายจิวท้าวครุหนิ ไปได้
ตายแล้วก็ไม่กลับคืนมา
ทศแทนให้สมปรารถนา
อย่าช้าเราเร่งรีบคลาไศล
โครธาตัวสั้นห้วนไหว
พากันครวไลรับมา
เสนาทั้งนี้ก็พร้อมหน้า
แล้วก้มหน้ากอยฟังรับสังการ ฯ

กราบทกล่าวทูลนุสนธิ์แก่ขันสาร
โนสถานพระบุรีที่สำคัญ
ที่จะให้เช่นฆ่าให้อาสนิ
ทั้งพิฆาคน่าพันผู้คุมกาย
อายจิวจิวทำการนำใจหาย
เพราะหาญกายไม่ครองทำนองโน ฯ

หาญกายาหากลัวผู้ใดไม่
แล้วจึงทอบความไปช่วยทันที่
อายจิวเข้าไปพันจนบับนี้
ทั้งสองชีวิมรณา

อ้ายจ้าวครุผู้ทำบังอาจ
อ้ายพวกนี้ที่แก่นอนหลับตา
หรือเห็นกับเงินทองของสินจ้าง
ปล่อยปละละหน้ำที่ให้หนีไป
อย่าซ้ำเอามาผลาญชีวิต
ตัดหัวเสียบประจานชานบุรี

๑ คราน^๕นี้ท่านนายคำรวจวัง
เข้าดูครว^๕ว่าพาลาวอ้อลาวพลัน
ผูกมัดกรักกระสันมันกยา
ถึงทีมวังจำขังทั้งไพร่นาย

๑ คราน^๕นี้จึงท่านสังฆราช
กร^๕นแจจใจในเหตุเภทพาล
อ้ายพวกนี้ ไม่มีความผิด
ก็ไม่ช่วยก็คงม้วยชีวิต
จำจะไปเผ่าเล่าแก่มุต
แล้วจะขอมืดเขาภาควาติกา
คิดพลางแล้วทางนุ่งสะบง
ห่มครองครองจีวรด้วยร้อนใจ
สาธุศิษย์แก่ที่หมุ่มงุ่มง่าม
บ้างก็หาหมอจรัส
ลงจากอ้อมไม่รออยู่ซักช้า
ลคองก็ลงนั่งยังแท่นพลัน

หมื่นประมาทอาชญาจักรหนักหนา
ไม่จงจำชื่อคาหรือว่าไร
ละวางเสียหาทำของจำไม่
ทะนงใจไม่ก็คิดว่าผิดมี
ให้พินาศปลดลงลงเป็นผี
อย่าให้มีใครดูเยี่ยงอย่างกัน ฯ

ไม่รอรังถือคามรับสั่งนั้น
ว่าทรงธรรมให้ล้างถึงวางวาย
คนเป็นหมู่กรุมาคูมากหลาย
ต้องวางวายเพราะนักโทษไม่ไปรคปราน ฯ

องอาจเรียนธรรมกรรมฐาน
พระภูบาลแก้วโกรธลงโทษทัณฑ์
ไม่ควรคิดเช่นฆ่าให้อาตัญญู
พากันตายเปล่าไม่เข้ายา
นเรนทร์สุรให้แจ้งความคามบัพญา
ทั้งควมันมิให้ฆ่าถึงบรรลัย
สอกรทองอังสะแพรงอนไก่อ
ลงบันไครีบออกนอกกุฎี
ออกเดินตามผายผันรมันขมิ
บ้ายโมงหนึ่งถึงที่พระโรงพลัน
ถือไม้เท้ากำวามารมีรมัน
พวกเสน่ทั้งนั้นกัวันทา ฯ

๕
๑ ครานนพลายบัวด้วย
ทั้งสามพลายหันผายจากแท่นมา
ทำนพระครูผู้ประสิทธิ์ชีวิตยา
หรือชักแก่นแสนโกระพิโรธใคร

๕
๑ ครานนท่านพระสังฆราช
ได้ฟังความถามได้ตามกิจจา
ประสทจิวคนรู้ผู้บังอาจ
สะเคาะทำเครื่องจำของไ้ก่ล่องใจ
แต่ท่านนมิหน้าซาบพิตร
มันหันหันเข้าพันเอามารคา
ผู้ไกลใครไม่รอต่อท่าน
ทำไมกับอ้ายโพระวังระไว
รูปขอเด็กพวกนี้ ไม่มีผิด
แม้ฉันนี้เป็นกรรมสร้างเวรา

๕
๑ ครานนจึงท่านหลวงต่างใจ
ก็ยกโทษไปรคปล่อยลาวทั้งนั้น
พลายเพชรเสวีจส่งพวกเสนี
ยกติดตามไปให้ทันการ
แล้วส่งหมายรายระคมกรมการ
แม้ประสบพบมันทันเวลา
ส่งพลางแล้วทางเข้าปรางค์ศรี
ต่างคนต่างกลัวชนหัวลูก
เกณฑ์โยธามาความรับสั่ง
ให้แยกย้ายรายกันทันใจ

๕
ครันเห็นองค์สังฆราชอาจกล้า
วันทาแล้วถามเนื้อความไป
วันนี้มากจรุระเป็นโดน
จงเล่าให้กระผมฟังแท้หลังมา ฯ
เป็นเชื้อชาติเมธีกัณฑ์หนา
พระสังฆราชาคอบความไป
สามารถวิทษาจะหาไหน
แล้วฆ่าอ้ายผู้กุมมรณา
ผู้เรืองฤทธิ์ด้วยเคชเวทคาถา
นางเวสิวภรรยาภิบรรลย์
รับงานกวีราชทัพบังให้ ไ้
มันพันเส็บหลับไหลบ่ตื่นคา
อย่าว่าวรานผลาญชีวิตให้สังขาร
ไปเบื้องหน้าคิกท่ายไม่หายกัน ฯ
๕
ครันได้ฟังจริงทุกสิ่งสรรพ
พวกนรอกไ้ ไม่วายปราคาณ
ให้เกณฑ์โยธาทูกหน้าค่าน
ถ้าไม่พบพานก็กลับมา
เพี้ยกวานค่านเมืองหัวบ่า
จับมาจำส่งลงในคุก
พวกเสนีนายไพร่ ไม่มีสุข
ถึงแก่ทุกข์ ไม่ช้ารีบคลาไกล
พร้อมพรั่งแยกกายนายไพร่
สิ้นเรศกันแล้วให้กลับคืนมา ฯ

ตอนที่ ๖๔

หลายสุริยันอาสาปราบจระเข้ที่ฉะเชิง

๑ ครานันกรมการบ้านทับช้าง
เที่ยวกินคนบนลงในกองคา
วิปริตผิดจระเข้ขรรคมคา
จะมีบอกส่งไปให้แจ้งการ
กิตกลางแล้วทางเขียนบอก
กรันเสด็จสรรพดับปล้นทันที
สั่งบ่าวไพร่ให้ผูกช้างพัง
กรันบ้ายแสงสุริยาพากันจร
แต่แรมทางกลางเดือนมาเดือนครึ่ง
เข้ายับยั้งศาลาหน้าเวียงชัย
บ้างหงข้าวเผาปลาบั้งจี
กรันสำเร็จเสร็จสิ้นกินสำราญ
ต่างคนหลับนอนผ่อนพัก
ช้างเผือกพวกลาวฆ่าข้าวบ้ำคง
บ้างก็ดื่มเหล้าเมา
กรันถุกคืนเดือนดับก็หลับไป

๑ ครานันท่านพวกกรมการ
วิปริตจักแจ้งแจ้งกายา
เขี้ยอ้ายเป่ล่าอ้ายเหลวเร็วเร็วหวา
สั่งให้ถือล่วมกาคลาไคล

เห็นจระเข้เมืองล่างใหญ่หนักหนา
ต่างนั่งนึกทริภคราศุอาการ
แกลัวกล้ำสามารถอาจหาญ
ยังสถานเชียงใหม่ในบุรี
ไม่กล้าปลอกตามกระบวนถ้วนดี
ท่านทงส์กรมการบ้านชาวคอน
ด้วยกำลังวีรบุรคไม่หุยกหย่อน
ข้ามถึงขรคักทุ่งมุงกรวด
ก็มาถึงเขตเวียงเชียงใหม่
บอกให้ไพร่พักร้อนผ่อนสำราญ
เหล่าหมีกับข้าวคาวหวาน
พระสุริย์दानพลบค่ำเข้าเย็นลง
ยังสำนักหน้าเวียงชัยไพรระหง
พอกำลังสูบกัญชาผาสุกใจ
ทำเคือกคุกเซฮาเหมือนน้ำใบ
จนอุทัยส่องสว่างกระจ่างตา ฯ

ต่างคนนอนอยู่พร้อมหน้า
ร้องเรียกเหล่าบ่าวฆ่าด้วยทันไค
ต่างคนมาหมอบกราบกราบไหว้
ตรงเขายังวังในทันที

ครั้นถึงซึ่งเวรกรรมวัง

คอยฟังเหตุการณืท่านเสนึ

๑ ครานันเพชรถ้าพระยาแมน
เห็นผู้รังกรรมการณืท่านเวียงชัย
จะเกิดเหตุเภทพาลประการใด
จึงสุนทรวอนถามตามคดี
มีชู้ระสังโรจงโซซาน
เล่าแถลงให้แจ้งกัจจา

๑ ครานันท่านผู้รังกรรมการ
การพนบนอบแล้วคอบไป
จระเซ้ตัวใหญ่หน้าใจหาย
ชาวแพเรือเหนือไค้คองวายชนม์
จระเซ้นี้มิใช่ชั้วรรมคา
แต่มันนั้แผลงอิทธิฤทธิ์ก็ผิดใจ

๑ ครานันท่านเสนากระทรวงวัง
วีบริกัจจกั้แจ้งแต่งอินทรีย
เข้าเฝ้าพระจอมเจ้าพารา
ครั้นถึงซึ่งที่เฝ้าท้าวไท

๑ ครานันจึงท่านพลายเพชร
แลเห็นลาวชาวบ้านนอกมีบอกมา
เป็นบีตั้งอย่างโรจงโซซาน
มีเหตุเภทพาลประการใด

ยับยั้งหยุดคนังบนเก้าอี้

จะพาที่ว่ารานประการใด ๗

ท้าวแทนท่านมหาเสนาใหญ่
จะมาเฝ้าท้าวไทเจ้าบุรี
ยังไม่แจ้งความคามที่
ว่าท่านนี้อยู่แห่งไรไปไหนมา
หรือมีชู้ราชาการกระโรหนา
ท่านไปมาการว้อนอย่าอนใจ ๗

ครั้นฟังสารท่านเสนาผู้ใหญ่
ว่าเกิดภัยราชฎรว้อนเรน
ฆ่าหญิงชายชาวบุรีบีบน
ไพร่พลราชฎรเคือคร้อนใจ
เป็นจระเซ้วิชาตัวโกใหญ่
ขอไค้แจ้งไค้ไปรคปรานี ๗

ครั้นไค้ฟังเหตุทั้งมวลถ้วนถึ
ท่านเสนินำหน้ากลาไกล
ยังท้องพระโรงหน้าหาช้ไม้
เข้าไปทูลแจ้งแห่งกัจจา ๗

ไค้ว่าเสวีจราชาการค้ำหน้า
ไค้ถามกัจจาไปทันใด
นึ้มีสารมาจากที่บุรีไหน
เรานีไค้จะแจ้งแห่งกัจจา

เจ้าพลายครันไต้พึ่งสาว
ไม่รอรี้แล้วกลีสารา
จรระเข้ควันตีร้าย
เสแสวงแกลังแปลงเป็นกุมภีดี
กิดพลางทางคอบวาจา
เราจะกิดแก้ไขให้เร็วพลัน
ว่าพลางทางลุดจากแท่นที่
ข้างผู้รังกรรมการชาญชัย

๑ ครานนั้นจึงท่านพลายเพชร
หาสองพลายกับอามาไม่ช้านาน
ว่าอ้ายจิวแก้วครูผู้วิเศษ
จะทวีกรองทำนองโนไหนดี

๑ ครานนั้นจึงโถมเจ้าพลายน้อย
โกรธจิกคังพิขเพลิงไฟ
จึงคอบว่าข้าเจ้าครันนี้
จับอ้ายจรระเข้ร้ายชายวิชา
ท่านหลวงต่างใจไต้พึ่งหลาน
ยืมพลางทางคอบเนื้อความไป
ถ้าจับไต้อ้ายกุมภากลู
คงไปรคปรานประทานคอบความชอบมี

๑ ครานนั้นเจ้าพลายสุริยัน
หม่อมกำนับแล้วรับบัญชา

กรรมการบอกความคามว่า
ครันนี้แจ้งกิจจากกีนตี
อ้ายจิวพ่ายแพ้ฤทธิ์คิกคณ
ครันนี้จะไต้เล่นให้เห็นกัน
ว่าเสนาทฤษีวอันจงผ่อนผัน
การเท่านั้นเสนาอย่าทฤษีใจ
เข้าในปรางค์มณีศรีโต
เสนาในพาไปพักผ่อนสำราญ ฯ
ครันทราบเสรีจุ่นเคืองในเรื่องสาร
ปรึกษาการชิงชัยกับโพรี
แปลงเพศเป็นกุมภากล่าหนี
ให้เป็นที่จับมันไต้กัณฑ์หมายใจ ฯ

ครันพึ่งถ้อยชกข์ช้องหมองไหม้
อยากจะไคร่ล่องฤทธิ์วิทยา
จะราวีรบรชออาสา
เอาแก้วมาฝากพันให้บวรลย์
ให้ชื่อบานอินทิจจะมีโทษ
แม้หนหลานไต้อาสาในคราน
จะเลื่องชื่อลือยศในกรุงศรี
ต้องไต้ที่ทหารเจียวหลานยา ฯ

พึ่งสำคัญท่านหลวงต่างใจว่า
กราบลา มาพักกำหนักพลัน

อาบน้าชำระซึ่งกาย
ครันตำเริงเสริงสรรพลับพลัน
สอศสร้อยนามแล้วสวมพิศมร
ผูกประเจียดเลขยันต์กันไฟรี
จุกรูปเทียนทองรองเรื่อง
บวงสรวงเทวาสุราลัย
แล้วโอมอ่านคาถามหาเวท
ช่วยกันเร็ววะอย่าละเลย

๑ ครานันผีพรายที่ร้ายกาจ
ครันต้องมนตร์ต่างคนรีบมาพลัน
เจ้าพลายน้อยได้ฤกษ์เบิกทวาร
ปลุกเสกเลขยันต์ทันใจ
แก้ห่อผงกินสอสิทธิตักก็
กงทนแกล้วกลาดศาสตรา
ศิระะโห่งพรายที่ร้ายกาจ
จับคาบโพรงแก้วแว่วไว*
เจ้าจงไปเบิกให้เจริญสุข
จะชิงชัยไฟรีให้หนีจร
เจ้าพลายหลานกราบกรานรับพร
ความชุ่นแค้นหนักแน่นในฤทัย
แหงนคูเมฆฉายได้ฤกษ์ดี
กรมการบ้านคอนว้อนอุรา

รีบ คชคัสสิมขมัน
บรรจงแก่งเครื่องสุวรรณทัศน์ที่
คังอาการณ์ของกษัตริย์เจริญศรี
แล้วเข้าที่หอกลางข้างโน
อีกทั้งเครื่องมั่งสังคังไสว
เทพไทพร้อมพรั่งรับสังเว
เรียกเทศฝึกกล้ามาเบิกแหวย
รับสังเวเครื่องเช่นเป็นสำคัญ ๖

เข็ชชยาคความกลัวตัวต้น
พากันกินสังเวแล้วเลยไป
โอมอ่านโองการไม่ซ้ำได้
ตำรวมใจแล้วนั่งภาวนา
ผัดพัคตร์เร็วพลันทรรษา
อาวุธต้องกายาไม่เป็นไร
ใส่ยามแล้วพาคสัมผัสใหญ่
หลวงท่างใจสองพลายก็อวยพร
กำจักทุกซ์ใหญ่ยิ่งในสิงขร
จงถาวรเบิกหลานตำราญใจ
จะแรมทางห้วงนครเมืองเชียงใหม่
แข็งใจจากวังไม่รั้งรา
จรลีรีบออกทางประตูหน้า
นำทางกลางบ้ำพนาลี

* คาบโพรงแก้ว เป็นอาวุธคู่มือของพละนบิว ไม่ใช่รองพลาสุริอัน

ทักท้วงมุ่งเค้นเน้นสิ่งชร
เสนาะเสียงถึงก่างบ่างชระนี้
หรีงหรีงสำเนียงเสียงเวโร
ครันพลบค่ำย่าแสงทินกร
พอเช้ากรู่เข้าสู่คงเคิน
กรรมกรบ้านบ้านนำกลาไกล
บรรลู่ถึงซึ่งบ้านทับช้าง
เข้าสำนักผ่อนพักในบ้านนั้น

๑ ครวานั้นทักจ้วงระเซ

สำแดงเตชาทำอาการ
ฟ่าททางวางวูชันจูโจอม
ชาวเรือแพแห่เชือกทั้งเจ๊กไทย
จึงโจอมเจ้าพลายสุวิชน
รู้เข้าใจในทีกริยา
อ้ายจ้วงแกล้งแปลงเพศวิเศษศรี
สำแดงแผลงอิทธิฤทธิ์ ไกร
วันนั้นมันกับกุไค่กุกัน
คึกพลางทางกล่าววาที
ให้จักแจงแก่งหยวกทำเป็นแพ
คอกไม้ธูปเทียนทองของสำคัญ
เสนีสี่นายชายฉลาด
เว้งวักจักแจงทกแก่งการ

รอนรอนอ่อนแสงพระสุริย์ศรี
อึงมีโหยให้พิไรวอน
พิโรใจคงจะเค็ดสั๊กเจ๊กก่อน
ต่างก็พักหลับนอนสำราญใจ
ข้ามทุ่งกว้างทางเงินเนินไศล
นับไค่ทางมาสิบห้าวัน
ใหญ่กว้างทางไปไพรสณฑ์
คอยคุดำคัญกุมภีลพาล ๖

ครันนี้เบี่ยงบ้าย้วยเคจรจากสถาน
ในท้องธารเป็นระลอกกระลอกไป
ตาโถมจุนเดียวเดียวไล่
ไม่มาไปพรันแก้วกัฏุมภา
เห็นสำคัญแน่ประจักษ์หนักหนา
ว่ากุมภาอาจองทะนงใจ
เป็นกุมภีลนำกล้วทัวใหญ่
เที่ยวไล่กินคนมาในวารี
จะห้าห้าพันให้ยับเป็นสับสี่
สั่งท่งสี่กรรมกรนายบ้านพลัน
ล่อยกระแสะกระสันไว้ให้มัน
เร็วพลันอย่าช้าจะทำการ
สามารถหนักหนากล้าหาญ
ไม่ช้านานเสร็จพลันทันที ๖

๑ คราน^๕น^๕จ^๕ิง^๕โฉม^๕เจ้า^๕พลาย

บ^๕ัก^๕ช^๕ง^๕ด^๕ง^๕ย^๕ัน^๕ค^๕ั^๕ท^๕ัน^๕ที่
อ^๕าร^๕า^๕ร^๕น^๕า^๕ค^๕ร^๕ุ^๕บ^๕า^๕า^๕จ^๕า^๕ร^๕ย^๕
ท^๕ัง^๕ค^๕ัว^๕ย^๕ัย^๕ภ^๕ก^๕ท^๕ร^๕า^๕ย^๕ค^๕ร^๕บ^๕ค^๕ว^๕ัน
แ^๕ล^๕ว^๕ไ^๕ห^๕ัย^๕ก^๕แ^๕พ^๕ล^๕ง^๕ใ^๕น^๕ก^๕ง^๕ค^๕า
จ^๕ิน^๕ท^๕เ^๕ย^๕ห^๕ล^๕า^๕ย^๕ห^๕ล^๕าก^๕ม^๕า^๕ก^๕มี
บ^๕าง^๕ค^๕น^๕ว^๕่า^๕ช^๕ำ^๕น^๕ำ^๕น^๕ห^๕ัว^๕ล^๕ก^๕
ร^๕เ^๕ียน^๕ค^๕ร^๕ุ^๕จ^๕ะ^๕ร^๕ู^๕ต^๕ัก^๕เพ^๕ียง^๕ไ^๕ร
ที่^๕เ^๕เ^๕า^๕แ^๕ก^๕แ^๕ม^๕เ^๕ม^๕ำ^๕ย^๕พ^๕ล^๕ก^๕พ^๕ล^๕ำ^๕น
พ^๕าก^๕ัน^๕ม^๕ำ^๕ย^๕ัง^๕ผ^๕ิง^๕ก^๕ง^๕ค^๕า

๑ คราน^๕น^๕เจ้า^๕พลาย^๕สุ^๕ร^๕ิ^๕ย^๕ัน

จ^๕ัก^๕แ^๕จ^๕แ^๕ก^๕่ง^๕ค^๕ัว^๕พ^๕ล^๕ัน^๕ม^๕ิ^๕ท^๕ัน^๕น^๕า^๕น
พ^๕อ^๕เส^๕ร^๕ี^๕จ^๕ส^๕ร^๕พ^๕ล^๕ัน^๕ไ^๕ว^๕ไ^๕ค^๕ุ^๕ก^๕ษ^๕
ม^๕ือ^๕ช^๕ว^๕า^๕ค^๕ว^๕ำ^๕ม^๕ี^๕ค^๕ห^๕ม^๕อ^๕ไ^๕ม^๕ว^๕ร^๕ี
ค^๕ร^๕ัน^๕ต^๕ัง^๕ย^๕ัง^๕ซ^๕ึง^๕ผ^๕ิง^๕ช^๕ล
ค^๕อ^๕ย^๕ค^๕อ^๕ย^๕ุ^๕ย^๕ัง^๕ผ^๕ิง^๕ช^๕ล^๕า
ห^๕ย^๕ิ^๕บ^๕ค^๕ระ^๕ท^๕ง^๕ส^๕า^๕ม^๕ไ^๕บ^๕ไ^๕ส^๕ำ^๕พ^๕ล^๕ำ
จ^๕ุ^๕ค^๕ร^๕ุ^๕บ^๕เ^๕็^๕ย^๕ัน^๕ส^๕ำ^๕ร^๕เ^๕็^๕ย^๕ัง^๕พ^๕ล^๕ัน
ค^๕ระ^๕ท^๕ง^๕น^๕อ^๕ย^๕ล^๕อ^๕ย^๕ท^๕ว^๕น^๕ว^๕า^๕ร^๕ี
ก^๕ิ^๕ร^๕ุ^๕เ^๕ั^๕แ^๕น^๕ซ^๕ัก^๕ถ^๕น^๕ค^๕ใจ
พ^๕ล^๕า^๕ย^๕น^๕ัน^๕แ^๕ส^๕น^๕ถ^๕วิ^๕ล^๕ย^๕ัน^๕ค^๕ิ
ย^๕ก^๕ม^๕ือ^๕ว^๕ัน^๕ท^๕า^๕ท^๕ว^๕า^๕พ^๕ล^๕ัน

ค^๕ร^๕น^๕ส^๕ม^๕ห^๕มา^๕ย^๕ไ^๕ค^๕ุ^๕ก^๕ษ^๕เบ^๕ิก^๕บ^๕า^๕ย^๕ศ^๕ร^๕ี

ร^๕เ^๕ีย^๕ก^๕ภ^๕ก^๕ษ^๕ค^๕ัก^๕ก^๕ับ^๕ฉ^๕บ^๕พ^๕ล^๕ัน
ท^๕เ^๕พ^๕เจ^๕ำ^๕ท^๕ก^๕ส^๕ถ^๕า^๕น^๕เช^๕ก^๕ษ^๕ณ^๕์^๕
แ^๕ล^๕ว^๕ด^๕ง^๕ย^๕ัน^๕ค^๕ั^๕ว^๕ร^๕ิง^๕ค^๕ว^๕ำ^๕ไ^๕ม^๕ำ^๕ช^๕ำ^๕ที่
ผู้^๕ค^๕น^๕เช^๕ซา^๕ท^๕ก^๕ห^๕น^๕ำ^๕ที่
ค^๕ำ^๕ง^๕ก^๕ร^๕ุ^๕ก^๕ร^๕ี^๕มา^๕ค^๕ุ^๕เ^๕็น^๕ห^๕ม^๕ุ^๕ไ^๕ไป
เ^๕็^๕น^๕ท^๕ก^๕ษ^๕ค^๕ัว^๕ย^๕เ^๕ก^๕น^๕อ^๕ย^๕ัน^๕ไ^๕จ^๕น
จ^๕ึง^๕อ^๕ำ^๕จ^๕เ^๕จ^๕ะ^๕ร^๕อ^๕ค^๕อ^๕ก^๕ก^๕ค^๕า
อ^๕ัม^๕ล^๕ก^๕จ^๕ู^๕ง^๕ห^๕ล^๕า^๕น^๕ร^๕า^๕น^๕ห^๕น^๕ำ^๕
ค^๕ุ^๕ก^๕ม^๕ภ^๕า^๕ท^๕ัว^๕ไ^๕ห^๕ญ^๕ั^๕ช^๕ำ^๕า^๕ญ^๕ ำ
ส^๕ำ^๕ร^๕เ^๕็^๕ย^๕ัง^๕พ^๕ล^๕ัน^๕เก^๕ษ^๕ม^๕ศ^๕า^๕น^๕ค^๕ิ
อ^๕ำ^๕น^๕ค^๕า^๕ถ^๕า^๕อ^๕า^๕จ^๕า^๕ร^๕ย^๕ั^๕ท^๕ัน^๕ที่
ผู้^๕ค^๕น^๕แ^๕เ^๕ก^๕เ^๕กร^๕ิ^๕ก^๕อ^๕ิง^๕มี
จ^๕ร^๕ส^๕ด^๕ง^๕บ^๕ัน^๕ไ^๕ค^๕ไ^๕ส^๕ค^๕ล^๕า
ผู้^๕ค^๕น^๕แ^๕ว^๕ค^๕ด^๕อ^๕ม^๕พ^๕ร^๕อ^๕ม^๕ห^๕น^๕ำ^๕
เจ^๕ำ^๕พ^๕ล^๕า^๕ย^๕ก^๕ล^๕ำ^๕ด^๕ง^๕ค^๕ระ^๕แส^๕ร^๕ี^๕แ^๕พ^๕ล^๕ัน
ช^๕ำ^๕ว^๕ค^๕อ^๕ก^๕ค^๕อ^๕ก^๕มา^๕ลา^๕เส^๕ก^๕ส^๕ร^๕ว^๕ค^๕ิ
เส^๕ก^๕ส^๕ร^๕ว^๕ค^๕ิ^๕แ^๕ล^๕ว^๕ป^๕ล^๕อ^๕ย^๕ล^๕อ^๕ย^๕ไ^๕ไป
ห^๕ม^๕ุ^๕น^๕เจ^๕ิม^๕ล^๕ง^๕ค^๕ล^๕ง^๕น^๕ำ^๕ไ^๕ล
ก^๕ุ^๕ม^๕ภ^๕า^๕ไ^๕ห^๕ญ^๕ั^๕จ^๕ม^๕ล^๕ง^๕ที่^๕ค^๕ร^๕ง^๕ัน^๕
เส^๕ก^๕เ^๕ป^๕ำ^๕ว^๕ร^๕ี^๕ไ^๕ม^๕ี^๕พ^๕ว^๕ัน
เจ^๕ำ^๕พ^๕ล^๕า^๕ย^๕น^๕ัน^๕ก^๕ิ^๕อ^๕ม^๕อ^๕ำ^๕น^๕โ^๕ง^๕ก^๕า^๕ร

แต่เวทมนตร์ทนต์ของยูทุธ
แหวกกงคาถาโดมโถมเข้าไป
แต่รบสู้อยู่กับกุมภีร์
เป็นระลอกกระดอกล้ำท่าธาร
พอกุมภีร์เสียทีพลาดท่า
ฉับเปล้าไม่เข้าเท้าของโย
จระเข้เร็วร้อนอ่อนหู
กุมภากนประจัญกันพัลวัน

๑ ครานี้ทักจิวจระเข้
ขุ่นแค้นแก้ฤทธิ์วิทยา
ล่อให้อ้ายพลายคามจับ
กงแก้ฤทธิ์ตัววิหคามนตรี
กิดพลางทางอ่านพระเวท
ผลุนผลันคืนค้ำน้ำไป
เจ้าพลายโลกโคกทะยานรุกร
กล้าท้อกล้าดาโดมเข้าโรมวัน
ทักจิวใจกล้าอ่านอาคม
บัคเคี้ยวใจก็กลายกาย
นาคโผนโจนกระหวัคจะวัคพลาย
พลายพันฉับรับรองบ้องกัน

๑ ครานี้เจ้าพลายร้ายกาจ
เห็นนาคร้ายมุ่งหมายผลาญชีวา

ไม่เจ็บสุกฉาดเปล้าหาเข้าไม่
หุนหันโกรธใจคังไฟกาล
วารีทุกแหลมกึ่งพุ่งช่าน
อลหม่านเรือแพแข็งแซไป
เจ้าพลายกล้าลงมีคหมอหารอไม่
คนโกลกุมภากกล้าประจัญ
โถมจู่ท่าคหางกั้ง
เจ้าพลายไม่พริ้นเกรงเศษเวทวิชา ฯ

หันเหรบวันประจันหน้า
ครึกคราจะหนีขึ้นฝั่งชล
จะสมทบรวบรับไม้รัศสน
ฆ่าให้บั้นวันนี้แล้วหนีไป
มนตร์วิเศษเวียนรู้ที่ก่อให้
สุกขึ้นใกล้ฝั่งชลเป็นคนพลัน
บันบุกเดี้ยวดีคสกักกัน
ฟาคพันกันให้ลงเป็นผองกลี
เสกประสมพระเวทวิเศษศรี
เป็นนาคเดี้ยวไล่พัลวัน
วุ่นวายหมุนคว้างเป็นกั้งหัน
ซุดมุนผลุนผลันกันไปมา ฯ

ไม่ชยาคสักเท่าเส้นเกศา
จะพันฆ่าสักเท่าไรไม่ไหวมัน

พิโรธจิกจั่งพิขเพลิงผลาญ
เลขบันกาลร่างกายหายไปพลัน
ไล่เดี่ยวจะเดี่ยวเอานาค
ร่อนว่าธาโทมเข้าโถมตี
นาคกรทุยुकแย้งกันอีกทีก
ครุฑาเดี่ยวนาคเดี่ยวเข้ากักพลัน
นาคฉกครุฑหงกเอาบีกรับ
ทั้งสองข้างค่างโทโสเป็นโกลา
สุบรรณนั้นกลายเป็นพลายน้อย
คนต่อคนรวนวิ่งเข้าชิงชัย
ทิกจิวผู้ชาญการพระเวท
อ่านมนตร์แปลงคนด้วยเร็ววรา
อ้วนลำคำใหญ่ใจฉกาจ
ฉุนเดี่ยวเปลี่ยวปละไม้ละกัน
เจ้าพลายย้ายท่าไม่เข้ารับ
กระบือร้ายไล่รุกกลุกลตี
เงือกาบโพรงแก้วประจุพราย
ฉับฉับฉากเปล่าไม่เข้ามัน
เจ้าพลายแข็งใจอ่านอาคม
ร่างกายหายสิ้นกลางคินคอน
คุเหลือยั้งเสื่อในกลางบ้ำ
ยีนเบ็งเร้งร้องกักก้องไป

แล้วโถมอ่านพระเวทวิเศษสรรพ
เป็นสุบรรณบินมาไม่ช้าที่
ฉุกฉากขึ้นมาจิกกริชกริช
นาคก็วิ่งรับจับประจัญ
เสียดพิสิทิกพสุธาโกลาฉัน
ครุฑาหันนาคเว้เทหาษา
ครุฑขยับนาคหันประจันหน้า
นาคาก็กลายเป็นคนไป
กระจ้อยร่อยงามนัคนำรักไก่อ
ค่างว่องไวแล้วคลาคคมศาตรา
กระต็องเคชเล็ดอุทุท์ทั่วทิกา
กายากลายเป็นกระบือพลัน
องอาจเรียวแรงแข็งฉัน
วิ่งหมุนหมุนหันเข้ารวี
โจนจับชุดมุนหมุนจี
เจ้าพลายรีโรมรุกบุกประจัญ
หมายมันพันกายกระบือฉัน
วิ่งฉลันออกห่างกลางคอน
ตามนิยมนเวียนรู้ครุฑแต่ก่อน
เป็นพยัคฆ์จรมาทันโค
แยกเชื่อว่ากักกรามคำรามใหญ่
ควายไล่จะชวิกเสื่อคิกพัน

เสื่อควายร้ายกาจซาทิวชา
กล้าคอกกล้าดาโถมเข้าโรมรัน
ควายชวิกเสือกักสะบักหน้า
ทั้งสองก็ค้อยที่เวียนระวัง
เสื่อร้ายกลายร่างเป็นพลายน้อย
กลายเป็นคนวิ่งโลกโคกทะยาน
จิวครุฑูประจัญเวียนมนตรีเอก
ปรายไปไม่รอเป็นต่อมา
มากไม่น้อยร้อยหมื่นพันแต่ก่อ
กล่นเกลื่อนเกลือกคายน้ำพนาลัย
โถมอ่านคาถาหมาเหว
พอเสร็จมนตรีฝนทิ้งบังตา
ยุ่งยางหักยอกขวบขาบ
พอลมซาต่อพากันหายไป
น้อยหรืออ้ายเด็กกระจิวค
มนเวียนรู้ต่อครุฑุไทหนค
กิกพลางทางมีวาจา
มิ่งเวียนรู้ครุโหนอย่างไรกัน

๑ เจ้าพลายน้อยฟังด้อยทิกจิว

โมโหหุนดูนใจไปมา
กุหรือชื่อพลายสุริยัน
จะไต่ถามนามครุฑุทำไม

ตั้งทำศึกกักหลักมั่น
เสียงสนั่นกองคอนสะท้อนทั้ง
ควายล่าเสื่อลัดสกกหลัง
ไม่พลาคลหลังเสียวุศักรูพาด
ควายก็ถอยหลังล่าไม่กล้าหาญ
เข้รอนราวูพันฟากด้วยศาสตรา
รูคโถมะขามเสกด้วยกาธา
มีคพ้ามัวกลมุ่มซุ่มไป
บินปรือเข้าบุกรุกไล่
เจ้าพลายไม่ย่อท้อก่อศกกา
ที่เรื่องเคล็ดฤทธิพิพิศา
เกิดเป็นลมสลากันสนั่นไป
ล้มราบบับนไม่ทนไค้
จิวชกใจโกรธแค้นแสนทวี
ประเสริฐสิทธิวิฑายาล่าดังที่
วันนั้นมันกับกูไค้กูกัน
เหวยเด็กน้อยแกล้วกล้าศิษยัน
กูอยากแจ้งแห่งสำคัญถึงครุฑุ ฯ
แสนพิโรโกรธกริ้วหน้า
โกรธาแล้วคอบด้อยคำไป
อาจารย์นี้กูหาบอกกับมิ่งไม่
น้อยหรืออ้ายทรยศข้างกคกค

เชื่อว่าเป็นสานุศิษย์เถร
อาจารย์มิ่งแท้แท้ก็แพ่ฤทธิ์
ท้องกระบี่สับแตกที่เสกหน้า
ต้องกระຈกเห็นแผลที่หน้าคน
ทรยศกคคิกจิตหมาย
เซซังมายังหยุกอยุธา
เต็มทีหนีชนอ้ายคนกค
ฆ่าไม่เหลือทั้งเชืวงค์พงศัพันธ์
ทัวมิ่งเป็นสานุศิษย์นิกหน้อย
บักเตียวนี้ชีวิตจะมรณา

๑ กรานนี้ทกจิวไท่ฟังว่า
อ้ายเต็กน้อยคนนี่สำคัญ
ถ้าเด็กชาติหมิ่นประมาทถึงอาจารย์
ฉุนจิกคังพิชอักษี
คิกพลางทางเบ้ามนตร์หายตัว
ฉวยคาบกำซาบสายเข้าใต้พื้น
ถูกพื้นแหบบรรลัยลงยับ
เจ้าพลายแค้นแสนโกรธพิโรธใจ
โอมอำนาจตามหาจั้งจั้ง
พอเสกจบกรรมวิชาวของอาจารย์
ท้องมนตร์จั้งจั้งยั้งยังหยุก
พอมนตร์กลายเจ้าพลายเห็นกายา

ไต่บวชเถรเวียนนู้ครูประสิทธิ์
แก้บิกากุหลายชุมพล
พ่างเพียงชีวาจะบีบั้น
จึงสำแดงแปลงสภณ์เป็นกุมภา
จะทำร้ายค่อกษัตริย์นาถา
บิกาช้าไล่จับจะสับพื้น
เพราะชบดจอมวังนรังสรรค์
อ้ายพลายยงสว้อยพ้านี้ก็มีมรณา
อย่ากล่าวถ้อยให้เกินวาสนา
กูจะฆ่ามิ่งให้ม้วยลงค้วยกัน ๆ
โมโหโกรธาจนทิวสัน
มันช่างสรรค์เจรจาพาทิ
ที่เชี่ยวชาญพระเวทวิเศษศรี
วันหนึ่งไต่เล่นเห็นคักกัน
กล้าไม่กลัวชีวาจะอาสัญ
เจ้าพลายไม่หวั่นไหวหวาคอนาถใจ
ฉาดลับขู่เปล้าหาเข้าไม่
จะรุกไล่ไม่เห็นคนอ้ายคนพาล
ให้หยุกยั้งยั้งว่าไม่กล้าหาญ
จิวไม่หาญราวูรค่อคักกา
เพียงสันตสุกฤทธิศักคักหนักหนา
จิวไม่กล้าโรมรันประจัญบาน

อ้ายเต็กนี้มีฤทธิ์ประสิทธิ์ประเสริฐ
เราบรรพชาผ้าพื้นประจัญบาน
จำจะอ่านเวทวิเศษจิก
พอเสร็จแล้วจักแจงแผ่กายา
คึกพลางแล้วทางอ่านมนตร์
พอเสร็จมนตร์ฝนคังมาเร็วพลัน
เป็นหมอกมัวทั่วไปไม่เห็นทาง
รีบรื้อคักทางกลางวงา
ครันลับแก้วมิกมัวก็สร้างหาย
เจ้าพลายน้อยก่ออวยวายุกลายประทัง
แต่ไปไม่เห็นอ้ายทิกจิว
ความเหนื่อนักพักผ่อนอ่อนเอ็นทรีย
จะคึกกลับทับข้างคูกาทางเงิน
ไม่รู้แจงแห่งทางกลางอารัญ

๑ ครานันกรมการบ้านทับข้าง

เจ้าพลายน้อยลอยวงชลธาร
เจ้าพลายน้อยฤทธากล้าหาญ
รบรบจับประจัญกันหันโค
ส้าแดงแดงอิทธิฤทธิรงค์
ทั้งสองฝ่ายได้สมทบรบรา
แม้เนเกลือกกว่าเกิดเหตุเภทพาล
เราครั้งหน้าท้าวชายช้วน

ล้าเล็กโลกลากล้าหาญ
วิชาการจวนหมกที่เวียนมา
ให้มีคิมิกหม่มมัวทั่วหล้า
หนีเข้าบ่ารีบไปให้ไกลครัน
เก็ควิดคินฟ้าไกลถัน
สุวียนมีคิมัวทั่วเมฆา
ทิกจิวห่างวิ้งผลุนหมุนถลา
สู้บ่ามุงตรงเข้าคองรัง
รีบผันผายเดี่ยวลับไม่กลับหลัง
แต่กำลังโกรธแค้นแสนทวี
โกรธกริ้วเหลือใจเป็นไฟจิว
พระสุรียเย็นย่ำคำสงพลัน
แนวเนินชง่อนถึงชรรดิณฑ์
เลยพลายนันหยุคนอนผ่อนสำราญ ฯ
เมื่อวันล้างจระเข้เคว้จาดาน
กุมภีลพัลกลายสกันธ์เป็นคนไป
โคกทะยานขึ้นบุกรุกได้
ทวนไหว่ทั่วพิภพจบโลกา
ในกลางคองเดือนลันสนันผา
เลยหายไปในบ่าพนาวัน
หลานท้าวเจ้าสถานถึงอาสัญ
จะผ่อนผันอย่างไรไฉนนา

อย่าช้าเลยเหวี่ยงพวกเพี้ยกวาน
ให้นายค่านเกณฑ์ชาวบ้านเร็ววรา

๑ ครานนั้นเพี้ยกวานบ้านนอก
รีบรัดจัดสรรกันทันใด
ขี่ม้าผูกช้างค้ำยสัปคับ
พร้อมบ่าวนายสายแสงสุรียน
เที่ยวค้นคว้าหารอบทุกขอบเขต
สืบหาวันคืนเค็นโนเนนไพร
ถึงทับข้างค่างคนเป็นทุกซั้วอัน
เราหยุดยั้งฟังข่าวสักหน่อยวรา

เว้งรักจักทหารให้พร้อมหน้า
ยกโยธาติดตามไปทันใด ๆ

ครั้นฟังบอกกรมการบ้านใหญ่
เกณฑ์ไพร่ไต่ ไม่น้อยสองร้อยคน
เพี้ยกวานกำกับสับสน
ยกไพร่พลข้ามแม่น้ำติดตามไป
จะแจ้งเหตุพลายน้อยก็หาไม่
สิ้นสงสัยเลิกทัพแล้วกลับมา
ไม่ผันผวนความทุกข์ให้สุธา
เห็นไม่มาแล้วจึงบอกไปตามการ ๆ

ตอนที่ ๖๕

หลายสุริยันได้นางตะเคียนทอง

๑ ครานันเจ้าพลายสุริยัน
 คำนินทราลูกมาสนลาน
 ไม่รู้แจ้งแห่งทางกลางบ่า
 เราหลงทางในกลางพงไพร
 หิวหอบบอบซ้าระกำจิต
 ออกจากเนินเนินป่าพนาวัน
 ปริงปรวงม่วงปรางลงสาक
 ทั้งจิกแจงแคงแก้วแก้วมะไฟ
 ง้ำชะโงกมีโศกคันลัด
 เก็บผลไม้กินพลางกลางคิริ
 ฉุนพิโรธโกรธจิกเรื่องทิกจิว
 เมื่อบานนี้หนีตรงเข้าคองคาน
 เจ็บจิกต้องจิกแก้แค้น
 พีบ้ำหน้าอกกับบรวลัย
 แม้นกลับไปถึงไม้ไค้คัว
 เสียบไว้หน้าประศุพระบุรี
 แม้นกลับไปไม้ไค้คัวมัน
 เราก็ชายชาติทหารชาญศักคา
 กิกพลางแล้วทางเจ้าพลาย
 ตกทุ่งมุงมาในอรวิญ

สุริยันฉายแสงขึ้นแคงฉาน
 จะกลับบ้านทับข้างเคิงกลางไพร
 มรรคาที่จะเคิงเนินไศล
 เอ๊ะอย่างไรไม่แจ้งแห่งสำคัญ
 แพบประหนึ่งชีวิตจะอาสัญ
 เที้ยวเก็บพรวนกินผลไม้ไพร
 ตุมคาคชुकอกออกไสว
 ล้าโยพุทราสารภี
 กอกรักการะเกทวิเศษศรี
 แล้วเต็คคอกมาลีเล่นสำราญ
 กังจะปลิวตามลมไปพันผลาญ
 ทำอาการมีคิ้วออกทั่วไป
 ทรหคทคแทนมันให้ไค้
 เราจึงไค้อาสามารถ
 ก็ต้องคักเอาหัวจิกเกศ
 ชาวธานีจะไค้แจ้งแห่งฤทธา
 ชนทั้งนั้นคงลือชื่อหนักหนา
 ต้องก้มหน้าตามไปในไพรวัน
 ผันผายคันคอนถึงชรชัณฑ์
 ไม่รู้แจ้งแห่งสำคัญทางไศลกลา ฯ

๑ จะกล่าวกลับจับข้อต่อเรื่อง

ถึงบิศาจอาจหาญชาตูกักกา
เจริญร่างเป็นนางคะเคียนทอง
มีเขรากล้าต้นพันประมาณ
พอรอนรอนอ่อนแสงสุริยัน
แปลงร่างกึ่งนางกินรี
นุ่งลายขำมะหว่ากสะอาคโถม
จากหุ้มไม้กรายกรนวลละออง
พอแลเห็นเจ้าพลายเคียนกรายมา
เอืบลูกไคร้ที่ไทนมาพนาดี
หนุ่มน้อยเจริญร่างสำอางนักร
ถ้ามันไต่ไ่ว้เป็นคู่ชูชันทาน
กิดพลางแล้วทางนางบิศาจ
ข้มเข้มแล้วกระแอมไปทันใด
เจ้าพลายน้อยหยุดอยู่คณาง
งามจริงยิ่งนางกินนรา
เอะจะเป็นเทวาหรืออรัญษ์
พริ้งเพริศเด็กโถมประโลมใจ
หรือจะเป็นผีสาวนางไม้
เป็นอย่างไ่ว้ไม่แจ่มแจ้งแห่งกดี
จำจะกิดก้งจิกอำนพระเวท
ล้อมนางไว้ในกลางพนาดี

มิให้เคื่องในจิกกิกกักรา
อยู่ในน้ำหิมวันต์หลายปีนาน
ผูกห้องนำรักสมัศรมาน
สุธสำราญอยู่ในน้ำพนาดี
นางผายผันออกจากพฤกษาศรี
ห่มสีทับทิมวิมลธูปทอง
แลประโลมทั้งอินทรีขี้ไม่มีหมอง
เทียบว่าร้องเก็บกอกสุมาลี
โสภามุคห้องละอองศรี
ท่วงทมิใช่โพว้เป็นชายชาญ
นำรักนำชมสมสมาน
คงสำราญชมโถมประโลมใจ
เยี่ยงยาครแฝงกายชายไม้ใหญ่
นั่นไคร้ที่ไทนหลงทางมา
เห็นท่าทางสมศักดิ์หันักหนา
โสภามพริ้งพริ้วมละม่อมละไม
งามนักหญิงใดไม่เปรียบได้
นำรักไคร้แก้วตาขอกนารี
จะดวงให้หลงทางกลางวิถี
เจ้าพลายศรีศรีวิกครองทำนองใน
มนตร์วิเศษเวียนรู้ที่ครุให้
แล้วปราศรัยเกี่ยวพายอกนารี

กิศพลางแล้วทางอานกาธา
เป็นเลขยันต์กันนางกลางพงพี

๑ ครานันนางไม้ร้ายกาจ
รู้ในที่ว่ามิฤทธิ์ ไกร
จำจะลองต่อสู้ฤทธิ
ลวงให้ไป ในถ้ำที่สำราญ
กิศพลางนางแกลังแปลงอินทรี
กระโศกข้ามเลขยันต์ออกทันไค
คู่จุมตมพร้อมพร้อมละม่อมละมุน
พอสบเนตรเจ้าพลายชายทางคา
นิจจาพี่มานี้ผู้เคียวโคค
น้องแลเห็นเป็นที่พึ่งน่าพึงใจ

๑ ครานันเจ้าพลายสุวิยัน
ท้าวเป็นหนุ่มกลมึงตัวรักหนักอุรา
วิไลลักษณะวงพักตร์ตั้งทาทอง
เมื่อเขียนย้อมพร้อมพร้อมละม่อมละไม
กำเวบจิกค้ำยฤทธิรสรัก
ย้อมละไมในหน้าพู่คจจาพลาง
นิจจาเจ้าพี่เผ้ากอยชมโฉม
ต้องลำบากยากกายหลายเวลา
แม้ขวัญใจไปไหนจะไปค้ำย
จนบรรลัยไม่ร้างให้ห่างกัน

มนตราเรื่องเทววิเศษศรี
คุณารีเจ้าจะทำประการไค ฯ
หารยากเลขยันต์บ้องกันไม่
ชายไคไม่เทียบเปรียบปาน
แล้วจึงคิกกล่าวสุนทรท้วยอ่อนหวาน
จึงคิกอ่านยิงขอมลงพร้อมใจ
เป็นผีโตคำสำคัญ
แล้วทรมวยกลับเป็นนางสำอังกา
เหมือนจะวุ่นเคื่อนให้รักหนักหนา
แล้วพุกจาเอนอ่อนผ่อนตามใจ
ในขอบโรศทางเดินเนินเขาใหญ่
จึงได้คิกถามพ้องามมา ฯ

พึงคำว่ารำพันพิไรว่า
เห็นกานทางามเกินเจริญใจ
เนตรทั้งสองคำหมคมิวสคไส
ประหนึ่งใจจะชากสวาทนาง
พึงถามทักมิไคหน้ายระกายหมาง
มิให้นางเคื่องรสพจนา
หวังประโลมแนบชิกชนิชฐา
วันนั้นบุญนำมาประสบกัน
เป็นเพื่อนม้วยในบำพนาสัดเค้
เป็นแม่นมั่นเหมือนคำจำนรจา

จริงหรือพี่ที่ว่ามาเช่นนั้น
แล้วจะทิ้งวิ่งกลับไปพารา
เจ้าพลายครั้นเห็นนางอย่างเท่าหนี
รีบเร่งตามนางร่างอรชร
ปลอบประโลมโถมงามด้วยความรัก
เจ้าพลายเข้าประคองเต็มล่องใจ
เหมือนจักรยนต์เรืออบลบูรพทิศ
เสียงกรีกกรั่นคลื่นซัดกระจัดกระจาย
เมฆลาถ่อแก้วแสงแพรวพรพรรณ
น้ำเข้าเรือเอียงเสียงเควือ
เจ้าพลายสุริยันครั้นไถ่นาง
สมสู่อยู่บำพนาลัย
วิทยาอาคมก็เสื่อมหมก
เลยเป็นบ่ศางไปในไพรวัน

๑ ครานั้นกรมการบ้านทับข้าง
เที่ยวคึกคักไม่ได้ความแจ่มกึกจา
ตายหรือเป็นไม้เห็นแจ้งประจักษ์
เราอย่าซ้ำต้องพากันคลาดแคล้ว
รีบรักคักเข้าเวียงเชียงใหม่
ให้พระองค์ทรงแจ้งแห่งสำคัญ
กิกพลางทางสั่งพวกบ่าวข้า
ทัวเราจะเข้าในเวียงชัย

กลัวดวงฉันทพอได้ชมพอสมนหน้า
ครั้นนางว่าเท่านั้นครวโลจร
ดวงฤกษ์บ้วนบินกระสันสมร
มาถึงถ้าสังขรเข้าทันใจ
งามพักตร์ทำแสงนอนแล้วก้อนให้
นางทรมวยผ่อนตามความสบาย
เมื่อไฟคึกหัวหันออกผันผาย
พวกไพร่นายหกถล่มลงจมเรือ
สลาตันพักใหญ่ทั้งไถ่เหนื่อ
อินทนิลร้อนเหลือแห่งโอสมไป
ค่อยเหือกห่างโศกเศร้าบรรเทาไถ่
ภูเขาใหญ่ลึกดำในถ้ำนั้น
ปลิดปลกความวิบโยกโศกคล้าย
อยู่ด้วยกันกับนางคะเถียนมา ฯ

แต่เจ้าพลายเห็นห่างไปกลางบ้ำ
ประมาณเมานับปีเข้านี้แล้ว
ทุกซหนักกรีกครองไม้ห้องแผ้ว
ไปในแถวทางบ้ำพนาวัน
ทูลโทงอมวังแว้งสวรรค
โทษทัณฑ์เราจะไถ่ไม่เป็นไร
เร่งผูกอาชಾಯ่าซ้ำไถ่
ทูลท้าวไทให้ทราบบพมาลัย ฯ

๕ ๓
๑ ครานนเพยกวานชนานลาว
เว้งรักจักสรวกัทันการ

๕
๑ ครานนเสนีผู้ปรีชา
สำเร็จเสวีจสรวพลับพัน
ชนมเ้าเว้งรักอัสกร
สืบท้าวันกันเค็นบนเนินมา
ท่างคนท่างลงจากอาษา
กรันถึงยังซึ่งพระโรงกัล
ทูลความคามเรื่องของเจ้าพลาย
คามที่ราวักกับกุมภา
แค้นบรอก่อตักกันสัวัน
ข้อยไ้พยายามคิกคามไป
แค้นคอยฟังข่าวมาสืบหาเคือน
จะอย่างไรไม่แจ้งแห่งสำคัญ
โทษซ้ำครั้งนี้มีความผิด
จะลงโทษไปรคปรานประการใด

๕
๑ ครานนึ่งจันท่านหลวงท่างใจ
เป็นอย่างไรไม่แจ้งแคลงอุวา
เหม่เหม่พวกันอายข้อย
มิเสียแรงไว้เนื้อเชื่อถือใจ
แล้วเมินเคยเสียเลยไม่कुแล
เห็นหายไปไม่คิกออกคิกคาม

๕
๕ ฟังกล่าวชวนกันมาทุกค้ำ
ตณสถานผูกม้าไม่เข้าพลัน ๆ

๕
๕ ทกแก่งกายาขมิ้มมัน
ผายผันลงบันไ้โกไลศกลา
พากันสัจจรวมกลางบ้ำ
ก็ถึงซึ่งพาราเขียงใหม่พลัน
เข้าในพาราขมิ้มมัน
พากันกราบงามลงตามควา
กล่าวถ้อยมิไ้เศกสรวกัว่า
คิกคามเช่นหม่ากันวุ่นไป
ไม่รู้ว้าพลายนั้นไปไหน
ก็มีไ้ประสพบกกัน
กลากเคลื่อนทางไปในไพรสัณฑ์
บัคนี้พลายสุวิยันก็หายไป
ควรประหารชีวิตให้ทัษัย
แล้วแต่ท้าวโทจะเมตกา ๆ

๕
๕ ครันฟังโ้ทุข์ถึงหลานปานเป็นบ้ำ
แล้วนึ่งนิกคริกควาไปทันใด
ช่างชั่วถ้อยระย้าทำแต่ไ้
ช่างปล่อยให้หลานกุสู้สงคราม
คิแต่ระย้าอายส์สำสาม
งุ่มง่ามอยู่แต่บ้านสำราญใจ

โทษมิ่งครั่งนี้มีความผิด
หากคิดแก้กรรมเวรจะเป็นไป

๑๐ ครานันสองพลายร้ายกาจ
นั่งกอดเข้าเจ้าจุกทูลอุรา
หลานชายหายไปในสงคราม
วิปริตผิดเพศเหตุกึ่งมี
หลงท่างใจใคร่ควรวุสอบสวนยาม
คงจะถึงซึ่งสถานที่หลานยา
ให้เกิดือบแกล้งแฝงอยู่ไม่รู้ที่
สั่งให้หาโหรามาเร็วพลัน

๑๑ ครานันโหราพระยาลาว
นับปีเกิดรวมกันกับวันไป
ครันรู้แจ้งแห่งสำคัญทันที
ว่าพลายน้อยร้อยแจ้งแห่งกิจจา
แต่เคียดหงหลทางในกลางบ้ำ
เที่ยวเซซานในซานพนาลัย
แต่คิดไปไม่เหมือนเพื่อนมนุษย์
ตัวเจ้าพลายเสื่อมกลายพระเวทศิ
แม่นจะกิดคึกคามต้องข้ามบ้ำ
ไม่ช้านักจักพบประสพกัน
ถ้าไม่จริงคงกำที่รู้ว่า
ขอพระองค์ทรงทราบพนาลัย

ควรผลาญชีวิตให้ทักษัย
ถ้าหาไม่มิ่งกงม้วยมรณา ๖

ไต่ฟังว่าคงฟ้าฟาดคองเกศา
จะตริกตราแก่โชแดนโคตติ
จะตึกคามทางไหนไม่รู้ที่
ม้วยชีวิตหรืออย่างไรโดนนา
จะตึกคามหลานไปที่ในบ้ำ
แก่นานซ้ำไม่แจ้งแห่งสำคัญ
เพราะเหตุมีหนาแน่นแม่นมัน
เล่าความจริงสิ่งสำคัญไปทันใด ๖

ฟังกล่าวแจ้งเหตุคามเพทไสย
แล้วโหรใคร่ควรวุยามคามชะคา
อัญชลินบนิ้วเหนือเกศา
รบราไฟรัก็มีชัย
จะคืนมาทับข้างหาถูกไม่
เกี่ยวนี้ได้ภรรยาโสภาคี
งามประคองนางฟ้าในราศี
กลายเป็นผีตบไปในโพรวัน
ไปทางทิศบูรพาพนาสัตต์
แม่นมันเหมือนตำราของอาจารย์
จงพันหัวทัวข้าให้สังขาร
ถ้าข้าการแล้วจะเกิดความร้อนใจ ๖

๑ กรานันจึงโถมเจ้าพลายเพชร
มีบัญชาสั่งอาหลวต่างใจ
กับพลายบัวน้องชายให้ผายผัน
จนประสบพบพานหลานยา
หลวต่างใจกับพลายบัวหลาน
สั่งเพี้ยท้าวเจ้าพระยามนตรี

๑ กรานันพระยาแมนแสนลาว
เร่งรั้งจักษุสรค์ทันการ
กรันเสด็จพลันจักษุสรค์เป็นกระบวน
หลวต่างใจกับพลายบัวหลานยา
พอเสด็จสรรพลับพลันทันใด
ชวนกันออกนอกชลาไม้ซำที่
แหงนคุมเมฆฉายไค้เวลา
กำลังขึ้นซันบ้อราชาชาญชัย
พวกลาวชาวเวียงเชียงใหม่
บ้างให้ร้องลั่นห้องสามที่
ลกเดี่ยวเที่ยวไปในราวป่า
กรันรุ่งแจ้งสายแสงทินกร
หนทางเดินเนินบ้ำพนาศรี
หรั่งหรั่งเวโรไนโพรวัน

พึงเสด็จโหราจารย์บรรทวารไช
ผู้เป็นใหญ่ที่ส่องรองลงมา
คันคันกุมพลเที่ยวกันหา
แล้วครึกคราแก้ไขเป็นโรมี
พึงโองการเจ้าเมืองเวียงทักศรี
ให้กระเตรียมโยธีไว้ทันการ ฯ
ไค้ฟังกล่าวรับมาทุกหน้าก้าน
อาชาชาญช้างพังประคังมา
รงทวนแวงล้อมพร้อมหน้า
ไม่รอช้าจัดแจงแก่งอินทรีย์
เครื่องอาณสวมนไสรมันรมี
เสนีแห่แหนออกแน่นไป
หลานกับอาปรีคี่เปรมเกษมไส
สั่งให้เลิกพลไกรจากธานี
ยักบินจุกไฟยิงยิงมี
จากบุรีมั่งทรงเข้าคองคอน
สุริยาเย็นตงนักรักพักผ่อน
กำลังรีบร้อนเดินไปในโพรวัน
เสียงชนะเวียงร้องก้องสนั่น
จักจันเจ็ยแจ้วแว่วจับใจ

ถึงกางกรางอีกอีกออก
เพื่อจ้องมองควายที่ชายไพร
เหล่าพวกพลทัพจับปืนยิง
เสียงเรียวร้องดองเชิงละเลิงลาน
มาถึงซึ่งทีกโหรบอก
ให้หยุดหย่อนผ่อนพักพลไพร

๑ ครานั้นจึงโฉมเจ้าพลายบัว

ลงจากหลังม้าอาชาชาญ
เดินเข้าไปในถ้ำเห็นถ้ำลึก
สยทสยของพองเส้นโถมมาชัน
อ้อหลานฮาชาอยู่ที่นั่นแล้ว
จึงอ่านมนตร์เรียกภูธรูบรวย
เดินเข้าไปในห้องของนางไม้
นั่งเรียงเคียงชมภิรมยา
ตรงเข้าไปปราศรัยด้วยวาจา
จะตามไถ่สักเท่าไรไม่พาท
พลายบัวรีบร้อนจรออกมา
แล้วพากันรีบร้อนไม่นอนใจ

๑ ครานั้นโฉมนางกะเคียนทอง

เข้าในห้องกุหาแล้วพาท

ตัวเมียผู้อยู่ชอกปลายไม้ใหญ่
กระบือใหญ่ดองเชิงขึ้นเบิ่งนาน
ฝูงกระทิงวิ่งหนีไม่ก่อต้าน
เผ่นทะยานผ่านหน้าทางกลาไกล
ทางเดินเนินชอกภูเขาใหญ่
หวังจะไถ่ครวญเหตุสังเกตุการ ฯ

กล้าไม่กลัวมีร้ายในไพรสาณฑ์
สู่สถานปากถ้ำมีสำคัญ
นึกนึกแต่ในใจให้ไหวหวั่น
รู้สำคัญว่าที่นี่มีผีพราย
เห็นไม่แคล้วตามการประมาดหมาย
กำกับกายกลัวไพรจะมีพา
เห็นเจ้าพลายหลานน้อยเส่นหา
โฉมกานกางมว่างสำอางดี
เออหลานฮาไชจึงหลงมาอยู่
ก็แจ้งว่าเป็นผีคิบไป
บอกหลวงต่างใจเอาไม่ซำได้
เข้าในถ้ำพลันด้วยทันที ฯ

แต่เห็นสองชายงามอร่ามศรี

เหมือนจะชวนสามีของนางไป

พิโรธจิกกัดพิชเพลิงสน
เข้ามาถึงซึ่งที่ห้องใน
หรือเชื่อความีฤทธิ์ไกร
ทำอำนาจแล้วควาคว่าชายพาด
ไซ้ที่ทางกลางวนำน้ำเขียว
ประมาทเล่นเห็นเป็นหญิงจริงใจ
ถอยออกไปให้พ้นเด็กคนพาด
ไม่พึงห้ามคงเกิดความกัณวันนี

๑ ครวานั้นหลงกำใจกับพลายบัว
ยมพลงทางคอบคำไป
พืคคิตคามเพราะความรักลูกหลาน
ไซ้ว่าพืคคิตการหาญกาย
หวังรับเจ้าเข้าไปในพารา
แม้คุณอย่าจุนฤคิตกาล

๑ ครวานั้นนางพรายร้ายฤทธิ์
รู้ว่าป็นญาติแท้แนในใจ
เชิญเด็กะมานั่งบนแท่นที่
หลงกำใจหวังได้กัลยา
พลายบัวตัวยงอันโองการ
หลงกำใจลงยันกัณฑ์โค
เกษะพระเวทวิเศษสุด
พลายน้อยรู้ภาษาพาทิ

น้อยหรือคนบังอาจประมาทได้
ไม่เกรงใจเรามั่งอั้งการ
ไม่เกรงใจเราบังไม่พึงทำน
นี่แน่ท่านสองรามาทำไม
เคยเที่ยวมาเล่นหรือเป็นโจน
จึงได้วานรูกจะคลุกคลี
ไซ้ก็การของเจ้าช้อย่าสูตี
เราพุกตีแล้วไม่พึงหรืออย่างไร ฯ
แกลัวกล้าหากลัวสิ่งไรไม่
น้อยหรือใจนอ้งข้างว่าให้น่าอาย
กลัวหรือมาว่าคาญเอาง่ายง่าย
เชิญโฉมฉายหยุกยั้งกอยพั้งการ
กับหลานช้ำเคียงชมสมสมาน
ไซ้ชายพาดคอกนระนอ้งอย่าหมองใจ ฯ
กรันพั้งกัจค้อยเบาบรรเทาได้
นางวอนไหวงอ้นอ้อชอชมา
สนทนาพาทิตามสุธา
พาแก้วกานคาเข้าเวียงชัย
เสกข้าวสารชัคหลานไม่ช้ำได้
บิคเกศาทราวม้วยคั้วยทันทิ
นางกลายเป็นมุนุชย์เจริญศรี
เป็นที่เพลคเพลคินเจริญใจ

ผัวงามเมียงามเค็นตามมา
เจรจาภาษามนุษย์ไป
หลวงค่างใจครันไต้ฤกษ์ดี
พลไกรใหญ่ร้อยพลอยเบิกบาน

๑ ความนี้จึงโฉมเจ้าพลายเพชร
ให้จักษ์แจ่งแก่งศพทวิมาลา
มีคันฉัตรพักใบกจามร
แล้วสั่งให้ประโคมกรับโครมไป

ออกประคูกูหาไม่ซ้ำไต้
นางปลื้มใจดีมถ้ำที่สำราญ
ก็ให้ยกโยธีทุกหน้าค้ำัน
จากสถานมุ่งไปในพารา ฯ
พอสว่างเสร็จโศกคล้ายก็หรรษา
กับเวสวักลยาช่วยทันใด
อีกทั้งทอนตะวันทองผ่องใส
ประจำไว้มิให้ชาคราชากร ฯ

ตอนที่ ๖๖

พลายเพชรได้นางสร้อยแก้วจินดาและนางนงนุช

๕ คราน^๕ท่านเสนาพระยาแมน
กรันทรบข่าว่าเมียท้าวบรรลัยลาญ
เรา^๕ก็มีบุตรสาว
ชื่อว่าสร้อยแก้วจินดาใจ
วัน^๕นี้เราจะพากัน
ก็กลงทางสังเขวามาลัย
พอบ่ายแสงสุริยาพาบุตร
กรันถึงซึ่งท้องพระโรงคลัง
ว่าช้อยน้อมยอมถวายกัลยา
ขอพระองค์ทรงทราบฝ่าธุลี

๕ คราน^๕นี้จึงโถมเจ้าพลายเพชร*
ทอศพระเนกรมาสังเกตเขวามาลัย
นี้กรักใคร่ในนางกัลยา
ลิ้มเวสวัตน์บรรลัยในบุรีน
เราชอบใจที่มาสาพิภักดิ์
มาปลงใจให้มันวันนี้
ว่าแล้วศรีสังข์ชาวคลังพลัน
แล้วยาตราพานางเข้าปรางค์ชัย

อยู่ในแดนเชียงใหม่ใจหาญ
เผ้าก็อ่านครึกกรองทำนองใน
ข้าชาวามพัศค์ร่น่ารักใคร่
ทานางในธานีไม่มีปาน
ไปเฝ้าเจ้าพาราในสถาน
ให้ทรงทราบแจ้งอินทรีลวิวรรณ
เข้าสู่บุรีเชียงใหม่
อภิวันท์ทูลท้าวเจ้าธานี
ไว้ใฝ่ฝ่าบาทเบื้องบาทศรี
แล้วแต่ก็มีจะโปรดปราน ฯ

๕ ครัน^๕พึงเสวีจุบถนุสนธิ์สาร
คงามปานนางฟ้าลงมาดิน
เสนาหาไม่รู้หุยกุศุสสัน
แล้วผันผันพักตรามาพาที
เอาลุกรักงามเกินเจริญศรี
เราจะเลี้ยงเทวีไว้เคียงใจ
ประทานของรางวัลต่างค่าให้
สมสนิทพิศมัยเปรมปรีดิ์

* ตอนที่ ๖๖ หน้า ๓๑๑ พลายเพชรอันกับพลานบวดีเชียงใหม่ได้แล้ว พลานบวดีนครองเมือง
เชียงใหม่ ส่วนพลายเพชรนั้น ในตอนที่ ๖๓ หน้า ๓๒๘ กล่าวว่าเป็นผู้ว่าราชการฝ่ายหน้า
แต่เนื้อเรื่องตอนต่อ ๆ มา ว่าพลายเพชรเป็นเจ้าเมืองเชียงใหม่

เกษมสุขทุกชั่ววันค้อยผ่อนผัน
เป็นสุขทุกทิวาราตรี

๑ ครานี้จะกล่าวบทไป

อยู่เขตแคว้นแคว้นเวียงเชียงใหม่
มีผู้สมประชุมกุมพลดาว
มีเงินตราซ้ำใ้ใช้มากมาย
ภรรยาชื่อว่านางประทุม
เจริญร้างคังนางในเมืองบน
อายุนางยังเข้าไ้สิบห้า
ทราวมวยยังมี ไ้มีสาม
มาวันหนึ่งจึงนายหมื่นพิชัย
พิรุเรื่องเมืองเชียงใหม่หลายกระบวน
พลายยงก็ถูกปลงสิ้นชีวิต
เลยบั้นยับค้องสับพันถึงบรรลัย
อ้ายพลายบัวแก้วของค์เอก
กับอ้ายพลายเพชรผู้พี่
ตัวของเราก็ดำอยู่ช้องสู่ม
ชินอยู่ไปคงไม่พ้นภัยพาล

๑ ครานี้จึงโฉมนางประทุม

เจ้าวัยชั่งครันพึ่งกำสาม
ตอบผิวว่าตัวซำคักเห็นคี่
นางมณฑาทบุรีเราวิไล
พาเข้าไปยกให้พลายเพชร
แม้ชอบใจเจ้าพลายค้องโสภา

ชมขวัญสร้อยแก้วมารศรี
มิไ้คี่มีพาลภัยไ้บีทา ๆ

ถึงนายหมื่นพิชัยใจหาญกล้า
แต่หน้ากว่ายี่สิบบีปลาย
เกี่ยวกราวประมาธเมากหลากหลาย
ปล้นหัวปล้นควายหลายค้ำบล
กระชวยกระช่มงามสง่าสดาล
ลุกชื่อมณฑาทองค้องโสภี
โสภางามเกินเจริญศรี
บิคุเรศชนนีนถนอมนวด
ปราศรัยเมียงงามทราวมสงวน
จะบอกนวดน้องเจ้าให้เข้าใจ
เถรจิวคักค้อสู้คี่เชียงใหม่
ผู้ใดใครไม่รอค้อคักคาก
คั่งลอยเมธมาจากคาวคั่งสา
เป็นบุครารของหมื่นไวชัยชาญ
ชนกค้อมลือช่าวฉาวฉาน
จะคักอ่านอ้อย่างไรโฉนคี่ ๆ

วันร่วมในใจคั่งไฟ
เทวีครองความเห็นงามใจ
ครั้งนี้คงความชอบประกอบใหญ่
อ้าไฟค้องพัคค์รัคค์ชณา
ถ้าสำเร็จขอฝากแก้วเข้าเป็นช้ำ
เราสองรากงเป็นใหญ่ในธานี ๆ

๑ ความหมั่นพิชิตไ้พึ่งความ
ดีใจว่าภัยไม่ย่ำ

ผิวเมื่อยไกลเกลียดกันตกลง
พอเช้าครู่ก็จุกันนิทรา
หาสิ่งของสำรองไว้ถ้วนดี
เสื่อผ้าแพรวพรรณจักสรรค่านาน
ทั้งสองผิวเมียนน้อมน้อม
นุ่งยกหม้อแพรวแลเป็นมัน
สวมสร้อยกำไลใส่แหวน
ครั้นเสร็จสรรพฉบับพลันทันที
ผัวงามเมียงามเดินตามกัน
แม่ลูกผูกพันเคียงกันมา
ครั้นถึงยังซึ่งโนบรี
บอกความคามจริงทุกสิ่งไป

๒ ความนี้จึงท่านพระยาแมน
จะนำเจ้าเข้าเฝ้าเอาหน้าตา
เสร็จสรรพฉบับพลันทันเวลา
เข้าสู่วังยังพระโรงแก้วมณี

๓ ความนี้จึงโฉมเจ้าพลายเพชร
เสด็จออกพระโรงนอกมีทันนาน
ผั้นแปรแลเห็นนางมณฑา
นวลละอองตึกคองนำใจครัน

เห็นงามถุกกระบวนถ้วนดี
พอราตรีเข้าในท้องห้องสองรา
คามประสงค์ใจรักหนักหนา
สั่งบ่าวข้าเสด็จปล้นทันการ
ข้ามค้อยทำอยู่หน้าบ้าน
สำเร็จการแล้วชนบนเรือนพลัน
จักแจงแก่บคูรีผ่องศรีสรรพ
จักสรรคแพรวทองถ้วนของดี
ราคาแสนค่าสิ่งทองผ่องศรี
แล้วเทวีเจ้าก็แต่งซึ่งกายา
หมั้นพิชิตผายผั้นออกนำหน้า
บ่าวข้าพร้อมพร้อมล้อมครวโล
เข้าหาเสนาห์ท่านผู้ใหญ่
จะเข้าเฝ้าท้าวไทเจ้าพารา ฯ

ไ้พึ่งแสนอันก็มีสุธา
แล้วท่านพระยาจักแจงแก่อินทรี
ออกนำหน้าพากันน้อมน้อม
ค้อยเฝ้าท้าวเจ้าบุรีอยู่เป็นนาน ฯ

ทรงเครื่องเสร็จเดินว่าออกหน้าด้าน
ชุนนางลาวกราบกรานอยู่พร้อมกัน
ลักขณาสวยสมงามคมสัน
แล้วผั้นผั้นพักครามาพาทิ

นั่นคือใครที่โหดเหี้ยมเข้ามา
ของทั้งหนี้สารพันมากมาย

๑ คราวนั้นพระยาแมนแสนลาว
หมื่นพิชัยนายบ้านชาวพารา
นางมณฑานารีบุตรสาว
กับเงินทองสิ่งของแพรวพราว
แล้วช้างเผือกเมียทั้งสองรา
ทุกวันนี้กลัวมีซึ่งภัยพิบัติ

๑ คราวนั้นจึงโฉมเจ้าพลายเพชร
สมถวิลยศเกียรติ
แล้วตั้งให้หมื่นพิชัยใจหาญ
กรมการชาวค่านในเมืองนั้น
เสร็จส่งปลาทองนางมณฑานา
ชมโฉมประโลมแนวถวิลขวยใจ

๑ คราวนั้นท่านนายหมื่นพิชัย
ชวนประหม่อมเมียชวัญกัลยา
ตั้งแก่นันตักัญมิใช่ชั่ว
เก็บสินทรัพย์ยุบยับระยาไป
ชนชาวเมืองเลื่องลือชื่อดำพอง
จำเนียรกาลนานหลายปีมา

๑ คราวนั้นนางสร้อยแก้วจินดา
ตั้งแก่ผิวไคนางมณฑานาช้านาน

โสภางามเกินเจริญศรี
ของผู้ใดใครนี่ย่างสรรคมา ๆ

ทูลท้าวความมาคปรารถนา
ขอพึ่งพาบาทบงศ์ของทรงธรรม
ข้าชาวสวยสมคมสัน
ถวายทำนถ่างเครื่องบรรณาการ
ขอเป็นข้าจนดับกับสังขาร
จึงได้ชานเข้ามาถึงขอพึ่งพา ๆ

ครั้นฟังเสร็จชมเปาะหัวเราะว่า
รีบสั่งหาชาวคลังให้รางวัล
เป็นนายบ้านช่องใหญ่ในไพร่สัด
ต้องพากันมาขึ้นหมื่นพิชัย
เข้าปรางค์ปราท้วงทองผ่องใส
แคล้วภัยโพิวไม่มีทา ๆ

สมใจนั้นเหมาะหัวเราะว่า
ขากวากลับบ้านตำราดูใจ
ปล้นควายขวิดจับชวานาฆ่านายไพร่
ไม่มีใครวางอุรอก่อกักคา
มาฟ้องร้องกลับคิดคุกทุกซ้นกัหนา
ชาวบ้านบ้าร้อนใจกึ่งไฟกาล ๆ

กัลยาเคืองขุ่นงุ่นง่าน
ไม่เป็นภารธุระจะอินัง

แต่เนื้อมากกว่าบี๋เข้านี้แล้ว
นางอวอร์ดร้อนใจไม่ประทัง
ร้อนใจทั้งไฟลูกกลมดิน
นางเคืองชุ่นฉุนพิโรธโกรธเต็มที
คิดพลางทางสั่งแก้อีปี้
กูจะไปหึ่งให้เห็นสำคัญ
เป็นไรเป็นกันไม่พริ้นพริ้ง
จะคบอีแพศยาไม่ปรานี

๑ กรานันอีปี้ลาวชื้อช้อย
ยกมือไหวว่าคุณนายอย่ากักใจ
ถึงเขาจะคบช้อยน้อยสักร้อยเปริยง
จะอุทสาห์กำหมักสูักักพัน
นางสร้อยแก้วสาห์สัจจักไม่น้อย
เสรีพลันจักสรรค์แข่งร่างกาย
กรันถึงจึงชบนบนันไก
นางสงสัยไต่ถามคามกิจจา
สาวใช้บอกออกความทามวาที
นางพั่งให้กั้งแก่นเหลือใจ
รวบวิสุทรูรुक่านลนลานแล
ไม่โทหึ่งโกรธซึ่งฉุนอุรา
แล้วร้องคำว้อปรีย้อชากิชั่ว
จะคบชู้ให้ระยาเป็นนุกบอน

ผัวแกลัวกลากลากสวาทหวัง
ปานจะคลั่งเป็นบ้ามากกว่าบี๋
จะบีบนเสี้ยกระมังกรงันัน
ว่าวันนี้จะไต่เล่นให้เห็นกัน
เขี้ยววีรวิศาคนมให้กมสัน
คบมันอิมฉาเอาอย่าปรานี
ถึงผัวอึงจะคำให้ไม่ภักดี
เร็วอีปี้อย่าซำรีบกลาไกล ๆ
จักไม่น้อยการหึ่งผัวหากลัวไม่
เป็นบี๋สังหยิงไต่ก็เป็นกัน
จนถึงซึ่งเพียงหัวทกหัน
เอามันจนให้สมใจนาย
ตอกแหวนก่อยออกวางวัดตามมันหมาย
ผันผายออกจากคำหนักมา
เห็นสาวใช้หมอบเรียงอยู่เคียงหน้า
ว่าเขี้ยวหม่อมแฝงอยู่แห่งใด
ว่าเทวียังหาถิ่นนอนไม่
ทรงเข้าไปในที่ศรีไสยา
เห็นแนนางนอนเสนอหน้า
ท้วงเข้าถับนางมดฉาทกเคียงนอน
มาชิงผัวร่วมเรียงคู่เคียงหมอน
หากเกรงว่าหม่อมนอนหลับอยู่นาน ๆ

๑ ครานนั้นจึงโฉมนางมณฑา
เห็นเมียดวงจางจ้วงเกินการ
ลุกขึ้นกำหมักกักทัน
เป็นไรเป็นกันในวันนี้
นางสร้อยแก้วดูนโกรธกระโทกคอบ
ทั้งสองนางก่างทันประจัญบาน
อปีลีวีรีเข้ากันกาง
แกว่งนมหยานพักหัวไม้กลัวใคร
หม่อมเจ้าแก้กุดท้าวชาววัง
ลุกขึ้นวิ่งกลับกลังล้มตบเพ
นางมณฑาร้องคำว้อปี่ลี
ไม่คู่ควรลงนามทำปามมา

๑ ครานนั้นจึงโฉมเจ้าพลายแก้ว
กำลังหลับกลับตื่นพลิกพันกาย
เข้ากันกางขวางไว้แล้วร้องห้าม
เกิดกบค้อยย่อยยับอปีรา
นางสร้อยแก้วกริ้วโกรธพิโรธจิต
ชั้กกันหนักหน่วงดวงฤกษ์
ว่าน้อยหรือคะหม่อมเป็นจอมเจ้า
ไต่เมียงามหลงรักหนักในใจ
งามจริงยิ่งกว่านางโหมมนุษย์
ต้องวงยงหลงกลเป็นนมลทิน

คืนนิทราหาวกสะกั่งอยู่ฟุ้งซ่าน
เขาวมาลัยชั้กกันแสนทวิ
กูปยันคอกท้าวอปีลี
นอนตีสันมาทำร้ายยาพาด
มณฑาหลบแต่คงเข้าแฝงม่าน
ข่าวฟุ้งซ่านจนกั่งทั้งวังใน
ทักผ้าถุงรุ่งร้างล้มไถล
ว่าไรนางมณฑารำช้อยเค
เสียงอังกังโคนกันท้าวหันเห
จนกระคองปุทะเลพลัดออกมา
การอะไรโยมีอชีซ่า
กู่จะหลกัศคาเขียนหลังลาย ๆ

เมามัวกอดหอมนอนนอนจนสาย
ผันผายจากที่ศรีไสยา
ว่าทำความอิ่งใหญ่ให้ชายหน้า
ไม่ควรมาเกิดเชิญถึงเช่นนี้
ทั้งผัวกล้าวราวกับพิชไฟจุจี้
นางเทวีจึงทอบด้อยคำไป
เป็นจอมลาวครองเวียงเมืองเชียงใหม่
กั้งนางไกรลาสลอยลงมาทิน
ไม่ทักจุจี้ก็ไต่ชมสมถวิล
มิรู้สันจิกจางห่างกันไป

๕ ทงแก่นตองเป็นที่ศักรอน
นี่หรือหม่อมมณฑลชายอกญาใจ

๑๐ กรานนี้อปัสสิลาชัชชา
ทบมือเปาะร้องเขาว่ากรรมกรรม
เจ้าพลายว่าฮ้ายฮ้างอัสสิ
เจ้าต่อเจ้าเขาทะเลาะกันเหมาะใจ

๑๑ กรานนี้นางสร้อยแก้วนารี
นางคอบว่าชัชชาฉันทนพาล
รักเมียเสียญาติขาดลูก
มันงามหน้าแล้วหม่อมราชกราน

๑๒ กรานนี้จึงโถมเจ้าพลายเพชร
ขึ้นนีกศรุกรองทำนองใน
คึกแล้วกล่าวความห้ามไปพถัน
ค่อยปรองคองเหมือนพี่น้องกันสองรา

๑๓ กรานนี้นางสร้อยแก้วจินดา
แก่นชัศสะบักหน้าแล้วกลาไกล
ครั้นถึงยังซึ่งคำหนักนาง
กลุ้มใจให้แก่นชัศถึงภัสศา

๑๔ กรานนี้จึงโถมมณฑลทาทอง
หม่อมเมียหลวงจ้วงจาบหยาบเกินการ
เจ็บจิกคองคึกจำแก้แก่น
หม่อมผัวช่างकुเล่่นทำเป็นใจ

ถึงเทวามาอนไม้คี่ใหม่
ผินหน้ามาจะคบให้ยับรรยา ๖

พั่งนายร้องคำพิไรว่า
ครั้นนี้ไม่รู้ที่จะทำเป็นอย่างไร
อย่าพาที่จาบจ้วงด่วงเกินใหญ่
มิ่งลงไปเสียให้พันอีกนพาล ๖

พั่งสามเืองซุ่นงุ่นงาน
ใช้กลการของหม่อมคอกออย่าพาที่
เผ้าพันผูกอยู่กับเมียจนเสียศรี
คองคบค้อแพศยาให้สาใจ ๖

ครั้นพั่งเสวีจวอนใจกัฟใหม่
คัวยรักใคร่นวลนึ่งทั้งสองรา
อย่าใศกคัลย์เลยสองศรีพั่งพิว่า
พั่งวาจาเด็กนะนางอย่าหมางใจ ๖

ความโกรธาใจนางหาสร้างไม่
ลงบันไศกับอัสสิริบัสสิลา
ไม่เว้นว่วงความร้อนผ่อนสุธา
แก่นนี้มาทรมวย้อลยลาฎ ๖

เสวีหมองเืองซุ่นงุ่นงาน
ตรงเข้าพาลทบค้อยอ้วยใจ
ทกแทนคอบมันให้จงไค้
ปล่อยให้เมียทำระยายับ

แต่เท่านั้นก็ทนน้อยน้อยไปหรือ
ถ้าขึ้นอยู่ตัวกูระย้ายับ
จำจะลอบไปหาमारकर
ก็คพลางแล้วทางจรตี
พอพลบค่ำย้ายเย็นลงรอรอน
นางวีรวิจักแจงแกร่งกายา
ค่อยลอบออกมานอกพื้นประตู
หลึกถลกลักน้ำพนาลัย
ทราวม้วยตรงเข้าไปหาแม่เจ้า
เรื่องเมียหลวงหวงหึงตะบึงตะบอน
นางเล่าความคามนุสนธิ์แก่กันมา
ไม่รู้ที่จะผ่อนผันฉันทโคตี

๑ ครานี้นางประทุมมารคา
แม่ไม่แก้แค้นแทนมันให้ทันการ
หมิ่นพิชัชวาทเจ้าใจจริงนาเจ้า
จำจะต้องทดแทนที่แค้นเคือง
ยังมีครูผู้ชาญชื่อหนานระจง
ทำเสน่ห์เสห์กลลพิษใจ
ต้องไปหาให้ช่วยไซแก่
แม่ันสมคามที่ความเจกนา
ก็คพลางทางเรียกกสนนิท
ว่าเร็วราอย่าช้ารีบไปปล้น

นานมันคงลงมือเอาพร้าลับ
แก้กันกับดูใจให้ทวี
กล่าวสุนทรบอความให้ด้วนตี
เข้าสู่ที่ห้องในเกษโยธา
ทิงกรลับไม้ลงชายบ้ำ
ชวนเสาวใช้ลีลาจากวงใน
ผู้คนจะรู้จักหาไม่
ถึงชายไม้บ้านช่องของบิกร
บอกเล่าแล้วทอศฤทัยถอน
ลูกยังนอนมันเข้รบก้อยกบตี
แล้วโสกาอยู่ในห้องหม่นหมองศรี
ครึ่งนี้ลูกต้องยับอ้ประมาณ ฯ
ฟังลูกว่าร้อนใจถึงไฟผลาญ
ชนชาวบ้านจะลือข่าวลาวทั้งเมือง
เกราะที่ของเรายังไม่หมคปลกเปลือย
อย่าให้เรื่องที่เรากล่าวนั้นล่าวไป
อยู่ชายคงริมเวียงเชียงใหม่
แต่ก่อนไ้เกษเวียงกรูว่ารู้มา
คงผันแปรคามวิธิตินักหนา
ทั้งเงินทองเสื่อผ้าจะให้มัน
มาโกตีชิตแล้ววิงวอนพุกผ่อนผัน
เชิญท่านหนานระจงรีบทรงมา

บ่าวไพร่พึ่งนายไม่ซำที่
วิ่งเหย่นหย่าเข้าตงกักรวงมา
ครั้นถึงจึงนั่งยองของโอหัว
บักนี้เก็คมิเหตุสำคัญ
จะประสงก์สิ่งใดก็ไม่รู้
คงจะได้รางวัลทันเวลา

๑ ครานั้นจึงเจ้าหนานชะง
จะเท็จจริงหรือสิ่งซึ่งพาทิ
กิดพลางทางนั่งกรีกครว
คามกำรับนับเห็นเป็นจริงใจ
ว่าพลางแล้วทางแก่งคว
หัวโหงพรายร้ายกล้ากักกาคี
เห็นฤกษ์งามจับยามตะพายบ่า
งุ่มง่ามเคินคามเข้าเซศกัน
พวกถาวงุ่มง่ามเคินนำหน้า
หนานชะงก็ครองรับเข้าไป

๑ ครานั้นจึงท่านหมื่นพิชัย
ว่าเราหาท่านมาเวลานี้
แล้วทั้งสองหัวเมียก็พุกจา
จนสิ้นข้อคอกำไม่ว่าไร
แม้้นสมหวังคงปลงจำนงจิต
ท่านก็องการสิ่งไรบอกไปพลัน

จรสรีบออกนอกเคหา
ถึงบ้านเข้าหาหมักหนานพลัน
หนานจงไ้กักรวงแหมกศาลัน
กัวงของท่านหมื่นพิชัยใช้ให้มา
ให้เชิญสุเว้าไวรีบไปหา
ท่านบอกข้าให้มาในวราศรี ๖

งวยงสงสัยไม่รู้ที่
อย่างไรนี้ตัวเราบ่เข้าใจ
จับยามสามคาไม่ซำได้
ตอบว่าข้าจะไปไม่ซำที่
หัวหัวสวดยสมห่มผ้าสี
เอาใส่ยามหันที่มีครบครัน
ลงบันไคเคหาแล้วผายผัน
ไม่ซำพลันถึงบ้านหมื่นพิชัย
ชั้นบนเคหาไม่ซำได้
พุกจาปราศรัยคามไมตรี ๖

ปราศรัยคามกระบวนเป็นถ้วนถึ
ธูระมีคอกจะเล่าให้เข้าใจ
เล่าความคามมาไม่ซำได้
จึงต้องไปกล่าวหาท่านมาพลัน
จะรางวัลท่านคงกิดคามหมายมั่น
จะให้บันคามที่มีเจกนา ๖

๑ คราน^๕นี้จึงท่านหนานระจง

ยมพลางแล้วทางทอบวาจา
อย่าพักพ้อต่อให้ยิ่งกว่าสิ่ง
อันสิ่งของก็องประสงค์จำนงใจ
รูปเทียนข้าวตอกคอกมาลา
เบ็กโก^๕ให้โละใส่ โทะพาน

๑ คราน^๕นี้ข้างท่านหมื่นพิชัย

พั่งหนานระจงตกลงถามว่าที่
ยมพลางทางตั้งบ่าวข้า
ให้สำเร็จเสร็จความตามทำนอง

๑ คราน^๕นี้พวกลาวบ่าวไพร่

จักแจ่งแจ่งของมาเร็ววรา
ทั้งข้าวตอกคอกไม้หลายอย่าง
ต่างแบกหามตามกันมาทันที

๑ คราน^๕นี้หนานระจงองอาจ

จุกเทียนรูปปั้นรูปโหงพรายพลัน
เสร็จสรรพแล้วกลับกล่าวอัญเชิญ
ทั้งอารักษ์หลักเมืองเรื่องฤทธา
กรันเสร็จสรรพแล้วกลับอัญเชิญผี
เสกแล้วเสกเล่าเบ้าเวทไป
เคษะพระเวทวิเศษสุด
มีศาจารย์อันกายเต็มประกาศา

เห็นแน่ตรงตั้งคำที่ที่ว่า
ว่าควำรับได้ ไม่เป็นไร
ก็ควรที่จะสนองรับรองได้
หมุ่เบ็กโก^๕ข้าพเจ้าสุธาบาน
จงทามาเร็วไวทั้งไซซาน
อย่าช้านานจะได้ทำบัตรพลี ๖

ตำราดูใจปริศน์เปรมเกษมศรี
ยินดีที่ช่วยสมอารมณ์ปอง
เร็ววราจักแจ้งหาสิ่งของ
ที่ถึกรักครองสมถวิลจินตนา ๖

วึ่งไขว่มุ่งตรงลงเคหา
ย่ำพลาพร้อมกันทันที
ของต่างต่างจักแจ่งแจ่งตามที
ตั้งวางกลางที่นอกชานพลัน ๖

ไม่ชยาคกลัวภัยถึงใจมัน
จักสรรค^๕เครื่องอาณทั้งว่านยา
เทพเจ้าเนาเนินทุกเหลี่ยมหา
พากันมารับสังเวชแล้วเสยไป
เลือกล้วนที่องอาจมีศาจใหญ่
เรียกมาให้พร้อมพรั่งทั้งวิชา
กำเว็บรุกแรงเคษพระกาธา
ต่างคนชนมากช่วยทันที

สำแดงเดชต่างเพศต่างภาษา
เฮ็ดให้ถันพระธรรณี
พากันทั้งสนกินเครื่องเช่น
ต่างคนถั่วจนทั่วห้องวอยง
ว่าท้าวเราจะเข้าสู่พิชิต
จงช่วยกันให้ทันสำเร็จการ
พวกบิศาจแรงร้ายทั้งนายไพร่
คงสมใจคอกหนาย่าละเลย
พอเสร็จสรรพพหนามจับพวกผีสิง
แล้วเสกเบ้าถนเอาน้ำมันพราย
แล้วจักแฉ่งแฉ่งสรรพคัมภีร์รูป
เอาใบรักชกเป็นยันต์มีพันห้า
ให้เอาไปฝังไว้เมื่อใกล้แจ้ง
เมื่อจะไปให้ทรวจดูผู้คน
แล้วพินเทียบชัยส่งให้นาง
เมื่อจุกไฟให้ระลึกรักถึงครู

๑ ครานั้นโฉมงามมณฑาทอง
รับเทียบชัยไม่ช้ากราบลาพลัน

๑ ครั้นถึงยังซึ่งห้องคำหนัก
ไม่รู้กล่าวนางไปหนใด
ครั้นเวลามีค้ำย่ำยาม
นางเยื้องย่องเข้าห้องพลันทันที

แลปล้นปล้นตาเสียดยิ่งมี
จนถึงซึ่งที่หนานระจง
ผู้คนเห็นแปลกจิตพิศวง
หนานระจงส่งความไปถามการ
วันนี้ฤกษ์งามตามสถาน
สุรามานเครื่องคงจะส่งเว
คงใจร้องว่าชะเอวระเหว
แล้วผีพรายต่างเสวยเหล้าเมามา
คามทางไสยศาสตร์ที่มากหมาย
ประสมผดงลงกลายเป็นยาทา
ให้กอกจุกกันเคียงเรือเสนอน้ำ
หุ้มห่อกายาทั้งสองคน
ยังสามแพ่งหนทางหว่างถนน
อย่าให้ใครแปลกปนมมาตอบดู
กำขัณฑ์วางให้จุกไว้ในที่อยู่
ผัวมาสู่เสร็จสรรพก็กลับพลัน ๆ
คล้ายหมองมดกินสันโศกคล้าย
ชวนสาวใช้พากันเข้าวังใน ๆ
พร้อมพรักสาวสาวพวกบ่าวไพร่
ไม่พะวงสงสัยทุกนารี
โฉมงามมณฑาทองห้องศรี
แล้วโฉมงามนารีจุกเทียบชัย

ภวานาคาถาหนานระจง
ไต่เวลายามกว่าไม่เห็นใคร

๑ จะกล่าวฝ่ายโคมเจ้าหลายเพชรนั้น
เป็นทุกข์ใจด้วยอรโททั้งสองรา
เราจะคิดผ่อนผันฉันใด
มาปลงใจให้เทวีเจ้าศีกัน
แต่พองนงนุชจุกเทียนชัย
เวลานั้นเสื่อมณทร์พันทวี
ต้องเวลลาวทำระย้ายับ
เสียวราบปลาบใจในอุรา
หวนอาลัยยังใจไม่หยุดหย่อน
เวทมนตร์บ่ป้องกันตนก็มากมี
รีบรักจักแรงก่กแก่กาย
ความกำกัลคัดฉนวนรีบถ้วนมา
ค่อยเหยียบย่องเห็นห้องเขาวมาลัย
แม้งามงอนเจ้านอนหรืออย่างไร
ก็คพลางทางเกาะบานประคูด
นั่งอยู่ยั้งนั่งไม่รีบออกมา

๒ ครานันนวนนางมณฑา
คับเทียนชัยที่จุกไว้ทันที
ศึกกันบ้านนั้นใครหนอ
ตัวพี่เองแหละฟ้าแม่แม่มณฑา

จนเคล็ดมอ^กก่ดงจวนจะหลับไหล
เอะผิกใจแล้วสามียังมีมา ฯ

โศกคล้ายอยู่ด้วยรักเป็นหนักหนา
คำว่าโกรธซึ่งหึงหวงกัน
ให้ครองใจสองร่วมภิรมย์ขวัญ
หนึ่งผ่อนผันตริกตราในราตรี
ถึงชื่อท้าวมิให้หมองศรี
ไม่มีสิ่งอันใดจะพึงพา
จិតกลับหวนเหตเส่นหา
คิดถึงเจ้ามณฑาทยอกนารี
ต้องรีบร้อนไปประโลมนางโคมศรี
ไม่เป็นที่ระลึกถึงเหมือนตริกตรา
ผันผายเกินพลางจากข้างหน้า
ถึงห้องแก้วแววตากด้วยทันใด
บีคยานทวาราทาเบ็คไม่
ทำโดนจะแจ้งซึ่งกิจจา
ว่าโคมทรูเบ็คเกิดพี่มาหา
เจ้านอนแล้วหรือแก้วกายอกนารี ฯ
พึงผัวมาถึงห้องหยาหมองศรี
แล้วเทวีเจ้าแกล้งเจรจา
มาพุกข้อส่งสำเนียงเสียงเรียกหา
อนิจจาแปลกทีไปหรือไธนาง ฯ

๑ อ้อมหอมพลายหรือเจ้าชามาถึงนี้
หน้อยเมียหลวงจะมาหวงหึงไม่วาง
แล้วเสแสร้งแกล้งว่าน่าอศุ
ก่อนให้มีไ้เจ้าบรรจจา
ห้อมมปล้อยให้เมียหลวงมาหวงหึง
กัของน้องจึงก้องถูกคบคั

๑ กรานนี้พลายเพชรวันไ้พึ่ง
นางว่าไรก็ช่างนึ่งพึ่งความ
พลางสำรวลชวนนางย่างย่อง
ลุกก้องประคองโถมประโถมใจ

๑ กรานนี้จึงโถมนางมณฑา
รูทำนองว่าท้อซึ่งอาคม
พอเห็นผิวเพลนชมภิรมยา
ว่าห้อมมาห้อมมาในคินนี้
อันสร้อยแก้วเมียห้อมจอมนาง
ชื่นจิตทั้งจวิทกิริยา

๑ กรานนี้จึงโถมเจ้าพลาย
ความอาลัยให้กึกจิกผูกพัน
อนิจจาแก้วตามาซักถาม
พิรักเจ้าเท่าเทียมชีวลัย
พลางนางสร้อยแก้วเป็นเมียแก้ว
ตามที่นี้เด็กพิจะพันพ่อน

ไม่เป็นที่ชักร้องให้หมองหมาง
จะคบเล่นเช่นอย่างกับช่วยมา
นางเบ็คประคองแลพบทำหลบหน้า
แล้วมารยาเสแสร้งแกล้งพาทิ
จนอ้ออึงทั้งเวียงชัยให้บคสิ
ห้อมมเห็นคัแล้วหรือไ้ไม่ห้ามปราม ฯ

กัวยกำลังหลงไหลไม่ไ้ถาม
ชมว่าเหมาะเพราะงามทุกอย่างไป
เข้าในห้องนิทราไม่ช้ำไ้
เหมือนอย่างไ้คอกฟ้าลงมาชม ฯ

พึ่งผิวว่ากล่าวความเห็นงามสม
สำราญรมย์คังไ้คองมดี
นางไ้ทำแล้วถามไปถามที่
น้องเป็นที่สงสัยในวิญญาณ์
รูปร่างผิวพักตร์งามหนักหนา
ห้อมมรักไ้ใครมากกว่าบอกไปพลัน ฯ

พึ่งภิปรายกลับกึกจิกกระเด็น
แล้วผ่อนผันคอบความให้งามใจ
โถมงามโยมาคึกคึกวิสัย
จึงหวังใจจะมาชคสนิทนอน
ไม่รักเท่าพุ่มพวงทองสมร
พวงางอนเมื่อฆ่าเผ้าสร้อยแก้วใจ

ว่าพลางแล้วทางประคองนาง
โถมอุบรูมพิศพิศค้องใจ

๑ กวานั้นสาวใช้คนสนิท
งามขึ้นเจ้าถิ่นจากนิทรา
ทราบข่าวว่าเจ้านางมดเตา
ก็ใจในจิตคึกคุกพัน
ก็พิพลางนางทรงลงจากที่
กรันถึงจึงเข้าเฝ้านางพระยา
กระหม่อมฉันเบื่อกม่านมองดู
นี่หม่อมแม่จะผันแปรเป็นอย่างไร

๑ กวานั้นสรว้อยแก้วกรันไค้พั้ง
ทะเล้งแล่นจากแท่นที่ไสยา
เร็วหว่าอย่าช้าเลยตัวมึง
ค่อยคอบให้สลับชบลงไป

๑ กวานั้นอีปดี่ช้ำ
ว่าหึงกันเอามันให้สิ้นเพลง
หยักรั้งกึ่งท่าผ้ากาคนม
ออกนำหน้าพานายจรดี
สรว้อยแก้วพิศกันนั่งบนเตียง
เจ้าพลายตระหนกตกใจ
ลืมเนครมองเขม้นเห็นเมียหลวง
ด้วยเวทมนตร์เจ้ากลในกายา

ขึ้นวางบนตักด้วยรักไก่อ
เลยพากันหลับไปใโนไสยา ฯ
พออาทิตย์ส่องสว่างกระจ่างหล้า
ล้างหน้าหัวหัวแก่งตัวพลัน
นิทรา กับหม่อมพลายในท้องนั้น
จะผายผันไปบอกนายเอาหน้าตา
เร็ววีลัดแก้วฉนวนหน้า
ว่าหม่อมนิทราอยู่กับนางที่ข้างใน
เห็นนอนอยู่กับมดเตานำรักไก่อ
หรือหนึ่งไว้ให้กับมาบีทา ฯ

แค้นกึ่งเคียดใจให้โทษา
เรียกอีปดี่ช้ำด้วยทันโต
ไปช่วยกันหึงให้ยกใหญ่
หม่อมว่าไวกูไม่พักกลัวเกรง ฯ
พั้งนายว่ารักเขมรออกเกินเหยง
นายสั่งแล้วไม่เกรงผู้ใดมี
จุกยามากปากอมหมากเก็บที่
มาถึงที่ปรารภทองเข้าห้องใน
คังเปรี้ยวเสียงสนั่นหวั่นไหว
หวั่นไหวพลัดพินถิ่นนิทรา
ข้างจาบจ้วงเดียวกระไรจนเกินหน้า
แค้นใจอยากไก่อฆ่าให้บรรลัย

กระเทียมบาทร้องทวาคเสียงคัง
น้อยไปหรือข่มเหงไม่เกรงใจ
ชะเขยแหวยอิ โชลนจำ
ไสหัวจากวง^๕กรง^๕
แม้จีนอยู่ผู้ถูกรมระย่ายับ
ซักฟ้า^๕พินออกยื่นโลกทะยาน

๑ คราน^๕เน้นพวกเหล่าท้าวนาง
ค่างกร^๕ร้องห้ามไม่ขามใจ

๑ คราน^๕เน้นโชนจำทุกหน้าที่
บุต^๕ตุก^๕เข้าตุก^๕พัลวัน
กร^๕น^๕ถึงยังซึ่งกำหนัก
ว่ามีรับสั่งให้จากวง^๕เร็ววา

๑ คราน^๕เน้นนางสร้อยแก้วกัลยา
ไม่รู้ที่จะผ่อนผันฉันท
นางวอนไวศโคกรักไม่พักผ่อน
กร^๕น^๕นี้ต้องวิทก^๕เจียวอกอา
น้อยหรือหนีอิ^๕ท^๕กร^๕ง^๕พิช
หม่อมหวังหลงกลอิ^๕คน^๕ตี
เรามานะความสคัญ^๕ค^๕อง^๕ก^๕ก^๕พัน
เราไม่มีที่^๕น^๕อง^๕ญา^๕ติกา
นางรับรัก^๕จ^๕ก^๕แ^๕ง^๕เข้า^๕ของ
คำ^๕ว^๕น^๕นี้^๕จะ^๕ล^๕หล^๕บ^๕ท^๕น^๕ไป

จะเลี้ยงไว้^๕ใน^๕วัง^๕อย่าง^๕ไร^๕ได้
มิ่ง^๕ทำ^๕ให้^๕ยาก^๕แก่^๕น^๕แ^๕ส^๕น^๕ท^๕วี
เว^๕ง^๕ว^๕ิบ^๕ร^๕ก^๕ล^๕ก^๕ร^๕ว^๕า^๕ไป^๕จาก^๕ที่
จะ^๕เลี้ยง^๕ไว้^๕ใน^๕บุรี^๕ไม่^๕ต^๕อง^๕การ
ก^๕ุ^๕จะ^๕ให้^๕ไพร^๕่^๕จ^๕ับ^๕ไป^๕ป^๕ระ^๕หาร
ก^๕ุ^๕จะ^๕ผล^๕า^๕ญ^๕ี^๕ว^๕ัน^๕ให้^๕บ^๕ร^๕ร^๕ด^๕ย^๕ ๗

ออก^๕ผล^๕น^๕ผล^๕ัน^๕ก^๕ัน^๕ก^๕าง^๕ไม่^๕ซ^๕่า^๕ได้
ว^๕อน^๕ให้^๕ว^๕้อ^๕ช^๕ี^๕ว^๕า^๕ย^๕่า^๕พ^๕ัน ๗

พ^๕ัง^๕ก^๕รี^๕บ^๕ว^๕อน^๕ไม่^๕ผ^๕อน^๕ผ^๕ัน
ข^๕อ^๕ก^๕ว^๕า^๕นาง^๕น^๕ัน^๕ว^๕ิบ^๕โกล^๕กล^๕า
บ^๕อ^๕ก^๕ง^๕าม^๕พ^๕ัก^๕ท^๕ร^๕ผู้^๕ข^๕อ^๕ค^๕เส^๕น^๕หา
ช^๕ิน^๕อยู่^๕ช^๕้า^๕แล้ว^๕ช^๕ี^๕ว^๕ัน^๕ท^๕อง^๕บ^๕ร^๕ร^๕ด^๕ย^๕ ๗

โศกา^๕ช^๕ุ่น^๕ช^๕อง^๕หม^๕อง^๕ไหม^๕
กร^๕น^๕ไม่^๕ไป^๕ก^๕็^๕ก^๕ง^๕จะ^๕ม^๕ร^๕ณา
บ^๕ิ^๕ม^๕จะ^๕ค^๕่อน^๕ม^๕้วย^๕ช^๕ี^๕ว^๕ัง^๕ส^๕ัน^๕ส^๕ัง^๕ข^๕าร^๕
จะ^๕ท^๕ร^๕ีก^๕ก^๕ร^๕า^๕เก^๕ โช^๕ฉ^๕น^๕ไ^๕ก^๕ี
ม^๕ัน^๕ช^๕้าง^๕ก^๕ิ^๕ก^๕เ^๕ียน^๕เ^๕ียบ^๕ค^๕เส^๕ย^๕ก^๕สี
จะ^๕เช^๕น^๕พ^๕่า^๕ช^๕ี^๕ว^๕ิม^๕ร^๕ณา
บ^๕าก^๕บ^๕ัน^๕ไป^๕ให้^๕พ^๕ัน^๕เช^๕า^๕เช^๕น^๕พ^๕่า
จะ^๕ท^๕ิง^๕พ^๕า^๕ท^๕ค^๕่อน^๕แ^๕ก^๕ว^๕อน^๕ใจ
เท^๕ร^๕ี^๕ย^๕ม^๕เ^๕ิน^๕ท^๕อง^๕แล้ว^๕ย^๕ัก^๕ใ^๕่^๕ด^๕ุง^๕ได้
ให้^๕พ^๕ัน^๕ก^๕ัย^๕ก^๕าม^๕ก^๕ร^๕ม^๕ที่^๕ทำ^๕มา ๗

ดาวเนรมาลักษักรองพานางสร้อยแก้วจินดาหนีไปเมืองลำพูน

๑ ครานั้นเจ้าพลายมาลัยกรอง
 ลามารครเที่ยวสัญจรในพารา
 พบอาจารย์เป็นสมภารลาวเวียง
 เข้าศึกษาวิชามาหลายปี
 หายกลัวดองหนทนอาวุธ
 พากเที่ยวเรียนจำว่าลือชา
 วันหนึ่งก็คิดถึงสร้อยแก้วบัว
 เข่มนแนกรอยยิ้มไม่หายวายรำคาญ
 เอะวันนีวปริศนิกประหลาด
 จะอย่างไรไม่แจ้งแห่งสำคัญ
 กิจพลางจับขามสามทา
 รู้แจ้งใจในคำรของอาจารย์
 จำเราต้องเข้าไปตามข่าว
 กิจพลางทางนครแก่งอินทรี
 ลักทงมุ่งตรงเข้ามาเวียง
 ตรงเข้าขังในวังพลันทันใด
 แลเห็นหม่อมบัวโคกกาต้
 เจ้า.นครตามความไปกัวยใจร้อน

ลูกของน้องสร้อยแก้วนั้นเป็นบัว
 หวังเสาะหาพระเวทพิเศษศรี
 เห็นพอเพียงการพระเวทพิเศษศรี
 ของคึกเรียนรู้ต่อกุรูบา
 ฤทธิรุทรด้วยเลขเวทกาธา
 บวชตัวมาเป็นเณรหลายปีนาน
 รู้ว่าเป็นเมียท้าวเจ้าสถาน
 ไม่แจ้งการว่าเหตุกัยอย่างไรกัน
 เราแคล้วกลาตมาไกลถึงโพสัดที่
 ต้องผ่อนผันครองความไปคามการ
 ทามตำราแห่งประจักษ์เป็นหลักฐาน
 ก็แจ้งการว่าบัวเกิดราศี
 เรื่องราวเป็นใจอย่างไรนี่
 ลงกฎรีบร้อนไม่นอนใจ
 สุริยฉายบ่าบียงถึงเชียงใหม่
 กลาไกลถึงตำหนักนางงามอน
 เอะอย่างไรโคกคัลย์ไม่ผันผ่อน
 ไยอวรณ์สร้อยเสรวังวงเหงาใจ ฯ

๑ กรานนี้จึงสรว้อยแก้วกัถยา
ที่เสวรัสรว้อยค้อยเบาบรเวทาใจ
ทั้งแก่คันทนถึงซึ่งก้องรับ
ลูกหลานช่วยกัวยพำน้ำไปปล้น
เจ้าแฉะพลายกรันไค้ฟังความ
คิกจะเข้าเผ้าตามความในใจ
โบราณว่าซำซำไว้ทีก่อน
จำจะพาบ้ำเราเข้ากังกาน
คิกกลางทางชวนถ่วงรีบว้อน
พอหลบกำขำแสงพระสุริย์
เจ้าแฉะน้อยถึลาศยาครา
บอกกล่าวเล่าให้ครูผู้อาจารย์

๑ กรานนี้ท่านอาจารย์สมภารลาว
เอะผิกที ไม่เห็นมีแต่ก่อนมา
รูเท่าเข้าใจในทำที่
การครันกงเป็นที่ให้ลูกหลาน
ถวสีกาครานยังเกราะหรัย
นี้หากว่าทเวากลบ้นกาล

๑ กรานนี้จึงนวนนางสรว้อยแก้ว
กราบนาทาวรวิภาหุชาญชัย
ลูกครันง ไค้มีเวรกรรม
จำเพาะเกราะหรัยเมื่อปลายปี

แต่เห็นหลานขามาปราศรัย
นางร้องไห้แล้วโถมงามเล่าความพลัน
บ้ำเขียนคัมชีวาต้องอาสัญ
ให้พ้นจากเชกกันเชียงใหม่ไป
ไมครันกรวมเคซาโกรธาใหญ่
แล้วนิกไม่เกี่ยวข้องกับพ้องพาน
ค้อยผันผ่อนว่ากล่าวอย่ารำวฉาน
จากสถานประเทศเชคบุรี
กับอปีตีหน้จรจากกรุงศรี
ถึงกุกุพิทกร้อนผ่อนสำราญ
พาหม่อมบ้ำเข้าไปในสถาน
แจ้งการคิงแก่คันทนเปลามา ๖

ไค้ฟังกล่าวสงสัยใจหนักหนา
แล้วตรีกรากูเหตุสังเกศความ
ว่าชายมีเมียสองหน้ต้องห้าม
ต้องทำกามตำราของอาจารย์
เขียนฉิบหายย่อยยับคัมตั้งชาว
จึงไค้พานพบเราค้อยเบาใจ ๖

ผ่องแผ้วกลายทุกขเป็นสุขใส
ที่หมองโหม้อรมณ์ค้อยสมประคิ
ต้องจำจากบุรินถันที่
มิวูทีจะผ่อนผันฉันใด ๖

๑ สมภารพึงเตือนนั่งหัวเราะว่า

๕ ๗๗
ครึ่งนมเหตุเภทภัย
บู้ชั่วหัวเจ้าเว้าขึงสน
ถึกพลางแล้วทางทำนขรวัวคา
อย่าซ้ำจงพานางรีบจร
พอพลบค่ำย่าแสงโธโทษ
จุกฐูปเทียบพลันหรรษา
แจ้จวังตั้งสัจย์ชค้อการ
อ้อนนี่เจ้ากรรมมันทำกล
๕ ๗๘
บั้นรูปขึงผั่งแล้วครึ่งตรา
ต้องแก้ ไรอย่าได้วีรือ
พอเสร็จพลางทางทำนวัลลาวเวียง
ไต่ย่นเสียงนาฬิกาตีห้าตี
ร้องไว้วาเรียกหาศิษย์ทันใด
รุ่งแจ้แสงสัจทิงกร
กู่จะเอาหม้อกัญชาป้าโครง
สานุศิษย์พึงกิจทำนขรวัวคา
หยิบย่ามบาครยาครากับอาจารย์
เที่ยวบิณฑบาตยาครากามหน้าวัง
ครันสายแสงสุริยาไม่ซ้ำที่

๑ พอฉันทเจ้าเสร็จพลันมีทันนาน
ออกนั่งหน้าหอฉันทันใด

ว่าสีกาขึงบู้ขึงสีกาไม่
กลในข้อมมีเจี้ยวสีกา
คำวั้นจะเบ็งให้เห็นหน้า
ร้องว่าบักจิวักลัวอันใด
ไปบ่อนเหนื่อยอนอนให้หลับไหล
สมภารใหญ่เข้าห้องกุฎินาน
ภาวนาทางธรรมกรรมฐาน
ถ้ายชาอุพระเวทเศษศักดิ์กา
เวทมนตร์ยาแฝกแพศยา
ผั่งไว้ ในบ้ำข้าวักท้ายเวียง
ที่อ้ายหมอยาแฝกสัจแปดเสียด
๕ ๗๙
ฉันทนเที่ยงผ่อนกายสบายใจ
รีบวีกรองผ้าหาซ้ำไม่
เขี้ยวอ้ายไปกับอ้ายป่าน้ำลำโพง
มุคหัวนอนจนสายอ้ายกายโงง
ตะวันโค้งแล้วยังนอนผ่อนตำราดู
คืนขึ้นมาหว่าสละกึ่งฟุ้งชาน
รีบตลานมุ้งทรงลงกุฎี
กลอดทั้งถิ่นฐานย่านวิดี
กลับกุฎีอาจารย์ตำราดูใจ ๆ
ท่านสมภารไม่วอราอยู่ซ้ำได้
ร้องเรียกเดรมมาฉันทันเข้ามา

บอกความตามที่มีรูปรอย
ว่าเมื่อน้อยของน้ำเจ้าเขาทำยา
มันฝังไว้ในวักท้ายเวียง
กูปอกแจ่งสามแพ่งเป็นสำคัญ
เราก็จากเวียงเชียงใหม่แล้ว
ถึงผู้ใดใครทำอะไร
รูปขอลถามความครั้งนี้เจียวตีกา
อีเมื่อน้อยสอพลอก่อการ
โบราณว่าถ้าหนามยอกตรง
ต้องแก้แก้แทนทำให้หน้าใจ

๑ คราน^{นี้}จึงโฉมนางสร้อยแก้ว
วันทาสรวักในทันที
แล้วบอกว่าข้าแก่พระคุณเจ้า
ถึงทุกข์ยากก็ไม่จากภัสศา
สมภารว่าข้าก่อนอย่าร้อนจิต
ครั้งนี้สีกายังเคราะห์ร้าย
การครั้งนี้เห็นมีพอจะเป็นไร
ต่อสู้เสร็จเสร็จเคราะห์เห็นเหมาะสมวัน

๑ คราน^{นี้}สร้อยแก้วได้ฟังว่า
ยาคราลาออกนอกภูฏี
สร้อยเสว้าเผ้าทรมผลอมชูป
คิกถึงหัวตัวไกลมิได้จง

ไม่กล่าวถ้อยเคียดกุ่มสา
ทรีงทรามันรูปกอกจุกกัน
ทางเฉียงเหนือไปในโพรสณฑ์
จะผ่อนผันแก้ไขให้ได้ดี
ผ่องแผ้วสันทุกข์เป็นสุข
ราศีก็นำพองตั้งโศพาน
จงพุกจาให้ประจักษ์เป็นหลักฐาน
คิกอ่านชมเหงไม่เกรงใจ
เอาหนามมันนั้นบ่งจึงจะโต้
ถ้าหาไม่แล้วสีกาจะราศี ๗

ฟังแล้วมีวามองไม่ผ่องศรี
เล่าคิกให้ฟังแก่หลังมา
ช่วยไปรคเกล้าแก้ไขให้หนักหนา
ม้วยชีวา มิให้ต้องเป็นสองชาย
รูปคิกครองการประมาณหลาย
ถึงแก้ไขก็คงตายในเจ็ดวัน
งกใจไว้ก่อนคิกผ่อนผัน
จึงช่วยกันแก้ไขเป็นโรมี ๗

เสว้าอร่าซุ่นซ้องหม่นหมองศรี
เข้าสู่ที่ห้องพักสำนักนาง
ผิกรูปด้วยค้องจิกหมองหมาง
สงสารนางหวนให้อาลัยลาญ ๗

๑ ครานนี้จึงทำนอุปฮาด

เป็นบิคาสร้อยแก้วนงคราญ
ทั้งสองไ้ครองเมืองลำพูน
ทั้งสองเจ้าดาวซื่อถือสัจจา
ซึนกับเวียงเชียงใหม่มาช้านาน
ครันทราบเรื่องราวเจ้าเมืองเชียงใหม่นั้น
ว่าสร้อยแก้วคือธรรมาธิบดี
ต้องลำบากยากแค้นแสนทวี
ทำบีสังขังโศโณนที
เสียแรงเราฝากฝังด้วยหวังใจ
ถึงกระไรบอกเล่าเราสักหน้อย
ทำเด่นเช่นนี้เห็นก็ควัน
ครันนี้คิดจะไ้เห็น
ไม่เกรงใครคอกอย่าไว้ฝีมือก็

๑ ครานนี้จึงโฉมนางแก่นจันทน์

ไ้ทั้งความโฉมงามเจ้าครองการ
ลูกเราคราวนี้เป็นบีสัง
กรรมกรรมจะทำบีสังก็
การครันถ้ามีการชูระ
หม่อมเมียน้อยคงจะบอยสมคะเน
ก็กลางทางเอื่อนวจา
ถึงอย่างไรก็เขาเป็นเจ้านาย

สามารถอุทราเกล้าหาญ
เขาวมาลย์แก่นจันทน์นั้นมารคา
ไม่เต็มสมฤดาวงศ์สืบพงศา
เป็นบิครมารคาสร้อยแก้วนั้น
ตำราฎปรีดิ์เปรมเกษมสันต์
บ้วนบั้นอารมณ์ ไม่สมประคิ
ลุกรักเราต้องไป อยู่ไพโรศรี
ไ้บูศรีเกิดเชิญเป็นอย่างไร
ครั้งนี้อาเพศเกิดเหตุใหญ่
ช่างทำได้ ไม่เกรงข่มเหงกัน
ก็ไม่น้อยน้ำจิกคิกโสกคัลย์
เหมือนดังพ่อแม่มีนั้นไม่มี
กุกเป็นเชื้อทหารชาญชัยศรี
เราก็มัวพยาเรียนอาจารย์ ๖

จอมขวัญหาวาศะกึ่งทุ่งชาน
จะคิกอำณันโศโณนที
ถ้องจากวังเอ้กาเข้าบ้ำศรี
เหตุทั้งนี้ตัวกูบขี้เถ
ลูกเราจะเซซนระหระเท
หลงได้จึงรับให้้อับอาย
ว่าทำนคాయ่าเพื่อจุนุ่นหลาย
ควรผันผายไปตามคามกิจจา

เป็นโณนจึงไต่ได้จับ
ทูลขอโทษไปรบกวนช่วยเมตตา

๑ ครานันจึงทำอุปฮาด
เห็นจริงใจก็คิดมิช้านาน
ให้จักแจงทกแก่เงี้ยวแม่ปะ
ทูลแจ้งแห่งองค์ทรงธรรม

๑ ครานันเสนาพระยาแมน
ถึงข้างนอกร้องบอกแสนเสนี
สืบหาลำรับนำแท้เสด็จ
อุปฮาดราชวงศ์องค์ใน

๑ ครานันพวกลาวบ่าวข้า
มาจักเรือเหนือไต่ไต่เสด็จ
อุปฮาดอาจองทะนงจิต
เยี่ยงอย่างชวนพลนางแก่นจันทน์
แล้วขยับจับคาบกำซาบสาย
เขยรรบรอก่อประจัญพันไฟ
แล้วปลุกเสกว่านยาถ้วยอากม
เสร็จพลางทางชวนพลแก่นจันทน์
ชานลาวลาวให้สนั่นดิน
ศึกระเชียงพังเสียงฮึกเฮฮ
พลบกำยำแสงทินกร
กรั้นเข้าคู่อสูโยโธทัย

ให้ต้องอับอายลาวบ่าวข้า
แมนไม่ฟังตั้งว่าจึงกิดการ ฯ

พียงนางนาฏแก่นจันทน์หล่อนบรรหาร
ตั้งชานลาวแมนแสนดกรรจ์
ทักจะเมื่อเมืองเชียงใหม่นั้น
เจ็ดวันจะกลับมาถึงธานี ฯ

ลูกเล่นเร็วพลันขม้นขมิ
ให้รับจักนำวิมาทน์โค
ให้สิ้นเสด็จเร็วราอย่าช้าไต่
จะเมื่อเวียงเชียงใหม่ในเวลานี้ ฯ

พียงนายว่าทงมวลด่วนดี
ขุนเสนีทูลองค์พระทรงธรรม
เชือดฤทธิ์ของทัวไม้กัถ์พรัน
สอทรวงเครื่องสุวรรณทนต์
ประจุพรายปราบศึกไม่หนักหน
ผลาญชีวิตกินทาศยหลายพัน
ในอารมณ์จะชิงชัยไม่ไหวหวั่น
ผายผันรีบตรงลงนาวา
แล้วพากันถอยเรือออกจากท่า
เฮไลให้มาสนั่นไป
พักนอนชายทางหว่างน้ำไหล
ก็เร่งให้ออกนาวาจากท่าพลัน

พวกลาวพุ่งคำคร่ำคร่า
ออกแรงแข่งกล้าเอาบ่ากัน
พวกนางลาวนุ่งถุงพุ่งไม้คำ
ที่ซอใจแลไม่กระพริบตา
ถึงเวียงเชียงใหม่ที่สุธา
ลาวที่มาผาสุกสนุกใจ

๑ ครานันอุปฮาดราชวงศ์
รีบตกแต่งกายพลันมีทันนาน
อุปฮาดกับนางนาฎแก่นจันทร์
ขุนนางลาวกรวกรูเป็นหมู่มา
กรันถึงวังเข้ายังพระโรงราช
เชิญขึ้นนั่งยังแท่นแผ่นบรรจง

๒ ครานันจึงโหมเจ้าพลายเพชร
เยื้องย่างจากปรางค์ทองห้องสุวรรณ
เส็นอบน้อมพร้อมสะพรั่ง
ทรรีสตามราชการงานพารา
กับนวลนางแก่นจันทร์เมียรัก
จะมาง้อขอขมาให้การอุ
ท้วยเวทมนตร์กลจิตแรงฤทธิ์ขลัง
เสยช่วยเงินเมื่นหน้าไม่ว่าที่

๓ ครานันจึงทำอุปฮาด
บังคมพลางทางถามข้อความไป

แก้ฝ่ายก่ดอว่าบยั้น
เห็ญเป็นมันระลอกกระลอกมา
แลเห็นคำต่อผู้ชายบ้างชายหน้า
สามวันคืนคงคาตะบึงไป
ให้หยุดจอกทอกทำหน้าเมืองใหญ่
นายไพร่พักร้อนผ่อนตำราญ ฯ
จะขึ้นเผ้าท้าวคำรงราชฐาน
สวมเครื่องอาสน์เสร็จพลันทันเวลา
ผายผันสวยกรากขึ้นจากท่า
ล้วนบ่าวข้าอำมาตย์ญาติกวงศ์
เห็นข้าบาทพร้อมพร้อมทั้งประสงค์
คอยเผ้าฝ่าบาทบงส์พระทรงธรรม ฯ

สามโมงเสร็จแต่งกายรีบผายผัน
ทรงธรรม์ออกพระโรงรักษา
จอมวังยมสรวลตำราลว่า
แล้วแลมาพบเจ้าเมืองลำพูน
คงประจักษ์ว่าเรากริ้วฉิวฉุน
เขอกลับขึ้นเคืองแค้นแสนทวี
ทั้งกำลังมีหมองไม่ผ่องศรี
พระภูมิเกลียดชังไม่หวังใจ ฯ

องอาจฤทธิ์จะมีไหน
ว่าเกิดเหตุเภทภัยอย่างไรมี

สร้อยแก้วลูกน้อยของช้อยนั้น
ขอพระองค์จงทรงเอ็นดู
นวดนางสร้อยแก้วลูกช้อยน้อย
เป็นไฉนโยก้องขับอ้อประมาณ

๑ ครานนั้นหลายเพชรคว้าง
คุณพิโรธโกรธแค้นแน่นในใจ
กลัวข้อความลามยุ่งถึงกรุงศรี
เสยเงือกคอกไว้ในอุรา

๑ ครานนั้นอุปฮาดอาจอง
พยักหน้าสามมีทันนาน
พร้อมทั้งอำมาตย์ญาติวงศ์
แล้วลงเรือแม่ปะพัดวัน
ร้องบอกแล้วออกเรือจากท่าพลัน
ก็มีร้องมาในนาวี
สามวันครึ่งก็ถึงพระนคร
ก็ค่าน้ำทำศึกครีกครองการ
มันกับกุงงักไ้กุกุทฐีกัน
เราก็ซาญการเวทวิเศษก็
เสยแรงเราหมายเข้าสาพิภักดิ์
ลูกของเรารักเท่ากับชีวิต
เมื่อรับเอาสร้อยแก้วแล้วสัญญา
ถึงอย่างไรจะใคร่รักร่วมภักดิ์

จากเขตขัณฑ์เชียงใหม่สู่ไพรศรี
เล่าก็บอกความไปตามการ
ทำทั่วยสารพัดไม่จักจำ
มีเหตุการณ้จงเว้าให้เข้าใจ ๆ

พียงองค์อุปฮาดกึกหวาดไหว
ก็กลัวใคร่พันฟ้าคด้วยศาสตรา
คงจะมีโทษภัยใหญ่หนักหนา
เมินหน้าไม้ตรัสพูดทักทาน ๆ

กับโฉมยงร้อนใจคังไฟผลาญ
ต่างกราบกรานแล้วลาออกมาพลัน
รีบตรงมายังท่าชลานัน
ครั้นบ่ายแสงสุริยันทันที
เสียงสนั่นพวกลาวโห่จาวมี
เร่งฝีพายพลันทันการ
ชวนเมียบทจรสู่สถาน
รบราญลอบเข้าเผาบุรี
ถ้าใครพลาดฟ้าคพันให้เป็นที่
ตองค่อที่เชียงใหม่ให้สำคัญ
จนสำนักในวังนรังสรรค์
ผู้พาขวัญนิยนาเข้าธานี
ไม่โกรธาเห็นห่างนางหนี
ไม่ราศีพ้องพานประการใด

ประเดียนกลับมีซึ่งโทสา
นี้หรือชกศกัยชื่อเชื้อถือใจ
พอเวลาวันรุ่งในพรุ่งนี้
ที่เข้าใจได้เป็นครุฑดำรา
พลบค่ำย่าแสงพระสุริย
เข่าวังโนโธยาไม่ซ้ำพลัน

๑ ครานนั้นเจ้าแฉะมาลัยกรอง
อยู่กับสร้อยแก้วบ้ายาใจ
คอยสืบข่าวราวเรื่องเมืองเชียงใหม่
แก่นับมากก็ว่าสิบห้าวัน
จำเราจะใคร่ไกลกลา
หลีกฉกั๊กทรงเข้าพงไพร
กึกกลางแล้วทางแฉะน้อย
ว่าเราไม่ควรอาศัยในวัดวา
ลัดเลาะข้ามละเมาะทั่วทุ่ง
เจ้กวันคืนเค้นบนเนินไป

๑ ครานนั้นสร้อยแก้วกัทยา
ที่ร้อนโรคโศกเศร้าค้อขเบาวัน
นางจึงทอบว่าที่วักแล้ว
แมนกลอกรอดไปถึงซึ่งพารา
อย่าซ้ำเลยไปลาท่านสมภาร
ออกจากวัดฉกั๊กทางกลางอารัญ

ขับไล่ลูกข้าจากเชียงใหม่
ที่ทุกไว้สารพัดเสียดัจจา
เราจะห้าคนที่ออกอาสา
ครีกคราทำสงครามให้งามกรัน
สองศรีเหน้อยอ่อนพักผ่อนผัน
ก็พากันม่อหยลดับลงฉับไว ๆ

หม่นหมองเกรียมกรมอารมณ์ใหม่
นับก็ไล่สิบห้าห้าวัน
ไม่เห็นใครบอกข่าวกล่าวขวัญ
เจ้าแฉะนั้นครีกครองทำนองใน
พาบ้ำจากวัดฉกั๊กบ้ำใหญ่
รีบไปลาพุนพระพารา
กล่าวด้อยบอกเล่ากับเจ้าบ้ำ
ครีกครารีบร้อนสัจจวไป
หมายมุ่งพาราเกยอาศัย
กงจะได้ถึงนิเวศน์ขอบเขตกัน ๆ

พึงแฉะว่าปรีดิ์เปรมเกษมสันต์
จะผายผันไปยังเมืองบิคา
ที่หลานแก้วจะรับอาสาบ้ำ
ได้ครีกคราก็คออำนาจสำคัญ
สุริยฉานพลบค่ำวันนั้นนั้น
พากันไปให้ถึงซึ่งธานี ๆ

๑ ความนี้พรรณน่อยไ้ฟังว่า
ชวนเสก้าบ้ออกนอกกฎ
ครันถึงจึงวันทาทำนอาจารย์
กระผมจะท้องลาคุณเถาไป
ส่งบ้ำเสร็จสรรพแล้วกลับหลัง
คำวันนี้ฤกษ์ค้ไ้เวลา

๑ ความนี้อาจารย์สมภารลาว
ตอบถ้อยว่าพรรณน่อยจะครรรไล
ท้องรอบรู้คเหตุเภทพาล
รีบไปไ้ถึงซึ่งพารา

๑ ความนี้เจ้าแฉะกับคุณบ้ำ
จากกฎรีบลิ้มลาดนลาน
จักแจงแจงของสำรองพลัน
เสร็จสรรพฉบับพลันทันเวลา
ออกจากวัคใหญ่ท้ายนิเวศน์
เดินลคคักคักทางมากกลางคง
เสียงเสื่อสคว้จักุบาทกลาคกลม
เทียวยืนเบ็งเร็งร้องกระนองไพ
แฉะพลายว่าชเวทองอาจ
กถัวมนคว้กถจิกวิทยา
เสียงดังค่างบ่างชนะนค้พิพราย
พอแฉะเห็นเจ้าแฉะบนชายเนิน

รีบห่มคองครองผ้าขม้นขมี
จรดีรับร้อนไม่นอนใจ
พรรณน่อยกล่าวสารแดงไซ
ยังเวียงชัยลำพูนพระพารา
มายังกฎที่สุธา
จะยาครากลกลับหลังยังเวียงชัย ฯ

ฟังกล่าวยินค้จะมี ไท
ระวังภัยในทางกลางวนา
ในเชิงซานเขาเขินเนินแนวบ้ำ
มันอยู่ช้ำจะเกิดเหตุเภทพาล ฯ

กราบลาสมภารครผู้บรหาร
สุริย์ฉานใกล้ย้าสนธยา
เสร็จสรรพหมากเหลือเสื่อผ้า
สุริยาก็พอย้าพลบค่ำลง
เข้าสู่เขคบ้ำไม้ ไพรระหง
มุ่งตรงเข้าทางในกลางไพ
จากสมุทุมเร็งว่าในบ้ำใหญ่
นางคกใจสยของพองโถมา
เสื่อชยาคไม้หาญผ่านหน้า
พาบ้ำลคสังขรช้นคอนเคิน
แรงร้ายชวนโหมคขึ้นโชคเขิน
ผีก้เคินย่องอย่างขวางทางจร

เดชะหาญชาญเวทวิเศษฤทธิ์
เบ้าเวทเพศผีหนีชอกซอน
ข้ามโชคเขาเขินเค้นกะบึง
ก้าวเคลื่อนเคื่อนคืบลับเมฆี
เสียงวิหคนกร้องคะนองแซ่
โถมเจ้าเดชะมาลัยก็ ไกลกลา
ครั้นถึงชายทางกลางคอน
เก็บมะม่วงพวงมะคูกุลกะไฟ
เจ้ควันคั้นเค้นเนินทาง
ไม่เคยเค้นโนเนินพนาวา
ผิวเคยผุค่องค้องแตกกลม
นางสร้อยเสว้าไม่เบาระกำใจ
แก่นับมาอีกห้าวันครึ่ง
พากันเข้าไปในธานี

๑ คราวนั้นอุปฮาดราชวงศ์
พาสร้อยแก้วผู้บำมาถึงพลัน
กับผัวนางวิ้งวางอุคลุก
ปราศรัยได้ถามตามคติ
ต้องขับเจ้าช่าวกัณฑ์วังเวียง
จงเล่าให้พ่อแจ้แห่งสำคัญ

๑ คราวนั้นสร้อยแก้วกัลยา
แซ่หู้ทุกคนจนจักเจน

เข้าซัดผีร้ายใกล้สังขร
แล้วรีบจรมมาในทางหว่างคิรี
คืนหนึ่งพันเชกบุรีศรี
พระสุริยก็สว่างกระจ่างตา
จอแจพาหุ้ออกสู่ป่า
พาบ้ำเค้นคอนจนอ่อนใจ
หอมจรบุพหงาในน้ำใหญ่
กินไปตามทางสว่างอุรา
สงสารนางสร้อยแก้วเส่นหา
บาบาทอบบวมระบมไป
กลับระทมมัวกล้ำคำใหม่
ผอมผัดศิรูปชูปกาบิ
ก็ถึงยังลำพูนบุรีศรี
สู่ที่มนเทียรวิเชียรพลัน ฯ

ครั้นเห็นองค์เดชะน้อยเกษมสันต์
นางแก่นจันทร์สมถวิตแสนยินดี
เข้ารับบุศเรเชิดหลานชั้นหนึ่ง
ว่าเคิมทีเหตุภัยอย่างไรกัน
เจ้าเขียงใหม่โกธโรชภัยนั้น
โจนนั้นจึงพบประสบเดชะ ฯ

ตอบว่าช่าวลาวกัณฑ์กราวเขน
ทราบถึงเดชะมาตามคามกิจจา

บุญของฉันทันจึงได้พบหลาน
เพราะจอมเวียงเชียงใหม่ไม่เมตตา
มันหาครูผู้รู้กลเล่ห์
ผิวทองชมไม่สมประดีใจ
ลูกนี้หามีความผิดไม่
พิโรธใจคงไฟเผาอุรา
นี่หากว่าท้าวนางเข้าขวางหน้า
แล้วไล่ขับให้ลูกอ้อประมาดใจ
คุณของเณรหลานหาญไปรับ
ลูกเห็นใจแล้วว่าใจของเธอดี

๑ ครานนั้นอุปฮาดเมืองลำพูน
ลุนพิโรธโกรธแค้นแน่นในใจ
เสียแรงเรานับหน้าว่าเจ้าหัว
ถึงชั่วช้าส่งมาให้กับกู
นี่ทำเล่นเช่นลูกไม่มีพ่อ
กลับจงทองไม่ปองทอบจำรวจ
ว่าพลางทางลูกขึ้นหยัก^๕
ฮะเขี้ยวเหยียบยันหนานคนดี
ต้องเอาให้เชียงใหม่ถ่มถ่ม
หนุ่มสาวลาวพ่อแม่แก่ช้ำมัน

๑ ครานนั้นแก่นจันทันได้ฟังผิว
ร้องห้ามไปว่าอย่างไรกล้า

หาไม่ก่งก้องซานเทียวเชื่อซ่า
เสน่หาเมียหยอกกลอยใจ
ทำเสน่ห์ร้อยแปดยาแฝกใส่
เหมือนน้ำใบ้ชอบกลพันตำรา
ท้าวไทมุงเขม้นจะเช่นฆ่า
ซักศาสนากรจะฟากพันให้บวรลย์
หาไม่ชีวาคงทักชย
เธอมิได้เมตตาไปรคปรานี
หาไม่คับชีวาत्म์ชากเป็นผี
ครั้งนี้ผิวทำให้เข้าใจ ๆ

ฟังลูกสาวทูลให้หมองใหม่
ว่ามีสังหยังโคกกับชู้
เกี่ยวนี้ชั่วทรยศทำออดสู
ชำระकुเท็จจริงทุกสิ่งอัน
เราไปง้อถึงในไอศวรรย์
จะเอามันไว้โยทำไมมี
สองมือคั่งหมักครุ่น^๕อื้อ
กูก็มีวิทยาแก้ตัวลักวัน
ทีระคมเวียงชัยอย่าไหวหวั่น
ฟากพันเสียให้ยับลงกับตา ๆ
เมามัวหมกมุ่นดูโทษา
ต้องกรีกคราสงครามให้งามใจ

การครั้งนี้จะก็เจ้าพลายเพชร
จะครองจิตกิกอำนประการโก

๑ ครานั้นเจ้าเนรมาสัยกรอง
ยมพลางทางคอบวาจา
ท้าวหลานก็ซาอุเขียวพระเวท
จะอาสาธาโถมเข้าโรมรัน
กลัวอะไรกับพี่น้องอ้ายสองพลาย
เกณฑ์พวกเราเอาไฟใส่พารา
แต่การจะก็เมืองเรื่องนี้
บอกเล่าข่าวอาจารย์ผู้ซาอุชัย
สมนึกเชิญให้สึกเสียจากพระ
ครองเวียงเชียงใหม่ ให้ชัยซาอุ
การพระเวทก็วิเศษคงจะเหาะ
ขอพระองค์คำรงซึ่งพารา
ฟังหลานป่านไต่แก้วมณี
หลานยาจะอาสาออกชิงชัย
เออเช่นนั้นักหนาพี่ฆ่าหลาน
ซึ่งขวัญคาอาจารย์ซาอุฉกรรจ์
ตัวของเนรมก็เป็นลูกศิษย์หา
จงแสดงให้แจ้งประจักษ์ใจ

๑ ครานั้นจึงโถมเจ้าเนรมน้อย
ว่าท่านครูเวทวิเศษครัน

คงไม่เสร็จก็กใหญ่ลงไปได้
จึงจะได้สำเร็จเจตนา ฯ

ฟังสองกษัตริย์โสมนัสธา
ว่าทริกตราการทั้งนี้ครัน
มนตร์วิเศษเรียนว่าจำแม่นมื่น
ฝากพันให้ยบอัยปา
ถึงยักย้ายรวันประจันหน้า
จับมัทมาฆ่าพันให้บรรลัย
หลานจะจรดีไปวัดใหญ่
ท่านคงปลงใจช่วยกิกการ
สละสติขากกล้าหาญ
เหมือนอาจารย์จิวครูวิชา
ที่เหมาะสมกว่าจันนั้นสักพันกว่า
อย่าทริกตราอาวรณ์ให้ร้อนใจ
คอบวาทีเนรมน้อยหาซ่าไม่
ก็เชียงใหม่ครั้งนี้เห็นครัน
ทำการของท้าวอย่ากลัวพรัน
ท่านสำคัญฤทธากล้าอย่างไร
เรียนวิชาลิกซึ่งได้ถึงไหน
กาจะใครฟังจริงทุกสิ่งอัน ฯ
กล่าวด้วยคามจริงทุกสิ่งสรรพ
สารพันทำหลังทุกอย่างไป

หายตัวล่องหนหนีเอาวู
ผูกหุ่นมนตร์เรียกฝนทั้งลมไฟ
ถึงค้ำหลดานก็ซาญฤทธิ์
เรียนรู้ต่อครุบาเก่งกล้ากรัน
การคร่งนักรบจะวีรร้อยช้ำ
หลดานยาจะลาจากเวียงชัย
ว่าพลางทางเดรมาลัยกรอง
สนโศกเศียวเทียวกรงเจ้าคงคาน
พันบ้านย่านตำบลชนบท
พลบค่ำย่าแสงโศกทัย
เจ็ดวันคืนเกินไม่หยุดหย่อน
ทรงเข้าสู่กุฎด้วยปริศนา
คืนนอนแล้วจรลงสถาน
เสร็จแล้วจากท่าลาดลัย
ห่มทองครองวักกับกายา
เขื่องย่องสู่ห้องท่านสมภาร

๑ ครานั้นจึงท่านสมภารครู
สุนทรวอนถามตามว่าที่
พบบ้าคลาไกลไปสถาปสุญ
ยายตาเจ้าว่าเป็นอย่างไร

๒ ครานั้นจึงโงมเจ้าเดรนน้อย
แดงเล่าเก้าช้อกคัถัน

ขงบุรุษแกล้วกล้าไม่หวาดไหว
ใช้ภูทพรายได้มีหลายพรรณ
พระเวทมีเกรียงไกรใหญ่มหันต์
จะบ้องกันผูกแก้ ไม่แพ้ใคร
จะลาวล้ามั่นคงไม่สงสัย
กลับไปไว้ควาหาอาจารย์
จากห้องปราสาทราชฐาน
กักข่านทิวทุ่งมุ่งทางไป
เลี้ยวลคเข้าบ้านไม่เข้าได้
สำรวจใจพักนอนผ่อนอุรา
ถึงนครเชียงใหม่ด้วยใจกล้า
ร้อนอุราผ่อนกายสบายใจ
สำรวจสันตทุกข์เป็นสุขไส
ทรงเข้าในกุฎที่สำรวจ
ยาตรากรวยกรากจากสถาน
ถึงอาจารย์กราบงามลงสามที่ ฯ

แลดูเห็นเดรเกษมศรี
เกินคงหงทีเป็นอย่างไร
ถึงนครลำพูนหรือหาไม่
บอกให้เราแจ้งแห่งสำคัญ ฯ

ทั้งถ้อยปริศน์แปรเมษมสันต์
กระผมเน้นพบบ้ารับคลาไกล

สิบห้าวันคืนเห็นเนิ่นบ่า
ยายตาทราบความเรื่องทราวม้วย
แม้นมีทศแทนไคมิใช้ชาย
จะยกพลเข้าปล้นพระบุรี
จับตัวสองพลายเจ้านายเวียง
การจะสมทบออกรบรบ
แม้นสมนึกจะให้ศึกออกครองเวียง
ท่านก็มีฤทธิ์ ไกรชัยชำนานู

๑๑ ครวณนี้อาจารย์สมภารลาว

เห็นซกสนจนยากมากเต็มที
ซึ่งจะตีเชียงใหม่ใหญ่หนักหนา
อันพลายเพชรพลายบัวแก้วชาญ
หน่อเนื้อเชื้อชาติในราชฐาน
พากเพียรเรียนวิชาดำดา
แต่ครั้งพลายประจำยามพ่อขุนไกร
ตัวขุนไกรนั้นหรือชื่อพลายจันทน์
พ่อเขาเล่าเรียนวิชาดี
ท่านแก้วคืออาจารย์ผู้ชาญชัย
เป็นบักษากาสักแสนแรงร้าย
พอจวนพลพบเจ้าพลายไพล่หนีมา
เข้าใกล้นครร้ายเฉียวกอซาค
เมื่อเจ้าพลายใกล้จะวายวอดชีวิตัน

ถึงพาราเจียนเป็นศพลบไสล
ท่านให้ไกรธกันแสนทวี
ถึงชีวิตปลิดควายลงเป็นผี
ต่อสู้เชียงใหม่ให้ย่อยยับ
มีกเสียงแล้วประจานเอาชวานลับ
ท่านให้กลับมาหาพระอาจารย์
ขึ้นทรงเสด็จงาช้างสาร
เป็นอาจารย์สอนเวทวิเศษดี ๆ
ฟังกล่าวทวิกรครองให้หมองศรี
แล้วจึงมีวาจาว่าออกไป
การช่างหน้าแต่สักนึกหากึกไม่
เขาคักก็สิทธิ์ฤทธิ์ ไกรเลื่องลือชา
วงศ์ทหารอาจารย์ฝึกได้ศึกษา
ต่อต่อมาฤทธิ์เคชวิเศษกรัน
ไปโรมวิสัยอิมเอมเกษมตันต์
อยู่สุพรรณหนักทุกเป็นทุกข์ใจ
ไพล่หนีลบลับกลับมาได้
ผูกพยนต์กลไกด้วยเคชา
ผันผายพยายามคิดกามฆ่า
ถึงที่ป่าศาลเคียวเมืองสุพรรณ
ชีวาคมก็ถึงซึ่งอาสัญ
เขียนเลขยันต์เป็นอักษรทวยวันใจ

จงจิกกิดไก่อให้กับบุตร
ขุนไกรไปพบศพบรรลัย
คลอกจนหลวงแผนแสนสนิท
พลายเพชรพลายบัวแก้วฤทธา
จับอ้ายพลายขงหลงโทษา
แก่พี่น้องของมันประจัญบาน
เมื่อครั้งนั้นเกรงจิวเป็นขบถ
มันจับไก่อใส่คุกทุกขุอร่า
เฉวเอี้ยเจยก่อนก้อยผ่อนกิด
ใจเร็วกว่านไก่อไปเช่นนั้น
อีกจอมเมืองลำพูนท่านตาเจ้า
ตีแ่งมชมชานุ่นง่านใจ
อย่าคุยเยียงอย่างหยาบอ้ายหาบโพล์
ตำราว่าครีกไกรให้ซ้ำซ้ำ

๑ เฉวมาลัยไก่อพึ่งอาจารย์เฒ่า
ไม่ก่อล้อรอนหน้าอยู่ช้านาน
วันทาลาออกนอกกุฎี
เปลื้องจิวผ่อนอร่าสำราญใจ
คอยพึ่งอาจารย์สมภารครู
สักเมื่อไรจะไก่อโลดกิด

แสนสุขเวหนาน้ำกาไหล
ไก่อเรียนไว้ค่อเนื่องกันเนื่องมา
อวยฤทธิ์ให้หมื่นไวใจแก้วนกล้า
นิคามันอ้ายไวผู้ชัชชาดู
กับสรว้อยฟ้าสั่งให้ไปประหาร
ยังไม่ทานฝีมือที่ลือชา
ทรยศเขียงใหม่ค้วยใจกล้า
กล้าเขามาหนีไปเสียไกลครัน
หลังผิกลองชีวาจะอาสาดู
เห็นไม้ทันครีกครองทำนองใน
มัวเมาหาผู้สั่งไก่อไม่
เช่นนี้ไซ้ให้ลากขงสาระพา
งมโง่มาแต่ยังตั้งแต่บ้า
จะได้พริ้วสองเล่มงามตามโบราณ ฯ

แดงเล่ากิดชิบรบรรหาร
กล้าอาจารย์คำทอเล่นพอใจ
มายังที่พักร้อนผ่อนอาศัย
อาจารย์ไก่อสอนสั่งฟังก์กิด
จะทรวจกสอบสวนให้ถ้วนดี
กิดจะทีเขียงใหม่ไก่อชัชชาดู ฯ

ตอนที่ ๖๘

พลาชบวักทท์ไปตีเมืองลำพูน

๑ จะกลับกล่าววราเวียงถึงพลาชเพชร ไม่สว่างเสร็จจนตรากลำพูน
 ต้องเสนให้เล็ดลมอยู่นาน
 ถนอมนวลชวนแอบแนบซีก
 ครั้นทราบความโถมงามที่หน้จรว
 ไกรทวชักพาไปลำพูน
 พ่อแม่มันพากันมาเวียงชัย
 กูเกลียดชังไม่หวังสวาทต่อ
 มันพิโรธโกรธใจไม่ไปมา
 ต้องกรีกทราหาอุบายใช้เล็ดกถ
 ถ้ำละไว โทนเลยจะเป็นการ
 กิพกลางแล้วทางเยี่ยงอย่าง
 เข้าที่ตรงสอกทรงเครื่องอำไพ
 ออกนั้งยังท้องพระโรงราช
 หมอบราบกราบงามถ้วนสามครา

๑ กรานั้นจึงโถมเจ้าลาวเวียง
 ทำอาการปานโกรธพิโรธใจ
 ว่าชะเขยเหวยเจ้าเมืองลำพูน
 สันนี้ไม่มีบรรณาณา

ไม่สว่างเสร็จจนตรากลำพูน
 วิกนางปานชีวาทม์จะชากรอน
 จุมพิศเล้าโถมโถมสม
 อูระร้อนบ้วนจิกกัฟิไฟ
 ให้ไปทูลสารทราบิกาคไค้
 ขอโทษภัยสว้อยแก้วผู้แหวคา
 เพราะไม่พอใจพบประสบหน้า
 กงกรีกทราต่ออุทธรณ์เป็นจิกพาล
 กิถอ้านการประจัญประจันผลาญ
 ต้องประหารชีวิตให้บรรลย์
 จากปรวงค์รัตนไม่ซ้าได้
 เส็จพลันทันไค้กียาตรา
 หมู่อำมาศยี่ลาวหลายทั้งซ้ายขวา
 กอยทั้งบัญญัติชาพระทรงชัย ฯ
 เห็นพร้อมเพรียงเสนาทั้งน้อยใหญ่
 วับสั่งให้พระยาแมนแสนคำภา
 ต้องเส้อมสูญสันญาภิธาจเจ้าช้ำ
 ที่ทำมันจะก่อทรยศ)

เมื่อก่อน^{๒๒}ชนศรีอยุธยา
จอมกษัตริย์ศักดิ์ยวงค์พระทรงยศ
กรุงนมมีชื่อศักดิ์ก่อเรา
ลูกเมียญาติวงศ์ร่วมพงศ์พันธุ์
ถ้าชำระเป็นสัจย์ศักดิ์ศรีษะ
ให้น้องชายพลายนับตัวกล้าดี
เกณฑ์พวกชนานลาวสักเกำพัน
กองหน้าเพี้ยกล้าชาญกล้ากา
เงินทองเสื่อผ้าสารพัด
พอฤกษ์ศึกวีรช้อย่าช้านาน
ตั้งเสร็จแล้วเสด็จเข้าในที่
ซึ่งบานสำราญในอุรา

๑ คราน^{๒๓}หนักาภาพระยาแมน
หยุกนึ่งยังศาลาหน้าเวียงชัย
ให้เสมียนเขียนหมายรายบาญชี
บอกเวรเกณฑ์มีค่าประจำ
พลรบครบถ้วนกระบวนพล
กองหน้ากล้าศึกธำชชา
ถือแหวนหลาวเกาทัณฑ์กล้ากล้า
เสกว่านยาทาตัวทั่วกันไป
บักลาวเดือนเพื่อกันมันทกลอง
ไม่เจ็บช้ำกล้ารับว่าเขยเขาะกัน

มันศรีภักตราสาหะเป็นขบถ
ต้องเลิกทศโยธามาจับมัน
ก็ต้องเอาตัวมาให้อาสัญ
จับมันจำมาอย่าช้าที
ขึ้นละไว้ไม่ให้จะไพล่หนี
ยกโยธีรบไปอย่าได้ช้า
ล้อมนิเวศน์เขษขันธ์ ให้แน่นหนา
คุมโยธาสามพันให้ทันการ
เร่งจกให้ทันเราบรรหาร
ออกจากย่านเชียงใหม่รีบไกลศลา
นารีแควดล้อมอยู่พร้อมหน้า
ร่วมเสนาห์นางมณฑาอยู่ห้องใน ฯ
ลูกเล่นออกมาไม่ช้าได้
สั่งบ่าวไพร่เกณฑ์ระคมกรมวัง
ดวงครามีประทับตามรับสั่ง
ช้างพังร้อยเชือกเลือกเอามา
ทุกคนไทยลาวลาวดำ
โพกผ้าแกงขอมไม่ย่อไกร
บ้างเอามือคุ้มกำขึ้นเห็นใบไผ่
บ้างก็ใส่มงกลกงทนควัน
เอากะระบองก็เปรี๊ยะเพียงพลิกหัน
ลาวท่งนั้นอยู่ยงคงศาสตรา

อ้ายกวางชูข้างไสข้างมากกลางแปลง
เชือกี่ว่ามีเวทวิชา
พร้อมกันพลชั้นร้มาตามเกณฑ์
ตั้งบีกกาชวาช้ายรายกันไป

๑ ครวานันเพี้ยกล้าคักคาเคซ
วีบริจจักแจงแก่งกายา
ไล่เสื่อลงยันคักกันอาวุธ
เคยงเรงกัสงครามสืบสามครั้ง
เสวีจสรพแล้วกลับออกข้างนอก
เคินออกห่างพลางหัวร่ององัน
เหยียบโกถนโผนแผ่นชั้นหลังม้า
ลงแต่ชวับม้าชยับเต้น้อยคี่

๑ ครวานันพลายบัวแก้วคี่
แล้วอ่านมนตรีกันคนในกองทัพ
แก้ผงคินสอห่อใหญ่
กงทนแกล้วกลากันศาสกรา
บักบ้องมิให้ค้องซึ่งกายา
จับฟ้าพินออกยื่นหน้าปรางค์ชัย
แหงนคูดเมฆฉายในอากาศ
เป็นสุบรรณบินผันผยของมา
ให้คักคามนาคานามตำราทัพ
ทรงพลายนารายณ์ฤทธิ์ไกร

หน้าแคงถือขอหัวร่อว่า
แกล้วกล้าอาของทะนงใจ
มีนายเวรกำกับกองทัพใหญ่
พลไพร่ชานโท่เป็นไกลา ๆ

เชี่ยวชาญการเวทพระคาถา
นุ่งผ้าสมบักหยักกรัง
สำหรับอุคบินไค่เหมือนใจหวัง
พร้อมพรังปลุกเสกเสชยันคี่
โศกถูกหอกค้ำกัทักสะบัน
สองมือนั้นถือคาบปราบไพร่
อาชาหกผางกลางวิถี
ชักพาซีเว็งรำชนหน้าทัพ ๆ

เวียงผิ้วยักกล้ามากำกับ
เสวีจสรพสวมเกรื่องอานเสกว่านยา
ผคักพัทตร์แล้วไล่บนเกศา
อาวุธมาสักแสนออกแน่นอนไป
ถึงถูกเข้าก็หาเป็นไรไม่
แลคูดไกรละลานตา
โสภาสวัคมีส่องสี่จำ
จับจิกนาคาแล้วกลาไคด
เสวีจสรพขากราหาช่าไม้
แก้พ้อไค่ถูกษ์พลันให้ลั่นฆ้อง

ทวยหาญขนานดาวโห่ดาวดั้น
ยกออกนอกเมืองเนืองนอง
สู้รุมหิมวาบ้ำซึก
พวกทัพจับปืนคาบศิลา
อ้ายบักดาวของครองก็ส่องหา
บ้างเก็บผักหักพินคั้นไป
บ้างส่งเสียงเฮโลให้ร้อง
พอเบี่ยงบ้ายชายแสงสุริยง
เจ้าพลายสังนายหมวดกวันทั้งสี่
ยิงปืนกรีนกรันเป็นสัญญาณ

๑๐ กรานนายค่านชานเวียง
ทะโกนก่อร้องเรียกเพี้ยกวน
เป็นบี่สังหยังโคบไคยู่
ล้วนลาวกรุงพุงคำตัวสำคัญ
มากมายไม่น้อยหลายร้อยคน
กรันจะเข้าเฝ้าพระเชษฐาเสวยการณ
จำจะต้องสมทบเขารบสู้
จับอ้ายพวกดาวเวียงเสียงหัวมัน
คิดพลางแล้วทางให้ศิษย์
ทั่วตำบลชนทั้งหลายวุ่นวายมา
เพี้ยแวงนายค่านชาญชัย
ปลุกเสกเลขยันต์กันคน

เสียงสนั่นกรีนกรีกก๊กก้อง
ข้ามทิวแถวท้องทุ่งทางมา
สิงสัตว์วิ่งกราวลาวล่า
ยิงเสือข้างกลางป่าสนับไป
เท่าน่าอึ้งยงวิมทางใหญ่
ที่วิ่งไล่กระแทกจับแย้คง
เต็มครองคอแห้งเป็นแบ้งผง
เย็นลงรอนรอนอ่อนอุรา
ให้หยุดพักโยธิตั้งชายขวา
ให้โยธาพักร้อนผ่อนสำราญ ฯ

ส่งเสียงสิงหนาทลาดดาน
กรมการบ้านบ้ำให้มาพลัน
ศักรูจจับมาขับขัน
มันบ่ย่นยั้งปืนเสียงกรีนกราน
หลดกันร่าร่าล้วนหน้าค่าน
กลัวจะพาดกริ้วโกรธลงโทษทัณฑ์
ทุกศิษย์มีครูสุ้อย่ายัน
โรมรันคู่มือให้ลือชา
บ้ำวร้องชาวค่านพวกบ้านบ้ำ
ถือศาสตราหลายร้อยไม่น้อยคน
เข้าในท้องหับสับสน
มงคลจับคาบเคยปราบโจร

อ่านคาถาทานน้ำมันกันอาวุธ
ปลุกตัวด้วยหัวใจถึงโจร
ด้วยเดชพระเวทพิเศษศรี
ลงจากบ้านนายค่านแล้วรีบรัก
ไต่ฤกษ์คี่คี่ฆ้องก้องก๊ก
ออกจากบ้านบ้านรับพากัน
กรนถึงจึงให้หยุดกองทัพ
หวังจะรู้ให้รู้แจ้งกิจจา
กุมไฟเป็นนายมาทำกับ
จะรบรับจับท้าวเจ้าเวียงชัย
ร้องว่าเหยยชัยใครเป็นนายทัพ
จะประสงฆ์สังเวยใจเนนา

๑ ครานั้นเพี้ยกล้าพระยาลาว
ร้องท้าวท้าวอำมาตย์พวกลาวไพร
ยังมีมือพวกเจ้าลาวทั้งนั้น
ถ้ำรักกายกลัววาวรวงอย่าขวางแคน

๑ ครานั้นเพี้ยแวงกรนแจ้งความ
โมโหหุนดูใจไปมา
เร็วเข้าพวกเราร่วงราวอรอน
ใครจะคี่มีฝีมือลือเพียงไร

๑ ครานั้นโยธาวิชาค่าน
หยักรั้งคี่ท่าเตรียมราว

อุกตุลลุกรุ่นแผ่นดินกึ่งเคนโรน
เอาหัวโชนเสาเป็รียงแล้วเหวี่ยงพิค
กายเฉยเฉื่อยไม่เมื่อยซัด
ให้จักโยธาไม่ซ้ำพลัน
อีกทักพลดาวดาวสนั่น
กันกันเป็นกระบวนเกินคั่วหมา
กั๊กกับมุลนายชัยชวา
พอแลเห็นเพี้ยกล้าเข้าทันใด
ก็รู้ว่ากองทัพเมืองเชียงใหม่
เพี้ยแวงแจ้งใจก็โกรธา
ก็จะจับตัวมัดคักเกศา
จึงยกมากัดค่านชานเวียงชัย ฯ

ไต่ฟังกล่าวโกรธใจคังไฟไหม้
จะบรรลี่ยังไม่รู้ทำคุณแกลน
ก็จะพันเสียให้ยับลงนับแสน
จงรีบแล่นหลัดไปให้ไกลตา ฯ

คังไฟลามตุกได้ไหม้บ้ำ
ร้องสั่งโยธาด้วยทันใด
จะนั่งนอนใจอยู่อย่างไรได้
ลองดูให้เห็นสำคัญกันสักที ฯ

ถนนลานโลกทะเลสิ่งอ้อมมี
กรุกกรุ่มกันประจัญบาน

ลาวเวียงเดียวให้สนั่นสนัน
แก่ตะกนกงทนต์เขียวชาญ
ฉากลับบับเป็รียงเพียงหัน
ชาวค่านเก้หาญเข้าชิงชัย
ทั้งสองข้างค่างซุลมุนวี่ง
อยู่ยงกงทนต์มนทรวีธา
ลาวเวียงทีเป็รียงเข้าแสดหน้า
ทีแตกวันย่นยับวี่งกลับไป

๑ ครานนนายค่านชาญชัย
ต้องลาวชาวทัพขบเป็น

๑ ครานนเพี้ยกล้าชนหน้าทัพ
เพี้ยแวงทีแก่วังศาสดรา
ทั้งสองข้างค่างหาญราญรอน
ฉากลับบับรองคล้องที
เพี้ยแวงแก่งท่าเสี้ยที
พันฉับคั่งฉากพาคอร่า
เพี้ยแวงแวงหันพันเพี้ยกล้า
ทั้งสองข้างค่างวี่งเข้าชิงชัย

๑ ครานนพลายบัวแก้วกล้า
มองเขม้นเห็นนายค่านชาญฝีมือ
แก่นหนักชกม้าเข้าฝ่าฟัน
เพี้ยแวงทีแก่วังซึ่งศาสดรา

พากันรบรอก่อค่าน
รอนราญรับรองว่องไว
ก็พันกันล้มกายท่งนายไพร่
พวกเข็ญงใหม่ก็รอก่อศักกา
ถูกตะกนกลิ้งหัวเราะว่า
แกลัวกล้าอาจองทะนงใจ
ชาวค่านน้อยกว่าสู้ไม่ได้
บุกไล่ฝ่าค่างหลงทางเกินว
เข้าใกล้พันผางไม่ห่างเกิน
ไล่เกินลวงแค้นแค้นมา ๆ
ชกคาบรับพื่อนว่าแล้วทำท่า
โกรธาชกกันแสนทวี
พันพื่อนผางผิงอึ้งมี
ราวี่ไม่พลาดเพลงศาสดรา
เพี้ยกล้าราวี่ประจันหน้า
ประกายดำไม่เข้าเท่าของโย
ประกายดำอยู่เปล้าหาเข้าไม่
มีไค้พ่ายแพ้แก่ฝีมือ ๆ
ซึ่มักกกรรมกำรามชื่อ
อ้ายตัวลืออยู่ยงกงศาสดรา
หุนหันหมายมาคพิฆาตรว่า
รบราพหลายบัวแก้วก็

อ่อนใจมิ ไก่ทันทาน
ชาวค่านอลหม่านวังเป็นสิงคตี
ที่เข้าสูรบแล้วหลบหนี
ที่ถูกเล็กเก็กน้อยไม่ปล่อยตัว

๑ ครวานันเพชเวงนายค่าน
จับไต้พาซีรับขีมา
รีบเข้าไปเฝ้าอุปฮาด
มีอประนมกัมเกล้าเกล้ากำมุด
อ้ายพลายนัวกับตัวเพี้ยกล้า
ถ้วนลาวเวียงเชียงใหม่ใจฉกรรจ์
ข้อยน้อยกล่าวถ้อยไต่ถาม
ว่าพระองค์คำรงพระพารา
จะรบรับจับฆ่าให้สาหัส
ข้อยนัยนัยยังหาญศึก
เขารบรอกอศับน
ข้อยผู้เกี่ยวเกี่ยวรับอ๊ปร่า

๑ ครวานันจึงทำนอุปฮาด
ฉุนพิโรธโกรธใจตั้งไฟกัณฑ์
เกิดมาเป็นคนไม่พันกาย
ไม่เกรงใครบอกอย่าว่าวิชามี
ว่าพลางทางขยับจับพระแสง
เป็นคาบคัมมีอาคมฝังผมพราย

โศกทะยานจากที่รบหลบหนี
พลายนัวก็แตกยับจับกรอบครว
มีคักายืออุลลุแล้วกุกหัว
ที่กรอบครวบินแหวกถิ่นแตกมา ฯ

ลนลานบกกงผ่าพงป่า
พอเวลามีค้ำถึงลำพูน
กอบเสบแทบซอกใจกับสูญ
ข้อยน้อยขอทูลศกัพลัน
ยกโยธากองทัพล้วนจับขัน
สักห้าพันมีเหตุสังเกศกา
มันแจ้งความเคืองขุ่นดูนโทสา
ทริกคราทรยศกคกค
ถ้าจักคนพาลที่ทานผิก
ไม่กลัวชีวิตจะมรณา
ผู้คนทั้งหลายกายหนักหนา
ต้องหนีมาเฝ้าองค์พระทรงธรรม ฯ

พึงอำมาตย์ทูลจริงทุกสิ่งสรรพ
ว่าข้อยน้อยยื่นอ้ายคนตี
จะวางวายก็เพราะกรรมนำถึงที่
อวกคี่ร่มเหงไม่เกรงกาย
ขันกวัคแกว่งวาววาบกำซาบสาย
เสนานายหมอบสยของพองโตมา ฯ

๑ ครานนั้นแก่นจันทร์ผู้เมียหลวง
เห็นผ้ากรวดใจในอุรา
ซักก่อนผ่อนกักให้จงกั
จะรบลองบ้องกันประจัญบาน
ให้เสนาจีนม้าแล้วกำชัย
อาราธนาอาจารย์ผู้ชาญชัย
จะไต่คิกอ่านการสงคราม
กิตพลางนางสั่งแสนพระยา
จีนรายรอบขอบคุประคูเมือง
ทุกหมู่หมวกกวคชันกันไป

๑ ครานนั้นจึงทำนอุปฮาด
กิกอ่านเขียนสารสุนทรพจน
เสร็จสรรพแล้วพับใส่ซอง
อย่าซ้ำที่รับวีจากเขตกัน
ให้ถึงอาจารย์สมภารลาว
อย่าอึ้งอ้อส่งหนังสือให้โดยคี่

๑ ครานนั้นเพี้ยกวานชานอ้าย
รีบลาออกมานอกทวาร
เร่งรักจักผูกพาชี
โลกชันทิ้งมาแล้วพากัน
พอเวลาสายัณฑ์ตะวันรอน
สูนเวศน์เข้าเขตกวีรีบลัคมา

ร้อนทรวงงามพัศตร์เป็นหนักหนา
เข้าขวางหน้ากลัวความไปทามการ
อย่าอึ้งมีกรวดกรวดกาลาน
ก้องคิกอ่านทรวงความให้งามใจ
ถือสารลับผันหมายท้ายเชิงใหม่
กับแตรมาลย์ให้เข้ามา
ปราบปรามนายทัพจับเช่นฆ่า
ให้กะเกณฑ์โยธาช่วยทันใด
ให้ครบเครื่องศาสตราอย่าซ้ำไต่
ผู้ใดใครอย่าเห็นแก่ถลันนอน ฯ

ทั้งนางนาฏเมียรักหุยกัฟก่อน
มิไค่นอนใจน่านการสำคัญ
เรียกร้องเร็วหาเสนานั้น
ผายผันไปเชิงใหม่ในวัน
บอกเล่าความทั้งมวลให้ถ้วนถี่
คามมีสาราถึงอาจารย์ ฯ

กราบไหว้กำนัแล้วรับสาร
สั่งการบ่าวข้าไม่ซ้ำพลัน
เสนเร็วไวมิไค่นอน
หวนกระบันคักทางทุ่งรีบมุ่งมา
ถึงนครเชิงใหม่กำยใจกล้า
ชันทฎีหลวงทาสสมภารพลัน

กวั้นถึงจึงนั่งลงวันทา
ว่าพาราอาเพศเทศสำคัญ

๑ ครานี้จึงทำนสมภารลาว
รับสารคดีอ่านควยเร็วรา
กับแก่นจันทน์ภรรยา
เจ้าเซียงใหม่ใจอาฆาตอาจอง
ศึก่านชานบุรีบับัน
บักนี้ โยธีย์ยกมา
ช้อยนี้ ไม่มีฤทธิ์เรื่องวิทยา
แมนต้นวีจเสวีจหวังกุจกั้งใจ

๑ ครานี้ขอจารย์สมภารใหญ่
โกรธแก่นแน่นใจกั้งไฟกาล
เชือกี้ว่ามีเวทวิชา
เที่ยวร่ำวราณพาลชังโห้งใจ
เป็นเจ้านายใหญ่นักประจักษ์จิต
ไม่ค้ำรงกงสัถย์เห็นชัคชายุ
กจะค้องดองฤทธิ์คุสัถกัน
คึกกลางทางเรียกเฉวมมาลัย
ครังนี้มีศึกกิกคนคร
ขายคามีสารแจ้งการพลัน
แล้วส่งจกหมายขึ้นให้เฉร
อย่านอนใจไว้ให้เห็นเกินเวลา

แล้วส่งสาวรามิซมัน
กระหม่นนันทันให้ถือหนังสือมา ฯ
ฟังกล่าววังนงกตกประหม่า
ในสารว่าอุปฮาดราชวงศ์
ครองธานีลำพูนเรื่องระหง
กะเกณฑ์จ้จ้รุ่งค์แล้วยกมา
ฆ่าคนล้มกายวายสังขาร
เข้าล้อมพาราก้วยทันใด
ขอเชิญท่านชรัวกาช่วยแก้ ไช
ได้เซียงใหม่พันทุกข์สุระสำราญ ฯ

ครันได้ทราบขุบลนุสนธิสาร
น้อยหรือหาญช่มเหงไม่เกรงใจ
แกล้วกล้าหากกลัวผู้ใดไม่
จะเอามันไว้โยอัยคนพาล
ควรหรือกิดทรลัทธิชดทำหักหาญ
เที่ยวรุกรานบ้านเมืองให้เคืองใจ
เวทมนตร์มันจะมีก็เพียงไหน
เข้าไปเล่าแจ้งแห่งสำคัญ
จะราญรอนชิงชัยโดนนั้น
ศึกประชิดคึกชัฒตสมา
เอ็งกึกเห็นอย่างไรจงเร่งว่า
เห็นพาราจะยับอ้ประมาณ ฯ

๑ ครานั้นจึงโลมเฉลวพลาย
พอรานเรื่องเคืองใจคงไฟกาล
พระบุรีมีเหตุเภทพาล
ผมขอลาขวัญคาไปซึ่งชัย
ซัก่อนผ่อนคึกคึกอ้ายเฉลว
การจะรบจะรอก่อศึกกา
ปอกกล้วยใส่ปากยากเสียกว่า
คำวันเน่ฤกษ์คือย่านอนใจ
ผลาญลาวชาวเวียงพวกเชียงใหม่
อ้ายพลายเพชรพลายบัวแก้วล้าตี
เอ็งเว่งคึกอ้านเขียนสรวทอบ
ส่งให้ทนายที่ถือมา

๑ ครานั้นเฉลวมาลัยกรวันไ้ทั้ง
จกหมายลายลักษณ์ตามภักดิ์
พอเสร็จสรรพแล้วพันผนีกพลัน
แล้วกำขับทนายผ่นผายไป

๑ ครานั้นเพี้ยกวานขนานลาว
จากภูเขารั่วคาไม่ซ้ำพลัน
จากเวียงเชียงใหม่มิไ้ทนาน
คืนยังรุ่งมุ่งมาพนาลัย
รีบเข้าไปเผ้าอุปฮาด
แล้วถวายสาราไม่ซ้ำที่

รับเอาจกหมายมากล้ออ้าน
กราบบาทอาจารย์ด้วยทันใจ
จะรอท่าช้านานอย่างไรไ้
ฆ่าลาวเชียงใหม่ให้มรณา
อย่าทำเช่นชามุเคือกกุบ้ำ
ใครหาฤทธิศึเพียงโค
อย่าโทสาเช่นนี้หาคิไม่
ท่ากระไรปล้นค่ายคูสกัดที่
เอาให้ย่อยยับลงกับที่
ครั้งนี้จะกองทัพอ้อปรา
ให้ขึ้นชอบด้อยค่าที่รู้ว่า
กลับไปพาราในวณนี้ ๖

สมหวังคงใจเข้าในที่
ถึงท้าวเจ้าบุรีด้วยร้อนใจ
ส่งให้ทวนเสนาไม่ซ้ำไ้
อย่าให้ใครทราบสารการสำคัญ ๗

กัมเกล้าแล้วรับหนังสือนั้น
พากันขึ้นม้ารีบคลาไศล
รีบลัดคักบ้านผ่านทุ่งใหญ่
พอส่งแสงโฒทัยถึงบุรี
ทลบาทเจ้าเมืองผู้เรืองศรี
ตามที่เฉลวมอบจกหมายมา ๘

๑ ครานั้นจึงทำอุปฮาด
รับหนังสือที่ถือเอาออกมา
ในสารว่าท่านสมภารลาว
วีรศักดิ์แรงกล้าเก่งกาจ
จะศึกอ่านผลาญเจ้าลาวเชียงใหม่
คำวันนี้อย่าท้ออย่าปรารถ

๑ ครานั้นจึงทำอุปฮาด
ครั้นได้ฟังสารศรีมหาสมุทร
จักแรงกล้าเครื่องไว้สำหรับ
สั่งให้นายหมวดตรวจตรา

๑ ครานั้นจึงทำอาจารย์
พอเบี่ยงบ้ายชายแสงเอนไธทัย
ทำปากอุบอิบกระซิบบอก
แล้วจุกแจจกแก่กลางชั้นเพ็ญกา

๑ ครานั้นสามเฒ่าซึ่งเป็นศิษย์
รับออกนอกกุฎีละดีละดาน
ผูกมัดแล้วมักเป็นรูปคน
แล้วปลุกศาลเพียงคาไม่ซ้ำพถัน
บอกความตามสั่งไต่ทั้งต้น
จักแจจกแก่เสด็จสำเร็จการ

๑ ครานั้นพระอาจารย์ผู้ชาญเวท
รับห่มกองจากห้องด้วยเร็วไว

กับนางนาฏแก่นจันทร์เส่นเท
คดีสารอ่านความไปทามการ
รู้ข่าวถึงหนาทอยู่ดาดดาน
คิดอ่านเตรียมตัวจนทั่วครบ
เสียให้สูญหายตายเป็นศพ
จะสมทบทัพมาไม่ซ้ำพถัน ฯ

กับนางนาฏผู้เป็นเมียหลวงนั้น
ก็พากันยินดีแสนปรีดา
คอยรับพระอาจารย์มานกดำ
พักผ่อนโยธาสำราญใจ ฯ

จะทำการหาญศึกเป็นศึกใหญ่
ร้องเรียกเดรมาดยนั้นเข้ามา
เอ็งรีบออกหลังวัดไปปักคญา
เครื่องยาพล่ามंत्रพิธีพิการ ฯ

ฟังก์แจจกแก่สมุทรมหาเศวต
ไม่ช้านานเกี่ยวพญาไถ้มาพถัน
ต่างคนถืออาวุธกำข่มมัน
เสด็จสรรพทรงมาหาอาจารย์
เชิญจากถิ่นกุฎีที่สถาน
เชิญท่านอาจารย์รับกลาไคไล ฯ

ฟังก์แจจกแก่เสด็จเสวต
กลาไคไลลงกุฎีแสนปรีดา

ครั้นถึงซึ่งที่พิธีการ
พอฤกษ์ดีถ้วนควรเวลา
สวดสักเกสรันจบครบสามหน
ภุคพรายทั้งหลายมามากมี
ครั้นเสร็จสรรพแล้วจับข้าวสารซัก
กลับกลายคนเป็นคนถือศาสตรา
พอหุ่่นวุ่นว้างเป็นสังคีต
สมภารซักข้าวสารกระหน่ำไป
หุ่่นจิ้งจกทำง่าอาวุธ
ทำนสมภารชาดูชัยใจอาจอง
เสกผ้าขาวเกล้าบาทพระคาถา
บักใจก็กลายเป็นพาลี
ทำนสมภารก็ทะยานเข้าจับม้า
หยิบเครื่องอาบน้ําหน้าอามาพลัน
บังเหียนหาหวู่ดาวระย้าโยน
ทำนสมภารวิ่งร่ามาภูฏี
ให้รับรักจกแจงแก่งตน
แล้วปลุกเสกเลขยันต์บึงกันภัย
เจ้าไปก่อนผ่อนกึกให้จงดี
พอพลบค่ำย้าแสงสุริยา
ไต่ฤกษ์แล้วจะเลิกเป็นกองโจร
ถึงมันจะรบรบไม่อัปจน

ท่านอาจารย์แสนโสมนัสสา
จุกรูปเทียนบูชาแล้วบักพรลี
อ่านมนตร์มัวสมประชุมผี
อึ้งมีซึกโห้เป็นโกลา
หุ่่นที่มกัเรียงรายทั้งซ้ายขวา
แกลวักล้าอาจองทะนงใจ
อึ้งมีอุตุลลุดหาหุคไม่
ให้ปลาดใจบักจางที่อาจอง
แล้วก็ทรุกนึ่งประนมสมประสงคี
นึ่งง่วงงอนอ่านเวทวิเศษก็
รวางไปไม่ช้าเสียงอึ้งมี
ว้างเว้งร้องล้าพองครัน
อาชาเกรงกลัวจนทัวสัน
รักกระสันผูกม้าไม่ช้าที่
ทั้งเบาะโกลนเสร็จทั้งมวลถ้วนดี
อึ้งมีเรียกเนรค้วยทันโค
สอกสวมมงคุดหาข่าไม้
เสร็จแล้วสั่งให้เนรยาตรา
ตั้งค่ายชายธานีให้แน่นหนา
จะยากราทพิเป็นวิพล
โลคโผนเรียงรายล้อมค่ายปลัน
ฆ่าโยธาวิพลให้บรรลัษย์ ๖

๑ ครานนี้จึงโถมเจ้าแฉวน้อย

จับคาบเคบปราบอวิทวิภัย

ครันถึงซึ่งศาลสูงเพียงกา

พลหุ่นวันวิ่งเป็นสิงคลี

กักทุ่งมุ่งตรงเข้ากรุง

รอนรอนอ่อนแสงสุริยัน

ให้หยุดยั้งทั้งกายรายทัพ

บ้างถือพลองกระบองสนเป็นหลันมา

๑ ครานนี้จึงท่านเจ้าบุรี

ลูกจากที่จิตใจใครจะปาน

รับแฉวนมาสู่สถานบนแท่นวิกัน

เป็นโดนโยอาจารย์ชาญกักกา

เจ้าแฉวนว่าเวลาพลบค่ำก่อน

มาพร้อมพร้อมล้อมรุกเข้าก่อกลี

๑ ครานนี้ท่านเจ้าลำพูนลาว

ชวนหลานสาวราษฎรทักครัน

โพร่นายรายรอบทั่วขอบกัน

ครันพลบค่ำอำแสงพระสุริย์

๑ ครานนี้จึงท่านสมภารครู

พอมีกมัวทั่วท้องโพยมมาน

จักแจงหมุเหล่าเข้าป่าช้า

อีกทั้งข้าวคอกคอกมาดี

ครันพึ่งถ้อยพระอาจารย์ท่านชานโธ

กลาไกลมุ่งตรงลงกุฎี

ขึ้นขี่ม้าวิชาประเสริฐศรี

พอได้ฤกษ์เลิกโยธีจากวัดพลัน

มากระทั่งแนวบำพนาสัตย์

ถึงเขตซัดส์ถ้ำพุนพระพารา

กั๊กกับชุดมุนพลหุ่นหญ้า

พักทัพคอยท่าท่านอาจารย์ ฯ

แลเห็นโยธีของแฉวนหลาน

สนหลานมาประทับยังพลับพล

แล้วเอื้อนอรรดโต้ถามข้อความว่า

ท่านไม่มาคอกหรือหลานจนบ้านนี้

ท่านจะจรรยาคราโยธาดี

คอยอยู่นี้เด็กไม่เข้าคองมาพลัน ฯ

ฟังกล่าวปรีดิ์เปรมเกษมสันต์

ผายผันพักพลับพลหาธานี

พลชั้นธลาวล้วนถ้วนดี

ยังมีตรวจพลประจำการ ฯ

นั่งอยู่นอกกุฎีหน้าวิหาร

ท่านสมภารสมถวิธแสนยินดี

ยำปล้ำทั้งมวลถ้วนดี

เครื่องบักพลักรบเสด็จสำเร็จพลัน

แกว้องเรียกสถานศึกษาเกษียณใช้
ให้จัดแจงแก่ที่บวรพลัดถิ่น
จุฑารูปเทียนชัยให้เทวา
ทุกห้วยผาป่ากว้างทางบุรี

๑ ครานันท์ภทพรายหลายชนิด
รือนรนต้องมนตร์ของหลวงตา
บ้างแลบลิ้นปลิ้นตาคาน่ากลัว
บ้างแหกอกเลือดคอกออกแคงไป
กินเหล้าเมาอุตุโง
ที่สู้แคงแผลงฤทธิ์พิศการ
อีกทั้งอาร์กษที่ศักดิ์สิทธิ์
ครันคองมนตร์รือนรนทั้งอัคคี
รับเครื่องสังเวทแล้วเลยไป
เลือกเอาที่ฝึกกล้าฤทธาครัน
ยังเหลือแต่บ้ค่างกล้าสักห้าพัน
กองหน้ากองหลังทั้งบึกกา
สองมือค่างถือเครื่องศาสตรา
พอพลบค่ำย้ายแสงพระสุริย์
ทำนสมภารโอมอานเภาตา
กริ่งกริ่งที่กระบังคังกระไว
เอิกเกริกให้เด็กโยธาผี
จากวัคเวียงเขียงใหม่รับไภสกลา

เขี่ยอ้ายเปกกับอ้ายไปหิ้งอ้ายบั้น
พร้อมกันเครื่องยาพล่าบวรคาม
แล้วโอมอานมนทรวเรียกภูคผี
ให้มายังพิธีของชวีทกา ๆ

สิงสถิตโทรกตรอกคามชอกผา
ค่างวิ่งมาซุลมุนุ่นวายไป
สยายหัวผมคกลงปกโหล
เข้ามาในพิธีที่สำราญ
กระโศกโหยงท่าท่ากล้าหาญ
สูงตระหง่านเทียมเท่าเขาทิว
สิงสถิตรักษาทุกหน้าที่
ออกที่รับมาบ้ำข้าพลัน
สมภารใหญ่ปรีดิ์เปรมเกษมสันต์
นอกนั้นขับไล่ให้ไภสกลา
จัดสรรคเป็นกระบวนถ้วนหน้า
ซ้ายขวานายหมวกครวจโยธี
แหลนหนวดวีนยาถ้วนดี
ให้เด็กโยธีด้วยทันใด
ปลุกอาวูรเสร็จแจ็กคาบใหญ่
แต่พอไถ่ฤกษ์พลันทันเวลา
อึ้งมีแห่ห้อมพร้อมหน้า
ตักทุ่งมุงมาด้วยเร็วพลัน

กรณีถึงซานหน่าวิมธานี
ทัพสี่หนี่วุ่นวายเข้าปณกัน

๑ ครวานั้นจึงโถมเจ้าพลายบัว
กล้าหาญชาญแควทวิหา
พร้อมพร้อมล้อมรอบขอบกัน
พลบกำยำแสงพระสุรีย์

๑ ครวานั้นลาวไพร่ที่ในเมือง
อุปฮาดอาจงทรงศักดิ์
แลเห็นทัพเวียงเชียงใหม่
ตั้งค่ายรายทางหว่างตงกาน
อัครอั้งนังกตกประหมา
กรณีถึงยังซึ่งพระเวียงชัย
บัดนี้โยธีเชียงใหม่
ตั้งค่ายรายขวางทางตงกาน

ให้หยุดโยธีตั้งกั่มมัน
พลชั้นธันโหม่เป็นโกลา ๆ
ศึกวัวค่านยับจับคนฆ่า
เวียนชโยธาเข้าบุรี
ให้หยุดยังกั่มมันลงกับที่
โยธีทุกหมวดคอยตรวจตรา ๆ
คอยเรื่องพังข้าวไทรรวบ่า
ใช้ให้มาสอกแถมเหตุการณ
ยกมาใกล้บุรินถิ่นสถาน
อลหม่านพวกลาวอ้อลาวไป
วิ่งร่าบุกพงเข้าตงใหญ่
ก็เข้าไปแจ้งความตามเหตุการณ
ยกมาถึงใกล้ราชฐาน
จะไปรทกรวิการสถานใด ๆ

ตอนที่ ๖๘

สนมการลาวกับสามเฒ่ามาลัยครองรบหลายวัน

๑ ครานนั้นจึงทำนอุปฮาด
บอกเถรหลานกับอาจารย์ผู้ร่วมใจ
เราจะออกรบรอก่อฤทธิ์
นิมนต์ครูผู้อาจารย์ชาญฤทธิ์

๒ ครานนั้นอาจารย์สนมการลาว
ตอบว่าอาตมาจะชิงชัย
ธรรมคาโยธาสิ้นทั้งนั้น
ต้องตรีกตราหาฤกษ์ประเสริฐดี
ถ้าแม้ว่าพาราอันทราย
ชื่อนั้นอย่าพวันในพระทัย

๓ ครานนั้นท่านเจ้าเมืองลำพูน
ห่างหายกลายระทมกรรมอุรา
แล้วเรียกบ่าวอำมย์เภากับอำมย์พ่วง
นั่งรินกินพลางพอสร้างใจ

๔ ครานนั้นท่านอาจารย์สนมการครู
จนก็ก่ขึ้นเคื่อนสว่างกึ่งกลางวัน
เห็นเมฆระลายเป็นนารายณ์สี่กร
สมถวิลยินดีแสนปรีดา

ก็วิวกรากพลายบัวหากแล้วไม่
ว่าทัพใหญ่ยกมาถึงธานี
หรือจะศึกตั้งมั่นไว้ไฉนนี้
ทวีกครองความทามที่จะชิงชัย ฯ

ไต่ฟังกล่าวไม่พวันก็คิดวันไหว
เจริญพรจะร้อนใจทำไมมี
จะผายผันรบสู้กับกรุงศรี
จึงจะมีไชยะชนะภัย
อาตมายอมตายแทนก็ได้
จะชิงชัยไว้ชื่อให้ลือชา ฯ

ไต่ฟังคุณเตาลาวกล่าวว่า
นิมนต์ท่านเจ้าหน้าชาสาธุใจ
ให้ทักทวงเหล่าเข้มมาเต็มโห
เสนาลาวน้อยใหญ่เฝ้าพร้อมกัน ฯ

นั่งดูฤกษ์พาเวลาดานั้น
แสงจันทร์จับแจ้งกระจ่างกา
เข้าราฎรอนรบยักษ์หนักหนา
เรียกเฒ่ามาสั่งพลันมีทันนาน

เอ็งยกทัพหุ่นหมุนประจัญ
ทาจะยกโยธาพิศพิศพล
แมน่เตียงบั้นกรันกรันยังสัญญา
พรั้งพรั้มล้อมรุกเข้ากลุกลุกลี

๑ ครานั้นจึงโฉมเจ้าแฉเรนน้อย

ลูกกรวกลงจากพลับพลาชัย
ขอให้ไชยะชนะพล
แฉเรรับพรจรงบันไคพลัน
กระบวนหุ่นวุ่นวังจะชิงแกน
จากลำพูนพาราภิรมย์ไกล
จับคาบเคยปราบพวกศัตรู
ยกทัพผีจรัลจากบุรีน
แฉเรพลายผืนผายทางอีสาน
ท่านสมภารชานโห้เป็นไกลา
พอเสร็จสรรพจับชุกชุกบั้น
พลหุ่นหมุนวังเป็นสังกลี

๑ ครานั้นจึงท่านสมภาร

หุ่นหันพันลาวชาวเวียงชัย
แฉเรพลายก็บ้ายก้วยอาวุธ
พวกลาวลาววุ่นพลวัน
ที่โงกงงวังเวียงเปลี่ยอ่อน
อ้ายพวกทักเขาทั้งบ่าวนาย

ผายผืนไปกิกกิกอิสาน
คอยรอนราญรอนอยู่หุ่หุ่
ให้โห้สามควาจีนอึ้งมี
โงมก็กำยทั้งให้พังไป ๆ

ไค้พังถ้อยสมภารอาจารย์ใหญ่
อุปฮาดก็ให้พระพรพลัน
ไปเด็กหลานให้ถึงอย่าพรั้งพรั้น
ผายผืนขึ้นม้ารืบคลาไกล
ถ้อยหลาวแหลนไม้พลองกระบองใหญ่
ชวักกาให้ยาควาจากธาณินทร์
แลคุดุกษ์ชีวิตก็สิ้น
ไม่ผืนผืนหน้ากลับมาพลับพลา
หยุกทวยหาญทั้งรายทั้งซ้ายขวา
ยกโยธาทั้งรอนอยู่หุ่หุ่
ยังสามกรันเป็นสัญญาโยธาผี
เข้รวาวีพังกำยวุ่นวายไป ๆ

ยกทวยหาญทัพผีเข้าใส่
พากันบรวลยลงกว่าพัน
อुकुकโยธาไกลาสิ้น
พากันคอกใจทั้งไพร่นาย
ม้วนอนแถมที่ลูกหนีหาย
ถูกพันล้มตายวายชีวิต ๆ

๑ ครานันเพยกกล้ากับพลายบัว

ยังไม่หลับนอนผ่อนอินทรี
เห็นศักรูโจมเข้าก็ปลัน
พลดาวลาวว้างเข้าชิงชัย
ตกใจกว่าไค้คาบโพรงแก้ว
เพยกกล้าว่าหอกออกยื่นยื่น
แลเห็นพลหุ่นวุ่นวาย
พลหุ่นวุ่นว้างเป็นไกลา
แทงหุ่นหย่นหย่นหาเข้าไม้
หุ่นกัณฑ์พันพ่อนบกรอนราน
พวกลาวชาวเวียงเชียงใหม่
ไค้สศียนศรित्रองปัญญา
ลาวหุ่นวุ่นว้างเป็นสิงคลี
หุ่นและคนปนปะปะทะกัน
เพยกกล้าเห็นว้างออกเรน
เฉรชีกชกชกม้วาเข้าไป
เพยกกล้าทำท่าจะวิ่งหนี
เหมือนพันหินคาบบินเป็นไฟวับ
พลายบัวตัวศรเข้าสู้
สมภารลาวกำวอชัยเข้ารับ
เข้าแอบย่องมองขุ่มพุ่มไม้
เจ้าพลายบัวผลอควมัวโรมรัน

กินเหล้าเมาวิบนอ้อ
ปรีชาความทามที่จะชิงชัย
ผู้คนตื่นแตกแตกค่ายใหญ่
ก็บรรลัยย่อยยับลงนับพัน
เคยม่องแห้วปราบศึกไม่นึกพรัน
ทั้งสองนายหายผันวิ่งออกมา
เร็วรวคหวกซ้ายแล้วบ้ายขวา
เพยกกล้าก็พันประจัญบาน
หวั่นใจสะกุงอยู่ฟุ้งซ่าน
พระอาจารย์กุมศรเข้ามา
ตกใจหนีตัวกลัวสังขาร
กลับหน้าสมทบสู้รบกัน
ทัพฝักล้อมจับอยู่จับชั้น
ฟ้าคพื้นอ้ออึงคะนึ่งไป
แทงเฉรหอกหักหาเข้าไม้
ชิงชัยเพยกกล้าไม่ล่าทัพ
ไค้ที่เฉรหันเข้าพันฉับ
เฉรชัยปลาวรยาไค้ไม่อาจบ
พันหมู่ศรพรายไล่ถลน
พอแลพบพลายบัวตัวสำคัญ
หมายบ้ายให้พินาศชาคสะบัน
สมภารพันกั๋งนางถูกกลางตัว

เป็นไฟดับดับเปล้าหาเข้าไม่
ฉากเปล้าเดรเด้าไม่ไหวทั่ว
พอรุ่งแจ้งแสงทองส่องสว่าง
สมกิดเดรศิษย์กับอาจารย์
สั่งให้ตั้งค่ายรายทัพ
พระเดรก็เป็นทีเปรมปรีดิ์

๑๑ ครานันหลายบัวต้ายง

โมโหหุนดูนโกรธพิโรธใจ
น้อยหรืออ้ายเมืองลำพูนไม่สุญสัน
ลอบเข้าปล้นฆ่าคนวายชีวิต
คิดจะไล่เล่นให้เห็นกัน
กูจะจับสืบเล่นตั้งเช่นปลา
ว่าพลางทางสั่งเพี้ยกล้า
ยกประคองเข้าพังธานี
จับท้าวเจ้าลำพูนในบุรี
ญาติวงศ์พงศามาให้ยับ

๑๒ ครานันเพี้ยกล้าพระยาลาว

รีบรัศมาจักโยธาพลัน
แล้วทำผดงเลขเสกขวาน
แจกไพรให้ทั่วทั่วโยธา
สำเร็จเสร็จสรรพในพรับคา
กระโศกขึ้นหลังม้าไม่ช้าพลัน

พลายชคใจช่วยคาบถันเข้าแผ่นดิน
ทั้งสองข้างต่างมีประจัญบาน
ต่างคนต่างล่าทัพกลับสถาน
รวบรวมมีชัยแก่ไพร่
คอยรับอยู่น้ำบุรีศรี
ฉันทุมหิมันนมหวานตำราดูใจ ฯ

กับเพี้ยกล้าจตุรงค์เป็นนายใหญ่
เหตุกุ่มมีมารบราวี่

โนแผ่นดินมีทหารชาดูชัยศรี
แล้วหลบหนีเข้าไปในพารา
ไกรนั้นเป็นตัวการอวหาญกล้า
ขอคุดหน้าทรชนอ้ายกนดี
ให้สมทบโยธาทุกหน้าที่
ผลาญชีวิตผู้คนให้ยับยับ
ทั้งอันแก่นจันทน์มาพันสืบ
อย่านับเลยว่าญาติเป็นชากัน ฯ

ฟังกล่าวอัญชสิทธิ์มีขมัน
กองหน้าห้าพันถือศาสตรา
เสร็จการเร็วพลันหรรษา
กินว่านยาอยู่ขงกงกระพัน
เพี้ยกล้าก็ถืออาวุธมัน
คุมทัพหน้าห้าพันจากค่ายมา

พวกลาวโหดาวเสียงกึกก้อง
พลายบัวแก้วก็มีวิชา
แกว่งดาบโพรงแก้วแวววิบ
คักหุ้งมุ้งมาไม่ช้านาน
ยังมีนครนครันถันถลบ
ยักบันยั้นยังเป็นสังคสี
ผู้คนบนกำแพงยืนแยงแย
พวกเขียงใหม่เข้าใกล้บ้อมปรการ
บ้างหลอมตะกั่วแก้วทรายไว้วันจัก
พวกลาวเวียงเขียงอินทรกินว่านยา
ถูกคั่งทั้งไปกคะโหลกหัว
ว่าอายสูกบูนันสิ่งอันใด
อายบักชบหลบไม่ทันไม้วันเป็เรียง
ตกคินนอนคั้นเหมือนคี่ปลา
กระโศกขำสามเตือเหนือเหงอัยอัย
ทั้งสองที่หวัรบบสนันไป
เพี้ยกล้าคั่งท่าจะเผ่นโหน
พอคั่งท่ากล้าแข็งแรงไม่มี
พลายบัวแก้วของอาจ
พอเข้าใกล้มันไล่เอาหินปา

๑ ครานันท่านอาจารย์สมภารเจ้า
พอเสด็จสรรพทรวางทัพจักรุงค์

โยธิต้องออกนำหน้า
ชนรี้มำค่านิลลันเป็นปาน
ไค้ฤกษ์เล็กทัพอลหม่าน
เข้ล้อมชานพาราไม้ซำที่
พลรบล้อมพาราทุกหน้าที่
ลาวก่อลาวลาวมีประจัญบาน
ไม่ท้อแท้ถือศาสตราทุกหน้าค่าน
ลำพุนหาญเอาหินทิ้งลูกคั่งปา
ลาวเข้าใกล้เอาทรายซักเสียงลาวล่า
หยักรังคั่งท่าว่าเข้าไป
ฟกน่วมบวมทัวหาแตกไม้
ฉวยไค้ไม้เข้ขึงคนบนเสมา
หัวแตกสามเสียงเลือกแดงจำ
อายเพื่อนกันมันว่าเหตุหยิ่งโค
ซำตักหน้อยก็ถูกกำขันมาได้
ไม่มีใครเสียทำการราว
กระโศกโจนขึ้นพันคนให้บันบิ
เต็มทีเหนือหอบบอบอุรา
หมายพิฆาตชาวเวียงชัยค้ำยใจกล้า
ค้องถอยล่าทัพห่างมาทางตรง ฯ

แกเข้าที่ชำระแล้วสระตรง
กิกจะตรงออกรอต่อศักกา

กลางวันจะเห็นว่า เป็นสงฆ์
เนรทศย์ก็ฤทธิ์เดชศักดิ์
อ้ายพลายบัวแก้วครุมนรัจัก
ทั้งเพี้ยกล้าก็มาพูดจากัน
ก็พลางทางเรียกเจ้าเนรมา
การที่ก็ก็ษย์เห็นอย่างไรก็

๑ ครานันเจ้าเนรมาลยกรอง
ไต่ฟังเรื่องเปลื้องปลกกำสรวใจ
การจะเข้ารบรอก่อตี
ไม่ลำบากยากใจไฉนนา
จะเป็นมอญหรือว่าพม่าแปลก
ยกพลชนวังเข้าชิงชัย

๑ ครานันจึงทำนสมภารเถร
สมถวิลยินดีแสนปรีดา
กู่จะเป็นสมณะพระแซก
ว่ามาจากลังกาปรีชาชาญ
ท้าวเนรเอ็งเป็นพม่า
ถึงมันตามชื่อแซ่พ่อแม่มี
ก็พลางแล้วทางทำนสมภาร
รูปเทียบข้าวคอกทั้งคอกไม้
อ้ายพลายลาวข้าเจ้าอุปฮาด
รับรัจักแจจกแก่การ

เราก็ครุผู้ทรงซึ่งศึกษา
เวทวิชาเรียนจบไต่ครบครัน
ว่าเราอยู่สำนักเชียงใหม่นั้น
จะผ่อนผันเดินไต่ไฉนดี
ปรีชาช้อความคองคามที่
จงพาที่บอกเล่าให้เข้าใจ ๖

ไม่หม่นหมองใจคนกมลใหม่
ก็ไต่ค้ำ้วยไหวไฉนบุญญา
โพรีให้ยับคับสังขาร
ต้องปลอมแปลงกายาจากลาวไทย
หรือเป็นแขกทมิฬคำก็ทำได้
มันจะจำเราไต่ไฉนนา ๖

ฟังเนรผู้สาธุศษย์ว่า
ทบมือเผาะหัวเราะว่าวันเสร็จการ
แแต่กัวแปลกพูดจาให้ถ่าถาน
ชำนาญการรบสู้กับธานี
บอกว่ามาแต่ยังกรุงศรี
ก็พาที่ลวงล่อให้พอใจ
ให้ปลุกศาลเพียงตาหาซ่าไม้
หมูเบ็ทไต่ยาพล่าสุรบาณ
สามารถแกลัวกล้าทุกหน้าค้ำ
ไม่ช้านานก็เสร็จสำเร็จพลัน

เถรเข้ามาหานั่งยังพิธ
แล้วประชุมเทวาในอารัญญ
แล้วอาจารย์อ่านเวทพิเศษสิทธิ์
ประมาณว่าหัวร่อยมากมี
แล้วสมภารอ่านมนตร์แปลงคนกล้วย
เป็นสมณะพระแขกแปลกผิวพรรณ

๑ ครานี้จึงโลมเถรมาลัย
อ่านมนตร์แปลงคนไม่ชำนาญ
หุ่นมนตร์แปลงคนเป็นพม่า
เกล้าผมสูงนุ่งผ้าตาทำซิงซัย
เถรน้อยกลายร่างอย่างพม่า
ขึ้นพาซีซัซบปลัดวัน

๑ ครานี้จึงท่านสมภารครู
กลายเป็นแขกแปลกภาษาทั้งกาย
เอิกเกริกให้เด็กโยธาผี
ทวยหาญขานโห่เป็นโกลา
ทัพเถรเป็นพม่าโยธาหุ่น
เป็นทัพหลวงล่องออกนอกธานี

๑ ครานี้จึงท่านสมภารเถร
เห็นเพียงกล้าชนหน้ากองทัพชัย
เถรซบหุ่นหมุนหันเข้ากันหน้า
เข้ชวางทางกางกันไว้ทันที

จุกธูปเทียนมาลัยมีขมมัน
พร้อมกันมานั่งยังพิธ
เรียกฝูงผีมีฤทธิ์ทุกหน้าที่
ให้จัดแจงแปลงอินทรีย์เป็นแขกพลงัน
สระสวดยกยาศีขยัน
สำเร็จเสร็จพลงันพอทันการ ๖

เข้านั่งในพิธที่สถาน
ซักข่าวสารต้องหุ่นวิ่งวุ่นไป
สองมือถือศาสตราหากกลัวไม่
ผู้ใดใครไม่แจ้งแห่งสำคัญ
พุดจาส่งเสียงสำเนียงลั่น
พลงันนั้นวุ่นว้างเป็นสังกลี ๗

ผู้รุ่มนตร์เวทพิเศษศรี
พอฤกษ์ก็ยามสายไค้เวลา
อึ้งมีล่วนแขกแปลกภาษา
ยาตราทัพออกนอกบุรี
ซุลมุนไม้หนึ่งออกวงจี้
โยธียแยกย้ายร่ายกันไป ๘

ยกทัพกับเถรเข้ามาใกล้
กุมไพร่จะประคองพังบุรี
เถรก็ซบโยธาบรรดาผี
ขรัวคามีว้าจาร์องว่าไป

ชะเขยแหวยเจ้าลาวเชียงอินทร์
จะรุษประสงค์ทรงสิ่งไร
อ้ายลาวบ่หารู้จักกูไม่
ทั้งบ่ว่านายไม่ว่าฆ่าให้ยับ

๑ กรานันหลายบ่ตัวยง
ซักแก่นแน่นใจในอรุรา
สำคัญว่าพระมาจากเมืองแขก
แลคุณแรกก็เป็นพม่าไป
เหม่เหม่คู่อ้ายหมู่แขก
อ้ายแฉเรนอัยกักล่าวอัยฮังการ
สถานุศิษย์อวกฤทธาทำหน้าที่
ยังขวคอกบ่อทำข้อเกร็ง
เขยแฉเรท่งสองไม่ต้องการ
ทั้งศิษย์ครูบอกกุตามแบบกาย
ถิ่นที่อยู่หาหรืออวาต
ไ้เรียนรู้กับครูอาจารย์ไค

๑ กรานันจึงท่านสมภารลาว
เทือกใจกึ่งโพ้ผาอรุรา
ตัวกูผู้ชื่อมาลาญ
เล่าเรียนเวทวิทยาปรีชาชาญ
แก่เคิมเธอเป็นเกลอกับแก้วัก
อุปฮาดเป็นญาติกันนั้นแต่ครั้ง

ยกโยธามาจากถิ่นบุรีนใหญ่
หรืออยากไคว่ปล้นบุรีตีเอาทรัพย์
จะรูกได้ทะยานเอาชวานต๊ับ
กูไม่นับว่าใครก็มีวิชา ฯ

ไ้ฟังองค์อาจารย์สมภารว่า
โกรธาร้องควาคด้วยอาใจ
ด้วยเวทมนตร์คลให้แปลงจำไม้ไ้
พิโรธใจทอบความไปคามการ
แก่งั่วแปลกเกเรเคเวจาดาน
เป็นคนพาลท่งเพเกเรเร็ง
ทัวอาจารย์หรือก็โกงมะโรงมะเส็ง
จะท่งเจิงกวันให้ชีวีวาย
จะกล่าวสาวถามไ้ตั้งใจหมาย
เอ็งผันผายมาแต่แห่งตำแหน่งไค
โยมญาคืออยู่แห่งตำแหน่งไหน
จงบอกให้เราฟังแต่หลังมา ฯ

ฟังกล่าวหุ่นหันกันเกศา
จึงทริกกราทอบความไปคามการ
ตำแหน่งอยู่วัคสังกาคล้าหาญ
พระอาจารย์ชื่อว่ามังคลัง
มัชยัตต์เมืองมอญครูสอนสั่ง
เมื่อแรกตั้งล้าพุนพระพารา ฯ

๑ ครานันจึงโถมเจ้าแฉะมาลัย
รีบชักพารี่เข้ามา
มิ่งได้ถามความทุกข์ยากเรื่อง
จะเล่าความให้คามแก่จริงใจ
กรูเวเจ้าพม่าเป็นหน้าชาย
คือหลานท่านอุปฮาดเป็นญาติ
กหรือคือศิษย์ท่านสมภาร
มีฤทธิ์เดชเวทมนตร์เป็นคนที่
แม่นรักตัวกลัวภัยเสียชายชาติ
รีบเลิกทัพกลับเชียงใหม่ ไปเร็วพลัน

๑ ครานันพลายบัวแก้วถนัด
โกรธใจคงไฟเผาอรุ
เอ็งพูดเล่นเจรจามาทุกหมื่น
กหรือคือพลายบัวแก้วชาญชัย
แก่แฉะชวากับสังฆราชเจ้า
ถึงคำมิ่งมีวิชากายาเพชร
ว่าปลางทางร้องสั่งโยธา
รบรับจับม้อ้ายศักรู

๑ ครานันจึงพวงชาวทัพใหญ่
ไ้พึ่งนายทัพรับบัญชา
หุ่มนนตรีวันวิงชุดมุน
ทั้งสองข้างต่างโถมเข้าโรมรัน

แปลงกายให้แต่เห็นเป็นพม่า
ทว่ากว่าจะเหย้ายลาไฟ
กุดือโทษโกรธเคืองสิ่งใดไม่
ซ้ำอยู่ในยังกึ่งพระพารา
มาไ้กับลูกสาวพ่อลาวบ่า
เกี่ยวของมาประมาณนานเต็มที
ชำนาญการพระเวทพิเศษศรี
ยกมานี้หมายจะจับมิ่งสับพัน
อย่าหมายมาครบคู่เป็นคู่ชั้น
ถ้าหาไม่จะพากันมรณา ฯ

ไ้พึ่งแฉะน้อยนั้นรำพันว่า
ทว่ากว่าน้อยหรือช่างโหดใจ
หาสู้เห็นว่าวงศ์วานทหารใหญ่
พิ่กครองเชียงใหม่ชื่อพลายเพชร
กุดินฉิวต้องวินาศลงชาก็คือ
ใครจะเอื้อมถึงสังขังขู่
เหย้าเร็วหาอย่างไรพวกอ้ายสุ
พันให้คู่ฝีมือว่าลือชา ฯ

นายไพร่แฉะล้อมอยู่พร้อมหน้า
สองมือถือศาสตราเข้าโรมรัน
ลาวก็หุ่มนรบรับอยู่ชั้น
ฟากพันกันอึงคะนึ่งไป

หุ้มนนตรีชุกจนเข้ารวี
หุ้มนกลาดาววังเข้าชิงชัย
เพี้ยกล่าชกม้าเข้าพันหุ้
พลรบสมทบเข้าราญรอน
กองทัพสมภารลาวลาวไท้
หุ้หนันกันหน้าเข้ารวี

๑ ครานันหลายบัวแก้วกล้า
เถรชัยรับอาสาว่าเข้าไป
พวกผีมีศางที่อาจกล้า
ผีคนปนวังชิงชัยชาญ
พวกลาวเวียงเชียงใหม่ใจสามารถ
พวกผีคีตลาวรีเข้าชิงชัย
หกถ่มจมนกว่านอนปล้ำกัน
หุ้มนนตรีปนประประทะเลลาว
พวกลาวว่าบ่าบี่สังหยงบี่ฮู
บ้างร้องยันพรนักรลัวจนคังอ
ทั้งสองข้างค่างรบสมทบทัพ
หุ้หนันพันลาวออกลาวไป
ลาวก็หุ้หนรีเข้ารับรอง
ลาวทงสนว่านยาทาน้ำมัน

๑ ครานันจึงโถมเจ้าพลายบัว
แกว่งคาบโพรงแก้วกล้าเข้ารวี

ลาวก็รุกรบกลบได้
พลายบัวพันหุ้มนได้ทะเลมบอน
หุ้หนันหุ้หนันต้องกายคังไม้ท่อน
ไม่หยุกหย่อนลาวพร้อมเข้าล้อมตี
กุมโยธาถ้วนล้วนแต่ผี
เสียงอึงมีรบกันสนั่นไป ๆ

ชกม้าล้อมหลังประคังได้
พิโรธใจหุ้หนันประจัญบาน
สมทบรบราทุกหน้าค้าน
รอนราญรับรองควยว่องไว
เข้าพันฟาคีร่ายทังนายไพร่
ผีโกลดัมประประทะเลลาว
ลาวบ่ยื่นพวกผีร้องมีลาว
ทำหน้าขาวแพกธาหลอกแล้วกลอกกอ
พิศคน่ากลัวขึ้นหัวร่อ
บ่ากบี่ฮูมันว่าอันใด
ผีก็รับหุ้หนรบกลบได้
ผีก็โล้รุมรบประจบนกัน
ผีเตาะค้องลาวเปรียงถูกเพียงพัน
ไม่พากันถ่มคายวายชีวี ๆ

อาวุธถูกค้องตัวไม่บ่หนี
พันผีหุ้มนนตรีไม่บ่หนี

แต่รบราก็มาไม่ลดละ
เงือกบ่นายเป็นประกายอยู่ยาววัน
หลายที ไม่มีจะบรรลัย
แกวงอาวุธหุยกมาไม่ซ้ำพลัน
รู้เข้าใจในทีกรिया
ทั้งทัพแถวก็เห็นถนัดใจ
อ้อเช่นนี้เจียวหรือนี้จึงหาญจิก
เราหาหันพันฟ้าคก้วยศาสตรา
จำจะคิดการอ่านเวท
เรียกเพี้ยกล้าเข้ามาค้วยทันใด
ทั้งสองทัพที่จับคู่ประจัญ
ที่ซุดมุน่วนิ่งเป็นสิ่งกลี
อย่าซันเลยอ้อเจ้าเอาข้าวสาร
จะเสกซัคให้ซังกไม่คักคัก

๑ ครานนี้เพี้ยกล้าพระยาแมน
ร้องสั่งลาวบ่าวชาไม่ซ้ำพลัน
ขนานลาวบ่าวไพร่หิ้งนายบอ
ไม่ซ่านานเอาข้าวสารมาเร็วรา
ครันถึงจึงส่งให้พลายบัว
แล้วก้มลงยกมือไหว้เป็นหลายที

๑ ครานนี้พลายบัวค้วยง
อ่านเวทค้วยเคซประเสริฐใจ

เวียนศีระชะอ้อนอารมณ์แทบลมจับ
ลาคนับพันหันหมุนประจัญ
แก่นใจเคื่องซุ่นอยู่หุนหัน
พลายบัวตัวกลันพิศคู้ไป
ว่าหุ่ยนคัมภรารองเพทไสย
ว่าภคไพโรกล้าแข็งแรงวิชา
ลำแกงฤทธิ์รวันประจันหน้า
เป็นหลายทีซิวไม่บรรลัย
มนค่วิเศษเวียนรู้พระครุให้
ซึให้คูปกลางทางพาที
ไม่ใช่คนคอกก็อบีคางผี
อ้ายพวกนี้หุ่มนค่วิชอบกลนัก
ใส่พานเมากงได้คู้ประจักษ์
อย่าซ่านักเพี้ยกล้าเอามาพลัน ๖

ได้ทั้งแสนปรีดิ์เปรมเกษมสันต์
ให้จักสรวคเอาข้าวสารใส่พานมา
ค่างคนออกจากทัพกลับไปหา
ออกกว้างว่าพากันมาทันที
นึกหวันพรันกลับคางผี
ออกจกที่นั่นวิ่งเข้าซิงชัย ๖

อาจองคักคักคักคักใหญ่
เสกข้าวสารหวานไปค้วยทันที

ด้วยเดชพระเวทวิเศษสุด
แน่นิ่งไม่ตึงซึ่งกายี

ด้วยเดชพระเวทวิเศษสุด
ผีพรายก็หายวับไปกับตา
นักร้องนี่ตั้งเป็นหญิงโค
ประเทียวมึงกับกูไ้คู่กัน

๑ ความนี้ท่านอาจารย์สมภารเถร
หุ่นมนตรีกลายคนมีทันนาน
แก่นใจคงไกรมาตีชก
แข็งใจร้ายเวทอันชาญชัย
กลายเป็นถึงวังชนเจ้ารกรบ
กระโศกพิศกักดาววังลาวมา
ที่แกลัวกล้าไม่ล่าทัพเข้ารบรบ
ทั้งสองมือถือศาสตราเข้รารี
อ้ายพวกลิงกักดาวออกฉาวฉาน
เพี้ยกล้าข่มม้าเข้ชิงชัย

๑ ความนี้พลายบัวแก้วตี
อ่ามนมนตรีให้พิศกลเป็นถึงพาด
พลายบัวแก้วกล้าศึกกาเกษ
แล้วจะไ้มีขุมสมุทรโพ้นนาย
ศึกพลงทางอ่ามหาคม
เป็นเสื่อร้ายหลายแสนแน่นอนันต์

ต้องหุ่นหยกจิ้งจอกทั้งผี
พลายบัวแก้วตีเบ้ามนตรา
หุ่นจิ้งจอกยังหยุดยืนเป็นหญ้า
อ้ายพวกลาวชาวบ้าหัวเราะงัน
เข้ไ้กลั้วว่าว่าไม่พวัน
จะฟาดฟันเสียให้บรลยี่ลาญ ๖

ควันแผลเห็นมนตราแกลัวกล้าหาญ
ทั้งบิศาจอาจหาญก็หายไป
มุ่นหมกในอูราเหมือนน้ำใบ
เสกห้าขาวบางขว้างไปด้วยเร็ววรา
ห้าร้อยครบหน้าสยองพองเกล้า
พวกโยธาพวันตัวกลัวชีวิต
ก็หลบได้ดังออกวงจี่
ลาวก็ถึงค่ายขึ้นไม้ไป
ลาวทะยานเดี่ยวลัดศึกก็ไ้
ลาวโพ้นรบพันประจัญบาน ๖

เห็นเถรมีวิทยาแกลัวกล้าหาญ
เข้ทะยานล้อมไ้พวกโพ้นนาย
จะล้างเพศถึงโพรเสียให้หาย
เข้มีศกายเถรเถรให้เห็นกัน
เก็กเป็นลมเพชรหึ่งเสียงคังตัน
วังถลันก็ถึงชิงชัย

ถึงเสียเหลือกล่าวไว้
เสียโลกลงโลกทรงเข้าไป
เสียขอบถึงหลบออกทางห้อง
เสียพักถึงกักไว้ ไม่วาง
พยัคฆ์เสียที่ถึงซี้หลัง
เสียโคกลงโลกครวโลลา

๑ กรานนี้จึงโฉมเจ้าแฉวน้อย

เห็นพลายบัวแก้วก็มีฤทธิ์ไกร
กิดพลางทางอำพระเวท
ไล่พิฆาตฟ้าคลาวชาวบุรี
กิดพลางทางอำพระเวท
พอจบเวทของอาจารย์ชาณุสงคราม
เป็นอสูรขุนมารชาณุกล้า
สูงเท่าเขาใหญ่ในโพรวัน
ถึงถึงถึงลมเพชรหึง
เป็นกระบองหมายสองฤทธิ์รณ
อ้ายพวกลาวชาวคอนไม้รอนรบ
ไม่โรมรันพรันแก้วลาวี
ที่พวกลาวชาวบ้ำเข้ารวี
พลทัพยาบับันลงบนคอน
เหยียดลำซึกม้าเข้าโรมรัน
ยักข์คีลาวหน้เข้าบ้ำไป

ยังมีเข้าบุกรุกไล่
ถึงไล่เสียหน้เข้ากันกาง
เสียจ้องถึงว่าเข้ากว่าทาง
เสียแว้งทางถึงหน้กันหน้าตา
เสียกำลังหมกมุ่นอุโทสา
เสียถึงวิ่งพากันหายไป ฯ

ไม่อ้อยสร้อยเสียเวลาอยู่ซ้ำได้
ชกกันใจในอารมณ์ระทมทวิ
จะแปลงเพศให้ประจักษ์เป็นยักข์
ให้ชีวิตมีดวงกลางสงคราม
มนตรีวิเศษของอาจารย์ชาณุสนาม
เจ้าแฉวนามกลายกายาไม่ซ้ำพลัน
กายาโตคำคู่ลำสัน
รบพันแยกเขี้ยวจะกินคน
โลกทะเลถึงถอนยางเอาทั้งกัน
ร้องคำรณแล้วคำรามงุ่มง่ามมา
แลมาพบยักข์วิ่งหน้หน้า
ยักข์ก็ว่าไล่กลุ่มตะตุบอน
ยักข์จับฟาดชากสองท่อน
ไม่ราดูรอนวิ่งว่าเข้าบ้ำไป
ยักข์หันเสียรวบรวมได้
ยักข์ไล่ลาวหลีกเป็นบีกกา

เพียงกล้าชักม้าเข้าแทงยักษ
ยักษร้ายไม่พ่ายแพ้ฤทธา
บันแหลกแตกยับลงกับที่
ซุลมุนวุ่นวายกระจายไป

๑ คราน^{นี้}พลายบัวแก้วกล้า
มันเผาค่ายไหม้บันคนไม่มี
แก่นจิกคังพิชอักษีพาล
ต้องกิศการผลาญมันให้วอควาย
กิศพลงแล้วทางเจ้าพลาย
รู้แจ้งว่ามันแกลังแปลงปลอมตัว
จำจะเข้ารบรอก่อฤทธิเดช
เข้ารบรอก่อสู้อุสภครา
กิศพลงทางจับควบอาษา
ก^{นี้}นทางขวางทางไว้ทันใด
ยักษวิฆากกล้าแกล้วแกวงกระบอง
พลายบัวแก้วคิมิวิชา
ยักษตีหลายวีรชกม้าหลบ
บันแหลกแตกมุ่นเป็นจุดไป
เจ้าพลายชยยาท่าชักม้าหัน
ฉาดเปล้าไม่เข้าเสยสักษี
จนเมียงบ้ายชายแสงสุริยา
ซุลมุนหุนหันประจัญบาน

เสียงกั๊กหอกบินลงสิ้นท่า
ตรงเข้ามาพิงค่ายกระจายไป
เอาอักษีเผาบันไม่ทนได้
นายไพร่ชิวเป็นผงกลี ๖

เห็นยักษว่าเข้ารบไม่หลบหนี
บันบั้งลงเป็นจุดแทงมุลนาย
ยักษมันผลาญคนกินสิ้นทั้งหลาย
ให้ถึงตายลงด้วยกันไม่พรินกลัว
ว่าคาบกรายหมายชัยจะสับหัว
ด้วยวิฆากกล้าไม่กลัวคมศาสตรา
ถ้าไม่ไหวร้ายเวทพระกาธา
เวทวิชาใครจะมีศักดิ์กว่าใคร
ชกคาบร่าว่าเข้ามาใกล้
ซึ่งชัยกับมารชาญกั๊กกา
จกจ้องว่าจะตีทำที่ท่า
แกวงศาสตราบริบรองด้วยว่องไว
เสียงกันยางผางกระทบภูเขาใหญ่
ไม้ไหลแหลกล้มเป็นโกตี
แกวงคาบพันเสียงกั๊กต้องยักษี
แต่รอวีรบกันประจัญบาน
แกวงศาสตรารบรอกเข้าต่อต้าน
ม้าทะยานยักษ ไล่หวนบ้ายมา ๖

๑ ครานนี้จึงโถมเจ้าพลายบัว

เผ่ารุกรบตลบไล่อูไปมา
เหนื่อยอ่อนผ่อนผันฉันทไคคิ
ก็เหนื่อยเหลือเหลือทรวงแทบจะพัง
จำจะศึกการอ่านพระเวท
เขากันกางขวางหน้าบ้านน้ำมัน
ศึกแล้วศึกเล่าก็เบาไป
กลับเป็นคชสารที่หาญกล้า
แกลวกกล้าเป็นน้ำค้ำยกลัคนัน
ยักษ์แปลงก็แกว่งกระบองพลัน
ช้างแทงยักษ์ทะแยงเข้าคอตี
ครันดังซึ่งทางที่หว่างเขา
ช้างกับยักษ์ตักกันฉันทโลกา
ยักษ์ร้ายไคคิเข้าตีช้าง
ต้องช้างมนตรีคนมันไม่อันคราย
ต้องกายาเจ้าพลายเป็นหลายหน
ทั้งสองช้างค่างซาญการชิงชัย
ยักษ์ร้ายก็กลายเป็นแฉวน้อย
ผาคแผลงสำแกงฤทธิ์รณ
เข้าสมทบรบศึกกันบับัน
แฉวน้อยเจ้าค้อยรับรบรา

ซบม้าสองตัวกับเพี้ยกล้า
ยักษ์วิชาไม่หย่อนอ่อนกำลัง
ศึกจะวีรุกรบตลบหลัง
แก่นกั๋งยักษ์วิชากล้าสำคัญ
แปลงเพศเป็นคชาที่กล้ากลัน
โรมรันรับรองค้ำยว่องไว
โหมอ่านพระเวททางเพทไสย
บักใจก็กลายกายาพลัน
กายาโตคำทั้งดำสนัน
ทุนหันซุงาเข้าราว
ช้างก็หันหน้ารบไม่หลบหนี
ช้างหนียักษ์ไล่กระหน่ำมา
ช้างก็เข้าสู้รบไม่หลบหน้า
เพียงหินผาจะแยกแตกทำลาย
ค้ำยกันยางหักสะบั้นเหมือนมันหมาย
กลับแทงพลายบัวนั้นแทบบรรลัย
ค้ำยฤทธิ์เศษเวทมนตรีทำบับันไม่
รุกไล่รบรับไม่อับจน
กระจ้อยว้อยรบรับเข้าสับสน
ช้างก็กลายเป็นคนเห็นทันตา
เพี้ยกล้าซกม้าค้ำเข้าพันผ้า
อาวุธต้องกายาไม่เป็นไร ๖

๑ ครานันท์ท่านอาจารย์สมภารครู

แค้นพลายบัวคว่ำคัมภีร์ไกร
ก็จะจับตัวกุกเอาหัวมัน
มารบรอก่อสู้ทำคุณกลน
จำจะอ่านคาถามหาจิ้งจก
ให้ต้องมนตร์เหมือนถนนรณา
ก็พลางทางท่านพระอาจารย์
เสกสามคาบปราบใจพวกโพธิ์
ด้วยเศษพระเวทวิเศษสุด
แน่นิ่งไม่ตึงซึ่งกายา
ท่านสมภารเทศยานชั๊กพาลี
นึกสมเพชเวทนาดีกว่าคน
เงือกามว่าจะพันขันธ์ยัง
ก็จะผูกมัดคัมภีร์
ก็พลางทางแก้วคัประก
ผูกมัดเพี้ยกล้าพาคลาไกล
เจ้าแฉะพลายคี่ใจเป็นนั้กหนา
วิ่งเหย้าเข้าประตูพระบุรี

๑ ครานันท์จึงโถมเจ้าพลายบัว

พอเรมคัเพี้ยกล้าพาคลาไกล
สุดฤทธิ์ที่จะศึกคามไปแก้
หน้กระจ่ายหายทรงเข้าพงพี

แลคุณหันน้กหมันได้
กับอ้ายเพี้ยกล้าพระยาแมน
คงไ้เล่นเห็นกันเป็นมันแมน
จะชิงแขนปล้นทัพให้อุปรา
อย่าให้ถึงคี่ต่อเข้รอนหน้า
จับผูกมัดคัมภีร์เข้าธานี
โถมอ่านพระเวทวิเศษคี่
ด้วยมนตร์คี่เร้นรู้ก่อครุมมา
ต้องลาวหยุกจิ้งจกยั้งทำ
เพี้ยกล้ามีไ้ ไหวท้วทน
วิ่งว่าจะพันมันให้มัน
ต้องมนตร์มีไ้ ไหวกายี
รอรังครองความคุดามที่
พาค้วมันเข้าบุรีตำราญใจ
ที่ปรากฏเวทวิชาจะหาไหน
ให้ล่าทัพกลับเข้าในพระบุรี
ก็รีบชั้ก้อาชารมันขมิ
ต่างคนมีไชยะชนะมา ๖

ต้องกาถากามัวให้ม้กหน้า
สร้างมนตราอารมณ์ค้อยสมประคี่
ครันผันแปรคุดาวทุกหน้าที้
มิไ้คี่ม้ ไครหาญเข้าราญรอน

อีกค่ายกู่ทั้งประทศและหอรบ
อ้ายฉิบหายเผาค่ายตะลุมบอน
ยังเหลืออยู่ก็แต่ผู้ชาญพระเวท
ร่างกายคล้ายกับหินกินว่านยา
อ้ายพวกแขกพม่าว่าเข้าพัน
ไม่หลบลิ้นหน้ตัวก็คกกล้วย
เมื่อเถรเผ่านั้นเบ้ามนตร์จั้งงัง
ให้มันมัวตัวคนพันประมาณ
ครันมนตร์สร้างท่างคนอุตุลล
ไล่ต้อนมนตร์พลทักกับเถร
อ้ายพวกลาวชาวลำพูนไม่สู้ดูชาติ
เข้ารบรานค้านต่อกันพอใจ
กระโคกพันหันหน้าวังกราวกู
ข้างพวกคนบนเสมาที่กล้าตี
เข้าไม่ไต่วังไพล่กลับออกมา
ที่ข้องเพรียกเรียกคนอยู่ณลาน

๑๑ ครานั้นจึงโถมเจ้าพลายบัว

อ่อนเปลี้ยเสียทัพอัปรา
สุกัตุสุกัตุจะกิกอ่าน
กู่เตียวเคียวชัยกองทัพรชัย
กิกจะให้ ไกรถือนั่งสือลับ
ให้เกณฑ์ลาวชาวเวียงเชียงใหม่มา

พังกอบสงครามทางหว่างสิงขร
ไฟฟ่อนไหม้ชัยอัปรา
กระเคื่องเศรษฐีแรงแข็งกล้า
อาวุธมาต้องตัวไม่กลัวใคร
บ่ยื่นฉาคเปล้าหาเข้าไม่
ช่วยรุกไล่หุ่นหันประจัญบาน
ตัวยักกำลังฤทธาแกล้วกล้าหาญ
ไม่ฮึกหาญยืนนั่งตั้งกายา
กลัวอาวุธเต้นบื้อหัวร่อว่า
เสียงเฮฮาอึงถันสนั่นไป
เก่งฉกาจเห็นรว้าหากแล้วไม่
มาจนใกล้ประตูพระบุรี
เข้าเมืองมีคประตูบุรีศรี
เอาไม้ตีชิงปืนเสียงกรืนกราน
หลบฮากปากอ้าทุกหน้าค่าน
ไม่ช้านานชาวทัพก็กลับมา ๗
ใจแก้วเคือกกาลังขวานผ่า
เถรมักเพี้ยกล้าพาเอาไป
ไนทรวงปานกับไฟประลัยไหม้
เห็นไม้ไหวเถรคิมิวิชา
ไปแจ้งกับที่กู่ผู้หาญกล้า
ช่วยรบราโดยค้วนจึงควรวการ

คิดพลางทางเรียกชานอ้าย
เราจะให้ถือหนังสือไปแจ้งการ
บอกพลางทางเขียนสารอักษร
พอเสร็จสรรพพบใส่หมึกก็
แล้วกำชับกับท่านชานลาว
จงชนม้าพากันรีบควรวไล

● ครานี้เห็นเพียงกวางชานอ้าย
บ่าวนายผันผายควายเร็ววรา

● ครานี้จึงทำนสมภาร
มัคเพียงกล้าพามาควยทันที่
เข้าเฝ้าอุปฮาดราชวงศ์
ขอถวายพระพรมหาราช
แห่งพันมันไม่เข้าเท่าเสี้ยน
ออกขี่ม้าว่าหรรษโยธี
อาคมาเต็มเป่าค้องเป่ามณฑรี
จึงจับมัครักมาไม่ช้านาน

● ครานี้จึงทำนอุปฮาด
ไต่ฟังข้อคำมุลเถรทูลมา
กระตั้นบาทร้องทว่าข้าเฮี้ย
โยจึงไม่แผลงอิทธิฤทธิ์ ไกร
นี้หรือทหารใหญ่ในบุรี
มึงยกพลเข้าปล้นพระพารา

ที่ชาญชัยเวทวิชาแกลัวกล้าหาญ
กับคู่ผ่านเชียงใหม่ในวัน
เป็นสุนทรคามกระบวนถูกถ้วนถึ
ส่งให้ลาวชาวบุรีควยทันโค
ทั้งนายบ่าวเร็วร่ายฆ่าเข้าได้
เร็วไวให้ถึงซึ่งพารา ฯ

กราบไหว้คำนับรับเสลา
ชนขี่ม้าควบหื้อไม่รอรี ฯ

ผู้ชาญพระเวทพิเศษศรี
เข้าสู่ที่วังในมิ ไค่นาน
ทูลความคามตรงว่ากล้าหาญ
เชื่อว่าชาญพระเวทพิเศษศรี
กองทออาวุธเพียงสุกที่
อ้ายคนนี้พวกพลายบวเป็นตัวการ
ต้องทนกล้วงอไม่ค้อค่าน
จะลงโทษไปรบปรานใจนนา ฯ

ขึ้นนั่งอาสน์ทองสุวรรณอันเสลา
แลศุเพียงกล้าแก่นชกใจ
มานั่งเฉบแซ่กันเหมือนคนไม้
เป็นบี่สังหยังโคกี้ว่ามา
ยกโยธีตีค่านชาญอาสา
กึกกวักรวประสงค์ครองสังโค

อ้ายพลายเพชรพลายบัวอ้ายท้วคี
แก่เต็มที่มีเหตุเกิดเภทภัย
ยกพลเข้าปล้นธานี
เหตุผลค้นปลายไฉนนา

๑ ครานันเพยกดำพระยาแมน

โมโหหุนดูนโกรธพิโรธใจ
กุเสียทัพมันจับเอาตัวมา
ที่จะบอกออกความคามวาท
กึกลางทางว่าซำบยัน
ก็ไม่บอกออกความไปคามการ

๑ ครานันอุปฮาดเมืองลำพูน

ซักถามพลันว่าจะพันลงกลางตัว
จึงท่านสมภารลาวว่าเจ้าหัว
จะไต่ถามเอาความกันครัน
ครันชื่อฮ่าว่าแต่ปากก็ยากเค
เอาครวนใส่ใช้หวยกับชื่อคา
เอาหยิ่งซีห้าที่แล้วถามกุ
แมนไม่บอกออกความคามจริงไป

๑ ครานันอุปฮาดราชวงศ์

เรียกผู้คุมรีบกลุ่มกันเข้ามา
แล้วเรียกเหล่าอำมาตย์ราชมัล
อย่าซำนักเอาหลักคามาทันโค

ได้ครอบครองบุรีเมืองเชียงใหม่
เป็นบี่สังหยังโคจงบอกมา
ทวยอ้ายสุทำบั้นจับคนฆ่า
จงเล่ามาให้แจังกุแกล้งใจ ๖

ครันฟังแสนเคือกใจกังไฟไหม้
จะบรรลย์ก็ไม่ว่าในครานัน
ยอมให้ผลาญชีวาตงเป็นผี
ชื่อนี้เราไม่แจ่งแสดกการ
ถึงจะพันให้ชีวังม้วยสังขาร
อย่ามาพาลพุกจาซ่าไม่กลัว ๗

ได้ฟังสุนทรลาวแล้วเจ้าหัว
มันไม่กลัวอวทิวาว่ากล้าตี
มาเมามัวโทโสไม่พอที่
กงเป็นที่สำเร็จเจตนา
มันรวนเรเคือกคุกกล่าวมูสา
แมนพุกจาสอพลอไม่พอใจ
ทบหัวหูให้เพียงหันด้วยหมันใต้
อย่าปราศรัยตีซำกระหน่ำมา ๘

ได้ฟังองค์เดรเผ่ากล่าวบิญา
เอาชื่อคาใช้ล่ามจ้ำมันไว้
พากันถามความคามสงสัย
เขียนถามไต่มันกุให้รู้การ ๙

๑ คราน^๕นผู้คุมทำมธรง
ดูครว่าเพี้ยกล้ามาถนถน
แก้มักเอากรวนยักเข้าสองซัน^๕
เอาหัวขัยยักกาไม่ซ้ำที่
เป็นบี่สังหยังโคบอกให้ชู้
ยกพลมาปล้นพระพารา
มิ่งไม่รับกจะจับจิกเกศา
หรือเชื่อคิมพระเวทวิเศษครวัน

๑ คราน^๕นเพี้ยกล้าว่าตัวช้อย
ถึงจะเขียนเขียนตายไม่เสียคายคว
ถึงถูกเขียนสองทวยจนตายหลัง
จะคายกันให้สิ้นชื่อที่ลือชา
เราก็เป็นชายชาฎทหารกล้า
ไ้รบรอก่อสู้กับหมู่ภัย
ครวัน^๕เป็นที่ถึงอับจน
อยู่ไปก็ ไม่พ้นคนนินทา

๑ คราน^๕นจึงทำนอุปชาค
กระที่บนาทรวงทวาคไปทันโก
อย่าลละเอาทวยจะให้หลังปอก
อย่าปราณีให้ยับอับระมาณ
ราชมัลครวันพึงรับสั่งว่า
ครบห้าที่บัญชาตามข้อความไป

ไ้พึ่งองค์อุปชาคผู้อาจหาญ
ว่าคนพาลไว้มันโย้ายอปริย
กฤษณ์แจล้นกอดบ้อยอยู่กับที่
พุกได้ถามความคคี่แต่หลังมา
เทวยอ้ายสุเจ้าเชียงใหม่ผู้ใจกล้า
แต่เคิมมาเทกฤษณ์อย่างไรกัน
เอากระลาทบเป็เรียงให้เพลิงพัน
จะบ้องกันฉนโลกไม่กลัว ๆ

บ่สามารถกล่าวด้วยถึงเจ้าหัว
เมินเสียเจ้าเราไม่กลัวพระอาญา
เราก็ยังไม่กลัวทวนักหนา
อย่ากล่าวความถามหาไม่บอกใคร
มีเทศาถือเลื่องเมืองเชียงใหม่
เกษก็มีชัยทกนัทมา
วิพลชวังคับสังขาร
มิ่งอย่าซ้ำฆ่าเสียให้บรลย์ ๆ

ไ้พึ่งฉิวกรวักวากังเพลิงไหม้
ว่าอย่างไรจึงอ้ายสุไม่สู้การ
แม้ไม่บอกก็ชวังคับสังขาร
มันคคการเช่นนี้หรือไร
เอาทวยมาทวกลงไม่ปราศรัย
เสมียนให้กอยกำหนดกจกนาญชี ๆ

๑ ครานนเพยกล้าศักดิ์กาหาญ
เขาผูกเรือนเขียนทวยชวยชีวี
แข็งใจร้ายเวทวิเศษขลัง
คนทงนพากันว่าพิงคิก
อุปฮาดอาจองกัสงสาร
คุมไปขังไว้ยังห้องทมิโน
ครันสั่งเสร็จแล้วเสด็จลุกจากที่
อุปฮาดอาจองทรงศักดิ์กา

๑ ครานนผู้คุมเกลื่อนกลุ้มหน้า
ค่างก็คุมเพยกล้าพาไปพด้น
ผลัดกันตีเกราะเคาะท่มยาม
เกดแท้ไว้ให้หนึ่งระวิ้งระไว
พวกผู้คุมก็รุมหั้นกัญชา
บ้างก็ร้องสัควาพากันนอน

ทนทานทวยมนตร์ไม่บ่เบ
มิได้มีปากแผลแต่สักนิก
เป็นกำลังอุปเท่ห์เสน่ห์จิก
กลัวชีวิตเพยกล้านจะบรรลัย
ว่างการชำระก่อนเราผ่อนให้
แล้วจึงไกรซึกถามตามสงกา
เสนีนอบน้อมอยู่พร้อมหน้า
ยาคตราเข้ายังในวังพด้น ฯ

ตอกคาเร็ววีรมิขมัน
จองจำมันแล้วขังยังทมิโน
ข้างนอกมาพากันตามตะเกียงไต้
ผู้ใดไกรไม่เห็นแก่หลบนอน
ที่คนยาอีกออกลงกอกหมอน
บ้างโลกเห็นเล่นตะคอนสำราญใจ ฯ

หลายเพชรยกทัพไปช่วยหลายบัวสีเหลืองลำพูน

๑ ครั้นสว่างแสงสุริยา

ไม่สำนักพักบ้านให้นานไป
ลงจากหลังอาชาแล้วพากัน
ครั้นถึงพระโรงคัดค่ายทันที
ขุนนางลาวดาววุ่นหมกมุ่นใจ
มีเหตุภัยอย่างไรโดนนา
ไปชิงชัยได้เมืองลำพูนหรือ
หรือสมทบบรรอเข้าก่อคดี

๒ ครานนี้จึงทำนขนานลาว

ไม่ดวงหลอกบอกความตามจริงใจ
มันกุมพวกพลรบสมทบทัพ
ล้วนชาญชัยในกิจวิชา
แปลงกายไต่สารพัดพร้อม
เสียทัพแทบอับราชัย
บัดนี้เจ้าพลายผู้นายทัพ
ไม่สมทบบรรอออกก่อคดี

๓ ครานนี้แสนพระยาในธานี

จะผ่อนผันฉันทัดใจโดนนา

ลาวที่ถือสารตราถึงเชียงใหม่

ทรงเข้าในประศุพระบุรี
ค้นค้นเข้าในวังวังศรี
เจ้าบุรียังไม่ได้ออกมา
ถามไต่ไปตามข้อความว่า
จึงถือบอกเข้ามาในธานี
จงบอกความตามชื่อเด็กคุณพี่
จับไพร่ได้มากังหมายใจ ๖

ฟังกล่าวเสนาไม่เข้าใจ

ว่าพวกอ้ายเถรเถรทั้งสองรา
เข้ารบรับพลายบัวแก้วลักกล้า
เวทวิชาประเสริฐเลิศไกร
จะแวกล้อมรบอย่างไรก็ไม่ไหว
มันจับไต่เพี้ยกล้าเข้าธานี
ที่กำกับพลไกรชาญชัยศรี
ให้ร่อนหนีรับถือหนังสือมา ๖

ฟังก็ให้สยงฟองเกศา

เราคอยนั่งฟังบัญชาคุณศักดิ์ ๖

๑ กรานนึ่งโงมเจ้าพลายเพชร
พอสายสามโมงกว่าไม่เข้าที่
กรนเสด็จตรงสอกลงเครื่องประดับ
พริ้งเพริศเจ็ดคนพรพรรณราย
ทุกบรรดาเข้าเฝ้าเหล่าเสนา
รับสั่งถามคามเหตุเจกนา
พลายบัวเพี้ยกล้าจากธานี
ได้รบรับจับประจัญกันฉันทโค

๑ กรานนึ่งเพี้ยกวางขนานอาย
ว่าช้อยน้อมยอมคักกล้วยวัน
เมืองลำพูนไม่สูญสิ้นคนคี่
มีพระแขกแปลกภาษามาคึกการ
กับแดนหนึ่งอายุสักสิบห้า
เป็นเชื้อเหล่าเจ้าพม่าวิชามี
สำแดงฤทธิ์ทศทิศแทบวันไหว
เป็นยักษ์มารราญรบทะเลมบอน
พวกลาวชาวทัพยัรบระยา
ทำนพลายบัวตัววิเศษอานเวทมนตร์
บักนี้เสียที่ลงหนักหนา
ขอพระองค์จงทรงทราบพระทัย
ทุกพลางแล้วทางถวายสาร
ถ้าแม่นว่าเนิ่นช้าทีววัน

ไต่ว่าเสด็จเชียงอินทร์ทุกถิ่นที่
ก็เข้าที่ตรงน้ำคามสบาย
แหววับล้วนจินตารากาหลาย
ผันผายออกพระโรงรัตนา
อัญชลินอบน้อมอยู่พร้อมหน้า
ว่าพวาลำพูนนั้นอย่างไร
เจ็ดราศรีแล้วยังหารู้ข่าวไม่
จะเป็นใครแพ้ชนะหรือละกัน ฯ

บังคมไหว้ทุกคี่มีขมมัน
ขอทรงธรรม์จงทราบบทมาลัย
ทหารมีรบรออกก่อค้ำ
กุมทวยหาญโปกผ้าเป็นท่าที่
โสภางามเกินเจริญศรี
รีฟ้าซึกหาญออกกราวอรอน
แปลงไต่สารพัศครุหักสออน
ครูก็อรนรบรับไม่อับจน
มันกระหน้าไล่ตีเสียบบั้น
แก้หุ่นขนก่กลายกายาเป็นหญ้าไป
ท่านเพี้ยกล้านายทัพมันจับได้
จะผ่อนผันฉันทโคอย่าช้าพลัน
จะไปรดปรานอย่างไรโฉนนั้น
เห็นแม่นมันกองทัพอัปวา ฯ

๑ ครานี้^๕หลายเพชรวิเศษก็

ฉีกฉีกกรีกการอ่านสารา
 ยกโยธิตีคำเมืองลำพูน
 จับกรอบคว่ำดาวอ้อฉาวพลัน
 กอชยกโยธิตีพารา
 กุมโยธาล้วนพม่าออกมากมี
 พระอาจารย์หาญกล้ามาแต่แรก
 พุคลังกาเป็นภาษาวิกลใจ
 ได้รบกันวันยังค่ำซำพล
 พวกอยู่ว่านหาญกล้าวิสามี
 ร้อยนั้ยพลอชรบสมทบทัพ
 อ้ายพวกแรกแปลกภาษามาแต่คง
 พวกพม่าก็เอาพญาแม่เป็นหุ่น
 เจ้าหลายบัวแก้วหาญผู้ชาญชัย
 พม่ามณเฑียรกลายคนกลับเป็นพญา
 ก็หายวับไปกับตาไม่ซ้ำพลัน
 สำแดงเดชอ่านเวทสันทุกอย่าง
 ได้สู้รบสมทบทัพกันฉับไว
 เพี้ยกล้าดำทัพมันจับได้
 ร้อยคามคิคมิ ได้ศึกแก่ชีวา
 แม้น^๕พันทรบสารเป็นการลับ
 แม้น^๕ไค้ที่เข้าบุรีพังประตู

ให้เป็นทีที่เมืองชุ่นฉุนโทสา
 ในสารว่าหลายบัวแก้วสำคัญ
 ชำกนบั้นสูญชีพาสัญ
 มันพากันหนี ไปในบุรี
 เฉรพม่ามาแต่ ไทน์ไม่รู้ที่
 เข้าวาวิรบพุ่งกู่กรุงไกร
 แต่งกายแปลกเป็นพระหาละไม่
 ยกพลไกรแรกพม่าออกราวี
 ย่อยนัย่นคองอาวุธเพียงสุดที่
 ชีวีกี้ ไม่บวรลยลง
 ย่อยยับคองแห่งเป็นแบ่งผง
 คือบีสารจางองท่งนั้นไป
 ชุลมุนเลี้ยวรบคตบได้
 เอาข้าวสารเสกใส่ซัคไปพลัน
 พวกแรกมาลาญเป็นคู่ชั้น
 ทั้งสองราพากันซัคเคื่องใจ
 แปลงร่างเป็นมารทะยานได้
 ทั้งสองข้างค่างไม้แพ้ววิชา
 มัคไหลเข้าบุรีที่สุธา
 มันเข้าในพาราบิกประตู
 รัยบททัพมาประกวคเป็นหมวกหมู่
 ให้มันคฤฤทธิ ไกรว่าชัชชาญ ๆ

๑ ครานั้นจึงโถมเจ้าพลายเพชร
แสนพิโรธโกรธใจกึ่งไฟกาล
กระที่บบาทร้องควากเสียงกึกก้อง
ยกทัพขับพลปล้นเวียงชัย
คิดจะไล่เล่นให้เห็นดี
จะสะกดพาราไม่เข้าปล้น
ว่าพลางทางส่งสิ่งมหานาถ
เขี้ยวอย่างไรภยันตรายออกก่อตี
พวกเอ็งเร่งรั้งจักนิกร
ให้เสร็จทันวันนี้อย่าอนใจ

๑ ครานั้นเสนาทุกหน้าที่
บังคมพลางทางไม่ช้าลาพระองค์
ออกนั่งหน้าศาลาเวรชาววัง
เร่งให้เสมือนผู้รู้ชำนาญ
พอสำเร็จเสร็จสรรพประทับตรา
เกณฑ์นายไพร่ทั้งนั้นสามพันครบ

๑ ครานั้นนายไพร่ทั้งหมดบอก
รับจักแกลงแก่ตัวพลวัน
เบิกเสร็จเจ็ดร้อยทั้งน้อยใหญ่
ถือแหลนหลาวง้าวทวนล้วนศาสตรา

๑ ครานั้นคำแมนแสนพระยา
เกณฑ์ไคต่างช้างม้าบรรดามี

ครั้นทราบเสร็จยุบสนธิสาร
ในทรวงปานจะแยกแตกออกไป
กู่จะก้องจากเวียงเมืองเชียงใหม่
ทำให้สาสมอารมณ์มัน
ฤทธิมันอย่างไรก็ไม่พริ้น
เอาตัวมันเพียงล้ากินธานี
ร้องควากเสนาทุกหน้าที่
จะนั่งอยู่ในบุรีหรืออย่างไร
การวันเจียวหวาอย่าช้าได้
จะยกไปปราบลำพูนให้สูญวงศ์ ฯ
พึงคิดประหม่าใจให้ไหลหลง
รีบลงจากพระโรงพลันมีทันนาน
แล้วส่งโยธาทุกหน้าบ้าน
จักเขียนบาญชีคนพลรบ
ให้ถือมาเกณฑ์กันเข้าบรรจบ
พลรบอีกแอมอยู่แจจัน ฯ

ว่าจะออกจากเชียงใหม่เร่งหายผัน
ครบครันเครื่องอาหารทั้งว่านยา
พวกลาวไพร่สมทบกันสักพันกว่า
เสร็จแล้วอยู่คอยทำหน้าที่ธานี ฯ

รับรั้งจักโยธาทุกหน้าที่
ได้ล้วนดีพลรบก็ครบครัน

ทวยหาญชานโห้เป็นโกลา
ตั้งบักการชวช้ายแล้วรายกัน

๑ ครวานั้นจึงโถมเจ้าพลายเพชร
เข้าที่สรงทรงเครื่องพรรณราย
จุกรูปเทียนเครื่องตั้งสังเวทพร้อม
ชกยันต์บักหัวลงกัวนะ
กรวนเสร็จพลางแล้วทางปลุกเครื่อง
ตะกรุดโทนผืนแผ่นขันแก่นตี
กรวนตำเร็วเสร็จสรรพจับฟ้าพัน
ล้วนบักสาธิตของพะเนงใจ
แล้วจึงจับมงคดที่ทนง
สอศสวมเครื่องประดับสำหรับกาย
กล่าวสุนทรพจน์ว่ามณฑาทอง
ไปจับเจ้าลาวลำพูนผู้หาญใจ
อย่าไต่กใจอาลัยถึงผัวรัก
ถ้า मैं หนีสมอารมณ์กิด

๑ ครวานั้นจึงโถมเจ้ามณฑา
คัวยจะห่างนางไปเสียหลายวัน
นิกจะห้ามคามเล่ห์เสน่ห์จิก
ว่าเมียเก่าเจ้ากระบวนสำนวนตี
อีกพ่อแม่ของมันทั้งนั้น
 मैं จับได้ให้สังหารผลาญชีวา

โยธาอ้ออิงคะหนึ่งถัน
คอยฟังบัญชาเจ้าคุณเป็นมุลนาย ฯ

ไม่สร้างเสร็จจอาหมากคึกมากหมาย
รีบผันผายไม่วอมาหอพระ
แล้วนอนน้อมนบนิ้วเหนือศีรษะ
ด้วยสาหะเวทมนตร์เป็นกนต์
เสียงเปรี๊ยะเปรี๊ยะกล่าหาญชาญชัยศรี
ด้วยพิธิ โสยศาสตร์ที่อาจใจ
กรวนครันโห้ถันเสียงทวนไหว
ที่เขาไปรับสังเวทเลยสบาย
เสกส่งด้วยเวทวิเศษหลาย
เสร็จพลันผันผายเข้าห้องใน
พิจะลาเวลนั้งจากเชียงใหม่
มาตามใต้ให้ประหารผลาญชีวิค
จงตำนักในสถานสำราญจิก
ไม่ห่างชิดนั้งไปให้นานกรัน ฯ

ฟังผัวว่ากังชีวิคจะอาสัญ
กิดห่อนผันอย่างไวโจนตี
แล้วทวนกิดแก่นใจคังไฟจี
อยากจะผลาญชีวิให้มรณา
กลับคุดมันเชียงใหม่โหญ่นักหนา
ไปเบื่องหน้าเวานี้ ไม่มีภัย

ก็ตกลงแล้วทางทำขี้มหัว
มันก็ถวายเจ้านายเป็นพันใจ
คนแก่เก่าเหล่ากออย่าให้หลอหลง
ว่าพลางนางเอือนอรรถจำนรรจ์

๑ ครานนั้นจึงโฉมเจ้าพลายเพชร
แล้วเยื้องย่องจากห้องค่ายทันใด
พร้อมเหล่าดาวเวียงเสียงโห่ลั่น
พอไต่ฤกษ์จะเลิกซึ่งโยธี
แลकुเมธฉายเห็นไต่ฤกษ์
สั่งทัพหลังให้ตั้งเป็นนาคา
เอ็กเกริกเบิกบายศรีแล้วศรีฆ้อง
เพี้ยกำแมนแสนกล่าปรีชาชาญ
ทั้งสองมือถือหอกออกทำงว
สวมมงกลทอนอาวุธแสนสุกสี
บึกขวาชื่อว่าท้าวคำอินทร์
ชั้นมีมาชื่อนว่าผลาญประจัญ
กองหลวงนั้นเล่าเจ้าพลายเพชร
ถือทัพพันยืนว่าคาเป็นมัน
ร้องสั่งพลางทางชั้นอาชาชาญ
ศรีฆ้องทั้งอิงลั่นสนั่นมา
ศักทั้งมุ่งตรงเข้าคองกว้าง
ร่มรินในพันพนาลัย

ขุหัวว่าลำพุนหาตรงไม่
ควรต้องไปจับมาฆ่าเสียพลัน
เผาเมืองส่งให้ไหม้ทั้งไอศวรรย์
ว่าให้ท่านไชยะชนะภัย ๆ

ครั้นฟังเสร็จงามอนอวยพรให้
รับกลาไกลออกมาหน้าธานี
อิงสนั่นพาราทุกหน้าที่
จากธานีเขียงใหม่รับไกลกลา
แล้วก็เบิกโชนทวารค่ายหาญกล้า
บึกชายชวาทังเป็นสุบรรณพาล
ก๊กก้องผู้คนอดหม่าน
แผ่นทะยานชั้นอาชาไม่ซ้ำที่
คังจะปลิวเหาะไปในวิถี
กุมโยธีลาวสำคัญถึงพันคน
คังจะบินลอยเหาะขึ้นเวหน
ถือคาบกำกับพลถึงสองพัน
ฝีมือเค็ดรบรอไม้ท้อพรัน
ว่าบ่ยันพวกเราเอาเด็ควา
ยกทวยหาญพร้อมพริกกันหนักหนา
ออกจากพาราค่ายทันใด
ไม้สูงยุงยางแลไสว
เสียงเวโรหิ่งร้องก๊กก้องมา

ไม้คอกก็ออกบานระกะ
แก้วประยงค์ซังโคกะโกนา
สาวหุยกุศุคบุหงาการะเกศ
ที่ชนเวียงเคียงคู่ล้วนหูกวาง
เย็นพระพายชายเดือยมาเรื่อยริน
พอบึงบ้ายชายแสงสุริยา
ฝูงนางนวลแนบนวลแล้วชวนพลอก
ฝูงนกเขาจับเขาไม้เครือใจ
เก้าโมงจับโมกชะโงกมอง
นกกระดังงับกึ่งกระคังงา
นกยูงพาฝูงลงกินเหยื่อ
ฝูงลิงพาลิงวิ่งวนไป
อ้ายพวกลาวชาวเวียงเขเวียงกระรอก
เบ็งคู้หันมันหันเป็นตีปลา
บ้างแหกหนามลูกกลมเข้าเดี่ยวได้
เนื้อหนังเล็กเบ็ยกปอกถลอกยับ
สามวันคันเคินมากกลางคอน
คักทุ่งกว้างทางมารีบคลาไคล
ควนถึงยังซึ่งค่ายคู
เห็นค่ายกึ่งพังยับอัปราคา
ให้หุยกุศุคยับยังคังบักกา
เสียงเฮโลให้ร้องเอาร้องตี

เป็นระยะแลพิลึกล้วนพุกษา
หวายหว่าปดิงปลวงมะม่วงปราง
มะยมเทศปนปะแลส้าง
สองข้างทางร่วมวันขึ้นอุรา
หอมประทีนช่อนชู้คอกบุหงา
สาธิตาร้องก้องสนั่นไพร
ขึ้นจับเจ้าเผ่ายอกไม้เวียวไผ่
เสียงคลันทวนไหวก้องวนา
มันกู่ก้องฟังเสียงสำเนียงจำ
เสียงกระทาชนก้องคะนองไพร
พบเสียดำพองมันป่องได้
ส่งเสียงร้องก้องในกลางวนา
อ้ายเพื่อนบอกว่าถูกจริงวิ่งเข้าป่า
เร็วราพวกเขาเอาให้ยับ
หนามไหนเกี่ยวถนัดไม้ดักบีบ
พวกกองทัพชากันสนั่นไป
ข้ามห้วยสิงขรหุบเหวใหญ่
เข้าในเขตลำพูนพระพารา
ตรงประตูบุรีที่สุธา
โกรธาซัดแก่นแสนทวี
พวกโยธามาถึงก็ยังมี
โยธียังเป็นเสียงกรีนกราน ฯ

๑ ครานันจึงโถมเจ้าพลายเพชร

ซุกค่ายรายรอบแล้วมอบการ
ผู้จักแวงแก่คนพลรบ
คำวันนี้จะเข้าที่ซึ่งธานี
แล้วทั้งรายค่ายคุกให้เหมาะ
มั่นไค้ที่แล้วจะไว้เข้ารบราญ

๒ ครานันจึงท้าวท้าวคำอิน

ว่ามีสังหยังไค้กัซ่างมัน
ฝักชอบคงจะลอบเข้าคุกหัว
กุกุชาญการพระเวทวิเศษคี่
ว่าพลางแล้วทางอำเนนทร์
เสกว่านยาทาควัจนทั่วกรัน

๓ พวกนายไพร่กรันไค้กินว่านยา

เสียงดากเปล่าไม่เข้าพวกลาวทัพ
ที่กินเหล้าเมาอุ้มนุก่า
บ้างแอ้วลาวเว้าเล่นเล่นท่าทาง

๔ ครานันจึงโถมเจ้าพลายเพชร

กับพลายบัวแก้วหาญชาญวิชา
น้อยหรือเพี้ยกล่าวิชาคี่
เพราะไม่รู้ศุการชำนาญทัพ
จะคิกอ่านฉันไค้ไฉนน้อง
ผันแปรแก้ไขให้ไค้การ

จักทัพเสร็จเตรียมไว้ ในสถาน

ให้กับท่านนครคร่ำท้าวคำอิน
ให้ถ้วนครบพร้อมพร้อมทั้งสน
อย่ากุ่มันสงครามตามโบราณ
ช่องบั้นเจาะไว้ทำทุกหน้ากัน
เจ้าเตรียมการไว้ให้เสร็จสำเร็จพลัน ฯ

ไค้ฟังสนการศึกไม่นึกพรัน

กุ่มันเวทมนตร์อ้ายคนคี่
ไครจะกลัวไครหวาอ้ายหน้าคี่
ครั้งนี้จะไค้เล่นให้เห็นกัน
นังบั้นตั้งใจลงไว้มัน
แล้วแจกให้คนทั้งนั้งในกองทัพ ฯ

ต่างคนลองวิชาเอาพว้าสับ

เด่นหับอวดมือทำช้อกาง
วิว่าลูกชั้นเล่นเล่นโฝงผาง
บ้างร้องครางนอนเขาเมากัญชา ฯ

กรันสั่งเสร็จเห็นเหมาะหัวเราะว่า

นั้งปรีกษาการจะรบสมทบทัพ
เสียทีมันบั้นจนถูกจับ
ค้อย่อยยับเสียรู้แก้หมู่พล
เราจะต้องครองครีกด้วยอีกหาญ
เอาทหารเราออกมาจากธานี

ต่อรุ่งเช้าเราจึงเข้ารวบ
ฆ่าคนปล้นให้ยับกับชีวิต
มันหนึ่งเหนียวเชียวชาญชำนาญ
ก็จะจับจิกหัวเอาตัวมา
ทั้งสองข้างต่างนั่งสนทนา
พลบค่ำอำมืองก้องกังวาน
พวกไพร่นายให้รายผู้คน
ทุกหมู่หมวกให้ทรวรซึ่งโยธา
แม้ันศักรู้งประจัญเข้าปล้นค่าย
ให้กองไฟจุกโต๊ะเกียงคาม

๑ ครานันไพร่นายฝ่ายขุนหมื่น
ล้วนชำนาญการสิ่งทั้งซัย
ที่เป็นนายหมวดก็กวักขัน
ให้ตั้งค่ายรายหลักเป็นบึงกา
ทุกหน้าค่านขนานลาวล้วนชาวเวียง
ถืออาวุธจุกไฟเตรียมไว้พลัน
บ้างก็รับรักเข้ายับัน
รับจัดแจงแต่งกระบวณไว้ถ้วนครบ

๑ ครานันพวกลาวชาวคำพูน
บั้นเจ้าลาวเชียงใหม่รบโกลกลา
พร้อมพร้อมทั้งหลักเป็นบึงกา
ทั้งสองทัพเข้าสมทบประจบกัน

ยกทัพพักกำแพงบุรีศรี
อ้ายเดรเดรตัวก็มิวิตา
กลันแกล้งแปลงเพศไค้หนักหนา
เช่นฆ่ากัศัรชะเสียบประจัน
จนสุริยาลับไม้ในไพรสาณฑ์
รีบสั่งการเสร็จพลันทันเวลา
วิพลทั้งหลายบึกชายขวา
ถึงบึงกาผลัดกันบนท่มยาม
ฆ่าให้วายชีวิตไม่กึกคาม
การณรงค์สงครามอย่างอนใจ ๆ

แต่ล้วนพันสงครามหาขามไม้
ทั้งนายไพร่ค่านับรับบัญชา
จัดสรรก็ไพร่นายทั้งชายขวา
ตระเตรียมโยธาไว้พร้อมกัน
ส่งเสียงขานโห่สนั่น
เป็นสำคัญทั้งทัพคอยรับรบ
เสียงกรีกกรืนพร้อมกันเข้าบรรจบ
พลรบรายหลักตั้งบึงกา ๆ

เข้าไปทูลพระเดชแจ้งเหตุว่า
ยกทัพมาจะรบสมทบกัน
กองหลังหน้ากำกับคู่ขัน
ขอพระองค์ทรงธรรม์ทราบบาทา ๆ

๑ ครานันจึงทำอุปฮาท

ควนไค้พึ่งกำมุลที่ถูสมา
กระต๊บบาทร้องควาคว่าบ่ขัน
อ้ายพลายเพชรพลายบัวอวกตัวดี
กจะออกรบสู้คู่มือ
จะจริงจังกังกำเขาจำนรรจ์
กก็เป็นชายชาญชำนาญกิจ
อ้ายพลายเพชรพลายบัวตัวชื้อกัง
คิกพลางแล้วทางอาราธนา
ว่าข้าเจ้าจะเล่าความให้รู้
ช้อยหมายใจจะไคว่ออกช่วยรบ
ไม่เชื่อช้อยคอยคฤชรวัก

๑ ครานันจึงทำนสมภารจัว

คบมือผางว่าหยิ่งขันพวันมันโย
ตัวช้อยจะคอยเข้ารบรบ
บักเดรนอัยให้คอยคองบักกา
เมื่อพระองค์จะทรงออกรบรบ
เกณฑนายโพ้วไว้ให้ถ้วนถ้วนคัต

๑ ครานันจึงทำอุปฮาท

ไค้พากเพียรเวียนครุฑูร์ชำนาญ
พึ่งการมสมภารทำนชานไซ
สิงหนาทร้องประกาศกับเสน

องอาจชาญชัยใจแกล้วกล้า
โกรธาชกแก่นแสนทวี
ช่างหัวมันทั้งสองอ้ายน้องพี่
วันพรงันมันกับกูไค้กูกัน
ที่เขาถือว่าอย่างไรโดนนั้น
เป็นแม่่มันหรือว่าหลอกคอกกระมัง
เคยประชิครบรอกันมามัง
ฝีมือมันเป็นบี่สังฮยากไคว่รู้
เดรนอัยกับชรวักมานั่งอยู่
อ้ายพลายเพชรตัวครุชกทัพมา
เข้าสมทบทำนทั้งสองเป็นกองหน้า
เวทวิชาไคว่จะมีดีกว่าไคว่ ๖

พึ่งเจ้าหัวกล้าว่าไม่ซ้ำไค้
ออกชิงชัยไว้ชื้อให้ลือชา
กำกับทัพตั้งหลักเป็นบักชวา
เห็นเสียทำแล้วช่วยร้อออกต่อตี
ก็รีบรัคจักทัพขมันขมิ
วันพรงันนี้เสร็จพลันให้ทันการ ๖

องอาจฤทธาแกล้วกล้าหาญ
จนเชี่ยวชาญพระเวทพิเศษคี่
สำราญใจปรีคี่เปรมเกษมศวี
จงเว้วรีรบรัคออกจักทัพ

กะเกณฑ์ ไพร่ นายให้ถ้วนครบ
พอวันรุ่งพรุ่งนี้ จะกรี๊ดทัพ

๑ ความนี้จึงทำนอำมาตย์ลาว

หมอบราบกราบงามลงสามควา
กะเกณฑ์ ไพร่ นายไ้ท่งนั้น
สำเร็จเสร็จพลันมีทันนาน
พลม้าขี่ม้าถืออาวุธ
ห้าร้อยถ้วนล้วนแต่สุพวกหมู่ลาว
ร้องเฮโลให้ลั่นเสียงหวั้นไหว
บ้างกินเหล้าเมากัญชาล้วนกล่าตี
พวกควานข้างผูกข้างสัปกับ
พรุ่งพร้อมลาวลาวลั่นสนั่นมา

๑ ความนี้จึงทำนอุปฮาด

เยื้องย่องเข้าห้องค้ำหนักใน
ครั้นเสร็จตรงสอดคทรวงเครื่องประทับ
แล้วยาครามาห้องแก้วมณี
ปลุกเครื่องศาสตราอาวุธ
เรียกผีพรายร้ายกล่ามาทันใด
อุปฮาดอาจหาญอ่านอาคม
เสกแล้วเสกเล่าแล้วเบ้าลง
ครั้นเสร็จพลางทางปลุกคาบผีพราย
กริ่งกริ่งที่กระบังคังกระไร

พลรบให้สำเร็จสิ้นเสร็จสรรพ
ออกกรับรับอ้ายพี่น้องทั้งสองวา ฯ

ไ้ท่งเจ้าส่งความทามโทสา
รีบออกมาหน้าวังแล้วสั่งการ
ถ้วนสามพันพร้อมไว้ในสถาน
พร้อมเพี้ยกวางเสนาพระยาลาว
อุตุลคู่วิ่งไว่เสียงโห่ลาว
เสียงเกรียวกราวกันมาไม่ช้าที่
นายไพร่ ไพร่ธองก้องวิถี
เสียงอึงมีหมู่ลาวอื้อฉาวมา
ออกคังรับเรียงรายท่งซ้ายขวา
เสียงโยธาอื้ออึงคะนึ่งไป ฯ

องอาจการวิชาไม่ช้าไ้
ตำราญใจตรงกงคาไม่ช้าที่
แว่ววันวาววามอร่ามศรี
กึ่งบัทรพลีรับรุกจุกเทียนชัย
อุตุลคูพร้อมกันเสียงหวั้นไหว
หมอบราบกราบไหว้แล้วนั่งลง
เสกเกลือประสมข้าวสารแล้วอ่านตั้ง
ว่ายมนต์สั่งมหาเดลวยให้งวยไป
เสียงผีร้ายร้องลั่นสนั่นไหว
เวลาไ้ฤกษ์พลันมีทันนาน

สวมมงกลดนกงดงยันต์เลข
ก้อนเหล็กไหลที่ ไ้จากอาจารย์
แบมือวางลงพลันมีทันช้า
ร้องเรียกเอาเข้ากายไม่ช้าที่
พอได้ฤกษ์ก็เบิกโรจนทวาร
หยิบเครื่องทัพสำหรับรุกรบรา
จับคาบเคยปราบซึ่งภัยพาล
ลงบันไคไม่รอรอาอยู่ช้าที่
รีบรัคออกจักซึ่งโยธา
ทำนสมภารอ่านมนตร์ให้ทนคง
ขึ้นรับรีพาศีผ้าพยนต์
แล้วชักม้าเวียนวงทรงตำรา
แกว่งคาบกำซาบสายประกายวิบ
เสกเบ้าเหล่าโยธาอาชาชาญ
เฉรมาลัยใจหาญในการศึก
ขึ้นขี่ม้าของอาจารย์ชาญศักคา
คุมหุ่นวุ่นวังเป็นโกลา
ที่พลแตกแปลงภาษาเป็นมลายู
อุปชากอาจหาญชาญวิชา
เป็นกองหลวงจะล่องทัพครวไล

๑ ครานนั้นจึงทำนสมภารลาว
พอได้ฤกษ์ให้เลิกซึ่งโยธา

ปลุกเสกเบ้าบักซ์คัข้าวสาร
แล้วโอมอ่านพระเวทพิเศษคี่
อ่านมนตราคาบเพทวิเศษศรี
สำเร็จคี่จับยามคู่สามคา
โอมอ่านมนตร์อาจารย์ผู้ชาญกล้า
ไส่ยามใหญ่ ไม่ช้าคั้วยันท์ที่
คงจะทะยานแหะออกนอกกรุงศรี
พระสุริยคักท่าจะกำลัง
ให้คงเหล็กบักกาตั้งประสงคี่
แล้วแปลงองค์เป็นแขกแปลงกายา
สำรวมตนอาจารย์อ่านคาถา
คี่เป็นเกล็ดคานาคาตามโบราณ
คี่จะจับวิชาศักที่ฮักหาญ
ให้สำราญอยู่ยงคงศาสตรา
ทำคักกักแกว่งอาวุธเพียงสุกกล้า
ปลอมแปลงกายเป็นพม่าน่าเอ็นดู
ถือหอกทวนล้วนศาสตราเป็นหมู่หมู่
วี่งเกรียวกรูให้กันสนั่นไป
ออกชักม้าถอยห่างหนทางใหญ่
ออกจากโนพาราไม่ช้าที่ ๖
โห่ลาวอิงสันสนั่นมี
เอาหมองคี่ยงบินเสี่ยงควีนคราน

กองหน้ากองหลวงก็ล่วงออก
ผีท่น่วนวิ่งกันถนถน
ครันถึงยังซึ่งหน้าพารา
ก็ค่ายรายบึกกาไม่ซ้ำที่
จึงตั้งเหล่าท้าวพระยาแลเพี้ยกวาน
รีบเร่งรั้งจัดแจงแต่งโยธา
วันนี้ฤกษ์ก็เป็นดีถ้วน
พอศึกสามยามกว่าจะกลาไกล

๑ ครานั้นท่านอำมาตย์ราชวงศ์
บังคมพลาถแล้วทางรีบถนถน
บึกชายบึกชวากองหน้าหลัง
คนท่อกันปนกันสนั่นไป
บ้างออกแรงแข็งกล้าดีออวูช
ก็แล้วพลันทันเวลามิช้านาน

๑ ครานั้นจึงท่านอุปฮาด
อีกทั้งเนรเดรอาจารย์ชาญฤทธิ
ปรึกษากิจที่จะคิกออกซึ่งชัย
คืนวันนี้ก็รายปล้นค่ายมั่น

๑ ครานั้นจึงท่านสมภารลาว
ซึ่งว่ามหาพิศกราคาวี
อาคมจะตรีภควราคูก่อน
ว่าพลางทางองค์พระอาจารย์
แล้วลืมเนตรสังเกศภักย์ในกายา
รู้แจ้งความคามช้อกก็มี

ยังนอกพารามหาสถาน
ลาวก็ชาญพระเวทวิเศษคี
สั่งให้หยดโยธาชมันขมิ
เจ้าบุรีชนประทับบนพลับพลา
ให้จัดการทั้งมวลทุกถ้วนหน้า
ตรวจตราทั้งค่ายรายกันไป
เราควรจะเข้าปล้นค่ายใหญ่
สุเตรียมไว้ให้เสร็จสำเร็จการ ฯ

ไค้พึ่งองค์อุปฮาดผู้อาจหาญ
มาสั่งการเกณฑ์กันสนั่นไป
พร้อมพรังผีท่น่วนไสว
ล้วนลาวไพรโจกกล้าวิชาชาญ
เข้าซุกค่ายชวาททุกหน้าค้ำ
กระเตรียมการสำเร็จเสร็จทันที ฯ

พร้อมอำมาตย์เสนาทุกหน้าที
ขึ้นสู่ที่พลับพลาไม่ซ้ำปล้น
ท่านจะเห็นเป็นอย่างไรโดนนั้น
เอาให้ทันเวลาในราตรี ฯ

ครั้นฟังกล่าวตอบความไปตามที
คำวันนี้ชอบกลพันประมาณ
การราญรอนตามทำนองค้องบรรหาร
ก็เข้าฉานหลับคาไม่ซ้ำที่
จับยามสามคาตุตามที
เห็นถ้วนดีเล่าความไปตามการ

อ้ายพลายเพชรพลายบัวแก้ว
ไต่ปากเพียรเวียนครูรู้อ่านาญ
ตั้งกายร่ายหลักเป็นนิกกา
แล้วอัญเชิญเทวาผู้อารักษ์
ผูกหุ่นยนต์แต่งคนไว้ค้ำกับ
รูปนั่งนั้บจับยามคามโบราณ
คำนวณฤกษ์งามสามยามหย่อน
กุมหุ่นคนเข้าปล้นเอาธานี

๑ ครานี้ท่านเจ้าเมืองลำพูน
นั่งฟังเรื่องนึกเคืองใจ
น้อยหรืออ้ายสองพลายใจร้ายกาจ
ไต่ปากเพียรเวียนมาต่ออาจารย์
กูจะลงต่อสู้คู่สัทกัน
ไม่ชยาคองหาญทำชาญชัย
ว่าพลางทางเรียกแสนกำแมน
บอกความคามคำท่านเดรา
เกณฑ์คนพลรบให้ครบถ้วน
ระวางภัยอย่าให้มีเหตุการณ์
จะคอยสมทบออกรบรับ
เจ้ารีบรักจักคนให้สัตย์จร
ถ้าแลเห็นศักรู้อู้เข้ามา
ยั้งปืนสัตย์ญาแล้วกลาไกล

ฤทธิรงค์สามารถมีนเอาหาญ
มันก็คิดการกลศึกล้าลึกนัก
เกณฑ์โยธาไว้ทุกแห่งแจ้งประจักษ์
มาสำนักยังที่พลีการ
จะออกรบรบศึกที่ฮักหาญ
แลเห็นการกลศึกลึกเต็มที
มันจะกรีธาพลากรทุกหน้าที
ระวางไว้ให้ค้อย่านอนใจ ฯ
ฟังคำมูลเดรแจ้งแถลงไซ
แล้วคิดใคร่ครวญความไปตามการ
องอาจการศึกทำฮักหาญ
ก็คิดการครั้งนี้เล่าเขาเข้าใจ
ฤทธิรงค์มันจะมีศึเพียงไหน
คงจะได้เห็นฝีมือที่ลือฮา
เป็นผู้แทนแม่ทัพรับอาสา
สู้อย่าช้ารีบรักไปจัดการ
คามจำนวนคอยรักษาทุกหน้าค้ำ
กุกับอาจารย์ ไม่หลัดบนอน
ฆ่าให้ยับล้มตายเป็นไม้ท่อน
เป็นกองซ้อนคอยคระเวนระวางไพร
อย่ำรบราคอฤทธิ์ทางทิศใต้
รีบเข้าในพาราอย่าช้าที

ก็จะสมทบออกมารับ
คุณเล่นให้เห็นว่าใครดี

๑ ครานันจึงทำนแสนพระยา
วิบริคออกมาจกทัพทันใด
ยี่สิบห้าเข้าบ่าเป็นกองซุ่ม
พร้อมศาสตราอาวุธชุกน้ามัน
แล้วค้อมองบ่าวร้องเรียกนายทัพ
ซุลมุน่วนวายเรียงรายไป
แล้ววิบริคจกแจงแก่ผู้คน
พอเสร็จพลันทำนเสนีมัญญา
แล้วผลัดกันหมั้นระวงนังยาม
เสียงหมองหมองก็้องระวงนัง

๒ ครานันจึงโถมเจ้าพลายเพชร
พร้อมเสนีมิวชาปรีกษาการ
พวกเรายกพลเข้าปล้นค่าย
ทั้งเฉวเฉวสองราววิชาดี

๓ ครานันพวกลาวชาวเชียงอินทร์
เที่ยวหยุดยั้งระวงเหตุสังเกทการ
วิผลผู้คนก็มากหน้า
แต่งกายแปลกแซกพม่าล้วนกล้าดี
พระอาจารย์นั้นเป็นแซกแปลกภาษา
พลทัพนับแสนออกแน่นไป

ทันจับสองพลายไม่หน่ายหนี
อิทธิฤทธิ์มันจะมีสักเพียงไร ๆ

กรบงามสามดาไม่ซ้ำได้
คามที่ไต่รับบัญชาไม่ซ้ำพลัน
ให้ความคุ้มกันทุกหมวกประกวตั้น
เสร็จพลันมีบัญชาให้ศลาไกล
มากังคับเชิงแซ่แลไสว
พวกนายไพร่พร้อมกันทั้งนั้นมา
ค้ายฤทธิ์เคชเวทมนตร์พระกาธา
ให้รายหลัดบักกาค้ายทันใด
มีไต่ชุกชุกคามกันไสว
ไม่มีใครหลบหนีอ่อนน้อมสำราญ ๆ

ทำการเสร็จแล้วนังยังสถาน
จะรบราญโรมรันค่ำวันนี้
จับตัวนายอ้ายทหารชาญชัยศรี
ผลาญชีวิตเสียให้บรรลัยลาญ ๆ

ออกจากดินเคินไพร่ด้วยใจหาญ
เห็นทวยหาญยกออกนอกธานี
เฮฮาฉาวลั่นสนั่นมี
อาวุธมีครบคนทุกคนไป
แลเห็นเฉวเป็นพม่าก็คองสงสัย
เจ้าเมืองใหญ่เป็นกองหลวงล่องออกมา

ดาวเจ็ดคนขึ้นบนต้นไม้คู่
ความกลัวตัวสั้นกึ่งตีปลา
พวกกองทัพลับตัวทั่วทุกคน
ออกบุกรุกฝ่าคองเจ้าพงไพร

๑ ครันถึงซึ่งค่ายเจ้าพลายเพชร
พอสำเริงสำราญพลันทันเวลา
ว่าเดรเดรที่เป็นพม่าแขก
กุมโยธาออกมาจากบุรี
พร้อมพรุ่งกึ่งหลักเป็นปีกกา
อุปษาคองจອງจะยงยุทธ์
เป็นกองหลวงดั่งออกนอกนิเวศน์
ออกมาตั้งยังหน้าเขตรธานี

๑ ครานนี้จึงโถมเจ้าพลายเพชร
แสนพิโรธโกรธใจคองไฟกาล
เจ้าพลายบัวตัวกลับเข้ากันหน้า
ก่อยรอรังพึงความให้งามดี

๑ ครานนี้จึงท่านเจ้าเชียงใหม่
เลยหยุดยั้งนั่งบนพลับพลา

หรรษบุรีไม่เห็นตัวมีคมัวหน้า
เสียวสยของพองโลมาทุกคนไป
ก็ไต่กรากลงจากบนต้นไม้ใหญ่
หนามเหนียวเกี่ยวเลือดไหลดลออกมา ฯ

เอามือเช็ดเลือดคองแล้วนุ่งผ้า
ตรงเข้ามากราบงามลงสามที
แก่งกายแปลกมีเกวาท่าบึ้งก็
ประมาณสี่พันกว่าถืออาวุธ
ไพร่นายช่วยขวาอุตุล
ถืออาวุธมีม้าพาโยธ
เข้าในเขคบ่กว้างทางวิดี
ชอกุมิจงทราบพมลาย ฯ

ไต่พึงเสวีจวบลงสนธิสาร
จับฟ้าพินัยนทะเลยานจะราวี
ร้องห้ามว่าอย่าใจร้อนช้าก่อนพี่
กำวันนี้คงสำเร็จเจตนา ฯ

ครันไต่พึงน้องชายคล้ายโทสา
ก็คคกริกตราเตรียมการจะราฎรอน ฯ

ตอนที่ ๗๑

หลายวันเข้าไปแก้เพชกล่าออกจากเมืองลำพูน

๑ ครานั้นจึงโถมเจ้าพลายบัว
เป็นทุกข์ถึงเพชกล่าให้อาวรณ์
บอกกับพี่ชายว่าช้าไว้ก่อน
ต้องแก้ไขทุกข์ร้อนให้ผ่อนคลาย
ช้าจะหายกายาเข้าธานี
คงจะพบเพชกล่าผู้ร่วมใจ
ถ้า मैं เรวยกพลปล้นกองทัพ
มันแก้มใจคงให้ผลาญชีวิต

๒ ครานั้นจึงโถมเจ้าพลายเพชร
กึกขึ้นไต่ค่ายไวซึ่งบัญชา
อ้อลืมไปไม่ทันกึกพิทวง
ต้องเสียทัพอันจับบันครัน
เป็นชูระน้องจะไต่แก้ไข
เจ้าจะเข้าในวังในครั้งนี้
แก้วพี่จะยกพลยาครว
ถ้า मैं เจ้าทำเสร็จสำเร็จการ

๓ ครานั้นจึงโถมเจ้าพลายบัว
ค่อยห่างหายคลายโรคโสภทวี

แก้มใจแก้วคงจะแก้คอกแจ็กก่อน
อูระร้อนบ้วนใจไม่สบาย
ค่อยผันผ่อนคึกการประมาดหมาย
เพชกล่านายกองทัพถูกจับไป
ลอบเข้าที่ซึ่งคนกำบดใหญ่
กึกแก้ไขให้ไต่กินมาพลัน
ให้ย่อยยับเช่นฆ่าคนอาสัญ
เพชกล่านั้นก็จะมีวัยมรณา ฯ

ไต่ฟังเสร็จจึงน้องชายธิบายว่า
แล้วจึงมีวาจาตอบไปพลัน
ว่าแรงก็ครั้งก่อนนี้ผ่อนผัน
เพชกล่ามันจับไว้ในบุรี
ฟังการมก็สมในใจของพี่
คู่ให้ค่อยอย่าให้เกิดภัยพาล
กุมโยธารบรออกต่อต้าน
รีบมาช่วยประจัญบานคู่สักที ฯ

ที่หม่อมมัวกำสรวลสลดศรี
เข้าสู่ที่พิธีกระทำการ

โอมอ่านคาถามหาเวท
ปลุกเสกเลขยันต์มีทันนาน
ภาคประเจียดมงคลที่ทนคง
วิบรัศม์คหน้าไม่ซ้ำพลัน
จับคาบโพรงแก้วงามแววยับ
สักมือไว้หมายใจไม่ลกละ
ออกจากค่ายแล้วร้ายพระกาธา
อ้ายพวกลาวทั้งนั้นพากันมอง
ก้วยเคชะพระเวทวิเศษสุด
มีทันซ้ำถึงหน้าพระนคร
หม่อมหม่อมเสียงร้องกระแทก
นั่งประชุมสมไฟทั้งไพร่นาย
หยิบกินเขี้ยวเหวียงกราวดุกลาวไปก
อ้ายพวกนั้นหากันร้องเฮฮา
ก่างคนโกรธโทษกันสนั่นทัพ
เป็นบีสังหยังโคบู้ชู้การ
ที่โจกดำร้องว่าช้อยบ่กลัว
บ้างก็คำขอกขยันบุกก่อนแคะ

๑ คราวนั้นพลายบัวด้วย

เห็นเงรณรง์เล่นสบายดี
กึกแก่นใจจะใคร่ฟันเกศา
อกโมโหโหสาไม่ฆ่าฟัน

มนตรีวิเศษเวียนรู้ครุบรรพการ
สวมเครื่องอาณสำหรับทัพเสร็จสรรพพลัน
แล้วแก่งคินสอจากท่อนั้น
เสร็จแล้วผายผันมาทอพระ
เคยโจนจับโรมรันพันศึระชะ
เสียงเอะอะโห่งพรายร้ายคะนอง
หายกายาเสร็จแล้วกูแกล้วกล้าอง
มิได้ต้องกาลาวพวกชาวคอน
มิได้หุยกสำนักพักผ่อน
แต่เห็นลาวชาวคอนทั้งไพร่นาย
พร้อมโยธือ้อลาวลาวทั้งหลาย
ข้างเจ้าพลายเดินมองย่องเข้ามา
แทบบักโกรกหัวบานคั่งขวานผ่า
ใครเขี้ยวฆ่าหัวบั้นแถบสันปราณ
เสียงกังกับร้องคำทุกหน้าค้ำ
เป็นช้านานเลือกแกงกะแกงแฉะ
เจ้าพลายบัวโยกอีกเปาะหัวเราะแฉะ
อ้ายหมาเปะนี้ ใครเล่นไม่เห็นตี ๆ
มุ่งตรงเข้าค่ายไม่หน้ายหนี
กับเสนีอุปฮาดเหมือนญาติกัน
แล้วทริกตราทั้งสัตย์ระมัดมั่น
เทียวเดินหมุนหุ่นหันมองไปมา

แล้วเดินแอบย่องมองไป
เห็นพลางทางนิกทริกตรา
ก็พลางทางหมุนหมุนหัน
ออกจากค่ายใหญ่มาไม่ช้าก็
อ้ายพวกลาวชาวทัพเหมือนหลับตา
พลายบัวตัวกล้ารับคลาไศล
เห็นผู้คนอลหม่านขนานหน้า
กำแพงรอบรอบคูพระบุรี

๑ บทนี้หยกก่อนค่อยผ่อนพัก
ถึงพลายเพชรพี่ชายร้ายสำคัญ
พอเวลาสองยามตามตัวรับ
กับแถวแถวชนม้าพานิกาย
ก็ทู่่มุ่งตรงเข้ากองกว้าง
ก็มาถึงซึ่งค่ายชาวยุรี

๑ ครานั้นพวกไพร่ที่จรด
เที่ยวตรวจจุกจุกกลางอารัญ
แลดูคนนั้นสักพันถ้วน
ทวยหาญไม่ชานเสียงโห่มา
พวกทั้งสิบห้าคนอลหม่าน
ทัพลาวเวียงเสียงมันไล่ทั้งไพร่นาย

๑ ครานั้นอุปฮาดราชวงศ์
ไค้ยินเสียงปืนสัญญาณไม่ช้าพลัน

มิได้ประสพพบเพี้ยกล้า
ว่ามันพาเอาไปโนบุรี
ผายผันว่าจะไป ในกรุงศรี
จรวีบริวารไม่เอนใจ
ใครจะเห็นกายาก็หาไม่
ตรงเข้าในประตูพระบุรี
พวกโยธากองทัพอยู่กับที่
ชั้นรักษาหน้าที่ไว้ครบถ้วน ฯ

จะเยี่ยงยักกล่าวความตามเสกสรรค์
ย่ำสุริยันอยู่ในค่ายทั้งไพร่นาย
จะยกทัพพร้อมกันออกผั้นผาย
พวกไพร่นายพร้อมกันทั้งนั้น
พอพันถิ่นสั้นทางพนาศรี
ส่งโยธาให้ล้อมเข้าพร้อมกัน ฯ

สิบห้าคนมาในทางไพร่สัตว์
เห็นสำคัญทัพเชิงใหม่ยกไกลคลา
แต่กระบวนแต่งตั้งแขกพม่า
ก็รู้ว่าปลอมพลปล้นเจ้านาย
ยังมีนครินครานึงมากำย
ลาวทั้งหลายซ้อซ้นไม่ทันมัน ฯ

กับองค์แถวแถวทั้งสองนั้น
ลูกกลันรุกรับวิ่งออกมา

อุปชากกับเถรเถรทั้งสอง
ต่างคนวิ่งชนขึ้นอาชา
พร้อมกระบวณล้วนลาวชาวลำพูน
ไต่เรียนรู้ครุฑมีแบบกาย
เสียงโห่จาวคังกราวเขนละคอน
ออกจากค่ายเจ้าพลายเพชรยกมา
พลทัพลับคังซุดมุน
กองทัพเถรก็เป็นผีสักญ
ลาวเชียงใหม่เข้าไถลซุดมุน
ว่าควักบูชัวอันไต่
แค้นชั้ใจวางไม้เข้ากั้หมัก
พวกลาวเวียงเชียงอินทร์ลงคันชั้

๑ ครานนี้จึงทำอุปชาก
ชั้ม้าว่าวิ่งเข้าชิงชัย
แกว่งฟ้าพันว่าเข้าฝ่าพัน
แต่ชิงชัยในสงครามถึงสามพัก

๑ ครานนี้จึงทำสมภารลาว
แกว่งคาบพันหันกลบเข้ารบรา

๑ ครานนี้อุปชากราชวงศ์
แกว่งคาบเคยปราบอินทร์พาด
สมภารลาวว่าเอาช้อยบ่ยัน
สัตบุชาติอ้ายใจคอกพวกมกเท้จ

หมายปองมุ่งเขม้นจะเข่นฆ่า
ยกโยธาออกจากค่ายทั้งไพร่นาย
ไม่เสียมสูญฤทธิก็มีหลาย
ชนทั้งหลายกลัวฝีมือเลื่องลือชา
บ้างว่าพื่อนย้มเยาะหัวเราะว่า
เข้าค้ำหน้าโยธิตีประจัญ
กระบวณหุ่นวิ่งเป็นกั้พัน
เข้าโรมรันพวกลาวอ้อจาวไป
แทงหุ่นหุ่นหุ่นหาเข้าไม่
ผิควิสัยผู้คนพิกลนั้ก
ผีรู่เท่าเอาเข้ายักเข้าออกอัก
เพื่อนกันว่ามีนัยกั้ไม่เป็นไร ๖

องอาจฤทธิจะมีไหน
พลายเพชรให้สุกแสนชั้กั้แก่นนั้ก
ถูกเจ้าลำพูนนั้นเสียงคังกั้
ใครไม่ยักพันใครเข้าเท่าโลมา ๖
ไม่อ้อจาวคุมมีศางองอาจลั้
เขี้ยวชาญการทำประจัญบาน ๖
อยู่คงศาสดราแกล้วกล้าหาญ
เข้ารบราญชิงชัยกับพลายเพชร
จะชั้ม้าฝ่าพันให้หัวเก้ศ
มันจะเข้คบีสังยังบู่ชู้

เวทวิชามันจะมีก็เพียงไหน
ครั้นว่าพลางทางทำนสมภารครู
อาษาโจนโผนแผ่นแท่นสามธา
แล้วถาโถมโรมรันพันกระบวน
พวกหุ่นหมุนว้างสาละวน
แขกพม่าพากันวิ่งเข้าชิงชัย
ผีพลาคทำหุ่นป่าควยกระบอง
ผีหุ่นหมุนหันถลับรบ
ที่อยู่ยงกทนเคยปล้นควาย
ถูกตีห่างกลางหลังคังกระไร
พวกบิศาจอาจหาญเอาชวานลับ
มันโลกโผนตะโกนคำว่าอ้ายเงาะ
หุ่นพม่าถึงทำแล้วหลกกัน
เข็ชยงโศกก็ไม่ชิวาวาย
ผีทั้งผองร้องคำว่าอ้ายเปรต
แล้วโมโหโกรธาทำคาลอย
ลาวผีรีว่ากว่าอาวุธ
ทั้งสองข้างต่างวิ่งเข้าชิงชัย

๑ ครานี้หนึ่งโถมเจ้าเฉวตหลาย

ยิ่งพิโรธโกรธแค้นแสนทวี
ชกใจเขาโกลดแล้วชกมา
เพี้ยคำแมนแสนโกรธพิโรธครัน

จะพันให้มรณาเหมือนฆ่าหมู
ชกม้าลู่จ้าวว่าเป็นท่าทวน
เดรออกทำร้ายรบคตบหวน
ลาวทั้งมวลแตกพรายกระจ่ายไป
ทั้งผืนคนเสียดันสนั่นไหว
ลาวเชียงใหม่ก็กลับมารับรบ
เลือกนองลัมกั้งหนึ่งเป็นศพ
ศาสตราครบถ้วนทั่วทุกก้าวไป
อาวุธถูกต้องกายหาเข้าไม่
ลุกขึ้นได้ว้าบือหัวร่อเยาะ
ถูกรมับลาวเวียงเสียดังเปาะ
ประเคี้ยวเกราะที่ของมึงจะถึงตาย
ลาวทุกคนว่าอ้ายนี้มันคืดลาย
ทำแต่กายอปริยอ้ายชัช้อย
ซากเสลขมด้มไม่หยุดทุกอ้ายด้อย
ไม่กะบอยพุกคอบคอบใจ
อุกถูรบกันเสียดหัวนไหว
พวกนายไพร่วุ่นว้างเป็นสิงคตี ฯ

ไม่เหือกหายร้อนใจคังไฟ
ว่าครันนี้มันกับกูไต่กุกัน
เข้าพันฝ่าลาวฉากชากสะบัน
วิ่งถลันชกม้าเข้ารวี

ท้าวคำอินผินผันหันกลบ
ทั้งสองทัพขับลาวชาวบุรี

๑ ครวานั้นจึงโถมเจ้าพลายบัว
ท้วยเคระพระเวทวิเศษใจ
เข้าประทุทางบูรพาทิศ
ครั้นมาถึงที่ทิมวิมบุรี
ผู้คนอลหม่านขนานลาว
บ้างก็เกราะเคาะไม้ทั้งไพร่นาย
บ้างกองไฟจุดไ้ทะเกียงคาม
เสียงบักหนานขานยามกระหน่ำไป
เจ้าพลายบัวคว่ำค้ำนี้แล้ว
จำเราจะเข้าไปรับโคลงกลา
แลดูผู้คุมก็กลุ้มหน้า
อยู่รักษาหน้าที่มีครบครัน
ประทุใหญ่บึกใส่กูดุแฉฉัน
เจ้าพลายบัวคว่ำค้ำมีเคธา
เสกแล้วสามคาบปราบเบ้าลง
เสกพลางแล้วทางก็เบ้าไป

๑ ครวานั้นพวกลาวเหล่าผู้คุม
ครั้นต้องเวทเจ้าพลายร้ายฤทธิ

เจ้ารุกรบโยธาไม่ล่าหนี
เข้าต่อสู้กันเอ็งคะนั่งไป ๆ
ทวยคว่ำเข้าเมืองถ้ำพุนไ้
ไม่มีใครเห็นกายาทั้งธานี
ตำราญจิกปรีดิ์เปรมเกษมศรี
ที่นั่นมีคุกใหญ่ใส่ผู้ร้าย
เสียงอ้อฉาวเกวี่ยาวกรูเป็นหมู่หลาย
เรียงรายผลัดกันนั่งระวงษ์
สว่างวามอักษิแสงศรีไส
จนอุทัยจะสว่างกระจ่างตา
เสียงแจ้วแจ้วคนคุกไม่สุธา
กันตัวเพี้ยกล้าให้พบกัน
ถือศาสตราทุกหมวดต่างกวดขัน
กำแพงกันสูงยาวกว่าแก้วา
ชนทั้งนั้นเผ้าแทนอยู่แน่นหนา
โอมอ้านมนตราคว่ายทันใด
สะกอกจนวงยองให้หลับไหล
ต้องนายไพร่อารมณฺ์ ไม่สมประดี ๆ

เกลื่อนกลุ้มตรวจตราทุกหน้าที
ไม่อิงมีโงกหงับหวาดลับนอน

ที่ที่มีห้องเป็นกองคอยตรวจตรา
วังเวงหาทางหนี้อยากหลบหนีนอน
มัวเดินเพลินไปไม่ที่ห้อง
เป็นอย่างไรไปบ้างก็ช่างมัน
อ้ายพวกลาวที่เฝ้าประตูคุก
ที่เพลินหนักผู้ซำร้องพาสี
ใครเล่าแอบเอาด่าโพงใส่
บ้างเอนกายลงสบายวิมประตุ
พวกคนโทษคนวายนายผู้คุม
ก็หลับนั่งไม่คังซึ่งกาย

๑ ครานันเจ้าพลายบัวคว้าง
ฟังเงียบเสียงสำเนียงคนทั้งนั้น
แล้วโอมอ่านคาถามหาสะเคาะ
เข้าเบิกบานทวารคุกไม่ทุกข์ใจ
ครันถึงยังซึ่งประตูใน
ทั้งนายไพร่ก็มี ได้สมประคัต
ที่กลางคนก็บ่นเสียงพึมพำ
ซัดแก่นักซักมีกประจุพราย
แล้วหวนจิกคิกหักโทโสคับ
จะเสื่อมมนตร์กลจิตฤทธิ ไกร
แล้วเดินเฉยเลยล่องเข้าห้องใน
ต้องจงจำกรรมกรรมนอนเคียงซิด

ทั้งชีวาจะเค็ดออกเจ็ดก่อน
เพลินอ่อนเกินไปไม่ โกลครัน
ปากไม่ร้องหลับคาคนำขัน
จนหัวคันโศกกำแพงแรงไม่มี
โอษฐ์ลูกเมากัญชานั่งทหาหรี
ว่าวันนีชอบกลพันใจกู
เป็นหยิ่งใตูกก็ยังมี
เสียงกรนพู่ฮารมณไม่สมประคัต
ที่เคลื่อนกลุ้มอยู่ในคุกไม่สุข
เพราะวันนี้มีเหตุภัยขึ้นใหญ่ครัน ฯ

เสกส่งเบ้าคาถาเป็นจำละหวั่น
แน่ตักกัญว่าหลับระงับใจ
ลืมกลอนถอนแผลสาไม่ทนได้
เดินเข้าไปในนั้นด้วยทันที
ผู้คุมใหญ่หลับนอนผ่อนสุข
ทุกหน้าที่หลับนั่งไม่คังกาย
เหมือนผีอำปากอ้าเสือกหน้าหงาย
แทงให้ตายเสียกรรมมังอ้ายจ้งไร
โบราณว่าฆ่าคนหลับนั้นไม่ได้
ต้องจำใจก่อนก่อนผ่อนคิก
แลไปเห็นคนคุกนำทุกข์จิต
มันร้อยกิดไว้กับพริ้งเหมือนตริงกรร

หมกด้วยกันทั้งนั้นสักพันเศษ
เผ้าเคียนย่องมองค้อยู่ไปมา
หรือว่ามีนคิกการผลาญชีพ
ถึงกระนั้นเราท่านคงแจ่มใจ
จำจะต้องเดินกันถึงกันห้อง
คิกพลางทางรีบจรจรวัด
มากู้หนึ่งก็ถึงห้องที่ดับ
กฤษณะใหญ่ใส่ไว้ทั้งครึ่งตรา
มีเหลนเหลาวัวทวนลั่นศาสตรา
เจ้าพลายคุรุแจ่มไม่แคลงใจ
เพี้ยกล้าตัวครุอยู่ในนั้น
จะสะเคาะลิ้มกลอนให้ดอนซึก
คิกพลางทางอ่านอาคม
สำรวจกิจทั้งจิตอ่านมนตรา
ลิ้มกลอนดอนเกล็ดอ่อนเหมือนคนซึก
สมถวิลสันทุกข์เป็นสุขใจ
เห็นคนกุกทุกข์ร้อนท้องนอนจำ
ก็รู้ความตามจริงทุกสิ่งอัน
มองเขม้นแลเห็นท่านเพี้ยกล้า
โทษถึงฆ่าทำประการร้ายรานใจ
เป็นบุญนักหากว่าเรามาทัน
อรุณรุ่งพุ่งนี้ถึงเวลา

ไม่แจ่มเทกว่าโทษภัยไฉนหนา
ไม่รู้ว่เพี้ยกล้าอยู่แห่งใด
เสียให้รีบวิบัติถึงกัศย
เพราะใช้ให้คนคอยค้อยู่ทุกวัน
คงจะต้องพบเห็นเป็นแม่หมัน
สุริยันจวนสว่างกระจ่างตา
ประศุกหีบปีค้อยู่แน่นอนหนา
พวกผู้คุมถวนหน้าค่างหลับไป
ผู้คุมนั้นมันพากันหลับไหล
ว่าข้างในซึ่งคนชอบกลนัก
เป็นแม่หมันจริงแท้แน่ประจักษ์
อยู่ช้านักจะสว่างกระจ่างตา
เสกประสมแปลคาบพระกาธา
แล้วเข้าบ้านทวาราสงทันใด
ประศุกหีบปีบ้นไม่ทนได้
เดินเข้าในท้องลับด้วยลับพัน
มันทำชื่อกาใส่เอาไว้มัน
คนเหล่านั้นโทษถึงซึ่งบรรลัย
มันจองจำชื่อกาใส่ทรวนใส่
แล้วเอาชุกจุกไฟคามหัวคา
ถ้าทำไม่ชิวสันสันสังขาร์
คงตั้งทารเพี้ยกล้าม้วยบรรลัย

เจ้าพลายเข้าใกล้ถูกต้องคน
ก็แจ้งเหตุว่าต้องเวทสะกดใจ

๑ จำจะแก้ไขเสียให้หาย
แล้วสะเคาะชื่อกำบรวคามิ
คิดพลางทางอำนาจดา
แก้วิฆาณหารงับที่คับใจ

๒ ครานั้นเพียงกล่าวพระยาลาว
ลิมกายเหมือนวายุซึ่งชีวิต
กวั้นเวทมนตร์ต้องคนเข้าทันที
ลิมตาแลมาด้วยทันใด
มองเขม้นแลเห็นเจ้าพลายบัว
ว่าครั้งนั้นก็ถึงซึ่งชีวิต
ว่าช้อยนี้เสียทีในการรบ
มันจับรัศมีคทาช้อยกลาไกล
แม้รอก้าวแล้วไม่กลัวมันทั้งนั้น
ทั้งตัวอ้ายเดราวิชาดี
จะบอกให้ ไม่ใช่พระลังกา
คือพระเวียงเชียงใหม่ใจกรรจ
พลายบัวนั้นครั้นได้ฟังวาจา
ว่าคัตระจะฆ่าเสียไม่เลี้ยง
ยินสำเนียงเสียงไก่กระชั้นชั้น
สำรวจคนอำนาจมนตร์ด้วยทันใด

ต้นปลุกหลายหนหากันไม่
หลับไปไม่รู้สึกสมประที ๖

ให้เส้อมกลายพระเวทวิเศษศรี
ให้หลุกจากอินทรีขลังทันใด
มนตราเวียนรู้ครุฑต่อให้
เสกแล้วเข้าไปด้วยทันที ๖

นั่งหวาดหลับไหลอยู่ในที่
ไม่รู้สึกอินทรีขลังบรวลีย
สมประทีพันกายขึ้นมาได้
ยังทุกข์ใจหวาดทวนพรันวิญญาณ์
ถึงหนึ่งทิวจะลอยเหาะขึ้นเวหา
แล้วยกมือวันทาขึ้นทันใด
ครั้นจะหลบหนีไปก็ ไม่ไหว
ไม่มีคนแก้ไขเสียครั้งนั้น
จะพิฆาตฟาดฟันให้เป็นผี
แปลงอินทรีเป็นแขกแปลงสำคัญ
มันควบคุมโยธาออกกับชั้น
เกษมสันต์อยู่สบายวิคท้ายเวียง
ถึงใครแพ้นเกศาสักแปดเสียง
กู่จะเสียงหัวมันให้บรวลีย
สุริยันจะแสงสว่างไสว
เข้าลงไปสามควาไม่ช้าที

ถวายพระเวทพิเศษศักดิ์
ใช้กัญญาแห่งจากอินทรี

๑ ความนั้นเพี้ยกล้าพระยาลาว

ว่าพระคุณการุญช่วยชีวา
จะอาสาเจ้าเมืองลำพูน
ว่าพลางทางลุกขึ้นทันที
เจ้าพลายบัวนำหน้ากลาไกล
เขียงย่องออกจากคุกเป็นสุขครัน
เห็นนายใหญ่กับอ้ายผู้คุมรอง
มัวหลับนั่งไม่คังซึ่งกายา
ลวยไค้คาบคองสู้อู่เข้าพัน
สิบห้าคนบั้นไม่เหลือเป็นเชื้อโย
เจ้าพลายบัวร้องว่าข้าไว้ก่อน
เราก้เป็นทหารชาญฉกรรจ์
เพี้ยกล้าว่าถึงร้อยจะด้อยชั่ว
มันจงจำทำได้ ไม่เมกกา
ขอแก้แค้นแทนทำให้ดังที่
ว่าพลางทางวิ่งเข้าฟ้ากพัน
พอแลเห็นแสงทองส่องสว่าง
ก็รีบออกจากนอกประตูลา
เห็นกองทัพยังรวบรวมกัน
พลายบัวท้าวหาญผู้ชาญชัย

ชื่อกาห้กระเด็นออกจากที่
มิได้มีราศีกิตกกายา ๖

ก้มเกล้ากราบงามลงสามท่า
มาช่วยข้าให้ปลอดครอกชีวี
ให้สิ้นสูญชีวาत्मราชเป็นผี
ว่าวันนั้นจะได้เล่นให้เห็นกัน
เพี้ยกล้าให้เคื่องซุ่นหุนหัน
ผายผันรีบออกประตูลา
ให้ซุ่นร้องแค้นรัชสหัสธา
พอแลมาเห็นอาวุธสุดคิใจ
ให้ผู้คุมชีวันถึงทักษย์
แล้วแก้ไ้พบเงินตราหยิบมาพลัน
คนหลับนอนอย่าเพื่อมาให้อาสัญ
ควรวโรวันไว้ซื้อให้ลือชา
ก็ ไม่กลัวความอับอายชายหน้า
สั่งให้ฆ่าตัวข้าถึงชีวัน
ละชีวันไว้ทำไมนั้น
พวกผู้คุมทั้งนั้นก็มรณา
พันนภางค์จวนแจ้งทั่วแหล่งหล้า
กรันถึงหน้าพาราควยทันใด
พลันวันุ่นวายทั้งนายไพร่
ตรงเข้าไปพันกลุ่มกะลุ่มบอน

เพี้ยกล้าว่ารับจับประจัญ
ทั้งสองข้างค่างกลุ่มทะลุมนอน

๑ ครานนั้นจึงทำอุปฮาด
รบรับชัมซึ่งอาชา
พอสายแสงสุริยขึ้นขึ้นเห็นฟ้า
เป็นทูลกรจกคึกพรันประหวัดใจ
อ้ายพี่น้องสองคนมีมนตรีเวท
มันเกลือบเข้าไปในพารา
กึกพลางทางบอกท่านสมภาร
อ้ายเพี้ยกล้าที่จะฆ่าซึ่งชีวิต
เข้าทำหันพื้นลาวลาวดำ
จะกีกอ่านฉนโคไฉนดี
หรือว่าท่านอาจารย์จะหาญหัก
จับตัวมันฟักพันเสียเร็ววรา

๑ ครานนั้นจึงท่านมหาเถร
ปรีกษาความตามสิ่งที่ซึ่งชัม
เจ้าศรีกรครองทำนองกุให้แน่
เราบรมมาจนแจ้งแสงตะวัน

๑ ครานนั้นจึงโถมเจ้าเถรน้อย
ว่าเพี้ยกล้าหนีมาจากบุรี
แล้วมีหน้ายังฆ่าพันผู้คน
ต้องล่าทัพกลับหลังยังพารา

พอนพื้นลาววินาศชากสองท่อน
ทินกรพอสว่างกระจ่างคำ ๆ

องอาจฤทธิศึคนักหนา
ต้องศาสตราไม่เห็นเป็นอะไร
แถมเห็นเพี้ยกล้าเข้ามาใกล้
เอะเหลกุกัยยังมีในพารา
เรื่องเคซเห็นประจักษ์เป็นนักหนา
แก้ไซเพี้ยกล้าออกมาพลัน
ว่าอาจารย์เป็นโฉนอย่างไรนั้น
เกี่ยวมันหนีหนีมาจากธานี
ชีวาปลดปลงลงเป็นผี
ขึ้นต่อที่เวทองชัมอัปรา
ทวยฤทธิศักดิ์พระเวทวิเศษกล้า
ชีวาอย่าให้รอกคุดอกไป ๆ

เรียกเจ้าเถรพลายศิษย์มาซึกใกล้
ว่าอย่างไรเพี้ยกล้าหนีมาพลัน
จะไซแก้อย่างไรโฉนนั้น
ไม่เชิงชั้นมีชัมกับโพวี ๆ

ครั้นฟังถ้อยตอบความไปถามที่
มันต่อศึกกองทัพแทบอัปรา
กายมันขุมยิบกว่าสิบห้า
พักผ่อนโยธาให้คลายใจ ๆ

๑ ครานี้จึงทำนพระอาจารย์
ค่อยเห็นคเป็นทีสำราญใจ
อุปฮาท้องประกาศให้คมีอง
แล้วยิ่งขึ้นสัญญาขึ้นห้าที
ทั้งห่นผีก็มี ไ้ครอบ
อีกพวกลาวชาวลาพุนพระพาวา
พอเข้าไปในประตูพระบุรี
ก่อนคนจีนบนบ้อมพรักพร้อมครัน

๑ ครานี้พลายเพชรกับพลายบัว
ไ้แก้วเพี้ยกล้าออกนอกพาวา
แต่เห็นอุปฮาท้องใจอาจหาญ
กับอ้ายเถรเถรกล้าวิชาค
ทั้งสองพลายกับนายเพี้ยกล้า
ไ้ตามมาจากหน้าพระนคร
พรั่งพร้อมหลอมตะกั่วแก้วทรายซัค
ทั้งสองพลายที่ไ้รุกรบรา
พอสายแสงสุวิยาให้ล่าทัพ
หยุดสำนักผ่อนพักซึ่งโยธ

๑ ครานี้ท่านทั้งแปดทำมระวง
พร้อมเพียงเรียงรายทั้งไพร่นาย
จะรีบเข้าไปเอาแก้วเพี้ยกล้า
พากันมาถึงหน้าคุกทันไ้

ไ้พึ่งสารเนรน้อยแดงไช
จึงสั่งให้ล่าทัพกลับธานี
กักกองอั้งฉินสนั่นมี
บีศางผีซานโ้เป็นโกลา
สมทบทวยหาญขนานหน้า
ออกหนีหน้าถอยทัพด้วยฉับพลัน
ให้โยธบีศประศุเข้าไว้มัน
คอยบ้องกันไพร่ ไม่มีทา ๆ

ไม่หมองมัวสิ้นทุกข์เป็นสุธา
กุมโยธารบรุกเข้ากลุกลดี
ผู้ชาญพระเวทวิเศษศรี
ยกโยธล่าทัพกลับนคร
ซันม้าวีรบรุกไม่หยุดหย่อน
พวกนิกรบนกำแพงแก้วศาสดรา
บ้างก็คืบนิ่งบั้งประคังหน้า
เฉยไม่กล้ายกประคังพังบุรี
คืนกลับมาค้ำชายไพร่ศรี
เสียงอั้งมีอยู่ในค่ายทั้งไพร่นาย ๆ

พอสุริยงสว่างกระจ่างฉาย
ผันผายรีบร้อนไม่นอนใจ
ออกไปสกัดเศษยังวัคใหญ่
ตรงเข้าข้างในประตูพลัน

แต่เห็นศพผู้คุมกุ่มก่ดื้อนกลาด
โลหิตกองนองไหลไปทั้งนั้น
บ้างตกใจไม่ ไปยื่นเหยี่ยวหลัง
แล้วเดินเข้าไปในคุกทุกซุ่มที่
อีกผู้คุมทั้งสองรองลงไป
แต่เห็นประตูห้องนั้นก้องมนตร์
คนทั้งคุกก็ซุกหัวนอน
แต่ดูเพียงกล้าหาญหน้าไป

๑ ครานั้นท่านท่งแปกท่ามตรง
กุกายแท้แน่ใจในวินัน
อ้ายเพียงกล้าฆ่าคนตายบั้นนี้
แม้เข้าไปความใหญ่คงลาววัน
เข้าบอกเล่ากับท้าวพระยาแมน
ว่าเกิดเหตุเภทภัยใหญ่เต็มที

๑ ก็กพลางทางแปกท่ามตรง
ไม่รอวังเข้าวังด้วยเร็วไว
แล้วก้มเกล้าเกล้าความตามคคี่
อ้ายเพียงกล้าที่จับมาจากทัพนั้น
ไต่จงจำชื่อกาห้าประการ
บักนั้นมันหนีปลอครอกความตาย
พันผู้คุมใหญ่่น้อยกายร้อยเศษ
บักนั้นมันหนีไปไกลพารา

รอยห้าพันพันฟ้าชราศะบัน
ต่างพากันอารมณ์ ไม่สมประคี่
เลยจิ้งจกหน้าขาวราวกับผี
เห็นผู้คุมใหญ่ในที่ห้องซังคน
บรรลี่ยอยู่ในที่ตงบับัน
วังหล่นล้มมกลอนถอนหลุดไป
กึ่งม้วยมรณะ ไม่เป็นสมประคี่ไค้
ต่างตกใจอารมณ์ ไม่สมประคี่ ๖

วงยงแลกระดิ่งร้องอึงมี
เทศมีขึ้นในเมืองเรื่องสำคัญ
แล้วลอบหนีเวรกายออกผายผัน
ก้องผายผันรีบไปในวันนั้น
เป็นผู้แทนเจ้าเมืองรุ่งเรืองศรี
โทษจะมีเป็นประการสถานใด ๖

ต่างมุ่งตรงออกจากคุกไม่สุกใส
ตรงเข้าไปหาเสนาวันทาพลา
ว่าเกิดมีเหตุภัยใหญ่มหันต์
พระทรงธรรมสั่งให้ฆ่าชีวาวย
จะประหารชีวากรรมให้ชากหาย
ฆ่าไพร่ นายบับยับกับชีวา
ขอพระเกษจงไปรอกโทษโทษา
จะกรีกคราคิคอำนาจประการใด ๖

๑ ครานันท์ท่านพระยายมราช

ได้ฟังความลามยุงในกรุงไกร

จัดแจงแต่งกายมิ ไล่ฆ่า

ทูลแด่ตงแจ้งความทามกัถิ

อ้ายเพี้ยกล้าฆ่าพวกผู้คุมตาย

ขอพระองค์จงทราบมาทา

๑ ครานันท์ท่านเจ้าเมืองลำพูน

ว่าเพี้ยกล้าฆ่าคนบั่นบรวลยั

ชะรอยอ้ายพลายบัวแก้ว

มันอ่านมนตรีหายคนลอบเข้ามา

แล้วมีหน้าฆ่าผู้คุมบั่น

เธอกิ่งแก่นแสนไกรรพิโรธใจ

เมื่อทอนเข้ามันเข้าว่าบรับ

กับอ้ายพลายบัวเจ้าท้าวการ

ว่าพลางทางบอกท่านเอกรครู

จะทำศึกตรีการสถานไร

อ้ายเพี้ยกล้าฆ่าคนตงบั่นยับ

ฆ่าผู้เพื่องเลื่องชื่อตงตือซา

๑ ครานันท์จึงท่านมหาเถร

ได้ฟังแสนแก่นกิดคุณจิตพลัน

การคร่งน้อยมีความทฤษัจิต

รูปจะนึกตรีการองท่านองใน

องอาจก็กั๊กกั๊กก็ใหญ่

ตกใจอารมณ์ไม่สมประคิ

รีบเข้ามาทอ้งพระโรงอันเรื่องศรี

ว่าเหตุภัยใหญ่มีในพารา

แล้วหนีหายจากคุกไม่สุธา

จะตรีการไปรดปรานประการใด ๆ

ฟังแก้มุขเล่าแจ้งแถลงไข

ตกพระทัยนั่งนึกแล้วตรีการา

มีฤทธิ์เวียงเศษเวทศาธา

ลักเอาเพี้ยกล้าได้คังใจ

สันทุกคนลงเป็นเบือหาเหลือไม่

แล้วท้าวไททอความไปทามการ

พันลาวชาวทัพดับสังขาร

ต้องกิดอ่านแทนทำให้หน้าใจ

จะนั่งอยู่อย่างนี้ก็มิได้

จึงจะไล่เจ้าเวียงเจกนา

มันพันสับผู้คุมตายวายสังขาร

ต้องตรีการาทดแทนแก้แก่นมัน ๆ

นั่งอยู่กับเตรบนแทนนั้น

หุ่นหันไกรธาร้องว่าไป

มหาบพิการผ่อนทุกข์ให้สุขไส

แก้ไขให้เห็นกันทันเวลา

ว่าพลางทางท่านเถรอาจารย์
ชวนเถรน้อยนาครีษยตรา

๑ ครานี้จึงโถมเจ้าพลายบัว
เล็กกองทัพกลับค่ายสบายใจ
ปรึกษาความทามที่จะชิงชัย
ว่ากองทัพจับเอาเจ้าไปปล้น
เจ้าแลเห็นแยบคายหรือไม่เล่า
อ้ายเถรเถรก็เลิกประเสริฐฤทธิ์

๑ ครานี้จึงท่านเพี้ยกล้า
แล้วเล่าความทามสิ่งที่จริงใจ
อันพระแขกที่แปลกเพศภาษา
เข้าสมทบรบรอก่อตี
คือสมภารอยู่สถานวัดท้ายเวียง
แก่เถรน้อยชื่อว่าพลายมาลัย
ทั้งสองคนแปลงคนให้ลาวแปลก
มันไม่จริงกังคำร่ำเจรจา

๑ ครานี้พลายเพชรครันได้ฟัง
แสนพิโรธโกรธจิกกังพิชไฟ
เสียแรงกการูญทำคุณไว้
ครันถึงมีก็เป็นเทอรารานา
กรังมันพากันทรยศ
ศักดิ์ระฆะมันเสียจะไว้โย

ลาท่านเจ้าเมืองเรื่องยศดา
ทรงมายังที่พักสำนักใน ฯ

ครันเอาตัวเพี้ยกล้าออกมาได้
พร้อมบ่าวไพร่ทวยหาญสำราญครัน
แล้วถามไถ่เพี้ยกล้าเสนาหนั้น
พรรคพวกมันใครเป็นกนกันความก๊ก
จงบอกเราโดยตรงจำนงจิก
มาจากทิศใดเล่าบอกเราไป ฯ

ครันฟังว่าทวีตริกนิกขันได้
ว่าชัยโต ไปอยู่ในบุรี
ยกโยธาสิ้นทั้งมั่งกะหนี
ใช้รูปสงฆ์องค์นี้มาแต่ไกล
คึกเคียงกับสถานย่านเชียงใหม่
อยู่เป็นศิษย์ชิตใช้แต่เดิมมา
พระเป็นแขกตัวเถรเป็นพม่า
จงประหารชีพชาให้บรรลัย ฯ

กัจะคลั่งโทสาเป็นบ้าใบ้
ไว้มันโยเถรเถรทั้งสองรา
ฝากใจเข้าเป็นญาติในศาสนา
ให้เข้ามาสู่วังทุกครั้งไป
ก๊กกคก่อเราเจ้าเชียงใหม่
ฆ่าเสียให้แหลกลงเป็นผงคดี

ว่าพลางทางเรียกหาอำมาตย์
มาพร้อมพร้อมซึ่งความตามคดี
ให้ไต่ร้อยห้าสิบรับกลาไกล
พอคำสั่งเจ้าจงจุดไต่คบ
หมททั้งเถรเถรพระอย่าละมัน
ที่ไม่สู้เสียสู้จับเป็นมา
พอสำเร็จเสร็จสรรพเรื่องจับพระ
ญาติโยมมันนั้นแผลงอยู่แห่งใด

๑ ครานั้นจึงท่านอำมาตย์สาว
บังคมลาออกมารับจัดการ
ไม่มากนักร้อยกว่าศาสตราครบ
มีนายหมวดตรวจการทุกด้านไป
ครบเจ็ดวันกันตะบึงถึงเชียงใหม่
พอพลบค่ำย่าแสงทินกร

๑ ครานั้นท่านแสนพระยาทัฬห
ให้มัทคบบครบถ้วนทั่วโยธา
แล้วรีบรักจัดไพร่สามสิบห้า
ถ้าประสบพบสงฆ์จงจับมัท
แม่นค่อสูสูงดองสักสองอ๊ก
พอเสร็จแล้วรีบร้อนอย่างอนใจ
แม่นไม่ทำคามคำเจ้าบุรี
พวกเราเร็ววราย่าข้าพถัน

ท้องอาจการศึกษาไม่นึกหนี
ว่าวันนั้นจักคนพลรบ
ถึงวัดท้ายเวียงเชียงใหม่เข้าบรรจบ
อย่ารุกรบรีบเข้าเผาเว้ควา
ฟาคพันให้ชิวังกับสังขาร
แล้วได้ถามกิจจาให้แจ้งใจ
แล้วอย่าละบ้านชนตำบลใหญ่
จับมาได้จงจำทำประจาน ฯ

กัมเกล้าท่านับรับบรรพการ
เกณฑ์นายกำนันจักคนพลไกร
เข้าสมทบให้กันเสียงหัวนโหว
จากค่ายใหญ่เกินกระบวณรีบด่วนจร
ความเหนื่อยใจคงจะเต็คอออกเจ็ดก่อน
ก็พักผ่อนไพร่นายรายบ่กกา ฯ

ผู้กำกับนิภายหลังชายชวา
พอศึกสามยามกว่าจะเผาเว้
เข้าซุ่มหน้ากุฎีคอยตีคัก
ทั้งลู่กวัดศิษย์หาไม่ว่าใคร
เอาให้ชกเช็ดหลาบหาบาปไม่
เร่งรีบไปจับญาติวงศ์เผ่าพงศ์พันธุ์
โทษเราคงจะมีเป็นแม่นมัน
ตระเตรียมกันไว้เข้าเผากุฎี ฯ

๑ ครานั้นไพร่นายไค้พึ่งว่า
เกี่ยวหน้าครบม้คคบค้วยทั้นที่

๑ ครานั้นท่านแสนพระยาลาว
พอล่วงเข้าสามยามตามตำรา
เหวี่ยงพวกเราเตรียมตัวทั่วทุกคน
ครั้นส่งไพร่นายพลันเสร็จทันใด
เสร็จแล้วขึ้นม้าดีออาวูธ
พร้อมไพร่ครบจุกอบมิทันนาน
ครั้นมาถึงซึ่งกุฎีหน้าวิหาร
แล้วยังบั้นครั้นครั้นเป็นสัญญา
โหม้กุฎีวิหารสมภารครู
พวกกองทัพรีบสมทบทั้งคบไฟ
เครื่องกระฎิวัดานสมภารแหดก
ทั้งสอัฐันัจจยมิ ไค้ละ

๑ ครานั้นเถรสงฆ์ทรงศึกษา
ไค้พึ่งเสียงอ้ออึงกะเนิงไป
เห็นไฟโหม้อารามว้างคามกัน
สำคัญว่าโจรบ่เข้ารวี
ไม่ลคละเลยปะทะหลวงซัดม้
พระซีเค็มทีลงนอนพับ
เถรว้างแ้วเข้าแก้พระอาจารย์
กระบวนลาวลาวโ้เป็นโกลา

รีบออกมาเร็วพลันขมั้นมี
เสร็จแล้วโยธีกถลับมา ฯ

ไม่อ้อฉาวเป็นโมโหถือโหษา
ร้องสั่งโยธาค้วยทั้นไค้
จะยกพลรีบรักเผาไว้คใหญ่
เสนาใหญ่แ่งกายไม้ซ้าการ
อุกตลโยธาทุกหน้าค้ำัน
เสียงทวยหาญฮักโ้เป็นโกลา
อลหม่านแวกล้อมกันพร้อมหน้า
ให้โยธาทั้งคบถลบไป
แลศุไฟกระจ่างสว่างไสว
บ้างเข้าไปยื้อแย่งพันแทงพระ
บ้างก็แหกหีบหนั่งเอาอังสะ
สมบัติพระแคงมุ่นเป็นจุดไป ฯ
เมื่อไฟโหม้วความมัวหลับไหล
คั้นตกใจลุกออกนอกกุฎี
พลวันมาถึงก็อึงมี
ค่างว้างรีต้งทำออกกว่ารับ
ลาวระคมกันชกเข้าหกบับ
พวกกองทัพจับม้ค้วคักกายา
ลาวทะยานหมุนหันเข้ากันหน้า
เถรเกล้าไม่รอเจ้าค้อคี่

ลาวชกเนรวกเข้าค้อยปาก
ลาวว่าเงอ่ากระบองคี่
พอลาพตียงเนรเวียงเข้าแสกหน้า
หลวงพิพระออกสาเหเข้าประจัญ
ลาวพันพระพันเข้ารับรอง
พระเถรเถรชวีเข้าไป
อ้ายพวกลาวพุงคำเต็นว่าบือ
ร้องเหวยสูบขิ้นพวันคนคี่
ช้อยบอกกล่าวเจ้าหัวไว้ด้วยหนา
บักลาวว่าบ่าให้ทุกขิ้นใคร
พระร้องว่าฮั้นเฮยอ้ายชักรอก
ลาวคอบว่ามิงอย่าทำเกร
ลาวพิโรธโกรธใจตั้งไฟไหม้
เงอ่าราวเข้าคี่วัน
เข้าสมทบรบรับจับประจัญ
ท่ามมีมือโพล่หลังอยู่กั้งกับ
กรันถึงซึ่งบ้านท่านสมภาร
สั่งให้ โห่ตามกันถ้วนสามควา
ญาติโยมเถรที่เป็นคนผู้ใหญ่
กรันเสริจไล่สังหารผลาญชวี
แล้วรับรองคัมภีร์พระไม่ละกัน
ถึงคุกพลันพากันเข้าข้างใน

ลาวมากเนรน้อยไม่ถอยหนี
เนรคี่รับรองไม่ต้องคน
แตกอ้าเลือดข้อยกลอกสัน
ลาวก็ทนพระก็ทานไม่ขิ้นใคร
คี่ด้วยพองหัวเหนียวหาแตกไม่
ลาวก็ได้รบรุกกันกลุกกลี่
พระก็ล่อว่าบือไม่ถอยหนี
ใครจะมีวิทยาคึกว่าใคร
อ้ายโจรบ่าสาเหปล้นพระได้
มิงเว้าหลายปล้นยังมีสังเก
ประเทียวคอกเข้าที่หน้าให้คาเซ
สมคะเนกวันเนจะคี่วัน
เข้าใกล้คู้คือถือโมหันธ
ข้างพระเนนน้อยกว่าออกกว่ารับ
พอพระพันราวี่ลาวคี่จับ
แล้วยกทัพออกนอกกวัดรับลคี่มา
ให้ทวยหาญแวงล้อมอยู่พร้อมหน้า
ขิ้นพันคนบนเกหาไม้ปราณี
พวกลาวไล่ผลาญชวีวันไม่ทันหนี
จุกอ็คคี่เผาเกหาด้วยทันโค
ผายผันเคินเหย้าเข้าเชียงใหม่
มอบพระเถรเถรให้คู้กุมพลัน

ว่าท่านเจ้าธานีมีโองการ
ให้ของจำทำโทษพิโรธครั้น

๑ ครานั้นผู้คุมเคลื่อนกลุ่มหน้า
รับพระเถรเถรวัวสมใจคึก
แล้วจกหมายลายลักษณ์เป็นอักษร
พอสำเร็จเสร็จพลันควยทันใด
ข้างพระเถรเถรนั้นพากันคำ
ต้องฝ่ายผอมครอมกรรมระทมทุกข์

๒ ครานั้นจึงท่านแสนพระยา
รีบยกออกนอกพาราไม่ช้าที่
จุกกบไฟให้แสงสว่างเรือง
ถึงลำพูนทันใดเข้าไปยัง

๓ ครานั้นสองพลายผู้นายทัพ
ว่าเรามีไชยะชนะมา

๔ ครานั้นญาติพระท่านสมภาร
พวกกองทัพจับมัดรั้งเอาไป
ที่หนีได้ ไฟล่อออกนอกบุรี
เสียเงินทองของคนพันประมาณ
นี้เหตุภัยอย่างไรกับชู้
จับพระเถรเถรชู้บ้นี้มา
จำจะใคร่รีบไปเมืองลำพูน
ให้ทราบความตามจริงทุกสิ่งอัน

จับพระพาลนคคชบถนั้น
ดำแน่มมั่นหลบหนีผลาญชีวิต ฯ

ครั้นฟังว่าชนหัวลูกเป็นทุกข์จึก
อึกทั้งศิษย์พร้อมกันทั้งหนีไป
ได้ถามนามกรตามสงสัย
แล้วสั่งให้ทำมธรงส่งเข้าคุก
อ้ายชากิชาวกุทงนี้ ไม่มีสุข
นี้เกียกยูงใหญ่ใหญ่สิ่งไรมี ฯ

เผาวักวาเสร็จพลันขมั้นมี
จรวดีเคินทัพไม่ยับยั้ง
คนถือเลื่องว่ากองทัพมาค้ำคั่ง
ค่ายพลตายเพชรยับยั้งทุกกิจจา ฯ
ครั้นสลับสันทุกข์เป็นสุขา
สั่งให้พักโยธาควยทันใด ฯ

เมื่อไฟเข้าเผาบ้านเป็นจุดไหม้
มีสาเหตุอย่างไรไม่แจ้งการ
ไม่อิงมีพากันวิ่งทอกทั้งบ้าน
วิ่งซมซานร้องให้พ่ายหน้าคา
กรรมของกูแน่ประจักษ์เป็นนักหนา
ญาติกาถูกน่วยชีวิตัน
กราบทูลอุปฮาดกับเถรนั้น
จะผ่อนผันไปรคปรานประการใด

ก็พลางแล้วทางชวนกัน
รีบลัดกั๊กทุ่งแล้วมุ่งไป
ก็ขึ้นมานำแก่นแสนอกสุ
จากถิ่นฐานบ้านช่องก้องลิลับ
ครั้นพลบค่ำย่ำแสงทึนกร
ครั้นรุ่งแจ้งแสงทิวสุริยา
กินลูกไม้โนบ่าเป็นอาหาร
แก่นับเสวีจเข้ควันครั้งถึงสำนัก
ครั้นรุ่งเช้าเข้าเฝ้าอุปฮาด
กับเถรอาจารย์ชาญฤทธิ
แสนพระยาเสนาในเชียงใหม่
พากันเอาไฟเข้าเผาควัว
แล้วเลยเอาไฟเข้าเผาบ้านช่อง
เจ้าประคุณบุญปลอกร้อยรอกตาย

๑. ครานั้นจึงท่านเถรอาจารย์
ลุกขึ้นมาควัวคาบเป็นโกตี
อุปฮาดจากอาสน์เข้ากางกั้น
ก้อยหนึ่งนึกทริกความให้งามใจ

๒. ครานั้นจึงท่านพระอาจารย์
ลงนั่งนึกทริกความตามวาท
จำจะต้องทดแทนแก้แก่นกุ
วันนี้แหละจะได้เล่นให้เห็นกัน

ผายผันจากนิเวศน์เขตเชียงใหม่
กรมตรอมใจคออยากลำบากยับ
ไอ้ท้าวกู่กู่ไกรหาญเอาชวานตัย
ลำบากยับต้องเค้นบนเนินมา
ก็พักนอนร่วมไม้ริมชายบ่า
เซซังมาเหนื่อยอ่อนก็ผ่อนพัก
คงกันการทางไปก็ไกลหนัก
เข้าผ่อนพักในลำพูนพระบุวี
กราบทูลบาททองกษบพศรี
เล่าก็ให้ฟังแต่หลังมา
กุมไพร ไม่น้อยสักร้อยกว่า
จับพระเถรเถรมาได้มากมาย
ฆ่าพวกพ้องแล้วรีบเอาดิบหาย
จึงผันผายหนีมาถึงธานี ฯ

ครั้นแจ้งการณ์โกรธใจตั้งไฟ
จะออกศึกกองทัพให้ยับไป
ซักก่อนท่านใจเร็วจะเหลวไหล
ก็คึกแค้นใจกันก็ไต่เป็นไรมี ฯ

ไต่ฟังสารคล้ายหมองก้อยผ่องศรี
ว่าครั้งนี้เหตุภัยใหญ่สำคัญ
ให้มันรู้ว่าฤทธิศรอัน
เป็นแม่่มันเหมือนว่าในคราน

คิดกลางทางบอกเดรมาลัย
ทั้งคว้าวาวาสสะอาคคี
ทั้งบูย่าคายายก็ตายบั้น
ญาติวงศ์พงศ์กาชีวายับ

๑ ครานันจึงโถมเจ้าเนรน้อย

ยิงพิโรธโกรธแค้นแสนทวี
คิกได้ค่ายไวซึ่งบัญชา
ว่าญาติวงศ์พงศ์พันธุ์ทั้งนั้นไป
เราจะไคร้แก่ไซพระเดรเดร
ให้เปล่าปลอศรอกตายวายชีวา
คำวันนั้นฤกษ์ดีเป็นนักษัตร
ยกออกนอกพวกรับคลาไคล
ทิวธาเจ้าจะเข้รับอาสา
สะกคกุกทุกธ้อะไรกับไม่มี
ท่านจงรีบเข้าไปที่ในวัง
สะกคคคคแล้วจับนางมณฑา
สมน้ำหน้าสองพลายเป็นนายทัพ
ให้สาสมแก่ใจอ้ายคนพาล

๑ ครานันจึงทำมหาเดร

คมมือเปาะหัวเราะว่าสมใจ

ว่าบ่าวไพร่ผู้คนเราบั้นปี
อ้ายพวกนี้เอาไฟเผาปล้นเอาทรัพย์
พระถูกปล้นสิ่งของแล้วต้องจับ
จะรบริบแก่ไซโดนตี ๆ

ครั้นพึ่งถ้อยอาจารย์ใหญ่ชาญชัยศรี
ครีกครองความคามที่จะชิงชัย
บอกกับเราไม่เข้าใจ
ถึงบรรลยก็ ไม่คืนชีวิตมา
ที่เขาเวนจำในคุกทุกข์หนักหนา
แล้วครีกควาคามทำนองให้ต้องใจ
ทำนกรีธาหุ่มนนทร์พลไพร่
ไปล้อมเมืองเชียงใหม่อย่าช้าที่
ยาคราเข้าเมืองให้เวียงศรี
แก่ไซเดรเดรซีให้ออกมา
กงสมหวังคังมาคปรารธนา
เอาตัวมาของจำทำประจาน
ที่มีนัรบรบริบคิกค้อถ้าน
คุมันจะคิกอ่านประการใด ๆ

ได้พึ่งเนรนตีจะมีไหน

คงจะได้เห็นกันในวันนี้

ว่าพลางทางบอกอุปชย
เราจะล่ำพาเฒ่าจากบุรี
จะผูกพยนต์มนตรีเวทประเสริฐสิทธิ์
ไว้แทนท้าวอย่างลัวซึ่งภัยพาล
ถึงศักรู่มาสักห้าพัน
อย่าตรีกรอาวรณ์ทำร้อนรณ

ท้องอาการศึกไม่นึกหนี
กลับไปศิโยงใหม่ให้ทันการ
ให้เรื่องฤทธิ์เทศาศักกาหาญ
ออกบรรพาศักทิพไม้อับจน
ออกฟากพันพักเดียวประเดี่ยวนั้น
แล้วส่งคนให้รักษาในธานี ๕

สมภารลาวกับสามเฒ่ามาลย์กรองสะกอลเข้าเมืองเชียงใหม่
จับนางมณฑาไปไว้เมืองลำหูน

๑ ครานี้จึงทำอุปฮาด
ไต่ฟังความตามสัจย์คำที่
ขึ้นชอบคอบความไปตามการ
จะรีบไปเชียงใหม่พระพารา
ในเวียงชัยนี้จะให้ข้ารักษา
แต่ก่อนเที่ยวเที่ยวจับรับมีอมัน
สมภารว่าทำอย่าคึกคิก
อย่าประหวัดพริ้วตัวกลัวกนที
ครั้นว่าพลางทางอาจารย์ผู้ชาญชัย
มาสำเริงสำเริญพลันทันเวลา
ผูกหญ้าเป็นผ้าพอนคัมภีร์
ทั้งเดรเดรให้เห็นประจักษ์ใจ
ครบเสร็จเจ๊กาบปราบเข้าพลัน
ด้วยเดชพระเวทเดชศักดิ์คา
พวกไพร่พลคนทั้งหลายก็แลเห็น
ถือหอกดาบเคยปราบไพร่นั้น
พระครูเถรชวนเฒ่าจากสำนัก
พอพลบค่ำย้ายแสงโณทัย

องอาจการศึกไม่นึกหนี
สมถวิลยินดีแสนปรีดา
ว่าตัวทำอาจารย์ผู้หาญกล้า
คึกคิกคราแก่แก่ทนทนแทนมัน
ถ้าภัยมาถึงตัวไม่กลัวพริ้ว
เห็นไม้ทันทิงชัยกับไพร่
ถึงศึกยกล้อมกำแพงบุรีศรี
จะต่อสู้ลงให้ยับอัปรา
รีบใช้ให้ผู้คนไปเกี่ยวหญ้า
พร้อมข้าวตอกคอกบุงพาคั่วยันทันไค
ไว้แทนคนออกรบตลบได้
เสร็จสรรพพลับไว้อ่านมนตรา
แล้วเสกสรรค์ข้าวสารชกที่มีหญ้า
พ่อนหญ้ากลายคนเป็นคนพลัน
เป็นเดรเดรกายาช่างกล้ากล้า
พอเสร็จสรรพพิริ้ววอนไม่อนใจ
จะผ่อนพักกายาก็หาไม่
ก็ควรโล้รับออกนอกเมืองมา

ครั้นถึงซึ่งประตูรพพิศ
น้อมหัตถ์นมัสการท้าวเทวา
ด้วยเคารพระเวทวิเศษศรี
เป็นนกกแก้วเสร็จแล้วก็บินไป
ครุกกับศิษย์บินซิกกันไกล ไกล
ข้ามทุ่งมุ้งลัดคักตรงมา
เหนื่อยอ่อนอ่อนกายอยู่ชายเขา
กินลูกไม้ชายป่าพาลัย
โผบินบินไป โนเมชี
ก็ถึงเชียงใหม่พลันทันเวลา
ครั้นถึงวังยังสำนักท่าหนักใน
คฤพลพลไกรไม่ใคร่มี
เข้าจับบนกันท้าวหน้าประตู
ว่าบุรีวิพลพวกกนพาล
ในธานีหาผีผู้ใดไม่
ครึ่งหนึ่งก็มีอนุกล
พอพลบค่ำอำมรจะลงคู
ผู้ใดใครเป็นทหารชาตชิงชัย
จะจับอัสสนกนางมณฑา
แม้ไปถึงซึ่งสถานสำราญกาย
ผูกรัศมีมือแล้วขือกว่า
อ้ายผัวมันนั้นจะว่ากระไร

สถานศิษย์กับครูผู้แก่ลัวกล้า
แล้วโอมอ่านมนตราควยทันใด
กลับกลายกายีหาเข้าไม่
รีบตักทุ่งมุ้งเข้าในพนาวา
สำราญใจสันทุกข์เป็นสุธา
ถึงถิ่นทางกลางวนาคัยทันใด
เป็นงุ่มเงาะระโงกโครกกว้างใหญ่
เสร็จสำราญบานใจแล้วโคลกลา
สุริย์ศรีส่องสว่างกระจ่างหล้า
สองบักษามินเข้าไปในธานี
เหลียวแลไป ในวังนรังศรี
สองบักษีหนึ่งนึกคะเนงาน
พิศกุแฉงใจแล้วไซชาน
มันยกออกนอกสถานไปดำพูน
วงศ์เวียงเชียงใหม่จะชากสุญ
ฆ่าให้สูญพงศ์พันธุ์ทั้งนั้นไป
สะกดหมู่ไพร่นายให้หลับไหล
ฆ่าเสียให้เป็นจุดแห่งมุลนาย
มักคร่ำมิให้มันหนีหาย
เยาะอ้ายพลายมันเล่นจะเป็นไร
ร้องว่าอัสเซลูกจับไค้
ถึงซึ่งชัยก็ไม่กลัวอ้ายท้าวก็

ก็สืบเสาะเสด็จสรรพด้วยฉบับไว
แก้ไขให้พระเถรทั้งเถรชรี
เถรเถรคึกกันไนทันที่
มีกมนผู้คนไนเวียงชัย
ที่เป็นนายหมวกก็ตรวจตรา
เมื่อวันนั้นเกริ่นอาเพศมีเหตุการณ์
ต่างคนชนลุกเป็นทุกข์จิต
ว่าเหตุภัยอย่างไรไฉนนา
หรือว่าท้าวเจ้าหัวท้าวสำคัญ
วิปริตผิดเภทเหตุอย่างไร

๑ กรานันโถมนางมณฑาทอง
เมื่อผัวนางห่างไกลไปลับตา
หวนกะเนืองถึงผัวนางมีหมอง
ให้ชนพองสยองเกล้าเศร้าอินทรี
ไม่แก่งตัวมีกรอมจนหอมชুব
นึกผิดที่ว่าสามีของเราจะ
ยังกึกกึกเพียงชีวิที่จะจากร่าง
ไม่กินเนื้ออยู่ควิกในอกใจ
ให้แลเห็นเป็นดวงอย่างประหลาด
เขม่านเนกรอยู่ไม่หายวายวัน
จึงจกตกลงจากหลังคา
นางตกใจให้ทุกข์ระทมทวิ

ตรงเข้าในคุกพลันเขม่นขมิ
ออกจากที่จำขังสมตั้งใจ
พอสุริย์ขึ้นพยับดับโศก
จุกโศกไฟโสบนร้อนผ่องสำราญ
อยู่รักษาเวียงชัยในสถาน
ให้เสียวชานแสนสยของพองโถม
นึกพรันตัวกลัวชีวิกับสังขาร
นิ่งนึกครึกคร่าไม่แจ่มใจ
ไปโรมรันแพทพมันจับได้
ต่างคนไม่สบายกลายอุรา ฯ
อยู่ในห้องกรอมทุกข์ไม่สุธา
เศร้าอุราอยู่ไม่ว่างสว่างโศก
อยู่ในห้องร้อนใจทั้งไฟ
โรคทวิอยู่ด้วยรักหนักอุระ
คฤมึกรูปไปทุกสิ่งจริงจริงหละ
บ้านนี้จะเกิดเหตุเป็นอย่างไร
สงสารนางเหงาหงอยละห้อยให้
หวนอาลัยถึงผัวของตัวนั้น
นึกอนาถอยู่ในจิตคึกกระสัน
ให้อัคอินอารมณ์ ไม่สมประคิ
ชีวาสูญลับดับเป็นผี
สำคัญว่าสามีนั้นบรรลัย

แมลงมุกก็รุมกันตีก
นกแขกบินแตกบนต้นไทร
นางแลเห็นเป็นลางประหลาดนัก
ทวนไห้ในอารมณ์ระทมทวิ
กิดพลางทางถามความขวัญวาย
นี่เกิดเหตุเป็นลางอย่างกระไร

๑ ครานนั้นจึงทำขวัญวาย

เห็นเป็นลางหลายอย่างประหลาดคา
อ้อเช่นนี้มีอยู่แต่บุรุษ
จะสูญเวียงเชียงอินทร์สุดสิ้นปราณ
ครั้นจะบอกออกความไปตามตรง
ไม่ผาสุกทุกข์ยับเยินกับใจ
แต่ท่อนางสว่างเสวร้ายรวเทาวิอัน
แม่นบอกความตามจริงสิ่งเหล่านี้
กิดพลางทางแกล้งกล่าววาที
คำรานั้นมีอยู่เข้าใจ
แต่บางทีก็มิสามารถ
อย่าทุกข์ใจไม่เป็นไรคอกแก้วกา
เชิญสำนักพักผ่อนอย่าร้อนจิต
เชิญหลับนอนผ่อนกายสบายครัน

๑ ครานนั้นจึงโฉมนางมณฑา

สำคัญว่าจริงแท้ ไม่แปรปรวน

แล้วก็ตกลงมาหาข่าวไม่
แล้วบินไปทางทิศหรี
ซบพักตร์เข้าห้องให้หมองศรี
มิรู้ที่จะคับร้อนให้ผ่อนใจ
ว่าเหตุร้ายเช่นนี้เห็นเป็นโธ
แม่นเข้าใจเชิญแจ้งแห่งกิจจา ๆ

ฟังเจ้านายนิ่งนั่งนึกกังขา

กิดกรีกตราครองความไปตามการณ์
ไต่จกจำไว้ประจักษ์เป็นหลักฐาน
คามคานานแม่นแท้เป็นแน่ใจ
นวลอนงค์จะเสวร้ายระห้อยให้
จำจะไคว่กล่าวแกล้งแปลงคดี
ค่อยผันผ่อนความทุกข์ให้สุชี
เทวีกองจะชำระกำใจ
อย่าโศกเสียหาเป็นไรไม่
เพราะเคยได้พบเห็นเช่นนี้มา
ที่ลางคนก็เจ็บไข้ร้ายนักหนา
จะได้รักษาใช้อีกหลายพัน
การที่กิดสำเร็จจริงทุกสิ่งสรรพ
อย่าโศกสลดย์พักตร์ผ่องจะหมองนวล ๆ

ไต่ฟังขวัญวายว่ามาดีถ้วน

ทรมองจนเจ้าค่อยห่างสว่างโศก

แล้วกินแฮมโฮชโกชนา
อยู่พักในคำหนักของเทวี

๑ ครานัน^๕จึงทำมหาเถร
จับอยู่บนต้นไม้ไทรสำราญ
ก้อยบินตรงลงจากพญาพลัน
อ่านเวทเวียงเกษประเสริฐศักดิ์
นกกหายกลายเพศเป็นพระสงฆ์
ก้อยเดินก้นกามหนทางจรัล
แลดูผู้คนอลหม่าน
พร้อมสรรพวังนังยามคามไต้ไฟ
ครันมาถึงยังซึ่งประตูวัง
เหลือบปัญญาที่จะว่าเข้าบรรณ
ด่องหนกันเข้าในวังพลาง
ศิษย์กับครูผู้ปรีชาปรึกษากัน
แล้วโหมอ่านคำถามหาระงับ
แล้วจะไต่เข้าวังคงจินดา
กึกพลางทางเถรผู้วิเศษ
เสกพลางแล้วทางก็เบาไป

๑ ครานัน^๕ไพร่นายราชรักษา
หมกทุกคนครันมนตรีค้องอินทรี
ทั้งนายไพรมีไต่สมประคี่
ละเมอบ่นกรนพู่อยู่^๕ทั้งนั้น

ในอุราคล้ายหมองก้อยผ่องศรี
พอราศรีหลับนอนผ่อนสำราญ ๗

กับเฉรเป็นนักชากล้ำหาญ
กะเนการยามกว่าฤกษ์พาคี
ผายผันรีบออกมานอกที่
แปลงอินทรียี่เสวีจรพรทด้วยฉับพลัน
กับองค์เฉรน้อยรีบผายผัน
ไม่ช้าพลันถึงวิมแหวมโน
คีธ้องชานตรวจตราบรรคาไฟ
ทวนายใหญ่นอนเก้าอี้ที่สำราญ
หยุดนั่งดูคนพลทหาร
ค้องโหมอ่านมนตรีเวทวิเศษกวัน
ใครคืออย่างกระไวก็ไม่พวัน
จนแสงจันทร์ส่องสว่างกระจ่างตา
สะกคคนให้หลับคับสังขาร
จับอิมณฑามาทันใด
อ่านพระเวทเรียนรู้อของคุงให้
ทวังมิให้กินอารมณ์สมประคี่ ๗
ประตูหน้าเวียงวังนรังศรี
ทุกหน้าท้โงกหลับลงฉับพลัน
เต็มทีนอนหลับเหมือนคับขันธ์
ไม่ผายผันตรวจตราในราตรี ๗

๑ คราวนั้นจึงทำมหาเถร
เอียงย่างเข้าทางหรีด
เห็นศ้อยพับหลังเงียบสงก้อย
ใส่ลิ้มกลอนครั้นจะถอนก็เต็มทน
ต้องทนกันเข้ายังวังใน
ไม่โทหุนดูนใจอยู่ไปมา
อ้ายพวกนี้ถึงที่ตายทั้งสน
ต้องยกโทษโปรดให้ไว้สักครั้ง
อ้ายนายบ่าวเหล่านี้หมกทุกคน
ประหารกายกายเปล่าไม่เข้ายา
ครั้นถึงซึ่งท้าวพระยาเวียง
เถรพิโรธโกรธจิกถึงพิษไฟ
อาจารย์ว่าซักก่อนอย่าร้อนใจ
เราเป็นสงฆ์ทรงสิกขาต้องซักวัน
จะลองดูเสียให้รู้โดยอำนาจ
ว่าตัวเราสอบเข้าในเวียงชัย
สมน้ำหน้าแก่การที่หาญฮึก
ว่าพลางทางหยิบเอาปูนพลัน
แล้วเถรเถรสองคนกันเค้นมา
ครั้นแแต่เห็นผู้กุมหลังเข้ากับไฟ
แล้วโอมอ่านคาถาไม่ซ้ำที่
ก็เขยื้อนเคลื่อนหลุกคว่ำเร็ววรา

ชวนเถรเร็วพลันขม้นขมิ
ครั้นถึงที่ประตูคูคน
แต่ประตูจะเข้าวังยังซักสน
เลยอ่านมนตร์ความรู้เวียนครุมา
เห็นนายโพร่อนละเมอเพื่อบ่นบ้า
เงื่อง่าคาบจะพันชยันยัง
เรามีคิดฆ่าไม่ได้เหมือนใจหวัง
เพราะมันยังไม่ถึงซึ่งชีวา
มิใช่กันเหตุภัยใหญ่หนักหนา
แล้วรีบพาเถรน้อยคำเนนไป
เห็นเจ้าคุณนอนบนเตียงมัวหลับไหล
ซักคาบได้เงื่อง่าว่าจะพัน
เค้นใกล้แล้วขวางเข้ากางกัน
อย่าพิฆาตฟาดฟันให้บรรลย
เอาปูนคากกอกหมายทั้งนายโพร
แต่ว่าไว้ชีวาไม่ฆ่าพัน
มันจะคิดสู้ศึกหรือไม่นั้น
เข้าพากันคากกอกไม่รอใคร
มีทันซักก็ถึงซึ่งคุกใหญ่
ไม่ไว้ใจกลัวกนก็จะมึมา
ลิ้มที่ใส่ประตูไว้แน่นหนา
เถรก็กล้าเถรก็ตีปวีชาชาดู

เข้าในคุกไม่ทุกข์ระทมทั้
ศิษย์กับครูผู้กล้าเรียนอาจารย์
ครบถึงซึ่งที่เขาซังกน
เที่ยวเดินกันกันหาวิบคลาไกล
ทั้งแดรพระมันไม่ละเครื่องจองจำ
อนิจจามาทุเรศเวทนา
กึคพลางจึงทางท่านสมภาร
ว่ายังไคจึงไคเสียท่วงที

๑ ครานัน^๕แดรสงฆ์ผู้ทรงศีล
สมถวิลยินทีแสนปรีคา
จะแก้แค้นแทนทำให้หน้าจิต
ต่างดีใจทั้งไคสู้วิมาน
เหตุทั้งนี้รูปมิ ไครู้เรื่อง
กำลังนอนผ่อนทุกข์เป็นสุขใจ
แล้วมีหน้าซำยังทำบังอาจ
ล้อมกันเข้าเผาบ้านซานพาวา
ไครท้อสูมันลู่เข้าเช่นฆ่า
แม่นเจ้าคุณการุญรูปครั้งนี้

๑ ครานัน^๕จึงทำมหาเดร
ดุนพิโรธโกรธใจทั้งไฟกัลป์
จะแก้ไขให้จนพันโทษกรรม
คึกแก้แค้นแทนมันเสียทันไค

มือขยับคาบรอไว้ก่อต้าน
เที่ยวตำราดูในคุกเป็นสุขใจ
เดรก้วงล้อยู่ด้วยพระหาละไม่
พอมองไปก็พบประสพคา
ต้องทรากรทราอยู่ในคุกไม่สุธา
จะครึกรทราแก้ไขเป็นไควมี
กล่าวสารไคไคตามไปตามที
เล่ากิติให้ฟังแก่หลังมา ๖

ไคฟังสิ้นความทุกข์เป็นสุธา
ครั้งนี้ทวากูไม่บรรลย์ลาญ
คงสมคึกแน่ประจักษ์เป็นหลักฐาน
นมัสการเดรแล้ววิไป
ว่าชุ่นเคื่องเกิดเชิดเป็นไคน
ลาวเชียงใหม่เผาแก้วมัตเอามา
ไปฆ่าญาติโยมคุณวุ่นนักหนา
เอาเสื้อผ้าเงินทองของคิตี
ญาติกาคุณฉิบหายกายเป็นผี
จะช่วยทีเชียงใหม่ให้ไคพลัน ๖

ฟังพระเดรแจ้งจริงทุกสิ่งสรรพ
ว่าเช่นนั้นแล้วเราเห็นไม่เป็นไร
ออกวารุอรอนราวีกีเชียงใหม่
ครั้งนี้ไคไว้ฝีมือให้ลือชา

ทั้งพระนครต้องเวรจำสืบทรูป
ยกมือไหว้ว่าถ้าได้โปรดเมตตา
ในคืนนี้จะมีเมืองเชียงใหม่
ถูโจธาพระบักินล่าโพง
ถึงทัพหลวงจะล่องเข้าบริวาร
จะกราบทูลเกล้ามุลแก่เต็มมา
ทั่วคืนนี้อยู่แก่บูรณ
ใกล้สืบสร้างทางกุศลเป็นต้นไป
ทำศึกกันแล้วหันมาเผาวัค
กระทำชั่วไม่กลัวซึ่งเวร

๑ ครานันท่านครุผู้เถรว
ว่าจริงแท้แน่ประจักษ์แล้วพ้กัน
สัญชาติชายทรนคนมุต
แล้วฆ่าคนบั่นวุ่นเป็นจุดไป
ถ่วงรอกเรากับเราศักรู้กัน
แต่โยมญาติ ไม่วิวาทกันสักที
ท่านพูดจามาถึงถูกต้อง
เราก็คออ่านหักหาญเข้าพารา
ไปมกมือยื้อคร่าค่าประจาน
มันไม่โงโกรธากราวี

๑ ครานันจึงท่านพระกับเถร
ได้ฟังคำเถรว้าเจรจา

ผอมซูบจนชีวิตจะสังขาร
จะอาสาฆ่าทำจนเข้าโลง
ฆ่านายไพร่ ไม่ละโคศรโธรง
เอาให้โค้งงอสุดถึงอยุธยา
มาบังคับหลายแสนแน่นนักหนา
ให้แจ้งว่าใครไม่เกรงคุมเหงใคร
นมนานรูปกับครุอยู่อาศัย
อ้ายสองหลายสร้างไว้เมื่อไรนา
จับพระมัทมาจำคุกไม่สุธา
เราเช่นฆ่าคนหยาบบาปไม่มี ๗

ฟังพระว่าตรองความไปถามที่
เฝ้ากุฎีทำทุเรศด้วยเหตุไร
เอาไฟเผาไว้ความบรรลือไหม้
มันทำให้เกิดเชื่อถึงเช่นนี้
ใครพลั้งพลาดฟ้ากฟ้นให้เป็นผี
โยจึงผลาญชีวิตให้มรณา
ไม่ขักร้องเหมือนคำที่ร่ำว่า
หมายจะจับนางมณฑาในราชรี
เหมือนก่อการให้โกรธใจคังไฟ
เราจะตักกองทัพให้อัปราว ๗

ที่ท้องเวรจำในคุกไม่สุธา
จึงยกมือวันทาชนันทันใด

ว่าข้าเจ้าขอเข้ารับอาสา
จะขอปองสนองคุณการุญใจ

๑ คราวนี้จึงทำนสมภารลาว
ทนมือเปาะหั่วเราะขึ้นทันที
ก็พลางแล้วทางสำรวจคน
เสกสามคาบปราบเบ้าลงไปพลัน
พระเถรเห็นจริงทุกสิ่งสรรพ
เถรเถรนำหน้าพากลากไถล
ออกจากห้องมองเห็นผู้กุมหัดับ
ตีบผู้กุมตกเคียงเคียงคองบัง
ที่บางองค์ตรงเข้าเอาคาบพัน
ผู้กุมนี้พากันม้วยบรรลัย
ออกประตุกใหญ่เข้าในวัง
ก็อัยเยื้องย่องเข้าห้องท่านเสนา
ไม่รอรากว่าคาบกำซาบสาย
ทั้งบ่าวนายตายบั้นไม่ทนทาน
ครั้นถึงซึ่งท้องพระโรงใน
ล้วนข้าราชสาวผ่องรูปต้องกา
นุ่งซิ่นบั๊กบั้นเกล้าเกล้าผม
อัยกลับจับหน้าเป็นนวลโย
นึกนึกว่าจะสึกออกจากเถร
เข้านั่งลงทรงนางสำอองตา

ก็ลราชไปก็ไม่ว่าแล้ววาชใหม่
จนบรรลัยชีวาในคราวนี้ ฯ

ไค้ฟังกล่าวกลายหมองค้อยผ่องศรี
ว่าครั้งนี้จะไค้เล่นให้เห็นกัน
อำนมนตร์กำจักรมคมัน
เครื่องจองจำทำไว้มันก็หลุดไป
ต่างพากันวันทาหาข้าไม
พระออกไค้คึกคักนุ่งหทัยวัง
มีอัยบักว่าคาบกับไค้คอง
เพราะกำลังโกรธาเป็นบ้ำใจ
ราชสະบั้นสองท่อนไม่ทนไค้
สำรวจใจพระเถรคามเถรมา
ไม่รอรักกำลังวุ่นลุนโทษา
เห็นพระยายมราชนอนค่อนสำรวจ
เข้าพันกายราชซีวังคับสังฆาร
สุขสำรวจรีบเคินเจนเกินมา
เห็นลาวไทยนอนเรียงอยู่เคียงหน้า
ผัดแก้หน้าไว้เป็นนวลให้ยวนใจ
นำไค้ร่วมนวลละอองไม้หมองไหม้
เหมือนกับไค้รกถันแกล้งเอาเบ็งทา
ฉันเพลเสียให้สมปรารถนา
แล้วก็ทวิกราครองความไม่งามใจ

ตัวเราก็เป็นสงฆ์ทรงศึกษา
จะเสื่อมเวทเพศสงฆ์ทรงศีลชัย
ถ้าจะปลงลงไป ในสังขาร
อนิจจังเรื่องเครื่องอาวรณ์
ความโลภหลงตรงนี้ไม่คิดละ
เห็นหญิงก็มีสัพพัญญูอยู่ข้างข้าง
เกรงกลัวห้ามความหวนเส่นหา
พอเวลาสองยามฤกษ์งามครัน
แลเห็นสาวสาวนางลาวเวียง
งามจริงยิ่งนักลักขณา
ทำนสมภารว่าการที่เราคิด
แล้วเฝ้าย่างขันบนปรางค์พรณราย
ขึ้นปราสาทราชฐานสำราญจิต
ชะนางงามห้ามแทนแสนสุกา
ล้วนงามสมเกล้าหมเห็บคอกไม้
นำถนอมหอมเนื้อคั่งเจือจันทร์
แล้วมีนเฉยเฉยละชวนพระเค็น
ของชาวเหลืองเครื่องสุวรรณพรณราย
โศกะเก้าอี้มีคั่งที่นั่งนอน
อัจฉลัษณ์วิบวามอร่ามคา
หยุกนั่งเล่นลมเย็นสบายนัก
ครันร่างกายหายร้อนผ่อนความทุกข์

ครันจะมาทำเช่นนั้นหาดีไม่
ต้องตั้งใจทำการกิศราญรอน
ไม่แก่นสารทั้งกายสหายสมร
หาทุกข์ร้อนใส่ตนให้ทนยับ
มันมักจะพาชีพให้รีบคับ
ถ้าจะนับคะเนเขาก็กว่าพัน
เลยรีบถ้วนชวนเฉรมาขมีขมัน
ก็พากันเค็นถ้วนจวนเวลา
นอนเคียงแนบหวลเสนอหน้า
ต่างพากันหลับนิ่งไม่คิงกาย
คงสมจิตไม่กลาคเหมือนมากหมาย
พระเดรเฉรทรงหลายก็คามา
เพิ่งพิศคูนางแล้วพลางว่า
ช่างผิดหน้าหนาวอย่างวาคะอากาศครัน
รูปวิไลนำชมคฤมสัน
หล่อนพากันหลับนิ่งไม่คิงกาย
ชมเพลินล้วนทองนาก็มีมากหลาย
กุงามคล้ายคั่งสถานพิมานฟ้า
สโมสรแสนสนุกเป็นสุธา
อีกโคมน้อยห้อยระย้าที่หน้ามุข
ผ่อนพักพออุร่าค่อยผาสุก
แสนสนุกชมปราสาทสะอาศาศา

บันไดแก้วแถวตั้งวางอาวุธ
พอยกขึ้นเกือบถ้วนจนเวลา
ศุภยกราชจากกันเป็นชั้นช่อง
เห็นลวคลายระบายนองเป็นของโย
เป็นเขาไม้ลายทองงามผ่องผุด
ลวคลายบั๊กหลักโลกลอยคา
มีแรชข้างกว้างเสื่อเนื้อสมัน
ทั้งคักเก้าสาวหุยกคอกทุกคาน
ที่ลายเขาก็เป็นเงางมชะงอก
เป็นห่วงเว้งเชิงผากีลาชัน
ที่ผลิตอกชุกคอกออกกระกะ
แก้วทิกุลบุหงาสารภี
มีทุกสิ่งถึงค่างบ่างระณี
มีกินนรตัญจรพนาพา
นางนวลแอบแนบนวลแล้วชวนพลอก
ชมฉากชั้นกันห้องทองอำไพ
ครั้นชมนักชักจะเห็นเกินกำหนด
ค้อยเยื้องย่องสู่ห้องนางมณฑา
นี่หรืออิมณฑาทิวักลาคี
ครั้นชั่วจะบรรลย์
ว่าพลางทางสั่งพระลุกวัก
จะอ่านมนตรีคดจิกบั๊กปากมัน

แถวเลขหุยกคูกุประมาณนาหนักหนา
ยาคราเข้าห้องกลางสว่างไฟ
ประทีปส่องแสงกระจ่างสว่างไสว
เอะมือใครบั๊กงามอร่ามตา
แถวก็หุยกขึ้นค้อยู่ตรงหน้า
เป็นพิน้ำทางริมหิมพานต์
ลกาวัลย์เกมชมพู่ชุนชุกกัน
สุมาลย์หลายอย่างต่างค่างกัน
มีทรอกโทรกทักนาคนำชัน
สารพันมิ่งไม้บรรดามี
เป็นระยะสองแถวแนววิดี
มะลุตีชูล้อลออกคา
จรลีชนบนทันพฤกษา
สาธิตาพาคูบิณสูไพร
บิณชยับจับชอกไม้เวียวไผ่
แล้วไล่ฝีมือบั๊กชกเรื่องมา
แถวก็ลตเดี่ยวออกเดินชอกทา
เบ็คมุ้งแลเห็นหน้าก็เคืองใจ
เวทมนตร์มีท่าเสน่ห์เกเวใหญ่
ต้องทำให้สาสมอารมณ์มัน
ตรงเข้ามค้อมือคร่าพาผายผัน
มิให้ทันร้องอึ้งกะเนิงไป

๑ ครานี้จึงท่านพระอุก
ไต่ฟังคำซ้ำแสนโกรธแค้นใจ
แก้ม้าห่มเบ็คนมอล่างต่ำ
ท่านอาจารย์ชาญเวทพิเศษก็
เบ้าเวทแก้คาถามหาสะกด
แล้วเบ้ามนตร์จิ้งจิ้งให้กลิ้งใจ

๑ ครานี้จึงโถมนางมดเตา
นางพลัดพินกันมาไม่ช้าก็
ด้วยถ้อยมนตร์กลใจยังไม่สร้าง
เหมือนผีอำทำให้เพื่อนเชื่ออุรา
ลุกงุ่มง่ามเกินตามสมภารพลัน
รีบพานางอย่างเขื่องลงบันได

๑ ครานี้พระเสื่อเมืองผู้เรื่องฤทธิ์
เป็นบิณฑาจอหาชาญทุกศา
เห็นพระมดลุกคร่าพานงลักษณะ
จำเราจะเข้าแรงค์
ก็พลางทางโกรธพิโรธจิต
พร้อมบิณฑาจอของทรงเข้ามา
บ้างแลบลิ้นออกยาวสักเกี้ยวออก
ถือศาสตราหน้ากลัวทั่วกันไป

๑ ครานี้พระเถรเถรที่มา
เห็นบิณฑาจอสามารถทำอาการ

หากลัวว่าอาบกิจจะกินไม่
ตรงเข้าใกล้นางมดเตาไม่ช้าก็
เข้มคสองแขนนางไม่อิงมี
ยื่นสำรวจอินทรีย์ด้วยทันใด
ให้กลายเป็นคตทั้งกายไม่ช้าก็
เหมือนบ้ำไ้บ้อรมณ์ ไม่สมประคี่ ๆ
ต้องกาถาสมภารใหญ่ชาญชัยศรี
เขาผูกมัดมคกายไว้คตริงตรา
ส่งสารนางงามพัททรีเป็นนักหนา
จะพุกจากก็ไม่ได้คตงหมายใจ
พระเถรนั้นลุกคร่าไม่ปราศรัย
อโธทัยจวนสว่างกระจ่างตา ๆ

สิงสถิตอยู่สำนักคอยรักษา
เที่ยวตรวจตราวังกษัตริย์ชคตियวงศ์
ชคคั่นนักโกรธจิกคตงพิชสง
แก้ไขให้โถมของเจ้ากินมา
สำแดงฤทธิ์หุนหันเข้ากันหน้า
เสียงเฮฮาให้ด้นสนั่นไป
นัยน้าตาลอกแต่ละข้างทำอย่างโหด
เข้าลูกได้แทงพื้นประจัญบาน ๆ
กายาหวากสะกุงอยู่ฟุ้งชาน
เข้ารบราญล้อมคัวทั่วกันไป

ที่บางองค์ ใจกล้าอ่านอาคม
พระที่กล้าพากันเข้าชิงชัย
พระชกมีผิวแก่เข้าต่อสู้
พระกัศมีหาญชาญศึกกา
แถวโคกชกกทหุพระลู่พัน
มีศางกล่าวเข้าพันสนั่นไป
เต็มแน่ว่าบัพเพิมังสัทท
บ้างทรุคนั่งลงกัฏภาวนา
มีศางกล่าววากูไม่กลัวคอก
พระรชัคคัณแสนโกรธพิโรธใจ

๑ ครานี้จึงทำนพระสมภาร
มั่นนั่งไว้ให้บ้วยการนานเวลา
จำจะหักหาญอ่านพระเวท
พอก็คแล้วเท่านั้นด้วยทันที
โอมอ่านคาถามหาระงับ
เสกแล้วเข้าไปปล้นนิมิตนาน
แล้วเสกว่านกับข้าวสารทว่านชัชชั
ด้วยเศษพระเวทเศษศักดิ์กา
เสื่อเมืองทั้งพระกาลท่านแจกตะกุก*
ไม่รอรับกลับหลังประคังรบ
ฝูงมีศางอาจหาญที่ชาญฤทธิ์
ด้วยความกล้าตัวสันประหวัดใจ

เบ้าลมต้องตัวหากกลัวไม่
ฝึกไล่พันฟักด้วยศาสตรา
พระลู่พันหน้าเข้ากันหน้า
เสียงเซซาคันสนั่นไป
พระหันตะเบรียงเข้าเพียงไหล่
พระเฉวอ้อนใจในอุรา
เหนียวใจทนจนเหนือองโสมหน้า
เสกคาถาเบ้าต้องไค้กล่องใจ
แล้วหลอนหลอกแหกอกเอายกใหญ่
ตรงเข้าใกล้ตะช้ำกระหน่ำมา ฯ

ดูอาการเกิดเชื่อเป็นหนักหนา
สุริยาจวนสว่างกลางเมธี
ไค้ปราบเพศมีร้ายให้หน่ายหนี
เถรผู้มีวิชาปรีชาชาญ
หวังจะจับมือออกนอกสถาน
วิกลการเกิดเป็นลมระคมมา
ต้องผีล้มคว่ำลงตรงหน้า
มีศางกล้าสยของเกล้าไม่เข้ารบ
เป็นทฤษัพพาผีหนีหลบ
ให้ปะพบกลัวตนวิ่งชนไป
ต้องมนตร์คลจิตพิศวิสัย
อยู่ไม่ไค้วิ่งออกนอกธานี

* ที่ถูกเป็นแจกตะกุก แต่ชาวบ้านมักเรียกกันว่าแจกตะกุก หรือแจกตะกุก

อ้ายพวกที่เป็นผีปอบชะมบ
ครันแลเห็นเสื่อเมืองเวียงฤทธิ
ปอบชะมบไม่รบทั้งอาวุธ
พากันรีบหนีออกนอกเวียงชัย
ทั้งพระภูมิเจ้าที่ก็หนีซุก
ไม่สมทบรบราฎุทำหาญกาย

๑ กรานันจึงทำมหาเดร
สมหวังทั้งเหตุเจตนา
ครันเดินออกนอกประตูพระบุรี
รีบรัศคักทุ่งมุ่งไป
ครบเจ็ดวันกันตะบึงถึงลำพูน
เข้าประตูบูรพาไม่ชำนาญ
เรียกอำมาตย์ราชมัตมาทันที
แล้วครุเดรเดรก็ไม่รอรัง
ขึ้นปราสาทอาจหาญสำราญจิก
รีบเข้าเฝ้าเจ้าลำพูนพระพารา
อาศมาพาเดรจากเวียงชัย
สะกคคนแล้วจนผลาญชีวิต
แก่ ไชจนได้พระเดรเดร
กลับก็หนีออกนอกคุกสุขอุรา
ต่างพากันพ้นคนปั้นวินาศ
สะเคาะกลอนถอนกาลทวารพลัน

ที่รุกรบหาญจิกไม่กึกหนึ
ออกวิ่งหนีกลัวมันคร้เข้ากลใจ
วิ่งออกสูดแรงเหลือจนเหงื่อไหล
อยู่ไม่ได้ร้อนรนมคร้คองกาย
เป็นทุกข์เสียดกระไวจนาใจหาย
ให้กูร้ายกลัวฤทธิวิทยา ฯ

กับเจ้าเดรน้อยนั้นต่างพรรษา
พานางมณฑาไว้บกลาไกล
สุริยศรีก็กระจ่างสว่างไสว
พินนิเวศน์เรศเชียงใหม่มีทันนาน
ที่อาศุรกลายทุกข์เป็นสุขสถานก็
บ้ายประมาดเฌียงหนึ่งถึงในวัง
ส่งมณฑานาวี ไปกักขัง
สงฆ์พร้อมพรังตามหลังประคังมา
อาจารย์ศิษย์สนทุกข์เป็นสุธา
ทุกกิจจากามที่สมอารมณ์ก็คิด
ถึงเชียงใหม่ขึ้นบานสำราญจิก
กระทำกิจเอือกเอริกตามฤกษ์พา
ที่ต้อเงนจำในคุกไม่สุธา
แล้วอาสาเข้าเวียงเชียงใหม่
ทั้งพระยายมราชก็อาสาญ
รีบพากันเข้าในวังไม่รังรา

พบมณฑลตามักว่าออกจากเมือง
หากกลัวเป็นเวรกรรมติดคามมา
เที่ยวนี้ส่งกรรมวังให้ขังมัน
เขาะอ้ายพลายให้วิศกอกเว้าร้อน

๑ ครานนั้นอุปฮาดกับแก่นจันทน์
ได้ฟังเถรเถรบอกออกจริงใจ
อีแสนกลมณฑลทานารี
เจ้าเสน่ห์ที่เล่าที่กล่อคนพาล
ให้เขากุมมารวมกันถามคุณ
แม้มันสับปลับจับเขี่ยนเขี่ยนชีวิต

๑ ครานนั้นจึงท่านเถรสมภาร
ว่าเต็มที่อีระยาทำหยาบคาย
ต้องจงจำทำโทษให้สาหัส
แม้มันขึ้นเสียงเถียงทะเลาะเห็นเหมาะใจ
แม้มันหัวมันนั้นพิโรชกริ้วโกรชซึ่ง
สมน้ำหน้าทวารกรรมทำให้ยับ
ว่าพลาถแล้วทางสั่งเสนา
ค่อยปราศรัยได้ถามความสำคัญ

๑ ครานนั้นท่านแปกท่ามระง
ต่างคนกราบงามลงสามกรา
กุมท้าวนางมณฑลทานารี
บักเที่ยวหนึ่งก็ถึงยังวังใน

ก้วยความเคืองหมายจะฟาดชากเกกา
ถ้าหากไม่ก็จะฆ่าให้ม้วยมรณ
จงจำทำทัณฑ์ ไม่ผันผ่อน
มันจะคิดโอนอ่อนประการใด ๆ

กลายโศกศัลย์เศร้าหมองค่อยผ่อนไส
จึงปราศรัยเถรว่าอาจารย์
ท้วงที่สารพักกองจักจ้าน
มันก็ค้ออ่านทำความเลื่องนามกรวัน
มันจะออกสูหรือไม่โดนนั้น
โทษของมันครั้งนี้ถึงที่ตาย ๆ

ได้ฟังสารดูใจมิใคร่หาย
มันครุร้ายเหลือตัวไม่กลัวใคร
ผูกมัดก็ค้ออย่าปราศรัย
อีจัญไรบักชบคบให้ยับ
คุณไปถึงก็ประจานเอาชวานลับ
อย่าไถ้นับว่าพวกพ้องพี่น้องกัน
ให้กุมตัวอิมณฑลาริบผายพัน
จะผ่อนผันแก่ไข้อย่างไรมา ๆ

ได้ฟังองค์เถรอาจารย์บรรหารว่า
ชวานกันมาแถวทิมริมเวียงชัย
จรดรีบมาหาชาติไม
ตรงเข้าไปหน้าค้ำหนักไม้ชักช้า

ควรวีเส็จพลันแล้วท่านเสด็จ
เผ่าองค์ผู้ดำรงพระพารา

๑ คราวนั้นอุปฮาดควาซวงศ์
ครบถ้วนเห็นมณฑลตาใจ
ร้องไต่ถามความตรงโดยจงจิก
เจ้าสร้อยแก้วลูกก้อยูกี้คี้
แล้วมีหน้าทำเสน่ห์เหล่าเหล่า
บั้นเป็นรูปกอกจวบแล้วทรวงควา
ท่านเจ้านายหลายเพชรก็หลงม
กลับใจเง่าเขลาบัญญัติกว่านารี
มีงทำจริงสิ่งนี้หรือไม่เล่า
แม้แสนแสวงแกลังประวิงไม่จริงใจ

๑ คราวนั้นโฉมนางมณฑลตาของ
ควราวทองมนตรีลืมนคนเหมือนหลับตา
นางหนึ่งจนมนตรีสร้างสว่างหน้า
ว่าเราจากพราภคักก้าจักไกล
เป็นโฉมมันจึงจับเรามา
ทั้งวิพลผู้คนก็มากมาย
บ้านฉะนี้จะมิเสียเมืองแล้วหรือ
ทำไฉนจะไต่แจ้งแห่งกิจจา
คิกพลางแล้วนางก็โสกา
คิกพลางทางซำว่าพิไร

จรวีเข้าสู่ประตูหน้า
จะบัญญัติได้ถามความอย่างไร ๖

กับโฉมของแก่นจันทร์นั้นผ่องใส
ซัดแก่นในอารมณ์ระทมทวิ
โยมิ่งกึกขุ่นซ้องให้หมองศรี
ให้ผัวก็เหมือนขับให้อุปรา
เวทมนตร์ยาแฝกแพศยา
ไปฝังไว้ในบ้ำซำท้ายธานี
เสียแรงมีอาคมประเสริฐศรี
พาลเหมือนที่ลูกซำเล่นสาใจ
อย่าโดยเกาบอกแจ้งแฉลงไซ
จะสั่งให้เขียนถามถามสงกา ๖

เสว้าหมองผิวพักตร์ลงหนักหนา
มิรู้ว่าจะตอบสารประการใด
ครั้นรู้สึกกายาก็จำได้
พระเวียงชัยแมนมันจะอันตราย
พวกโยธาที่มีกนหันหาย
หรือล้มตายมันจึงวิค้มักเรามา
เขากงถือหัวตำแหน่งทุกแห่งหล้า
สามีซำทุกซำเชิญเป็นอย่างไร
กัลยาอารมณ์ระทมใหม่
โหยให้อารมณ์ไม่สมประที ๖

๑ ครานันท์ท่านเจ้าเมืองลำพูน
คุณพิโรธโกรธนักกัณฑ์
ว่าชะเขยแหวยี่เจ้ามารยา
เป็นโจนไม่บอกออกความไป
ชะเขยราชมัตถ์กัณฑ์กล่า
 मैंนไม่บอกออกความความวาที่

๑ ครานันท์ท่านนายเวรคำรวจ
เอาหลักคามพลันด้วยทันโค
อย่าลับปลับรับกันเสียโดยคี่
เป็นโจนจึงไม่จำนรรจา

๑ ครานันท์จึงโฉมนางสร้อยแก้ว
สโมสรผ่อนพักคำหนักใน
กรันทราบความโฉมงามกิดวิตก
ว่าแฉพรหลายกับท่านครุเถรา
นางหวนจิกคิกสมแพชเวหนา
อันเวรกรรมที่ทำไว้กรังนี้
จำเราจะเข้าไปทูลขอ
รับนวลนางไว้โนปรางค์ปราสาชชัย
แต่สงครามกรังนี้อย่าวิตก
ให้มณฑาที่มาอยู่ในบุรี
เราทั้งสองก็คองเป็นสุข
เห็นเขียงใหม่กับลำพูนไม่สูญพันธุ์

เห็นนางไม่ใคร่ทูลพระทรงศรี
แล้วจึงมีสิงหนาทประภาชไป
กูไต่ถามกิจจาไม่ปราศรัย
หรือว่าไม่เกรงกลัวอิศวรคี่
เร็วอย่าช้าเขียนตามไปคามที่
จงคบคี่ด้วยกะลาให้สาใจ ๑

เร็วรวคี่วงมาหาช้าไม่
แล้วตามไต่คี่งูกระทุมา
จะไม่คี่องเขียนคี่ให้หนักหนา
เอาผูกมือยอคร่าเข้าทันโค ๑

ผ่องแผ้วกลายทุกข์เป็นสุขไส
สำราญใจพี่เลี้ยงเคียงกายา
ร้อนในอกทรอมทุกข์ ไม่สุธา
จับเอานางมณฑาทามาเขียนคี่
กลัวชีวาเมื่อน้อยจะเป็นผี
คงจะคิกกายเมื่อคายไป
งอนง้อผูกจายัชฌาสัย
เลี้ยงเอาไว้คอยทำท่านสาม
ค้อให้ยกบพุงถึงกรุงศรี
ออกพาที่ผูกจาสัญญากัน
คงเป็นที่สนศักไม่หนักพรัน
คงเป็นทองแผ่นเดียวกันจนวันคาย

ก็พลางแล้วนางไม้อร่า
 รีบขึ้นอย่างจากปรารภพรรณราย
 พอมาดึงนอกรวงคนพริ้งพู่
 นางเข้าห้ามด้วยความกรุณา
 เพศธมาททำมระงทั้งองค์นาง
 โฉมยงเจ้าไม่ทรงพิโรธใจ
 เหตุใดนโยเล้าเจ้างามสรรพ
 จงเล่าความตามสัจให้ชักราย

๑ ครานี้จึงโฉมนางมณฑา
 นางขึ้นขอบทอบความพองามใจ
 ดันทำผิดกคิมิชอบประกอบจิก
 ครั้นถึงที่วายชีวา
 ถึงแก่นฉันทมิทรยศ
 แต่ผิดพลั้งครั้งนั้นขอชว้น

๑ ครานี้จึงโฉมนางสร้อยแก้ว
 พังกระแสนั้นชักรตามสัจจา
 แล้วก้มเกล้าทูลท้าวผู้บิดา
 ลูกขอโทษไปรคมณฑาขอยกยาใจ
 เขาก็มีคุณการบุญหนัก
 สุขเกษมเอมโอบโภชนา
 มาครั้งนั้นก็มีความเกื้อกัอัน
 เป็นเคราะห์กรรมแล้วจะทำประการใด

ทบแต่งกายแล้วผันผาย
 พร้อมสาวใช้เจ็ดรายเดินตามมา
 มากอยุ่คณางมณฑาอยู่พร้อมหน้า
 ว่าช้าช้าก่อนอย่าทำให้ช้าใจ
 เรื่องจ้างทวยเปล้าหาทวดไม่
 เข้าปราศรัยนางงามไปถามการ
 เขาจึงจับพาพรากจากสถาน
 จะกิดอ่านช่วยเจ้าอย่าเศร้าใจ ๆ
 ไล่ฟังเมียหลวงว่าหน้าคาไหล
 เหมือนรักใคร่กันตั้งแต่หลังมา
 ไล่พลั้งผิดไปแน่แล้วแม่จ่า
 แม้นแก้วตาการบุญก็บุญควร
 กิดกคกตอบแทนเป็นแม่มนัน
 อย่าฆ่าฟันให้ถึงซึ่งมรณา ๆ
 ผ่องแผ้วสุขสวัสดิ์คัมภีร์ธา
 กัลยาคล้ายไกรธพิโรธใจ
 ไล่เมศตาถูกรักก็อย่าผลักไส
 ยกโทษภัยให้สักครั้งแต่หลังมา
 เมื่อยังรักร่วมเรียงกันเคียงหน้า
 ให้บ่าวช้าช่วงใช้สบายใจ
 ต้องจำจรรจากเวียงเมืองเชียงใหม่
 เพราะทำให้เมื่อถึงแก่หลังมา

แม้จะทำกับมณฑลนาวี
จงทรงโปรดกโศภกถยา

๑ ครานันจึงโถมนางแก่นจันทร์
พลอยเห็นจริงถึงสัจย์วินัย
นางชื่นชอบแล้วคอบทำนสามี
เขาเมียน้อยเมียหลวงเป็นห่วงโย

๑ ครานันท่านเจ้าเมืองลำพูน
นั่งนิ่งนึกตรึกความตามกิจจา
การรบพุ่งยุ่งยักกันสิ่งนี้
เป็นความผิดจริกชายเพราะกายใจ
ชายพกนุ่นนุหนันกุ่มมันไต้
ไม่ควรโกรธโทษว่าเพราะนารี
ซึ่งจะปลงให้ลงแก่โทษา
กวรงกโศภโปรดก่อนให้ผ่อนใจ
คำวิพลางทางคอบโถมธิดา
จะปล่อยโปรดโทษให้ ไปปรองคอง
คำวิพลางทางสั่งตำรวจว่า
ให้ลูกเวารับเข้าไปผ่อนพัก
แ่ครบพุ่งยุ่งยักกันสิ่งนี้
แล้วแ่ทำนอาจารย์ชาฎบัญญัติ

๑ ครานันท่านพวกราชมัต
รีบตอกรื้อกาพลันค้ำยันโค

เวรจะมีติดลูกไปภายหน้า
ลูกจะพาไปไว้ที่ในวัง ฯ

พั่งจอมขวัญสรว้อยแก้วเรื่องความหลัง
ที่แก่นคั่งเหือกหายค้อยคลายใจ
ลูกเวานี้หามาจากอาฆาไม่
เคยรักใคร่วิงวอนกันก่อนมา ฯ

พั่งเมียทูลค้อยหายคลายโทษา
เออเมียว่าก็ถูกต้องทำนองใน
เรื่องสตรีเกิดก่อเป็นข้อใหญ่
จึงทำให้รบรุกกันคลุกกลี
ความในใจไม่ครองให้ต้องที่
ชายก็มีความครองทำนองใน
อิมณฑลฝ่ายเดียวหาถูกไม่
ต้องเอาไว้เป็นจำนำเหมือนจำจอง
ว่าเจ้าอย่าทุกขระทมอารมณ์หมอง
ไม่ซัดซ้องใจเจ้าลำพาพักตร์
เร่งปล่อยนางมณฑลผู้มีศักดิ์
ยังกำหนดข้างในเคยไสยา
ต้องค่อทีละไว้ ไม่ ได้หว่า
รีบตรึกคราราวุรอนอย่าอนใจ ฯ

พั่งทรงธรรมบัญญัติหาหาช้าไม่
ส่งคว้ให้สรว้อยแก้วผู้แหวตา ฯ

๑ ครานนั้นจึงโฉมนางสร้อยแก้ว
ชลักรถาภิครกับมารคา
ทั้งสองข้างต่างเอาความสัญญา
รักสนิทซิคชมภิรมย์ใจ

๑ ครานนั้นจึงท่านมหาเถร
เห็นท่านท้าวเจ้าดำพูนกรูณา
ครั้นจะขึ้นชักพุกทักทาน
ต้องนั่งนั่งฟังความถามแก้ไข
จะบรอก่อฤทธิศิกิไฉน
พอวันรุ่งรุ่งนี้ศิกะบึง
ศิกิพลางทางชวนเจ้าแฉะศิกิษย์
เยื้องย่องสู่ห้องพรรณราย

ค่อยผ่อนแผ้วสุขสวัสดิ์คัมภีร์สา
พามณฑาผ่อนพักทำหนักใน
หาโภรธากันเหมือนแต่ก่อนไม่
เหมือนพี่น้องร่วมไส้ด้วยกันมา ๆ
กับเจ้าแฉะนั้นเป็นศิกิษย์หา
ปล่อยให้นางมณฑาพันโทษภัย
กลัวว่าการหาเสร็จสำเร็จไม่
ศิกิจะใคร่กรวญศิกิที่ลึกซึ่ง
ต้องเข้าไปโรมรันพันให้ถึง
เอาให้ถึงกุค่ายพันโพวันาย
สำราญจิตพากันรีบผันผาย
พักสบายหลับนอนผ่อนสำราญ ๆ

หมื่นหิรัญออกหัวใจไปช่วยหลายแห่ง

๑ ที่นี้จะกล่าวกลับไปจับเรื่อง

พอสายแสงขึ้นแค้นโพยมมาน
พระเถรเถรชี่ที่จำจอง
ฆ่าผู้คุมท่ามตรงลงบรรลัย
เครื่องศาสตราอาวุธก็สลุสน
พวกพระเถรเถรชี่หนี ไกลไกล
พบผู้คุมมันรวมกันพันยับ
ทั้งนายไพร่ ไม่เหลือเป็นเหยื่อโย

ถึงบ้านเมืองเชียงใหม่ในสถาน
ค้างเกิดการกตัญญูเป็นทุกข์ใจ
พากันล่องหนหนีจากที่ไต่
ทั้งนายไพร่ตายกลาตาศาษา
เพราะคู่มั่นแก่สงครามจึงงามหน้า
สะเคาะครวณซื้อศาลงกองไว้
เอามีสับหลายท่อนนอนเลือกไหล
ม้วยบรรลัยล้มกั้งลงนั่งนอน ฯ

๑ ครานั้นท่านพระหลวงกระทรงเมือง

สุวิธฉายสายแสงทินกร
เห็นประศุเบ็คอยู่ทั้งสองบาน
ท่านเจ้าคุณชมราชผู้อาใจ
พวกสาวสาวชาววังที่นั่งยาม
หามณฑาโถมของอนงค์นุช
อยู่ในที่เทวีเจ้าหายไป
ไม่แจ้งเหตุเภทภัยไฉนนา

ครั้นทราบเรื่องใจแทบแตกออกเจ็ดท่อน
พร้อมบ่าวข้าพาทันจรเข้าวังใน
ข้าหลวงเก่าเผ้าทวารก็กักขัย
ม้วยบรรลัยเลือดนองท้องอาวุธ
ออกวิ่งตามกันปรือย่อยไม่หยุด
ท่างไม่หยุดโศกสลดย์ก้นหน้าตา
ชาววังในคึกคึกคามเที่ยวถามหา
ท่างออกมาแจ้งความไปตามการ ฯ

๑ ครานั้นพระหลวงกระทรงเมือง

ตะโกนเพรียกเรียกคนละลนละลาน
ท่างครองครึกปรีกษาทันตามที
จะผันแปรแก้ไขไฉนนา

ครั้นทราบเรื่องร้อนใจทั้งไฟผลาญ
พร้อมทุกค้ำนคำแมนแสนเพราะยา
ว่าเหตุมีในเวียงชัยใหญ่หนักหนา
แล้วครึกทราครองความไปตามการ

จำจะให้มาใช้รับไปพูด
พระที่จำทำยบ้อประมาณ
แล้วห้าพันพันห้าร้อยสามารถ
มันรวมกันพันสับกับชีวิต
ก็กลกลางแล้วทางตั้งเสมียน
พอเสร็จสรรพแล้วพับหนังสือใน

๑ คราวนั้นลาวทุ่งสักฟุงคำ
หม่อมกำนันรับบอกแล้วออกมา
เบิกเสร็จเจ็ดคนไม่ย่อหย่อน
ก็คักทุ่งมุ่งตรงเข้ากองไป

๑ คราวนั้นจะกล่าวถึงหมื่นพิชัย
มิ่งมีทรัพย์เหลืออันบ่อเนกนั้นคัก
ก็เป็นผู้ชองชองทางหว่างถึงจร
คนไปมาผาสุกสนุกใจ
มีผู้คนบ่าวข้า้นักกว่าพัน
เที่ยวฆ่าคนปล้นควายคักใจพาด
มีทรัพย์สิ้นเงินทองของใหม่เก่า
เลยมิ่งมีเป็นเศรษฐีหมื่นนาหมื่น
มาวันนั้นนั่งหันกัญชาอยู่
ว่าพระเถรที่เวนจำเอาไว้
สะเคาะใช้ครวณชื่อไม้ชื่อลาว
พวกไพร่นายคักยบ้อทั้งคัก

แก้มูลทุกสิ่งสิ้นในถิ่นฐาน
มันเข็กหาญฆ่าคนปล้นธานี
ทั้งพระยายมราชกับบับ
จับนารีมณฑาทาเอาไป
ให้รับเขียนสรวาหาชำไม้
ส่งสารให้มาใช้รับไกลกลา ๆ
มันเคยชำนาญทางในกลางบ้ำ
ขึ้นอาชารับร้อนไม่หนีใจ
ชักมาห้อออกจากเวียงเชียงใหม่
พออุทัยเย็นรอนรอนพักนอนพลัน ๆ

อยู่บ้านไร่ริมบ้ำพนาสัตว์
ทั้งสองผิวเมี้ยนนั้นตำรายใจ
เป็นทางคอนเว้งว้างที่กว้างใหญ่
พักอาศัยไม่ร่วมเข็นตำราย
แต่พวกนั้นเป็นโจรทโมนหาญ
หมื่นพิชัยแก่ตำรายบานอุรา
ล้วนปล้นเขามาไว้ ได้หนักหนา
รับซื้อหาโคควายสบายใจ
แต่พอรู้ราวเรื่องเมืองเชียงใหม่
บักัน โพล่หนีออกไปนอกคัก
พบพวกลาวพันเล่นเป็นสนุก
เลยเป็นทุกขันธ์กอกเข้าเสว้าอุรา

แต่พอรู้เรื่องราวข่าวในเวียง
ว่าพระยายมราชมรณา
แล้วเข้าผูกมัดรักษา
กรรมกรรมทำเข็ดเป็นอย่างไร
จำเราจะเข้าไปในเชียงใหม่
ให้รู้แท้แน่ถนัดแจ้งชัดซาญ
ก็คพลางทางวางหม้อกัญชา
เขี่ยอ้ายเป็กกับอ้ายป๋าย่าช้ำโย
เวืออย่าช้ำผูกมัดจงดับไว
พวกบ่าวไพร่ฟังนายวังไม่ละ
หมื่นพิชัยฉวยไ้ชรวานชีเท่อ
เรียกอ้ายเป็กกับอ้ายบ๋องอ้ายบ๋องกัน
ตักทุ่งมุ้งกินบนเนินผา
ไม่หยุคหย่อนผ่อนกายให้คลายใจ
ลงจากม้าเข้าหาเจ้ากระทรวง
ตรงเข้าไปปราศรัยคุกคามการ
ทำนรู้เรื่องอย่าเคืองระคายใจ
นี่อาเพศเหตุภัยสิ่งไรมี

๑ ครานี้ท่านพระยาแลพระหลวง
นั่งฟังความถามกิจจา
ท่านชื่อเวียงเสียงไวมาได้ถาม
ไฉนจึงทราบเรื่องเคืองรำคาญ

แซ่สาเนียงโจษกันสนั่นจำ
มันพื้นผ้ออกยับกวักกับไท
จับมณฑลลุกกุนั้นไปไ้
จริงหรือไม่ฟังคุให้รู้การ
ถามไ้ไ้เสนาทุกหน้าค้ำ
จึงคิกอ่านพยายามคิกคามไป
ร้องเวียกพวกบ่าวช้ำไม่ช้ำไ้
มิ่งเคยคิมชัยลอกทองพระ
เป็นหยังไ้คเ็ยวุกุตะเคินเปะปะ
เสียงอะอะผูกมัดจุงมาพลัน
วังเรื่อลงบันไ้รับผายผัน
รับผายผันขึ้นอาชากามกลาไ้กล
หอบชากปากอ้าน้ำลายไหล
ควบคะบึงถึงเชียงใหม่มีทันนาน
เห็นพระหลวงนั่งเวียงเคียงขนาน
ไ้ทราบสารว่าเกิดภัยในบุรี
จงเล่าให้ฟังทั้งมวลจงด้วนดี
ช้อยชอแจ้งแห่งคักที่สงกา ๖

นายกระทรวงเมืองใหญ่หน้าใจกล้า
ตกประหม่าถามความไปตามการ
จงไซความจริงแจ้งแถลงสาร
จงแจ้งการให้ฟังแต่หลังมา ๖

๑ ครานนั้นจึงทำนหมื่นพิชัย

ตอบว่าทำนนั้นเป็นถึงเสนา

เราหรือคือว่าเป็นพ่อคา

นามข้าชื่อวาทหมื่นพิชัย

๑ ครานนั้นฝ่ายท่านกระทรวงเมือง

รู้ว่าหมื่นพิชัยไม่ก๊กกค

แล้วเสนาพากันเล่าแจ้งแก่ความ

ถึงแก่จับพระเถรเถรเอามา

พลายเพชรพลายบัวแก้ว

ไปรับจับท้าวเจ้าเวียงชัย

เพราะสมภารวัดใหญ่ที่ท้ายเมือง

ออกราวตีเชียงใหม่ด้วยชัยชนะ

มีวิชาอาคมสมคะเน

ผูกหุ่นมนตร์แปลงคนได้ตามใจ

ประเดี๋ยวนี้รอร้องก่ต่อสู้

อันนางมณฑลชญาพาพัทท์

๑ ครานนั้นจึงทำนหมื่นพิชัย

ไม่ปราศรัยให้เกินไปเนิ่นนาน

พร้อมเหล่าบ่าวไพร่ไม่รอรี

ครั้นมาถึงซึ่งประคูกุพารา

รีบออกไปนอกพระบุรี

ถึงถิ่นฐานบ้านบ้ำพนาลัย

ได้ฟังความถามได้ให้โทษ

ไม่รู้จักท้าวข้าหรือว่าไร

เจ้าพาราครองเวียงเมืองเชียงใหม่

จำไม้ไค้หรือเสนผู้มียศ ฯ

ครั้นฟังเรื่องถนัดที่ปรากฏ

จะมาทบทแทนคุณกรุณา

พูดแต่ความจริงใจไม่มุสา

จนนางมณฑลชญาอุบายลับหายไป

ผู้ดำรงลาวเวียงครองเชียงใหม่

จะฆ่าให้ดำพุนสุญวงก์วาน

รู้เรื่องเป็นกนกันกคอ่าน

ทำอาชญาเหตุเหลือท้าวไม่กลัวใคร

กตเล่ห์แก่ละสิ่งมันยังใหญ่

กับอ้ายเถรน้อยนั้นสำคัญนัก

แต่ไม่รู้ว่าใครแพ้นั้นประจักษ์

ใครจะลักไปไหนไม่แจ้งการ ฯ

ครั้นฟังไซ่หว่าคสะกุงอยู่ฟุ้งซ่าน

พอรู้การหมื่นพิชัยลาไกลกลา

ออกจากที่วังเชียงใหม่ด้วยใจกล้า

ขึ้นขี่ม้าควบห้อไม่รอใคร

เข้าสู่ที่คองขางสุกกวางใหญ่

หมื่นพิชัยรีบทรงลงอาษา

ไม่รอรังรับสั่งให้ตั้งห้อง
ล้วนพวกลาวชาวคอนแก่ก่อนมา
ครบกระบวนล้วนแต่โจรเคยปล้นทรัพย์
ถือแหนดหลวงไว้ทวนทั้งนั้นไป
บ้างก็สวมมงกุฎเศวตทนต์
ออกมารับรัศมีแล้วเกี่ยววราม

๑ ความนั้นหมื่นพิชัยน้ำใจกล้า

บ้างสับโกไฟฟู่คันทูบ
หมื่นพิชัยใจหาญชาญกลาง
เห็นวีรพลคนมากคุณหลากหลาย
ตั้งสังเขยแล้วเลยจุกเทียนชัย
นำมัทนตรีทาคนมิได้ละ
ครั้นเสร็จสิ้นกินว่านอำนอาคม
ครั้นสำเร็จเสร็จทุกข์แล้วปลุกแก้ว
ครั้นเสร็จสรรพจับคาบสำหรับตน
รีบออกนอกทัพไปฉบับไว
แม่แก้วกาจรักษาบ้านเรือนไว้
อยู่รักษาเกหาให้จงดี

๑ ครั้นสั่งเมียเสร็จพลางทางขึ้นม้า

หมื่นพิชัยมีอาชาชาญ
เสียงพวกลาวฉาวให้ออกจากช่อง
บิกชายชวาทาประทังอยู่กึ่งกับ

บ่าวร้องทวยหาญชาญอาสา
แกลัวกล้าอาชของทงเงใจ
ถ้าจะนับพร้อมกันสักพันได้
เขยซึ่งชัยอาจองในสงคราม
รณรงค์รบศึกไม้นึกขาม
ผู้คนหลามหน้าช่องเหมือนกองทัพ ฯ
จักกองหน้าให้ยืนถือปืนคืบ
พลันฉับคังกรีนเป็นสัญญาณ
เป็นเชื้อชาติโจรลาวพวกชาวบ้า
รีบยาตราไม่รอมาทอพระ
กราบไหว้นบนิ้วเหนือศีรษะ
เสกคุณพระกำกับสำหรับแก้ว
หงประสมยันต์ก็คุณพระประสระหัว
กล้าไม่กลัวสงครามไม่ขามใคร
ที่เคยปล้นช้างม้าพ่อค้าใหญ่
ปราศรัยภรรยาไม่ซ้ำที
บ่าวไพร่หนักจำนวนให้ถ้วนถี่
อย่าให้มีเหตุภัยสิ่งใดพาน ฯ
เสียงโยธาให้ฉาวออกทั่วฉาน
ครั้นเห็นการได้ฤกษ์ให้เด็กทัพ
ตั้งกองกลองกรีกครั้นยังปืนคืบ
ล้วนเขยรับรบรอก่อตักกา

หมื่นพิชัยนายทัพกำกับพล
ลูกสาวกู่ที่อยู่ในพารา
ต้องลกลีลาวเทียวกึกกึกคึกคาม
แม่นพบพวกพระเถรเถรทั้งนั้น

๑ ครั้นสังโพรแล้วให้เร่งเดินพล ล่วงตำบลแถวทางมากกลางบ้ำ

ข้ามลำเนาเขาเขินคำเนินมา
หมื่นพิชัยให้อิงปืนศัญญา
เป็นที่กว้างทางบ้ำพนาคร
หมื่นพิชัยมิได้หยุดรอร่า
สู้รมไม้ชายบ้ำพนาวัน
ตั้งบักกาชวาช้ายรายเป็นช่อง
พวกลาวไทยครั้นได้หยุดสำนัก
พวกพลพลลาวบ้ำวไพร่
บ้างเริงว่าพาหมู่สู่คงคาน
บ้างเทียววิ่งยิงเสือเนื้อสมัน
บ้างลงบึงจับอึ่งอย่างไพร่
บ้างก็จับหุงหากระยาหาร
พอพลบค่ำย่ำแสงสุริยา
ครั้นพวยพุ่งรุ่งแจ้งเห็นแสงทอง
หมื่นพิชัยไม่วรอทำอยู่ช้านาน
ว่าพวกเราได้ฤกษ์จงเลิกทัพ
แม่นพบปะจะตระมันไว้โย

ร้องสังคนว่าสู้รู้ใหม่หา
โจรมันพาจากเวียงชัยเข้าไพร่วัน
อย่าครั้นคร้ามว่าชีวาจะอาศัญ
ช่วยกันพันเสโยหัยับกับชีวา ๆ

พระสุริยาก็เย็นลงรอนรอน
ให้โยธาสำนักหยุดพักผ่อน
มีสังขรล้อมรอบเหมือนขอบกัน
ลงจากหลังอาสารมีขมัน
พลทั้งนั้นเหนื่อยอ่อนก็ผ่อนพัก
ทุกหุบห้องเหวผาในบ้ำลึก
ค้างผ่อนพักกายไม่ชำระ
ตำราดูใจหายเหนื่อยสนุกสนาน
เทียวตำราดูหลักลับจับสัตว์ ไพร่
เสียงสนั่นทางมาในบ้ำใหญ่
ตำราดูใจพลทัพแล้วกลับมา
แล้วเรียกขานแวกล้อมกินพร้อมหน้า
พวกโยธาพักนอนผ่อนตำราดู
สอกส่องบ้ำใหญ่แคนไพร่สาธน์
ร้องสังทวยหาญด้วยทันใด
ออกคามจับพระเถรเถรให้ไว้
พันเสโยหัยับลงเป็นผงกลี ๆ

๑ ครานันนายไพร่ ไ้ศศับ

แล้วให้ร้องทมิ้องขึ้นสามที
หมื่นพิชัยใจกล้าดีออวูฐ
ขับม้าเดินจากเนินพนาลัย
แก่นับเสร็จสืบเอ็ดวันทางสัตยจร
เข้าแวนแคว้นแดนลำพูนพระพารา
เข้าคำบถบ้านคนทำไ้วนา
จะยกพลรบกันเข้าสำนัก
เราแรมทางกลางบ้ำพากันออก
คำบถหนักว้างทางสำราญ
เอาข้าวปลาอาหารทุกบ้านช่อง
ใครค้อสู้สู่อ่าฆ่าฆ่าให้จริง

๑ ครานันโจรสลาวพวกชาวบ้ำ

ในวันนั้นจะต้อลงมันคู้
พริ้งพร้อมล้อมบ้านชนบท
เสียงให้คามสามครนเข้าฝ่าฟัน

๑ ครานันหมู่ลาวพวกชาวบ้าน

ไม่แจ้งเหตุเภทพาลประการใด
เห็นโจรวัยมากมาขอลหม่าน
ที่นักเลงแก่งกำกล้าประจัญ
บ้างก็ถือแหลนหลาวทั้งง้าวทวน
สมทบกันผายผันวิ่งเร็วรา

เสียงก้งกบโยธาทุกหน้าที
ออกจากที่บ้ำกว้างเดินทางไป
เคยยงยุทธสงครามหาขามไม้
ลักทางใหญ่คักทุ่งวืบมุงมา
พอทinkerส่องแสงขึ้นแคงจ้า
เว้งโยธาการร้อนไม่ผ่อนพัก
สั่งโยธาว่าพวกเราเอาให้หนัก
ปล้นสักพักหนึ่งเห็นจะเป็นการ
เจียนจะหมกข้าวปลากระยาหาร
เราควรการเว้งรีเข้าตีชิง
ฆ่าพวกพ้องมันให้ตายทั้งชายหญิง
สรรพสิ่งเงินทองเป็นของกู ๆ

ฟังนายว่าเหมือนจะรวยถูกหวยหู้
ว่าแล้ววิ่งกรูเข้าไปปล้น
แล้วเลี้ยวลคเข้าปล้นรีบกันกัน
ชาวบ้านนั้นแตกกันหนีกันไป ๆ

เสียงสะทั้นให้ลั่นสนั่นไหว
วิ่งออกไปแลคอยู่ทุกคน
ยกเข้าปล้นชาวบ้านอยู่สับสน
ต่างคนต่างถือหอกวิ่งออกมา
นับคนถ้วนเบ็คเสร็จแจศสืบห้า
เข้าขวางหน้าร้องถามเนือความไป

ชะเขยเหวยไกรอยู่ไหนทวา
เข้าตีปล้นฆ่าคนม้วยบรรลัย

๑ ครานนี้จึงทำนหมื่นพิชัย
ไกรรักแก้วกัวยาวยชีวา
ครันว่าพลางแล้วทางตะโกนก้อง
อ้ายเสื่อเต้าเอามันอย่าพรันไกร
อ้ายคนไหนเป็นผู้ใหญ่ในบ้านนี้
จงรุมกันวันนี้ค่อยตีทบ

๑ ครานนี้พวกท่านหมื่นพิชัย
ครันฟังนายรายกันเข้าทันที

๑ ครานนี้จึงทำนอำเภอลาว
เกิดวิบัติศัตรูเจ้ามา
ทิวตั้งนั่งกตกประหม่า
ยืนระเงงแลคอยู่แต่ไกล
แกประหวั่นพรันทิวชนหัวฟอง
สำคัญว่าโจรบ้ามากครัน
ต้องรบรับจับตัวกัวมันโย
คึกแล้วพลางทางสั่งให้ศิษย์
ทิวอำเภอรื่องานันตามอง
สวมเครื่องวางแล้วทางปลุกอาวุธ
ครันเสร็จสรรพพลขับออกมานอกชาน
นายอำเภอรื่องานันตามอง

กุมบรรดาพลนิกายทั้งนายไพร่
จะประสงคสังเวยเร่งว่ามา ฯ

ชักม้าใกล้พื้นผางว่าอย่าขวางหน้า
ส่งเงินทองเข้าของมาจะปล่อยไป
เรียกพวกห้องบ่าวข้าหาข้าไม่
ตรงเข้าไปชิงทรัพย์ให้ยับยิบ
มคักายีมาจะตองสักสองอุบ
เอาให้ยับยิบลงเป็นผงกลี ฯ

ชำนาญใจไม่ย่อท้อถอยหนี
ค่อศิษย์บ้านชานพารา ฯ

เสียงอื้อลาวในแขวงก็แจ้งว่า
เสียงโยธาโห่ดินสนั่นไป
วิ่งออกมานอกชานบนบ้านใหญ่
เห็นนายไพร่มากหน้ามีกว่าพัน
นึ่งยงของภาวนาว่าไม่พรัน
เข้าโรมรันผู้คนปล้นเงินทอง
เช่นฆ่าให้สิ้นชีวิตลงทั้งห้อง
บ่าวร้องชาวบ้านชำนาญยุทธ์
เข้าในห้องเกษ้านักไม่พักหยุด
อุตุลคกริ่งกร่างคังกระไร
บ่าวลนลานหลุกม้าหาข้าไม่
ลงบันโทพลาคดล้มลงจมดิน

เสียงร้องว่าบ่าโท้อัยบักเปก
กำลังโกรธลุกลอกเหมือนนกบิน

๑ ครานั้นพวกลาวชาวบ้านนอก
ถือแหต่นหลาวยาวสั้นพากันมา
พวกที่เคยเป็นพรานช้านาญมา
กินว่านยาแล้วพากันรีบจร
เสียงเฮโลให้ลาวทั้งกราวชน
นายอำเภอเวรื่อว่าออกมาปล้น
แล้ววิ่งชนนอกชานแกลสถานคา
เหลียวแลดูผู้คนมากพันใจ
เอะทัฬหหลวงล่งออกจากเชียงใหม่
เป็นแม่นแท้แน่ประจักษ์แล้วพนัก
จะผ่อนผันฉันทโคโจนคี่
ทั้งถิ่นฐานบ้านเราชาวพนา

๑ ครานั้นจึงทำอำเภอลาว
รับชกม้าออกหน้าพลโกร
เห็นนายทัพขมมีอาชาชาญ
อยู่บ้านช่องช่องทางกลางพนา
จับวัวควายชายชื้อออกอ้อลาว
ทั้งบ้านช่องอยู่ในช่องริมโพรวิน
หมิ่นพิชชกับเราทั้งเผ่าพันธุ์
สืบห้าบีมานี้แล้วออกอา
กัละปะกันเข้าวันนี่
ได้ถามดูให้รู้ชัดความตจจ้ง

เต็มทเวศจับแสบหัวแทบบิน
บ่าทงสนพองนั่งหลังอาชา ๖

ทั้งชายหญิงวิ่งออกจากเกหา
ให้สามคราจากบ้านชานคงคอน
บ้างก็ถือปืนยาตกผ้าผ่อน
มิไค่นอนใจนานการสำคัญ
ทู่พระเดรรีบรัคจากวักนั้น
ทำผลผลันว่าจะวิ่งออกซึ่งชัย
เห็นโยธาเรียงรายทั้งนายไพร่
ฝึกโจรไพร่ที่ในบ่าพนาดี
จะซึ่งชัยรบพุ่งเอากรุงศรี
เราค่อคี่เห็นจะยับอปีรา
เราทั้งนี้จึงจะไม่มีมวยสังขาร์
เห็นจะพากันวันเป็นจุดไป ๖
ชีกหัวหาญกล้าหากกลัวไม่
แกดไปในทางกลางพนา
รู้ว่าท่านหมิ่นพิชชนี้ใจกล้า
เป็นโจรบ่าคอยปล้นคนทั้งนั้น
พวกไทยลาวปริศึเปรมเกษมสันคี่
ชนทั้งนั้นต้องชื้อออกถืออา
เป็นเกลอกันมาประมาตเนานนักหนา
ไม่ประสพบพหน้ากันสักครั้ง
จะพาทันเสียให้สมอารมณ์หวัง
เชิญไปนั่งสนทนาเกหาเรา

กิดกลางทางร้องประกาศคน
การสมทบรับสู่อำนาจ
ครั้นสั่งพลางแล้วทางนายอำเภอ
เออวันนั้นเสด็จไปไหนมา
เราวิบัติพลัดพรากจากกันไป
นี่เหตุการณณ์ฉันใดนะเพื่อนรัก

๑ ครานี้หมื่นพิชัยครั้นได้ฟัง
พินิจก็รู้ประจักษ์ใจ
ความตั้งใจคงได้แก่ผลึก
จะใคร่ได้ถามความตามทำนอง
กิดกลางทางซักเชือกพาสี
ต่างกำนับรับรองด้วยว่องไว
ว่าเราไม่มีทุกข์ ไม่สุขจิต
จึงยกพลกันขึ้นอรุณมา
แก่เค็มที่เราหนีอยู่บ้านช่อง
เที่ยวฆ่าคนปล้นทวายสบายใจ
เจ้าพลายเพชรพลายบัวแก้วยง
ฆ่าพลายขงปลงชีวาลงช้านาน
กรมการทุกสถานเมืองใหญ่น้อย
ว่าพลายเพชรพลายบัวแก้วสำคัญ
ต่างตรึกตราหาเครื่องบรรณาการ
ประนมมือต้อนรับน้ำตามกันไป
ตัวเราเป็นโจรป่าพนาสี
เจ้าร้อนตัวกลัวด้วยบ้อประมาณ

อย่ารุกรันตรึกตราซ้ำก่อนเจ้า
ตัวของเราจะตามตามสงกา
ซักม้าเร็วเข้าไปใกล้ปราศรัยว่า
ยกโยธาผู้คนชอบกลนัก
นานกระไรแทบมองคู่มือรู้จัก
เชิญผ่อนพักเล่าความพองามใจ ๖

หุยกย้อมมาหาข้าไม่
มิใช่ใครสหายคร่ำแสนคำทอง
ว่าสมนึกใจเราคลายเศร้าหมอง
เรื่องธิดาตามหาทองคงแจ้งใจ
ไม่รอรีรับตรงเข้าไปใกล้
หมื่นพิชัยแจ้งความตามกิจจา
ปานประหนึ่งชีวิตสิ้นสังขาร
ตามนางมณฑาทิพย์หายไป
กุมพวงพ้องโจรป่าพักอาศัย
ประมาณได้สืบปีกว่าที่ช้านาน
เอกองค์ชาญฤทธิ์น้ำจิตหาญ
ทุกถิ่นฐานเลื่องลือฝีมือกรัน
ฟังกล่าวถ้อยแล้วกลัวจวนตัวสิ้น
ฤทธิ์มีนอาของทะเลใจ
มากราบกรานแล้วแนบเคารพไหว้
มันครอบครองเชียงใหม่สุดสำราญ
เที่ยวกุมคนปล้นตีพวกชาวบ้าน
จึงกิดการครองความเห็นงามใจ

แต่งมณฑลข้าราชการชั้นเสด็จ
เธอกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงเป็นเมียไม่เสียใจ
ทั่วเรือน ได้มีซึ่งความสุข
ไต่เป็นใหญ่ในบ่ามานานแล้ว
บัดนี้เขามีหนังสือบอก
อุปฮาดเมืองลำพูนอหังการ
ถึงสามบีแล้วไม่มีบรรณาการ
จึงยกทัพมาปราบบีจามิตร
ทันเหตุนี้เกิดที่จะเกิดการ
กับเขรน้อยหลานสว้อยแก้วผู้บ้านนี้
พากันเข้าเฝ้าเจ้าลำพูน
ออกบรรณบัตรประยุทธ์เข้าชิงชัย
หมื่นพิชัยปราศรัยเล่าเรื่องความ
จนเขาวัดเผาบ้านเสียมากกรัน
จะรอกกายหรือกายเป็นไม่เห็นหน
ทำนรู้บ้างอย่างไรไฉนนา

๑ ครานนี้จึงท่านแสนคำทอง
พอทราบเรื่องก็เคืองรำคาญใจ
ความเรื่องนี่ย่าเป็นที่ระทมทุกข์
ลูกสาวท่านนั้นไม่ถึงซึ่งชีวา
โบราณว่าช้าก่อนค่อยผ่อนคิด
เราจะบอกออกให้จริงสิ่งสำคัญ
หยุดพักผ่อนนอนเสียให้สุชา
เลี้ยงพหลพลไพร่สหายที่

เข้าถวายพลายเพชรหาเข้าไม่
ประมาณได้สักสามบีเขานี้แล้ว
การลักลอบแกล้วกล่องแสร้งแฝงแผ้ว
กลากแกล้วไพร่ ไม่มีพาน
ว่าทางนอกพารามหาสถาน
มันอาจหาญทรยศคคคคค
พระภูบาลกว้างไกรรพิโรธจิต
จะผลาญชีวิตลำพูนให้สูญพันธุ์
เพราะสมภารวัดท้ายเวียงเชียงใหม่
ทั่วสำคัญอาของพะเนงใจ
แล้วกราบทูลอาสาหาเข้าไม่
ยังมี ใต้พ่ายแพ้งแก่กัน
เอาแต่คามที่จริงทกสิ่งสรรพ
มณฑลลูกเรานี้เดรจับมา
จึงได้กรีธาพลออกตามหา
เล่าก็จจาบอกให้แจ้งที่แคลงใจ ๆ

หม่นหมองฟังความที่ถามได้
จึงอวนว่าปราศรัยด้วยวาจา
ไฟมันลุกฟอยใหญ่จนไหม้บ่า
อีกไม่ช้าคอกองพบประสบกัน
อย่าทำจิกเหลวไหลทำไมนั้น
แก่เชิญท่านไปเคหาเวลานี้
กินเหล้าสุบยาเกินคามที่
พักโยธืหลับนอนผ่อนสำราญ

ครั้นว่าพลางแล้วทางแสนคำทอง
ว่าหยุดก่อนผ่อนใจให้สำราญ
หมื่นพิชัยกับคู่เป็นมิตร
ว่าพลางทางชกมีอันหน้าพลัน
พลทัพสองทัพก็ยับยั้ง
รีบผันผายตามนายหมื่นพิชัย

๑ ครานั้นจึงท่านแสนคำทอง
ครั้นถึงบ้านแสนสำราญในอุรา
แล้วเชิญนายหมื่นพิชัยไม่รอรัง
กับเมียหลวงท่วงทีศึกระไร
สิ้นทั้งเอมโอรสโอรณา
กระบวนทัพที่สำหรับมารบราน
ให้หุงข้าวเบ็กเสร็จเจ๊กกะทะ
แกงลู่ดีหมี่หมี่หนึ่สรวกเอามา
รีบเร่งรักจกเคณฑ์เวรลูกบ้าน
ครั้นถึงความเมียงามเสร็จทันใด
ทั้งสองคนต่างสนทนากัน
ต่างพูดจาปราศรัยเป็นไมตรี

๑ ครานั้นบ่าวไพร่พียงนายว่า
แกงลู่ดีหมี่หมี่ทอคมันเสร็จทันใด
ยกสำรับกับข้าวเหล่าอาหิ
มาตั้งวางกลางย่านชานชลา
อ้ายพวกลาวพุงคำคูร่ากว่า
ต่างกินเหล่าเมามัวทั่วกันไป

บ่าวร้องโยธาทุกหน้าค้ำ
พวกเราทำกันเองอย่าเกรงกัน
ไซ้จะศึกชิงชัยเมื่อไรนั้น
ค้างพากันรีบร้อนไม่แน่นอนใจ
ค่อยประหังผ่อนทุกข์เป็นสุขไส
ต่างก็ไม่รบรอก่อศึกคา ๖

พวกพ้องแวงล้อมมาพร้อมหน้า
ชื่นเคทานายค่านเบิกบานใจ
ชื่นหอมึงเรียกข้าหาซ่าไม้
มาปราศรัยรีบรักให้จกการ
เหล่ายาแกงต้มชมนมหวาน
ก็อพวกทำนหมื่นพิชัยที่ไกลคลา
อย่าลคละสิ่งของสำรองหา
ทั้งเหล่ายาให้สำเร็จเสร็จทันใด
ให้เสร็จการเร็วราอย่าช้าได้
สำราญในอารมณ์ค่อยสมประดี
แล้วได้ถามความสำคัญไปตามที่
ข้อความที่ทุกข์ร้อนค่อยผ่อนใจ ๖

จกแจงเหล่าข้าวปลาหาซ่าไม้
ทั้งชายหญิงวิ่งไขว่กันไปมา
หมี่หมี่สารพักล้วนจกหา
เลี้ยงโยธาชั้นบานสำราญใจ
เป็นโจรบ่าอินคีจะมีไหน
แสนสำราญบานใจในอุรา

บ้างก็ทำหน้าบูดนั่งคุดคู้
ร้องแอมวลากราวว้าชรวมคา
ที่กินเหล้าเมาลาโพงโก้งโค้งคำ
บ้างขึ้นเสียงเถียงกันสนั่นกัง
อ้ายเพื่อนกันมันตองเข้าสองอึก
บ้างโผนแผ่นเท้าหรับแล้วรับเพลง

๑ ครานันจึงท่านแสนคำทอง
ชวนเพื่อนรักให้พักผ่อนสบาย
หมื่นพิชัยครันไต่กินเหล้าเดือน
พุดจาเดอะเดอะเซอะเต็มที
ค้ำยอารามทะกลามมากใส่ปากเคี้ยว
ทูปอกอึกแทบชักลงทันใด
แสนคำทองจึงร้องว่าบ้าโง่
ช่างไม่คู้หมุ่โกใส่ท้ออัน
หมื่นพิชัยได้ฟังนั่งหัวร่อ
ต่างสำรวจสรวลเสกันเฮฮา

๑ ครานันจึงท่านแสนคำทอง
จึงบอกความคามที่มีแยบคาย
อันข้อเค้าเราจะเล่าแสดงเรื่อง
บุตรีท่านนั้นคือนางมณฑา
พวกพระเถรเถรนั้นพากันจับ
อุปชากอาจหาญพาดโกรธใจ
นางสร้อยแก้วแว่วพักตร์เรารักกัน
แล้วตุลความคามจริงสิ่งสัจจา

ที่ใจก็กินเหล้าเมาหนักหนา
บ้างคงทำคักคักแล้วหยักร้าง
แถมกัญชาก็สามบ้องเลยร้องกลิ้ง
ค้ำยกำลังเมาเมาไม่กลัวเกรง
กลับคักคักชรัคเขมนอกถิ่นเที่ยง
ไม่กลัวเกรงกินเหล้าเมาสบาย ฯ

ขกสิ่งของมาถ้วนประมวลงหลาย
สำรวจกายเสพย์สุราไม่ซ้ำที่
สติกเพื่อนหน้าแคงเป็นแบ่งจี
หยิบหมุ่หมื่นแต่ละคำเอาหน้าใจ
สั๊กประเคี้ยวเกือบคายน้ำลายไหล
พวกบ่าวไพร่หัวร่ออยู่องงัน
นั่งมโง่อยู่หยักโคโจนนั้น
ซ้ำทอกมันอีกเหล้าเก็บเข้ามา
มันไม่พอใจกสุอย่าว่า
แล้วพุกจากันคามความสบาย ฯ

ครันสมปองในจิตที่คิดหมาย
ว่าท่านนายหมื่นพิชัยอย่าไกลคลา
ไม่ควรเคืองถึงพิโรธโทษโทษา
ที่พลายเพชรโต้วมาไว้เวียงชัย
จะพันสับเสี้ยให้คันสันคักขัย
รับสั่งให้เขียนถามคามสงกา
อภิวินทั้งอนง้อขอโทษา
ท่านมิกาเห็นจริงทุกสิ่งไป

อุปสาถกับนางนาฏแก่นจันทร์
นางสร้อยแก้วไต้แล้วก็คิดใจ
จงศก่อนผ่อนใจไว้ให้ดี
แม้จะทำศึกชกหาญการโรมรัน
อย่าก็กักหักพร้าด้วยหัวเข่า
การสมทบรบสู้คู่แสบกาย
พวกทำนนั้นน้อยเท่านั้น
ค่อยทรวีกรองทำนองความคามปัญญา
เราจะใช้ให้คนเข้าในวัง
แม้เกิดเหตุเภทภัยสิ่งใดมี

๑ ครานนั้นหมื่นพิชัยน้ำใจกล้า
ค่อยสร้างเสวรับบรรเทาทุกข์เป็นสุขใจ
ว่าถ้าจริงอย่างนั้นเหมือนท่านบอก
เราจะไคร้อาศัยพักโยธา
แล้วร้องสั่งนายหมวดที่ตรวจพล
ตัวกับสหายผู้ร่วมใจ
ถ้าได้ฤกษ์แล้วจะเลิกเป็นกองโจร
เราก็ชาญหาญกล้าวีรขามิ

๑ ครานนั้นนายหมวดที่ตรวจตรา
มารับรับจักคนพลไพร่
แล้วถึงค่ายราชเหล็กเป็นบึงกา
อย่าเกรงเดโกล้อหังการ
ไคร่ฝ่าฝืนขึ้นทำให้รำคาญ
ครั้นสั่งพลางแล้วทางกลับมา

เธอผ่อนผันทรงโปรยยกโทษให้
พากันไปผ่อนกายสบายครัน
เหตุทั้งนี้จริงแท้เป็นแม่หมั้น
ลูกของทำนนั้นคงจะอันตราย
อยู่กับเราด้วยกันก่อนให้ผ่อนหาย
ทำร้ายไปเปล่าเปล่าไม่เข้ายา
จะเข้าก็ลำบากน่านหนักหนา
จะโรธาเทือกใจทำไม่มี
คอยฟังข่าวคราวดูให้รู้ที่
จะพาที่บอกเล่าให้เข้าใจ ๆ

ไต้ฟังเพื่อนรักว่าค่อยผ่อนใส่
หมื่นพิชัยขึ้นขอบขอบวาจา
ไม่กลับกลอกแม้แน่แท้แน่หนักหนา
อยู่สักห้าหกวันจึงครรรไล
ให้ผ่อนพักพลทั้งนายไพร่
ก็จะไต่ก็ค่อนการทั้งนี้
เข้าที่ปล้นคู่สักหน่อยไม่ถอยหนี
สองค่อก็ดูเด่นจะเป็นไร ๆ
ฟังนายว่างนั่งยกมือไหว
ให้นายไพร่พักผ่อนนอนตำราญ
กำชัยโยธาทุกหน้าค้ำ
ให้ชาวบ้านเดือดร้อนเหมือนก่อนมา
จะประหารชีวิตสิ้นสังขาร์
พักผ่อนกายาสุขตำราญ

หลายเพชรกับหินพิชัยลอบเข้าเมืองลำพูน

๑ ครานี้จะกล่าวถึงมาใช้

หลังลัดคักครองเข้าคองคาน
 เหนือย่อนผ่อนนั่งเนินศิรี
 พอพลบค่ำย่ำแสงโธทัย
 ครันรุ่งเช้าเข้าไพร่ไม่หยุดหย่อน
 หมามุ่งข้ามทุ่งลัดท่าธาร
 เข้านิเวศน์เขตลำพูนธานี
 ถือสารที่บอกการสำคัญ
 แลเห็นหลายเพชรกับหลายบัว
 ค่างก็หมอบนอนน้อมลงยอมกาย
 ท่านแสนท้าวเจ้ากระทรวงที่หลวงพระ
 ในบุรีนี้มีศักรูมา

๒ ครานี้จึงโฉมเจ้าหลายเพชร

รับสารมาพด้นก้วยทันที
 ในสารตราว่าพระยาแลพระหลวง
 ขอทูลความคามจริงทุกสิ่งไป

ออกจากเวียงเชียงใหม่เข้าไพร่สามชาติ

ควบชื่อราชาดูไม่แน่นอนใจ
 ชำวปดามีหุงกินหาสันไม้
 ผูกมาไว้ปากันนอนผ่อนตำราดู
 วิวัดัญจรเลียบเค็นเนินละทาน
 คณะการดีมาเสร็จไค้เจ้กวัน
 ค่างลงจากพาชีรมิรมัน
 ผายผันเข้าค่ายท่งไพร่นาย
 ผู้เจ้าหัวเชียงใหม่แล้วใจหาย
 ว่าช้อยน้อยขอถวายซึ่งสารา
 อุคสาหะเขียนบอกออกมาหา
 จงทราบได้บาทาผ้าฐิติ ฯ

ไค้ฟังเสร็จจร้อนใจกั้งไฟ้จี้

เจ้าหลายคลี่แล้วอ่านสารทันไค้
 เพี้ยท้าวเจ้ากระทรวงเป็นผู้ใหญ่
 ให้ทราบได้บาทาผ้าฐิติ

ไม่กล้าเคลื่อนเคื่อนสืบเย็กรั้นแจ้ค้ำ
บังเกิดเหตุเภทภัยใหญ่เต็มที
มันสะเคาะรื้อกาแล้วฆ่าคน
ม้วยชีวงลงพินาศเกลื่อนกลาดไป
แล้วสะเคาะประตูพระบุรี
เข้าวังในทวยใจหงการ
แล้วเข้าสะกคหลับจับกายา
ไปทางโคไม้แจ้งแห่งสำคัญ
อันโทษช้อยน้อยนี้มีความผิด
สุกแล้วแก่จะพิโรธหรือโปรคปราน

๑ กรานันสองพลายผู้นายทัพ
เสียหัวใจในอารมณ์ ไม่สมประคิ
น้อยหรือแสนพระยาเสนาลาว
ไม่รักษาเวียงวังคั้งตรวจการ
เข้าประจัญปลันบุรีมีความทุกข์
สะกคหลับจับเมียกุงครั้งนี้
แสนพิโรธโกรธกริ้วดูณฉิวจิต
คิกถึงเมียเสียใจร้องไห้ชู
ทำไฉนจึงจะได้รู้เรื่อง
แล้วทวนจิตคิกควรด้วยหาญกาย
ต้องแก้แค้นแทนทำให้หน้าจิต
คงจะสมที่อารมณ์เราครีกครา

เวลาย่ำสามยามลงคามาที่
พวกพระเถรเถรที่จำคุกไว้
ผู้คุมคายบ้นหาเหลือไม่
หนีออกไค้จากคุกสุธสำราญ
สะกคเหล่าชาวที่เหมือนสังขาร
เช่นฆ่าทำนยมราชชาคีวัน
มีคานางมณฑาพาผายผัน
ก่อสร้างแสงสุริยันจึงรู้การ
ควรรประหารชีวิตสันสังขาร
ขอประธานโทษช้อยน้อยครั้งนี้

ครั้นลับข้อความตามสารศรี
ว่าครั้งนี้เสียกลอ้ายคนพาล
ทำให้ข้าวลือสนทุกถิ่นฐาน
ให้ภัยพาลลอบเข้ามาในธานี
ข้าแหกคุกฆ่าคนคายบ้นนี้
มีคากายไปทางไหนก็ไมรู้
ผลาญชีวิตมันให้หมดเพราะขอคสุ
ไอ้ออกกุงครั้งนี้ถึงที่คาย
เราแค้นเคืองอยู่แก่ใจมิไคร่หาย
เราก็ชขายชาคิทหารชาญศักกา
การที่คิกมุ่งมากปรารภนา
คิกขึ้นมาสร้างเศว้าค้อยเบาใจ

คิดพลางทางบอกกับหลายบัว
จงรีบคุมไพร่พลร้อยคนไป
ตรวจดูผู้คนและทรัพย์สิน
แล้วได้ถามข้อความคามกิจจา
แม่นไ้ความคั่งประสงค์จำนงจิต
จับพระหลวงพวกกะทรวงเมืองนั้น
เมื่อสำเร็จเสร็จทัพจะปรับโทษ
ทั้งวันเกรียมมิให้เหลือเป็นเอื้อโย
ที่จะคอยสืบข่าวกล่าวหา
เจ้าจกแจงแต่งพลพลนิกาย
คอยกำจกักศัตรูอย่าให้จู่มา
ครั้งนี้เสียรู้แก่หมู่ภัย

๑ ความนี้จึงโฉมเจ้าพลายบัว

ในอุราเสียวซาบให้วาบวับ
แล้วหวนจิตก็กลับคัมภีร์ไส
จึงเยื้องย่องเข้าห้องเร็วรา
ครั้นเสร็จพลางทางสวมเครื่องกัน
บินเหนงหน้าผากพรายร้ายเหลือใจ
สวมมงกลดทนกงลงยันต์
จับคาบไพรงแก้วแล้วขาดรา
มากไม่น้อยร้อยตัวนกระบวนรบ
เจ้าพลายบัวท้าวหาญผู้ชาญชาญ

ว่าเจ้ากล้าหากกลัวผู้ใดไม่
ให้ถึงซึ่งเชิงใหม่พระพารา
หมกทั้งสันบ้อมกุประศุหน้า
ว่าเคิมมาเหตุภัยอย่างไวกัน
ไม่พลั้งผิดคามจริงทุกสิ่งสรรพ
จำจอมมันไว้ในคุกให้ทุกข์ใจ
ผลาญชีวิตหาไปรศพวกนี้ไม่
ประหารให้ลงเป็นจุดทั้งมุลนาย
ถึงมณฑลทางามเลิศผู้เจ็ดฉาย
รักษาค่ายคูเมืองให้เนื่องไป
กลับเข้าพาราเราอีกได้
เพราะไว้ใจกลศึกที่ลี้ลับ ๆ
ให้หมองมัวในใจไ้ศคับ
ลมแทบจับใจกองคังมรณา
โมโหเหือกกลงหน้อยคอยสุธา
เสกว่านยาภินพลันด้วยทันไค
เกษมจัญของสำหรับแม่ทัพใหญ่
ของเกยไ้ชนะทัพรบวันมา
ประเจียกพันคอพลันด้วยทรรษา
เดินออกมาหน้าค่ายพร้อมไพร่นาย
อาวุธครบมือกันจะผันผาย
ด้วยหาญกายแก้ตัวกล้าขันพาศี

ม้ากำนัล^๕เดินป่านทะยาน^๕เห็น
เห็นน้อยเฉพาะเหาะอย่างต่ำ^๕อาจก็
พอไต่^๕ฤกษ์เล็กให้^๕ขึ้นสามที่
พวกกองหน้า^๕กองหลัง^๕คงกระบวน
ข้ามทุ่งมุ่งตรงเข้า^๕กองยาง
ทัน^๕แจ้ง^๕วัง^๕คง^๕เคียง^๕ชั้น^๕เรียง^๕ราย
เสียง^๕หึ่ง^๕หึ่ง^๕เว^๕ไว^๕ใน^๕พนัส
เที่ยว^๕เร^๕วัง^๕กระ^๕หนอง^๕โพ^๕ทาง^๕ไป^๕มา
ฝูง^๕นก^๕แก้ว^๕จับ^๕แก้ว^๕แล้ว^๕บิน^๕จร
พล^๕ทัพ^๕จับ^๕บั้น^๕แล้ว^๕ยื่น^๕มอง
พอ^๕ตรง^๕หน้า^๕ทัน^๕โค^๕ต้น^๕โค^๕ลับ
ผิ^๕คน^๕ก^๕ย^๕าง^๕ถูก^๕ข้าง^๕ที่^๕ริม^๕บึง
บ้าง^๕วิ่ง^๕ตรง^๕ลง^๕บึง^๕จับ^๕อึ่ง^๕อ่าง
พอ^๕พล^๕บ^๕คำ^๕ย่ำ^๕แสง^๕โ^๕ธ^๕ทั^๕ย

๑ คราน^๕นั้น^๕พล^๕าย^๕บ^๕ัว^๕ศ^๕ว^๕ย^๕

พอ^๕สว่าง^๕ส่ง^๕แสง^๕สุ^๕ริ^๕ยา
จง^๕เร^๕ง^๕ร^๕ัก^๕จ^๕ัก^๕กัน^๕ทัน^๕ที่
แม้^๕นาน^๕เห^๕็น^๕เก^๕ิน^๕เว^๕ลา^๕ให้^๕ซ้^๕า^๕ไป

๑ คราน^๕นั้น^๕ชาว^๕ทัพ^๕พ^๕ัง^๕รับ^๕สั่ง

บ้าง^๕หุง^๕ข้าว^๕เผา^๕ปลา^๕ฆ่า^๕โค^๕คว^๕าย
พอ^๕เส^๕ว^๕จ^๕สร^๕ว^๕พ^๕จับ^๕ย่ำ^๕ขึ้น^๕พ^๕าค^๕บ^๕่า
ก็^๕มี^๕ก^๕า^๕ว^๕า^๕ซ้^๕า^๕ย^๕เรียง^๕ราย^๕กัน

คง^๕จะ^๕เผ^๕่น^๕เห^๕าะ^๕ไป^๕ใน^๕วิ^๕ถี
คู่^๕ท^๕า^๕ที่^๕เร^๕ิง^๕ว^๕่า^๕เป็น^๕ม^๕้า^๕ท^๕วน
เสียง^๕อ^๕ึง^๕มี^๕พ^๕ล^๕ร^๕บ^๕ก^๕ร^๕บ^๕ถ^๕วน
เร^๕็ง^๕ร^๕ีบ^๕ถ^๕วน^๕จ^๕าก^๕ค^๕่าย^๕ท^๕ัง^๕โพ^๕ร^๕่น^๕าย
หมู่^๕ไม้^๕ค^๕่าง^๕ค^๕่าง^๕มี^๕ม^๕าก^๕ห^๕ล^๕าย
ทาง^๕ผ^๕ัน^๕ผ^๕าย^๕ร^๕วม^๕ว^๕ิน^๕พ^๕ัน^๕สุ^๕ธา
ท^๕ัง^๕ฝ^๕ู^๕ง^๕ส^๕ั^๕ว^๕์^๕เส^๕ื่อ^๕ก^๕ว^๕าง^๕แ^๕ร^๕ค^๕ซ^๕้าง^๕บ^๕่า
ส^๕า^๕ถ^๕ิก^๕า^๕จับ^๕โม^๕ก^๕ชะ^๕ง^๕โ^๕ก^๕ม^๕อง
นาง^๕น^๕ว^๕ด^๕น^๕แ^๕น^๕บ^๕ว^๕ด^๕น^๕อน^๕เก^๕ียง^๕ค^๕ู่^๕ส^๕อง
บ้าง^๕ก็^๕จ^๕้อง^๕ย^๕ิง^๕น^๕ก^๕ย^๕าง^๕ที่^๕ก^๕ล^๕าง^๕บ^๕ึง
เป็น^๕ไฟ^๕ว^๕ับ^๕ด^๕ัน^๕แ^๕ป^๕ร^๕ียง^๕เส^๕ียง^๕ก^๕ัง^๕ผ^๕ิง
ม^๕ัน^๕ร^๕้อง^๕อ^๕ึง^๕ว^๕ิง^๕แห^๕ว^๕ก^๕น^๕แ^๕ก^๕ไป
เส^๕ียง^๕โ^๕ผ^๕ง^๕ผ^๕าง^๕เ^๕า^๕ไ^๕ม^๕่^๕แ^๕พ^๕ัน^๕ว^๕ิง^๕แ^๕ล^๕่น^๕ได้
ส^๕้า^๕ร^๕า^๕ดู^๕ใจ^๕พ^๕ัก^๕น^๕อน^๕ผ^๕่อน^๕อุ^๕ร^๕า ๗

อาจ^๕อง^๕ชา^๕ดู^๕ซ^๕ื่อ^๕ใจ^๕กล้า

สั่ง^๕โย^๕ธา^๕ร^๕ี^๕บ^๕ร^๕้อ^๕น^๕อ^๕่า^๕น^๕อน^๕ใจ
วัน^๕นี้^๕จะ^๕ให้^๕ก^๕ัง^๕ซ^๕ึ่ง^๕เซ^๕ียง^๕ใหม่
เม^๕ือ^๕ง^๕เซ^๕ียง^๕ใหม่^๕แ^๕่ม^๕ม^๕ัน^๕จะ^๕อัน^๕ตรา^๕ย ๗

พ^๕ร^๕้อม^๕พ^๕ร^๕ัง^๕เก^๕ร^๕ี^๕ย^๕ม^๕กัน^๕จะ^๕ผ^๕ัน^๕ผ^๕าย
กิน^๕ส^๕บ^๕าย^๕เป็น^๕อา^๕ห^๕าร^๕ส^๕้า^๕ร^๕า^๕ดู^๕คร^๕ัน
น^๕าย^๕ห^๕ม^๕ว^๕ก^๕ท^๕ร^๕ว^๕จ^๕ร^๕าก^๕ัน^๕ก^๕ับ^๕ชั้น
ไ^๕่^๕ฤ^๕ก^๕ษ^๕์^๕ด^๕ัน^๕ร^๕้อง^๕ท^๕ัง^๕ก^๕อง^๕อ^๕ึง^๕ไป

บ้างก็ยังมีเสียงครวญครวน
เจ้าพลายนักรบผู้ชาญชัย
พอเสร็จสั่งไพร่นายทั้งชายชวา
คุมโยธามาทางกลางอรุญ
ทรงเข้าวังนั่งในพระโรงหน้า
ค่างน้อยนอบหมอบราบกราบกราน
ร้อยน้อยนี้มีผัดคึกคักชอบ
ให้เกิดเหตุเภทภัยใหญ่เต็มที

๑ ครานั้นเจ้าพลายนักรบถนัดกล้า
กระที่บบาทร้องควากไปทันใด
เสียงแรงกุกกุกเสียงดังเพียงนี้
การสิ่งใดก็ไม่พยายาม
เมื่อจะยกทัพกำชับสั่ง
เหตุไรมึงจึงให้พวกไพร่
ท่านพระยายมราชผู้เฒ่าของ
ผู้คุมกุกทุกค้ำประหารยับ
แล้วมีหน้าซ้ำที่สะใภ้กุก
ก่อรุ่งแจ้งแสงศรีสุวิณ
ได้รู้แต่เถรเถรสืบห้าคน
จับไม่ ไล่ ไล่ ไม่ทันมันสักที
แล้ววางบทกฎหมายครั้งพลายง
การรบสำเร็จเสร็จจวนวาย

อลหม่านผู้คนพลไพร่
ร้องสั่งให้ยกโยธาไม่ช้าพลัน
ก็ขึ้นมาเร็วรีมีขมมัน
บ้ายสงพลันถึงบุรีที่สำราญ
พร้อมเหล่าเสนาทุกหน้าก้าน
ขอประทานชีวาในครานี้
ไม่รอบคอบระวังภัยในกรุงศรี
ครั้งนี้ โทษร้อยน้อยถึงตาย ฯ

ฟังว่าจาโกรธใจคังไฟไหม้
ว่าอย่างไรมึงจึงหมิ่นสงคราม
มิได้มีน้ำจึกคึกเกรงขาม
ทำเอาความใจคอเล่นพอกี
ให้เผ่าวังจังหวักษัตริย์ศรี
ผลาญชีวีผู้คนตายบนยับ
ก็ปลดปลงด้วยศาสตราชีวาคับ
ถ้าจะหนักก็ไม่น้อยเกือบร้อยคน
มันพาจู่จากบุรีท่าบับัน
จึงว่าคนลอบมาในธานี
นั้นเป็นต้นก่อเหตุวิเศษศรี
การครั้งนี้ โทษมึงถึงที่ตาย
ให้จำส่งกุกเสียบเหมือนเพี้ยอ้าย
ฆ่าให้ตายสิ้นโคกรไม่ไปรดปราน

แล้วส่งเสียงก้องร้องส่งว่า
อ้ายพวกนี้โทษมีพันประมาณ
รีบเอาไปจงจำทำโทษ
เอาให้สมหน้าหน้าสาแก่ใจ

๕ ครานั้นเพชรฆาตผู้อาจใจ
จับหลวงกระทรวงใหญ่ไม่นิ่งนาน
พอมาดังหน้าวังไม่รีงรา
จำสำเร็จเสร็จปล้นทันโค
ครั้นถึงจึงบอกท่ามธวง
ว่าน้องท้าวเจ้าเมืองเวียงฤทธิ
ส่งตัวนักโทษไปครบประหาร
จงจำไว้ให้ครบตามบัญญัติ

๕ ครานั้นแปดท่านท่ามธวง
น้อมคำนับรับคำที่จ่านรงค์
แล้วส่งให้คนผู้อยู่รักษา
ครั้นส่งเสร็จแล้วปล้นท่านมุลนาย

๕ ครานั้นหลายบัวคว้าง
ครั้นสั่งการเสร็จปล้นค่ายทันที
พร้อมเหล่าท้าวพระยาพวกพหล
ทุกหมู่หมวกควคชันทั่วกันไว้

๕ ครานั้นจึงทำนหมื่นพิชัย
กับเพื่อนนำมิตรชิดชอบแก่เค็มมา

เขี้ยอย่าช้าเพชรฆาตผู้อาจหาญ
ต้องประหารชีวิตให้ครบบริบูรณ์
ครั้นจะไปครบปล่อยไว้ก็ไม่ได้
ที่มันได้หมื่นประมาณทราสาร ๖

เข้าใกล้คำนับรับบรรพการ
แล้วรีบออกนอกสถานพระโรงชัย
เอาชื่อการครบถ้วนโทษทรวนใต้
พาตัวไปคุกหน้าไม้ซ้ำที่
ผู้จองแค้นรักษาในหน้าที่
บัดนี้มีรับสั่งใช้ให้เรามา
เพราะทำการนอกกิจคิดนักหนา
พอลกลับมาจากทัพบัวโทษทัณฑ์ ๖

อาจองกล้าหาญชาญชัย
พาไปปล้นจำไว้ทั้งไพร่นาย
ระวังอย่าให้หลบลิ้นหาย
ตำราฎกายกลับมายังธานี ๖

อาจองฤทธิ ไกรชาญชัยศรี
อยู่รักษาธานีไม่เกรงภัย
ตระเตรียมพลไว้เป็นหมู่อยู่ไสว
ระวังภัยมิให้จู่จู่เข้ามา ๖

อยู่บ้านไว้คล้ายทุกข์เป็นสุขา
มียศดาฝ่ายอำเภอบนเกลือกกัน

เขาเลี้ยงคอกอยู่เป็นสุขทุกที
คอยฟังข่าวลูกสาวมานานกรั้น
เป็นแน่กรั้นถึงท่านอำเภอบอก
ลูกเข้าห้องหมองใจในอุรา
จำเราจะเข้าเขคตำพูน
ให้แจ้งจริงสิ่งศักดิ์ที่ซัดซาญ
คำวันนั้นมิให้ใครรู้แจ้ง
อ้ายพวกนั้นมันอาจเป็นกัฏฐ
กึคพลางทางบอกแสนคำทอง
จะรีบลอบเข้าไปใกล้พารา
เรื่องมณฑลลูกช้ำที่หายไป
ถามท่านเจ้าแก้วกัฐิเหตุการณ

๑ ครานนั้นจึงท่านแสนคำทอง
ว่าเพื่อนคิดไม่ผิดแก่น้ำใจ
คำวันนั้นฤกษ์ดีแล้วอย่าช้า
ออกกัฐิทุ่งมุ่งไปในไพรวัน
ทางไม่ไกลไปมาห้าโมงครึ่ง
คำวันนั้นฤกษ์ดีเชิญเสด็จ

๑ ครานนั้นหมื่นพิชัยไ้ฟังว่า
เพื่อนกัฐินี้คัฐินเป็นพันใจ
พอเวลาสุริยนสนธยา
เรียกบ่าวช้ำห้าคนมาสนทนา

ทั้งโจรป่ากองปล้นพลซันธิ์
สืบห้าวันแล้วจึงแจ้งแห่งกัจจา
ไม่หลอนหลอกกล่าวความงามนักหนา
แล้วครีกรตราครองความไปกามการ
รีบไปทูลหลายเพชรให้เสร็จสาร
จะไปครปรานฉั้นโคกงไ้รู้
กลัวข่าวแพ่งออกแพ่งเชิงแซ่หุ
คอยสอบคุกุเหตุภัยในพารา
ว่าเราครองความเห็นเป็นนักหนา
ทูลกัจจาหลายเพชรให้เสร็จการ
จากเวียงเชียงใหม่ไม่สังขาร
จะกัฐิอ่านผ่อนผันเป็นฉั้นโคก ๗

นั้ครีกรครองอยู่เป็นกัฐิรู้ไ้
เราครองไว้เช่นว่ามาช้ำวัน
รีบขึ้นม้าครไรเข้าไพรสัณฑ์
ไม่ช้าพลันถึงตำพูนพระพารา
ก็พอดึงค่ายคูประกุกหน้า
กวนช้ำรีบร้อนอย่าอนใจ ๗

ตอบวาจากามตรงไม่สงสัย
ช้ำไม่ไ้คัฐิไปให้ทันการ
หมื่นพิชัยไกลกลาออกหน้าบ้าน
แกสั่งการเสร็จพลันค้ำยันโค

แล้วท้าวท่าหมื่นพิชัยก็ โกลกลลา
รับจักแจงแต่งตั้งโดยเร็วไว
ครั้นเสร็จสรรพจับดาบเกยปราบโจร
บ่าวทั้งห้าผูกอาชาด้วยเร็วพลัน
ข้างท่าหมื่นพิชัยไม่รอรา
บ่าวทั้งห้าขี่อาชาออกวิ่งตาม
ซึกม้าห้อยกระบี่ให้ทันการ
ก็ถึงซึ่งลำพูนพระพารา
รีบผันผายเข้าค่ายพลายเพชรพลัน
ว่ามณฑลธานีผู้งามพักตร์
อุปฮาดพิฆาตโทษถึงชีวิต
ทำเล่นเช่นบ่าวข้าไม่ปรานี
ประเดี๋ยวนี้นารีชื่อสร้อยแก้ว
เข้าทูลรอก่อนบิการองยาใจ
นางพาตัวไปไว้ในตำหนัก
นางทราชมวยอยู่สบายในธานี
จะผันแปรแก้ไขไฉนเล่า
ขอพระองค์จงจิกคิกครองการ

๑ ครานี้จึงโฉมเจ้าพลายเพชร
ไค้รู้แจ้งคามจริงสิ่งสัจจา
ก็ละจะได้เล่นให้เห็นกัน
จะต้องลอบเข้าไปในธานี

เข้าในเกศาที่อาศัย
แล้วสวมใส่เครื่องอาณการครบครัน
ก็จะโฉนเผ่นไปในสวรรค์
เกยสำคัญอาจองในสงคราม
รีบขึ้นม้าเหยาะอย่างกลางสนาม
ตักทุ่งมุ่งข้ามทิวไม้มา
คึกประมาดเสกสี่ทุ่มกว่า
ลงจากม้ารีบรุกไม่หยุดพัก
อภิวันท์แล้วแดลงแจ้งประจักษ์
เดรมันลักจับมาในธานี
รีบสั่งให้เขียนถามไปถามที่
แล้วจะผลาญชีวิตให้บรรลัย
ที่กลาตแกล้วพลัดพรากจากเชียงใหม่
ประทานให้สร้อยแก้วแล้วเดี๋ยวนี้
ร่วมรักเคียงประคองกันสองศรี
รอกุมิจงทราบบทมาลย์
มณฑลเจ้าจึงจะไค้กินสถาน
แก้ไขนางควราญให้กินมา ฯ

ครั้นฟังเสร็จกำหนดพิชัยว่า
ยิ่งโกรธาซัดแค้นแสนทวี
ออกคอยคูกกับมันวันนั้น
ตักเกศเจ้าลำพูนให้สูญวงศ์

ทั้งอ้แก่นจันทร์กรวยา
อ้ายแฉะแฉะเป็นทหารชาญวงศ์
แล้วยาตราพานางจากบุรี
ให้สาสมที่อารมณ์เราชุ่นเคือง

พันเทศาลงให้ขยับเป็นผุยผอง
ฆ่าให้ลงเป็นจุดวุ่นทั้งเมือง
นั้นแหละที่กำสรวลจะปลุกปลื้ม
ทั้งบ้านเมืองของมันให้อันตราย ฯ

๑ หมิ่นพิชย์ว่าผมไปก๊วยชอรับ
จะขอปองสนองคุณท่านมุลนาย
ต้องแก้แค้นแทนมันให้ทันการ
ไม่เกรงว่าวิทยาของใครก็
เจ้าพลายนั่งฟังท่านหมิ่นพิชย์
ครั้งนี้เรามีต้องรณรงค์
คิดพลางทางตอบว่าจริงหรือ
เห็นแต่ชาญการปล้นคนร่ำไป
หมิ่นพิชย์ว่าไต่เท้าอย่างกล่าว
ผมพากเพียรเรียนรู้ต่อครูมา
แต่เค็มที่กรุมมีอยู่วักก่อน
ท่านบวชคนมาจนบ่วัยกาเย
ไม่พอใจจะใคร่แต่งกายา
เป็นผู้วิเศษเวทมนตร์ ในคนมี
วันนั้นโจรเข้าปล้นหลังวิหาร
อยู่ยงคงทนเป็นพันใจ
กระผมหนีมีความสาพิภักดิ์
เสียเงินทองมาสักสองสามพาน

การรบทัพช่าศึกก้อย่านึกหมาย
ไม่เสียค่ายแก่ชีวาในคราวนี้
ก็คลังผลาญให้ปลุกปลื้มลงเป็นผี
เราก็มีเวทมนต์การทนคง
คือใจสมหวังคงประสงค์
ให้ยิ่งยงเหนือยยากลำบากใจ
การฝีมือท่านอย่างไรหาวิชา
หรือเข้าใจในสงครามคามคำรา
ให้อีกยาวความประมาदनานักหนา
คำรบคำรามมีถมนมนานเน
ชาวนครชื่อคุณแสงหน้าแข่งเป
ฉันทังเมอยู่ทุกวันพันไม่มี
ครองอังสะเหมือนพระบำหน้าเหมือนผี
ฉันทแลหมีเข้ากำกระหน่ำไป
เสกหม้อกาลครอบหัวหากแล้วไม่
อาวุธไม่ต้องกายถึงวายปราณ
อารมณ์รักเรียนวิชาที่กล้าหาญ
บูชาท่านอาจารย์สอนวิชา

ก็สมหวังได้คงน้ำใจนี้

การหากินสันกระบิกคิกระฮา

ฆ่าคนปล้นทรัพย์เอายับเย็น

ครั้นทราบว่าเป็นใหญ่เต็มที

ขออาสาฆ่าท้าเป็นเจ้าเวียง

จะโปรกปรานฉันทให้ว่ามา

๑ ความนี้จึงโฉมเจ้าพลายเพชร

ค่อยห่างหายกลายทุกข์สุขสำราญ

จึงบอกว่าถ้ากระนั้นท่านอย่าช้า

แล้วจัดแจงแต่งกายาริบทลาไคล

ปลุกเสกเครื่องศาสตราอาวุธ

เรียกภูษีอ้อมมีพัลวัน

หมื่นพิชัยใจหาญผู้ชาญชัย

ออกเต็มร่ำว่าทำเพลงอาวุธ

เจ้าพลายเพชรเสร็จสรรพจับทำพัน

ศุภฤกษ์บนขอบกลแสนทวี

มีดาวทางขึ้นขวางทางทิศเหนือ

แม้ผู้ใดใครจะยกโยธา

ครั้นศุภฤกษ์แล้วเบิกโชนทวาร

ฝ่ายท่านนายหมื่นพิชัยใจหาญ

ครั้นจะบอกพลายเพชรให้เสร็จสรรพ

ต้องจำใจไปช่วยกันในวันนั้น

ไม่มีศึกก็ไม่เอาจอกอาสา

จึงกรีกตราเป็นนโมเทียวโบยตี

กระผมมั่งมีเกินเกี่ยวหนี้

จึงยกพลจรดตีคิคามมา

เข้าสืบเสียดหัวลาวพวกชาวบ้า

ถ้าเห็นช้าแล้วเห็นไม่เป็นการ ๆ

ครั้นพึ่งเสร็จหมื่นพิชัยแกไขชาน

เพราะเห็นการชื้อตรงกิกปลงใจ

จนเวลาฤกษ์งามสองยามได้

ตรงเข้าในท้องหับด้วยฉับพลัน

อุตุลุดฆางผิงอิงสนั่น

พอเสร็จพลันสวมเครื่องทัพจับอาวุธ

อยากจะไกรยงยุทธ์อุตุลุด

ไม่ยิงหุยกุรอรารินพาสี

แล้วรีบขึ้นหลังม้ามันขมิ

เห็นเป็นสโโลทิกคิกนัยน์ตา

ตำราเหลืออ่าวว่าร้ายแรงเห็นแจ้งกล้า

ต้องอัปราลงเป็นแน่ทั้งแม่ทัพ

ม้าทยานที่จะเผ่นตีทันกลับ

เอะจะยับเสียดกระมังในครั้งนั้น

ก็กลัวท่านจะโกรธใจคงไฟจี

เห็นนำที่จะอับจนพันประมาณ

คิดแล้วครองความสามตำรา
จะยื่นแย่งแพ้ทัพอัประมาณ

๑ ครานั้นจึงโถมเจ้าพลายเพชร
ว่าเรา^{นี้}ไม่มีโชคโศลกดี

แต่เราชายชาติชาฎุทหารเอก
เมื่อเห็นผิดแล้วจิกตั้งตัวรักตรา
ไม่ถอยหลังยังหยุดคิกกลับคืน
ถึงตายเป็นนิกให้เห็นฝีมือชาฎุ
คิกพลางแล้วทางควยขับม้า
แลเห็นคนถืออาวุธจุกองไฟ
หมองหมองเสียงร้องกระแแตก
หมกทั้งสันมิไ้กัหมิ่นซึ่งสงคราม
ผู้คนพลลาวกองฉาวฉ่า
ต้องล่องหนคั้นเข้าในบุรี
คิกแล้วเรียกหมิ่นพิชัยพลัน
แล้วโหมอ่านพระเวทวิเศษใจ
หมิ่นพิชัยหายตัวไม่แลเห็น
พอเสร็จแล้วเจ้าพลายก็หายคน
ถึงประตูเมืองบิณฑนัทครัน
ก็พากันล่องหนคั้นคั้นมา
พวกไพร่นายราชทัพกันนับแสน
ใครไม่แจ้งแห่งสำคัญทั้งนั้นไป

เหตุทั้งนั้นมาเป็นหลักฐาน
วัน^{นี้}การไม่ต้องโชคโศลกดี ๖

รู้เสร็จในกิจการคิกดี
คงเสียที่กลางทัพอัประ

ตั้งลอยเมฆลงจากพระเวหา
ครองหาให้ชอบประกอบการ
จะฝ่าฝืนตามฤทธิ์ด้วยจิตหาญ
จะรบราญพันคนให้บั้นไป
จนถึงหน้าพาราล้าพุนใหญ่
มีนายไพร่ทวารจรรยาพยายาม
โยธียุคนออกถันหลาม
จะลุลกลามเข้าไปในบุรี
กองโยธากองพากันอิงมี
หายกายที่พันกองทัพให้ยับไป
ให้ชก้อชานนั้นเข้ามาใกล้
เบ้าลงไปไม่ช้าค้องม้าคน
ม้าก็ถันผันผอยแล้วล่องหน
ทั้งม้าคนคั้นคั้นคามา
ช่องสำคัญแลเห็นเท่าเสี้ยนเกศา
เข้าในพาราด้วยทันใด
อเนกแน่นพลนิกายทั้งนายไพร่
หมิ่นพิชัยใจหาญชาฎุคักกา

กัศเซียวเคียวกรมคำรามชื่อ
ให้พิณาสชากันสนชีวา
เจ้าพลายเพชรพังเสรีจกัโทโส
ชักฟ้าพันแกว่งร่าว่าเอาชี
ควันว่าพลางทางชวนกันสองคน
พันผู้คนพลทักข้อยยับไป
เสียงชายหญิงวังฉาวทงลาวไทย
ที่แข็งแรงก็แกว่งอาวุธคน
ชะเขยพวกเราเอาอายสุ
มาพรั่งพร้อมล้อมกันเอามันชี
ข้างพลกลาวชาวทักที่บริบรอง
บ้างก็หันพันอาวุธขุมขีณา
แกว่งง้าวทวนแล้วสวนเข้าพันฉับ
เสียงลาวคำวักเปเรศเศษมนุษย์
ทั้งสองคนตั้นกันเข้าพันลาว
ลาวหลายคนบ้นยับลงทันใด
ที่เหลืออยู่น้อยคนไม่ทนไค้
ต่างกราบบาทอุปฮาดกับเดรา

ว่าอ้ออ้อเอามันเข้าพันฆ่า
คงลือชากอกกระมังในกรุงนี้
ฉุนโม โทโกรธใจคงไฟจี
ผลาญชีวอย่าให้เหลือเป็นเชื้อโย
ชักม้าทันวังไม่เหลียวเข้าเดียวได้
ม้วยบรรลัยลงไม่น้อยสักร้อยคน
พลโกรธแค้นแยกแตกบับัน
ว่าศักรูจู่เข้าปล้นในธานี
ตัวของกูก็ไม่ย่อทอดยหนี
อายนี้ผีหรืออะไรที่ ไท่นมา
พร้อมสะพรังทงกองประจันหน้า
ที่เกล้าเกล้าอาของเข้างบุษย์
เจ้าพลายรับอาวุธอुकुक
นี้ผู้คจากสุธาหรือว่าไร
เสียงอ้อฉาวเกรียวกรูเป็นหมู่ใหญ่
ม้วยบรรลัยลงพิณาสชากสุธา
วังเข้าไปยังท้องพระโรงหน้า
จะไกร่ทูลกิจจาให้แจ้งพลัน ฯ

ตอนที่ ๗๕

อุปฮาดกับสมภารลาวจับพลายเพชรได้

๑ ความนั้นจึงทำนเถรสมภาร
กับเถรน้อยผู้หาญชาญฤทธิ
พร้อมทั้งพระเถรเถรที่มา
ฝ่ายท่านอุปฮาดผู้เอาใจ
ไม่ทันจะได้ตามเนื้อความ
ท่านสมภารชาญชัยคึกใจครั้น
ข้างพลวลาชาวทัพไม่ยับยั้ง
เสียงกริ่งกริ่งตื่นเช้ายังไม่รุ่งรา
อุปฮาดอาจองทะนงจิต
มือฉวยหอกออกมาไม่ช้านาน
พระเถรเถรคามกันหลวมมา
ทั้งสองมือถืออาวุธกับซุกไฟ
ทั้งเถรเถรที่ออกมาจากคุก
กำลังแรงแกว่งศาสตราเข้ารวบ
เจ้าพลายเพชรตั้งทำชกม้าแผ่น
ฉุนพิโรธโกรธใจงัดไฟกาล
เสียงสนั่นพื้นฟ้าก้องลาคณับ
จนอ่อนเปลี้ยเสียท่าพลายผ้าพัน

สุขสำราญปรีดิ์เปรมเกษมสันต์
การโรมรันเอาองทะนงใจ
พุดจากุยกัณฑ์เสียงทวนโห
เห็นพลไพร่เข้ามาแจ้งแห่งสำคัญ
เสียงกราวกรูผู้คนอิงสนั่น
ลุกขึ้นหมุนผลุนผลันวิ่งออกมา
พร้อมสะพรังสู้รบบังหลบหน้า
ที่แกลัวกลัวก็หันประจัญบาน
มิได้กึกกัวชีวังสิ้นสังขาร
ขึ้นควบชี้อาชาชาญจากวงใน
พวกเสนาโกรธใจคังไฟไหม้
ไม่พรั่นใจว่าราชวงหน้าทัพ
ไม่เป็นทุกข์โศกแผ่นออกเค้นหวั
สมทบทัพทั้งมั่นประจัญบาน
ครั้นแลเห็นอุปฮาดผู้เอาหาญ
รีบทะยานชกม้าเข้าผ้าพัน
อุปฮาดอาจรบด้วยแข็งขัน
พอดูกบั้นเอวผางโจนห่างไป

อุปฮาทราชวงศ์แสนกงทน
ครั้นจะหันพันบ้างเหมือนตั้งใจ
แต่รบสู้กันอยู่จนสว่าง
ท่านเถรวาว่าชออรออีกพัก
ทำอย่างไรก็ไม่แลเห็นตัว
ไม่สามารถอาจโถมเข้าโรมรัน
ครีกรองความคามเหตุสังเกตดู
ว่าบ่าวนายมันหายซึ่งกายี
คิดพลางทางย็นิ่งหลับตา
กับอ้ายพลายเพชรผู้ร่วมใจ
น้อยหรือทำเล่นถึงเช่นนี้
จะรบจับเป็นเล่นกับมัน
คิดพลางทางบอกอุปฮาท
ว่าพลายเพชรตัวก็มีวิชา
กับอ้ายหมื่นพิชัยผู้ใจหาญ
สองคนมันพันไพร่ในบุรี

● ครานนี้อุปฮาทเมืองลำพูน
ให้ซัดแก่นแน่นใจตั้งไฟฝน
ทำใจจะไต่แก้ให้แลเห็น
คิดพลางทางบอกกับเถรวา
ถ้านิ่งไว้ ไทไหนเลยจะสงบ
จะดาโถมโจมตีเข้าจับไว้

พันหลายหนดับเปล้าหาเข้าไม่
ก็แลไม่เห็นคนชอบกลนัก
แลสล้างไพร่นายล้มกายหนัก
แล้วก็ชักคาบว่าเข้าฝ่าฟัน
เถรวาก็กลัวจะอาสัญ
แล้วเถรวา^๕ลงจากม้าไม่ช้าที่
ก็พอรู้แจ้งจิตในคติ
จะต่อสู้ก็อ่านสถานใด
ก็รู้ว่าหมื่นพิชัยมันใจใหญ่
เข่าวังในหาญข่มเหงไม่เกรงกัน
เหมือนกุมมีจิตใจไหวหวาดหวั่น
ต้องฟ้าค้ำฟ้าให้ถึงซึ่งชีวา
ผู้องอาจฤทธิ ไกรหน้าใจกล้า
มันหายตัวลอบเข้ามาในธานี
เป็นโจรชาญชิงชัยในไพร่ศรี
ม้วยชีวีลงไม่น้อยหลายร้อยคน ฯ

ครั้นพึ่งสารสมภารทูลนึกถน
น้อยหรือกลคิดอ่านชาญปัญญา
จับเป็นอ้ายสองสุมาคูหน้า
ว่าท่านจะครีกรวาทประการใด
มันคงรบฆ่าคนบนตักชัย
เราก็ไม่เห็นตัวมัวหน้าตา

เวลานี้ก็เป็นทีที่ตกลงไป
เราคงถึงข่อยยับอ้อปวา

๑ ครานี้จึงทำนอาจารย์ครู
ขี้มพลงทางกล่าวพจมาน
จะรบริบจับตัวอ้ายสองนาย
ให้สำเร็จเสร็จประสงค์จำนงใน
กิดพลงทางแก้ราคคค
ภาวนาพระกาธาค้วยทันที
พอเสกพลงขว่างไปไม่รออยู่
เด็กพังพานถานแลคเป็นมัน
เข้รวบวิคัมภคพายเพชรไว้
จะแก้ ไซก็ ไม่หลุคสุคบัญญัติ
พวกพหลพหลทหารที่ชาญรบ
ยังเหลือแก่พาศที่ไซไว้
ออกแทนเผาะเหาะอย่างกลางสนาม
อ้ายพวกลาวชาวทักถับรบรา

๑ ครานี้จึงทำนหมื่นพิชัย
ครั้นเวทมนตร์เสื่อมหายกลายประทั้ง
ไพร่พลลาวชาวลำพูนต่างวุ่นวาย
หมื่นพิชัยใจหาญชาญศึกกา
พวกลาวมันพันฟากค้วยศาสตรา
มันต่อสู้สูงงพันให้บรรลัย

ถ้ารอไว้ให้แสงทองขึ้นส่องหล้า
อย่าเห็นช้ำคิกคกันให้ทันการ ๖

เป็นผู้รู้เรียนวิชาแสนกล้าหาญ
ว่าตัวทำนอย่าอ่าวรณร์ร้อนฤทัย
ที่หาญกายเวทวิชาจะหาไหน
ฆ่าเสียให้ชวงเป็นผงกลี
ที่ปรากฏมนตร์เวทวิเศษศรี
อัญชลีเทวาในอาวัญ
กลายเป็นงูโตคำท้วล้าตัน
พลวันเดียวไล่ ไพร่นายมา
มิทันได้รบวันประจันหน้า
ตกลงจากอากาศ้วยทันใจ
วิ่งหลบเลียวลค้กคักได้
มันรุกไล่ก้กคนบีบ้นมา
ไม่ครั้นคร้ามรบก้กสะบักหน้า
มันจับม้าจูงไปที่โนวัง ๖

จนใจเห็นกองทัพออกคักคั้ง
ผู้คนทั้งนั้นเห็นซึ่งกายา
มันล้อมกายคิกพันเข้ก้นหน้า
เข้รวบราราญรอนจนอ่อนใจ
เดรร้องว่าพวกเราเอาให้ไค้
ใครจับไค้จะให้รางวัลพลัน ๖

๑ ครานันพวกชาวลาบทหลาย

เข้าสมทบรบรับจับประจัญ
หมั้นพิชย์ใจก็เคยคิปลัน
ลาวก็กลุ้มรุมกันเข้าพันเพื่อน
ที่แข็งแรงมันแทงหมั้นพิชย์
แต่่วนวิ่งชิงชัยกันหลายพัก
หมั้นพิชย์ได้รบกลบตี
ท้าวคนเคียวเคียวรับรับบรา
จำจะวิ่งทั้งมาเข้าฝ่าฟัน
ให้พวกมันบรรลยทั้งไพร่นาย
คิดพลางทางโจนลงจากม้า
พวกพลท้พรบรับเข้ารวี
หมั้นพิชย์ใจกล้าทั้งม้าวิ่ง
พวกกองทัพไล่จับออก่วนไป
หมั้นพิชย์ใจหาญช้านาญศึก
สู้พลางหนี่พลางทางรวี
รีบผ่านโผนโจนผางลงกลางคิน
บ้างขว้างไม้ไค้คังทั้งลงมา
หมั้นพิชย์มิไค้หุยกุรอกทำ
บอกเพียงลาวว่าจำวนายเข้าไป
เข้าพันคนปลันค่ายฆ่าไพร่นาย
บัดนี้เจ้าบุรีกับเถรา

ไค้พึ่งนายค่างท้าวไม้กั้วพรัน
ลาวทั้งนั้นกลาคกลุ้มทะเลมบอน
พันผู้กนออกลุกไม้หุยกุห้อยอน
ชาวเมืองเมื่อยเหนื่อยอ่อนบ้างผ่นพัก
ไม่หวาคไทวยุบยับหอกกลับหัก
แกไม้ยักเหนื่อยอ่อนผ่นอุรา
พระสุริย์จวนแสงสว่างหล้า
พวกโยธาล้อมไว้ทั้งไพร่นาย
ผ่นผ่นฆ่าคนให้บ่นหลาย
เราคงปลอกรอกคายในวั้นนี้
ว่าคาบว่าเข้าพันคนเขียนบ่นบี
เสียงโยธาให้ลั่นสนั่นไป
ปะทะลาวล้มกลึงทั้งนายไพร่
บ้างเข้าโกลด์แกว่งศาสตราบราวี
ออกหาญซึกสู้รบพลางหลบหนี
จนถึงที่เชิงเทินใหญ่ใบเสมา
ลาวเอาหินขว้างเสียงอ๊กหนกนั๊กหนา
เสียงโยธาให้ลั่นสนั่นไป
รีบวิ่งรำผ่นผายไปค่ายใหญ่
ยังเวียงชัยล้ำพุนพระพาวา
วางวายชีวาคมีชากสังขาร
มันแกลัวกล้าอาของทะนงใจ

เข้าสมทบรบจับได้ตัว
เราเต็มทีจึงต้องหนีรีบกลาไกล
ตัวเรานี้อยู่มีได้ต้องไหล่หลบ
ทำนอย่ำผ่อนนอนจิกคิกครึกครา
รีบหลุสสารแก่ท่านหลายบัว
จะทำกิจจิกอ่านสถานใด

๑ ครั้นบอกพลางทางลาจรดี
ต้องเกินคันชนเซไปเอ็กกา
รีบร้อนสัญจรลคักกเข้าทุ่ง
ครั้นรุ่งรางสว่างใจให้เหนื่อยนัก
ความหิวหอบบอบซำระกำจิก
ค่อยแข็งขันใจมาไม่ซำที
ถึงถิ่นฐานบ้านอำเภอบึงเกลือเก่า
เข้าสู่ห้องหมองอุราจิกอวารณ์

๒ ครานั้นจึงท่านแสนคำทอง
เมียบอกว่าเพื่อนมาถึงเคียวนี้
เอะผิคที่ม้าที่รักไม่เห็น
ต้องได้ถามข้อความให้แจ้งใจ
จำจะใคร่ได้ถามเนื้อความคู้
มาถึงเราโยไม่เล่าซ้อคที
กึคพลางทางลุดออกจากห้อง
เห็นหมื่นพิชัยไม่สุขเป็นทุกข์นัก

มักเจ้าหัวของเราเอาไปได้
จะกิกอ่านฉันทไคให้ว่ามา
ถ้ามันพบแล้วต้องมันจับพันฆ่า
แต่ตัวซำจะต้องมุ่งไปกรุงไกร
ว่าเจ้าหัวเสียทัพเขาจับได้
รีบสั่งใช้เราจะไค้อาสามา ฯ
ม้าที่ชื่ออยู่ในเมืองเคืองนักหนา
ออกจกค่ายเจ้าพลายมาไม่ผ่อนพัก
หมายมุ่งทางมาเข้าบ้ำสัก
พอแคคร้อนผ่อนพักชายคี่
ปานประหนึ่งชีวิตจะเป็นผี
พอบ่ายแสงพระสุริยลงรอนรอน
พอบรรเทาทุกข์หนักค่อยพักผ่อน
อนาถนอนเสียวอารมณ์ ไม่สมประดี ฯ

นั่งอยู่ในห้องไม่สุข
เข้าสู่ที่ไสยาสน์อนาใจ
หรืออาเพศเหตุเป็นเรื่องโจน
คงมีภัยคอกกระมังในครังนี้
จะได้รู้ข้อความคองคามที
โจนนี้สงสัยในใจนัก
ค่อยเดินย่องไม่อีกทีกเสียงกึกกัก
จึงถามทักข้อความคามสงกา

อย่างไวนอนผ่อนกายก่ายหน้าผาก
เชิญแสงให้แจ่มซึ่งกิจจา
พบพลายเพชรผู้สำเร็จราชการ
จงแจ้งความคามจริงทุกสิ่งอัน

๑ ครานันหมื่นพิชัยน้ำใจกล้า
ได้ฟังเพื่อนเอนกอบว่าชอบใจ
แล้วบอกความคามจริงทุกสิ่งอัน
จนถึงค่ายพลายเพชรเจ้าพาวา
เรื่องมณฑานาวิบุศรีเรา
เรากับท่านนั้นชวนกันกลาไกล
แล้วหายคนพันคนในกองทัพ
อุปฮาดอาจองทรงศักดิ์
มันคุมคนพรุ่งพร้อมเข้าล้อมจับ
ถูกทำหั้นพันเสียยับแทบจับ
มหาเดรอาจารย์ชาณุฤทธิ์
เจ้าพลายหั้นพันผางกลางกายา
เดรทะนองอาจเสกวางคคค
พอโยนลงเป็นงูวิ่งเข้าชิงชัย
พลทัพวมกันจับไม่คิกคคค
เราสุกฤทธิ์ที่จะคิกแก้ ไชกัน
ข้าวบราฆ่าคนเสียบั้นนี้
แทบสิ้นแรงโคคกำแพงหน้มนมา

เออทุข์ยามมาอย่างไรโดนหนา
ท่านไปในพาวาถึงสองวัน
ได้ทูลสารอย่างไรหรือไม่นั้น
ให้เพื่อนกันฟังเล่นจะเป็นไร ๆ

นอนตีคากายหน้าผากน้ำหมากไหล
ที่ตามได้ทุข์ร้อนเมื่อจรมมา
เราจากถิ่นบ้านใหญ่เข้าไปบ่า
เข้าพุกจากทูลถามข้อความใน
เรารู้เข้าคุณโกรทวิโรใหญ่
ล่องหนกันเข้าไปในพาวา
กายยับลงไม่น้อยสักร้อยละ
กับเดรผู้อาจารย์ที่ชาณุชัย
ได้รบวิบุศรีกันเป็นการใหญ่
แต่ที่ไม่ยกเข้าเท่าใดมา
ถือกระบี่หุนหันเข้ากันหน้า
ท้องศาสตราไม่เข้าเท่าของโย
เห็นปรากฏด้วยเครทางเพทไสย
มีคกายเจ้าพลายโคคสิ้นเสด็จปล้น
เลยเห็นคัวเจ้าพลายผู้ยานั้น
คนทงนั้นมันก็ล้อมพรักพร้อมมา
ทั้งพาวิงถลันเข้าพื้นผ้า
หาไม่ซ้ำชีวิตคงอันคราย ๆ

๑ ครานี้จึงทำนแสนคำทอง
ทบอบบ่งว่าครั้นนี้ถึงที่ตาย
ลูกไปนอนนอนใจใหญ่ก่ายหน้าผาก
นึกพรันต์ตัวกลัวตายน้ำลายฟู
พอได้สติครีกรรอกคองอุรา
นั่งยองยองร้องบอกหมื่นพิชัย
เราจำเพาะเคราะห์ร้ายปลายบั้น
จะวีรขอความกงลามา
ถ้าความรู้อถึงหูอุปฮาด
เพราะเพื่อนรักมาพักช่วยครีกรรอก
หมื่นพิชัยว่าไอ้อย่าเป็นทุกข์
ท่านก็เพียรเรียนเวทวิเศษดี
 मैंสมหวังแล้วจะคงนำเสนอ
เป็นเสนที่พระยาคึกว่าใคร
มาอยู่โยในแดนเมืองลำพูน
อยู่ดีกว่าบ้านช่องช่องพารา
แสนคำทองครองความเห็นงามจริง
เข้าสู่เวียงเชียงใหม่ในวันนี้
คิดพลางทางเรียกทองจันเมียร
ครั้นนี้มีภัยใหญ่หลวงมา
เราอยู่นี้คงมีเหตุตามมา
 मैंทราบบเรื่องเคื่องแก่นแน่นฤทัย

นั่งครีกรรอกฟังว่าน้ำใจหาย
อันตรายมาถึงซึ่งตัวกู
เป็นทุกข์มากเต็มเปาเก่าหัวหู
ยังบู้เหตุการณเสถานไร
ทะเล้งลูกขึ้นมาหาชำไม่
ว่าคงใจไว้ให้คืออย่ามีทุกข์
ไม่ชำที่คอกเห็นจะเป็นสุข
ถึงคึกคูกก็บั้นช่างมันว่า
คงพิฆาตชีวังกูสังขาร
ได้พูดจาอีกอำนาจครั้น
การคึกคูกนั้นอย่าว่าเป็นบ้ำจ
ช่วยค่อทีลำพูนให้สูญไป
ที่ตรงเกลอจะประกอบความชอบให้
เงินเดือนได้ทั้งเบี้ยหวัดวัฒนา
เราจะทูลขอทีให้มีหน้า
ปล้นข้าวปลาโคควายสมายดี
คึกจะทิ้งเคหาออกลำหนึ
ด้วยเห็นทีแก่ใจจะไกลกลา
มาไกลเกลี้ยกล่าวคำแล้วร่ำว่า
จะครีกรรอกคึกอ่านประการใด
เจ้าพาราลำพูนผู้เป็นใหญ่
เราครั้นนี้ ไหนจะเป็นการ

คงจะออกมารับจับเราฆ่า
เข้าอาศัยเชียงใหม่ให้สำราญ

๑ ครานันนางทองจันทร์รยา
ไม่ผาศุกเป็นทุกข์กลัวเภทภัย
ตอบผัวว่าช้าโง่ไปเด็กเจ้า
รีบจักแจ่งเงินทองของคืด

๑ ครานันจึงท่านแสนกำทอง
แล้วรีบรั้งจักแจ่งแต่งกาย
เสร็จสั่งข้าไททั้งใหญ่น้อย
พอย่ำแสงสนธยาภิพากัน

๑ ครานันจึงท่านหมื่นพิชัย
รีบเร่งลงลานเป็นการร้อน
พอเวลานาฬิกาไค้ทุ้มกว่า
ทั้งสองกองโห่ร้องแล้วพากัน
ก็กั้นเคื่อนตกวิศวร้อง
เหน้อยอ่อนก็อ่อนพักกาย
เจ็ดวันคืนตะบึงถึงคงกว้าง
ถึงถิ่นฐานบ้านท่านหมื่นพิชัย
ต่างคนพักร้อนผ่อนพันทุกข์
เลี้ยงหมี่เหล้าข้าวปลาสุราบาน
หมื่นพิชัยสั่งให้พวกบ่าวข้า
ให้เลี้ยงคู้คนทั้งไพร่นาย

ที่จึงหมายจะพาจากสถาน
เขาวมาลย์แม่จะเห็นเป็นอย่างไร ฯ

ฟังผัวว่าอกสั้นหวาคหวนไหว
นางเสียใจอารมณ์ ไม่สมประคิ
แม้อยู่เราชิวังคงเป็นผี
ค่ำวันนั้นจะไค้รับไกลกลา ฯ

รีบขนทรัพย์สิ่งของทั้งเสื้อผ้า
ร้องเรียกบ่าวข้ามาพร้อมกัน
ไม่อ้อยสร้อยมุ่งหมายจะผายผัน
ออกค้นค้นมุ่งตรงเข้าคงคอน ฯ

จักพลไกรมากนั้ไม่พักผ่อน
มิไค้นอนใจนานการสำคัญ
ก็ตะทั้งเกหาออกผายผัน
ค้นค้นบุกพงกักคงมา
เสนาะกองแจ่งเงินสนับ้า
แสนสุธาสำราญเบิกบานใจ
หลัดลัดคักทางเข้าเชียงใหม่
ก็เข้าไป ในเกหาฝากระทาน
ค้อยผาศุกปรีดิ์เปรมเกษมสถาน
แสนสำราญอยู่ในห้องทั้งสองนาย
หาข้าวปลาเสร็จสมอารมณ์หมาย
สุรสบายพักนอนผ่อนนุรา ฯ

๑ ครั้นสว่างแสงสุริยัน

บอกแสนคำทองว่าจะต้องเข้าพารา
ที่สิทธิ์ขาดราชการในบ้านช่อง
เราจะพาเข้าเฝ้าเจ้าอย่ากลัว
แม้ให้ช่องแล้วลองทูลอาสา
รีบรักคักทรงเข้าพวงไพร
เราสองคนต้องชนเข้ารบรบ
ซึ่งชัยไว้ชื่อให้ลือชา

๒ ครานั้นแสนคำทองได้ฟังว่า

ครั้งนี้เห็นที่สมความคึก
ไปตีเพื่อนจะเรือนช้อยอยู่
รีบรักจักแจงแต่งอินทรี
ทั้งคอกไม้รูปเทียนใส่เขียนชั้น
บ้างก็ถือพานข้าวตอกแลคอกไม้
ต่างรีบรักคักท่งมุ่งทางตรง
พอบ่ายสักโมงครึ่งถึงพารา

๓ ครั้นถึงยังซึ่งพระโรงหน้า

พระหลวงกระหวางวังทั้งนั้น
บ้างปราวศรียได้ตามคามไมตรี
เชิญแดงให้แจ้งประจักษ์ใจ
ต่างคนปราวศรียพุกได้ตาม
หมื่นพิชัยไรแดงแจ้งกิจจา

ข้างฝ่ายหมื่นพิชัยนั้นใจกล้า
ไปพุกจากฝากกายกับพลายบัว
เพราะเป็นน้องท่านท้าวผู้เจ้าหัว
จะก็ชั่วก็กงรัฐอยู่แก่ใจ
คุมโยธาจากเวียงเมืองเชียงใหม่
ตรงไปลำพูนพระพารา
พื่นจับแถวเดรมาเช่นฆ่า
ไม่ทันช้ำก็กงสมอารมณ์คึก ๆ

ในอุราขึ้นบานสำราญจิต
เพื่อนนำมิตรชกให้เราได้คึก
แล้วร้องเรียกบ่าวไพร่พร้อมนม
ไม่รอรีให้เวลานั้นเข้าไป
คนทั้งนั้นเกินหลามตามไสว
รีบครวไลจากช่องบ้านช่องมา
เข้าคองไม้ยางคามทางบ่า
ทั้งสองนายไคลคลาตรงไปพลัน ๆ
เห็นเสนาชานานลาวลาวถัน
ต่างพากันชมชื่นหมื่นพิชัย
ว่าท่านยกโยธา ไปถึงไหน
เราอยากใคร่ฟังเรื่องเนื่องกันมา
คามความมุ่งมากปราวรณา
แก่กันมาจนเสียทัพยิบระยา

เสนาพังกางนั่งลงปรับทุกข์
บ้างก็อกชกอร่าว่ากรรมกรรม
รอสักหน่อยคอยเฝ้าเจ้าเหนือหัว
ว่าพลาดแล้วช่างก็พากัน

๑ ครานั้นจึงโฉมเจ้าพลายบัว
เป็นทุกข์ถึงพี่ชายไม่คลายใจ
พอเบี่ยงบ้ายชายแสงสุริยศรี
ออกนั้งยังท้องพระโรงธาร
มองเขม้นแลเห็นหมื่นพิชัย
แล้วถามข่าวกล่าวเรื่องถึงเมืองลาว
ไปถึงยังซึ่งเมืองลำพูน
การรบรอก่อสู้กับหมื่นภัย
ที่มาด้วยกับท่านนั้นใครเล่า
ที่ถือพานข้าวตอกคอกมาลา
ถูรูปร่างหน้าตาทั้งทำที่
อยู่ตำบลไหนแห่งคำแห่งใด

๑ ครานั้นจึงท่านหมื่นพิชัย
แล้วทูลเล่าเข้าข้อต่อกันมา
พวกแตรแตรที่เวเนเจ้าจงไว้
พิฆาตคนบ้นยับลงนับพัน
มันจับได้นางมณฑาแล้วพาจร
พอเข้ากรุงอยู่รัฐแจ้งคดี

ไม่มีสุขโศกใจพิโรธว่า
ไม่รู้ที่จะทำอย่างไรกัน
จะค้ำชั่งใครรู้สุยยาพรวัน
ผายผันสู่ท้องพระโรงชัย ฯ

ถึงแก่มัวเศร้าสรว้อยละห้อยให้
อยากจะใคร่แจ้งเหตุเภทภัยพาล
แต่ังกายี่สวกรากจากสถาน
พร้อมเพี้ยกวางพระยาเสนาลาว
ก้อยปราศรัยเรียกชื่อไม่อ้อฉล
ท่านไปคามลูกสาวนั้นอย่างไร
ได้กราบทูลพี่ชายหรือหาไม่
เป็นไฉนจงแจ้งแห่งกิจจา
เป็นเกลอเก่ากันหรือไรให้เร่งว่า
ถ้าจะมาฝากคนเป็นคนใช้
เป็นเฝ้าพงศวงศ์ผู้ศุภเศรษฐีใหญ่
อย่าช้าโยไซจริงสิ่งตั้งจา ฯ

บังคมไหว้กราบงามลงสามท่า
ว่าตัวข้ารัฐแจ้งแห่งสำคัญ
มันไพล่หนีออกจากคุกนั้น
แล้วพากันรีบออกนอกบุรี
จากนครเชียงใหม่สู่ไพรศรี
จึงไกลกลามานบุรีด้วยทันใด

เห็นเจ้าคุณเขมรราชอาณาเขต
ตัวช้อยน้อยนั้นแสนแค้นช้ำใจ
ครั้นถึงยังซึ่งเมืองลำพูน
พระองค์ทรงทราบพจนานา
พอพลบค่ำแสงสุริย
อำมรินทร์หายตัวไม่กลัวกาย
เที่ยวชกฆ่าฆ่าคนเสียบันยับ
อ้ายเถรเถรตัวกล้าวิชา
บันนั้นมันจับได้ทำนหลายเพชร
ช้อยจวนตัวมัวกลบเข้รบรา
ช้อยผู้เที่ยวเที่ยวชับรบรือ
มันทองทูปยุบยับอัประมาณ
ข้ามโขดโคกกำแพงแยงแย
กะบั้งว้างกิ่งออกนอกเมืองมา
แก่นารีนุตรีของช้อยน้อย
ประเคียวนั้นเข้มาเป็นอะไร
คนนั้นหรือชื่อว่าแสนคำทอง
เป็นนายค่านอยู่ชานพนา
เมื่อช้อยน้อยจะไปรบสมทบทัพ
วิงวอนช้อยให้พากันกลาไกล
การวิชาปรากฏไม่คคกค
ครั้นนี้มาหมายอาสาฝ่ารัฐ

แลเห็นแผ่นดินพันสำคัญใหญ่
จึงยกทัพตามไปจากพารา
เข้าทูลแจ้งความทามโทสา
ไกรธราชักแก่นแสนเสียคาย
ทั้งสองคนพากันรีบผันผาย
ผันผายเข้าประศุพระบุรี
พันสับชิวาควมชากเป็นผี
เข้าถือศิวบรูคยุทธนา
ชิวาแทบชากเค็คปลงสังขาร
มันพันผ้าสับกายแทบวายปราณ
เหลือจะคอช้ำคักที่ชีกหาญ
ต้องเซซานหนีมันกันกันมา
เหนื่ออ่อนล้มแผ่ลงคว่ำหน้า
เสียทำแพ้วหมู่พาลภัย
ที่ชากลดยสูญดับทั้งหลับไหล
เจ้าเมืองกลับรักไคว่กล้า
เป็นพวกห้องรักกันนานนักหนา
เขตพาราลำพูนระวังภัย
ออกมารับทุกจอาชฌาตัย
มาเผ้าไต่บาทาฝ่ารัฐ
จะลองฤทธิรบศึกไม่นึกหนี
ออกต่อที่ลำพูนให้สูญไป ๆ

๑ เจ้าพลายบัวควงครบ^๕ทรงฟัง
กรรมกรรมทำเหตุเป็นอย่างไร
คิดพลางทางเรียกแสนคำทอง
ปรึกษาความคามที่จะรบบรา
ครั้งนี้เสียทัพออกยับสิ้น
ต้องแก้แค้นแทนทำให้หน้าใจ
คิดแล้วเรียกหมื่นพิชัยไม่แสร้งเชื่อน
เข้าไปใกล้ ไต่ถามตามสงก

๑ หมื่นพิชัยใจกล้าว่าช้อยน้อย
เรื่องเถราอาจารย์ผู้ชาญชัย
มีฤทธิ์เดชเวทวิชากล้าหาญ
ถึงจะยกโยธาอีกห้าพัน
แต่เจ้านายพลายเพชรแตกแท้แท้
ถึงพระองค์จะทรงออกรบรา
ถ้าอย่างไรใคร่ครวญให้ถ้วนถี่
การครั้งนี้อย่าได้มีความทุกข์^๕ใจ

แค้นคั่งเรื่องพี่ชายหาหายไม่
จึงจะได้รู้ความคามกิจจา
เป็นพวกพ้องหมื่นพิชัยที่ใจกล้า
เจ้าครึกครากคิดเห็นเป็นอย่างไร
ข้าศึกมันจะหมิ่นประมาทได้
ถึงบรรลัยไม่เสียกายซึ่งชีวา
กับแสนคำทองเพื่อนมาจากบ่
ว่าจะคิดครึกคราเป็นอย่างไร ๖

ขอกล่าวถ้อยทูลแจ้งแถลงไข
กับอ้ายเดรมาลัยตัวสำคัญ
ใครไม่ทานฝีมือถือสนั่น
เข้าโรมรันคงแพ้ฤทธิ์วิทยา
ยังย่นแย่งข้าศึกฮึกนักหนา
ต้องครึกคราครองความให้งามใจ
หากนตีมาประกอบเห็นชอบได้
คงหาได้สมนึกคงครึกครา ๖

หมดฉบับเพียงนี้

หอสมุดแห่งชาติ
สาขามหานครเชียงใหม่

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิวพร
๗๔ ซอยรัฐราษฎร์บำรุง หมู่บ้านแม่กาะฮีด ทรายบด โทร. ๗๐๗๕๒
เลขจรัส วันทศกวี ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา ๒๕๐๔
